Кір БУЛИЧОВ

СТО РОКІВ ТОМУ ВПЕРЕД

Фантастична повість

Частина перша

ГІСТЬ ІЗ МИНУЛОГО

Розділ І

А ЯКЩО ЗА ДВЕРИМА АНАКОНДА?

Батьки в Колі порівняно не старі — їм ще сорока немає. А самі себе вважають зовсім молодими, купили катер, фарбують його і плекають, витягають на берег, спускають у воду, лагодять мотор, скликають гостей, щоб смажити шашлики й співати туристських пісень. Але мандрівники вони нікудишні, зовсім не вміють користуватися своїм щастям. Торік два тижні пливли по Волзі, а подолали лише сто кілометрів — можна зо сміху вмерти. Колі з ними не цікаво. Їхня романтика йому не підходить, надто вже вона комфортабельна. От і тієї квітневої неділі він навідріз відмовився їхати з ними фарбувати дорогоцінну "Чайку". Він сказав, що в нього завтра контрольна. Батьки так розчулилися його свідомістю, що не стали чіплятися. І в Колі виявилася цілком вільна неділя, без батьків, без справ, можна жити собі на втіху, як грецький філософ Епікур.

Коли Коля прокинувся, батьків уже не було. На столі лежала записка з проханням сходити по кефір і карбованець.

Зранку вільний день здається безкінечним. Тому Коля не квапився. Він увімкнув на повну гучність радіо й став думати, кому подзвонити. Та було ще рано, всі друзі спали, і Коля вирішив сходити по кефір. Він узяв карбованця, сумку, порожні пляшки і вийшов на сходи.

Сходами просто до нього йшли двоє санітарів і несли складені ноші. Санітари були літні, міцні, схожі на вантажників, тільки у формених кашкетах і білих халатах. Коля зупинився. І тоді він помітив, що двері в сусідню квартиру прочинені й звідти долинають голоси. Санітари пронесли ноші в ті двері. Щось сталося з сусідом, Миколою Миколайовичем.

Сусід жив один, часто їздив у відрядження, а де він працював, Коля не знав. Коля вирішив зачекати. Невдовзі двері відчинилися, і санітари винесли на сходи ноші. На ношах лежав Микола Миколайович, блідий, укритий простирадлом майже аж до горла. Позаду йшов молодий лікар із товстою валізкою. Лікар зупинився в дверях і спитав:

— Що робити з квартирою?

Цієї миті Микола Миколайович помітив Колю й зрадів.

— Здрастуй, тезко, — привітався він тихо. — Добре, вдо ти мені зустрівся. Бачиш, серце прихопило. Така от халепа!

— Нічого, — сказав Коля, — ви одужаєте.

— Спасибі на доброму слові. У мене до тебе прохання: візьми мого ключа. До мене днями має друг приїхати з Мурманська. Він знає, що, коли мене вдома немає, ключі у вас.

— Як завжди, — мовив Коля. Потім обернувся до лікаря й додав: — Ви зачиніть, а ключ сюди передайте.

Коля провів ноші з Миколою Миколайовичем на вулицю. Санітари акуратно поставили їх у "швидку допомогу". Сердечникам потрібен повний спокій.

— Коли чекати? — спитав він Миколу Миколайовича, який уже лежав у машині.

— Через місяць. Може, раніше. Я вам зателефоную, як уставатиму.

— Зателефонуйте, я вас провідаю, — сказав Коля. — Може, фруктів купити треба? Ви не соромтеся.

— Мій друг із Мурманська повинен привезти мені ліки. Я сподіваюсь на твоє посередництво.

— Не сумнівайтеся, — запевнив Коля. — Мої старі теж раді вам допомогти.

"Швидка допомога" різко взяла з місця й помчала в клініку Скліфосовського, як сказав Колі лікар на прощання. Коля постояв, подивився вслід машині. Йому було шкода Миколу Миколайовича. Сусід був пристойний чоловік, ніколи не вдавав із себе наставника малолітніх, не вчив жити, а поговорити з ним було цікаво.

Потім Коля сходив у магазин, купив кефіру. Коли платив у касу, намацав у кишені ключ від квартири Миколи Миколайовича і подумав — не забути б почепити його в коридорі на видному місці: коли приїде друг із Мурманська, ключ одразу знайдеться. Але, повернувшись додому, Коля ключа не почепив. Йому сяйнула думка.

Річ у тім, що на письмовому столі Миколи Миколайовича стояла модель фрегата. Вона була з дерева, вітрила матер'яні, ванти із шпагату, гармати справжні, мідні. Микола Миколайович сказав якось, що фрегат зроблено з двох тисяч деталей і точно скопійовано зі

справжнього. Коля любив дивитись на фрегат. Якщо трішки присісти й примружити очі, можна уявити, що фрегат пливе по океану, а вітрила обвисли, бо другий тиждень стоїть штиль.

Коли Фіма Корольов із Колиного класу дізнався про фрегат, він став проситися в гості до Миколи Миколайовича, але Коля не квапився вести його в гості. Фіму небезпечно водити в гості, бо він страшенно нахабний, незграбний, неодмінно що-небудь ухопить і розіб'є. Фімі надокучило нагадувати, і він сказав:

— Зніми мені мірку з фрегата. Я збираюсь будувати вітрильник, а літератури мало. Невже тобі важко допомогти людині!

Розмова з Фімою була вчора, а сьогодні Микола Миколайович захворів. Увечері приїдуть батьки, ключа можуть сховати, а Фіма нізащо не повірить, що сусід у лікарні, — вирішить, що Коля знову вигадує.

Через те Коля зайшов додому, взяв аркуш паперу, лінійку і олівець і відімкнув двері до сусіда.

Цієї миті він не думав, що чинить зле. Адже якби він спитав дозволу в Миколи Миколайовича, той, напевно б, не відмовив.

Коля зачинив за собою двері, сховав ключа в кишеню, запалив світло в коридорі, щоб помилуватися на африканські маски, які висіли на стіні й щирили зуби.

Потім Коля не кваплячись пройшов у велику кімнату, яка була кабінетом і спальнею Миколи Миколайовича. Постіль на дивані була не прибрана, простирадла пом'яті, телефонна трубка звисала аж до підлоги. Коля уявив собі, як Микола Миколайович тягнеться до телефону й набирає "03". Коля поклав трубку на ричаг. Він ніколи не був у цій квартирі один, і вона, по суті звичайна, здавалася надто вже спустілою і навіть трохи зловісною. Стоячи посеред кімнати, Коля відчув, що вчинив

не зовсім правильно, і йому захотілося піти й не знімати мірок із фрегата.

А не пішов він тому, що на стіні висів старовинний крем'яний пістолет. Микола Миколайович давав його Колі потримати в руках, та половина втіхи пропадає, якщо на тебе при цьому дивляться. Коля зняв зі стіни пістолет, відвів ударник і прицілився у вікно. За вікном пролітала ворона. Коля спустив курок, пістолет негучно клацнув. Звичайно, з кулями й порохом постріл вийшов би гучніший.

Коля почепив пістолет на місце і тут побачив двері в задню кімнату. Двері як двері, але в них була особливість: вони завжди зачинені. Скільки разів Коля бував у сусіда, ніколи не бачив, щоб ці двері відчинялися. Він давно задумувався, що могло б ховатися за дверима, і якось запитав у Миколи Миколайовича:

— А там у вас що?

— Про Синю бороду читав? — запитав у відповідь Микола Миколайович.

— Та ви ж не одружені.

— Там сховані допитливі хлоп'ята, — сказав Микола Миколайович. — Аж семеро. Є вільне місце для восьмого.

На цьому розмова скінчилася. Коля більше не питав. У кожного своя гордість.

І ось зараз Коля побачив, що в білих дверях стримить ключ. Певно, Микола Миколайович не чекав, що захворіє, а потім забув витягти.

Коля підійшов до дверей і став думати. Мабуть, якісь документи, папери або цінності. А можливо, колекція марок. І взагалі, якщо тобі не показують кімнати, нічого туди пхатися.

Коля хотів повернутися до фрегата, але раптом подумав: а що, як сусід тримає в задній кімнаті якусь рідкісну тварину? Таку рідкісну й небезпечну, що її навіть показувати нікому не можна. Скажімо, змію анаконду завдовжки дванадцять метрів. І зараз ця рідкісна тварина сидить голодна й не знає, що її нікому годувати цілісінький місяць. Якщо це анаконда або верблюд, це не так страшно, вони можуть обходитися без їжі й води, але якщо тигр, то він кілька днів метатиметься по кімнаті і, коли не вдасться розламати стіни, помре з голоду. А коли вдасться, то це може кінчитися ще гірше. Адже він вистрибне з другого поверху на газон, витолоче квіти пенсіонерки Чувпило, проковтне пенсіонерку, потім зжере кіоск із морозивом і захворіє на ангіну.

Звісно, Коля не думав усерйоз, що тигр зазіхне на злу пенсіонерку Чувпило, яка скаржиться, що Коля дуже гучно гупає. Йому просто кортіло зазирнути в таємничу кімнату, але для цього потрібне моральне виправдання. А турбота про голодного звіра — найкраще моральне виправдання.

Коля трохи постояв під дверима, послухав, чи не чути за ними дихання або шереху, та все було тихо.

Тоді Коля повернув ключ і прочинив двері.

Розділ II

ЦЕ НЕ ІНДІЯ

Коля гадав, що тільки гляне й замкне двері знову. Якщо, звичайно, схований верблюд не попросить напитися.

Двері він одчинив сантиметрів на п'ять, не більше. Нічого не сталося. Він прочинив двері ширше, знову нічого не сталося. Тоді Коля засунув голову всередину, і виявилося, що кімната майже порожня.

Це була невелика кімната з зеленими стінами. Вікно завішене щільною шторою, але всередині досить світло, щоб усе розгледіти.

У кімнаті стояли дві шафи й стілець.

Одна шафа стара, дерев'яна й дуже містка. Її дверцята були розчинені. У шафі висіли костюми та плащі, а під ними — чоловічі й жіночі черевики і туфлі різного розміру. У другій її половині на полицях лежали простирадла, наволочки, сорочки, білизна. А зовні до шафи були притулені три розкладачки.

Що повинен припустити слідопит, коли він бачить у квартирі самотнього чоловіка шафу, набиту одягом для різних людей?

Слідопит Коля припустив, що це речі приїжджих друзів Миколи Миколайовича. До нього часто приходили друзі й знайомі, приїздили з інших міст і часом гостювали по тижню. З одним дідусем Коля навіть познайомився й проводжав його до букіністичної крамниці. Той дідусь пояснив Колі, що він живе в маленькому місті й не завжди може дістати потрібну книжку. А щоб не тягати з собою туди-сюди валіз, друзі Миколи Миколайовича залишають речі в Москві.

А на розкладачках вони сплять.

Словом, кімната виявилася зовсім нецікавою і можна було спокійно йти, якби не друга шафа.

То була незвичайна шафа. Вона скидалася на будку телефону-автомата, але куди більшу. Коля підійшов до скляних дверей і зазирнув усередину. Замість телефонного апарата в будці була приладова

панель, як у літаку. Коля зрозумів, що саме в цій будці зберігалася головна таємниця кімнати.

— Одну хвилинку, — промовив Коля вголос, бо він трохи хвилювався і його розривали два бажання: бажання піти й бажання подивитися ближче на прилади, тому що він цікавився технікою, навіть склав торік радіоприймача, який, правда, не працював.

Коля натне на ручку засклених дверей, і ручка повернулася м'яко, наче змащена. Двері відчинилися, запрошуючи Колю зазирнути всередину. Він не став сперечатися й зайшов у кабіну. В ній пахло електрикою, як під час грози.

Коля почав роздивлятися панель. По її нижній, витягнутій уперед пологій частині йшло два ряди кнопок. Трішки вище був ряд перемикачів. Потім ряд циферблатів. Уся ця система була мертвою, вимкненою, і тому незрозуміло було, для чого її призначено.

Як навмисне, погляд Колі впав на перемикач, по один бік якого було написано: "Вмк.", а по другий "Вимк.". Перемикач був повернутий праворуч, до слова "Вимк.".

Школи не пізно буде вимкнути знову, подумав Коля і повернув перемикач.

З'явилося тихе гудіння, стрілки приладів на панелі затремтіли, і деякі з них пересунулися. Коля хотів було повернути вимикач назад, але раптом почув за спиною, як щось негучно клацнуло.

Він швидко обернувся й побачив, що двері зачинилися. Коля натиснув на ручку з внутрішнього боку дверей, але ручка не піддалась йому. Коля не розгубився. Він повернув перемикач ліворуч, стрілки приладів повернулися до нулів, гудіння припинилося, і двері самі поволі розчинились.

— Бачите, — сказав Коля, — машини повинні підкорятися людині.

Він іще двічі примусив двері зачинитися й відчинитися, а потім вирішив попробувати й інші перемикачі, бо в разі чого їх завжди можна повернути назад.

Один, червоний, перемикач стримів у кінці другого ряду кнопок. Під ним було написано: "Пуск". Під кнопками стояли номери й незрозумілі значки. Тільки під двома були написи: "Проміжна станція" і "Кінцева станція".

Це було цікаво. Коля повернув перемикач "Пуск", але нічого не сталося. Тоді він збагнув, що поквапився. Треба спершу повернути перемикач на "Вмк.". Так він і зробив. Двері зачинилися. Вік знову повернув перемикач "Пуск", і знову нічого не сталося. Отже, подумав Коля, він іще чогось не зробив.

Коля був метикованим хлопцем і вирішив, що машині бракує завдання. І він натиснув на кнопку "Проміжна станція". Цього разу дослід удався настільки, що Коля пошкодував, що почав пробувати.

Гудіння стало гучним, майже оглушливим. Скляні двері затяглися туманом, і скло стало матовим. Кабіна дрібно задрижала, наче хтось увімкнув зуболікувальну бормашину.

Коля простяг руку, щоб вимкнути якнайшвидше це дрижання, та цієї миті на невеликому екрані зверху пульта з'явився червоний, дуже яскравий напис: "Увага".

Напис відразу ж погас, і на його місці виник інший, білий: "Перевірте, чи стоїте ви в колі".

Коля поглянув униз і побачив, що стоїть на чорному ребристому круглому килимку, окресленому білою лінією.

— Так, — сказав він, намагаючись перекричати гул, що наростав. — Стою в колі!

Наступний напис був ще більш строгий: "Не рухатися. Тримайтеся за поручень".

Коля не бачив ніякого поручня, але цієї миті досить високо, на рівні його очей, із приладової панелі висунулось держално для рук. Воно було розраховане на зріст дорослої людини. Коля слухняно вчепився в прохолодну трубку, бо не смів сперечатися з написами на екрані.

"Заплющіть очі", — наказав напис.

Коля замружився.

І тут усе зникло.

Нічого не було — ні верху, ні низу, ні повітря, ні спеки, ні холоду. Тільки прохолодний метал ручки, за яку тримався Коля.

І скільки це тривало, Коля не знав. Напевно, недовго, а можливо, дві години. Він навіть не міг злякатися і не міг закричати, бо і страх і крик — це зрозуміло, а як же можна лякатися, якщо нічого немає?

І раптом усе скінчилося. Залишилося тільки гудіння. Коля ще якийсь час постояв, намагаючись отямитися, а потім насмілився трохи розплющити одне око.

Він одразу побачив екран і на ньому зелений напис:

"Перекидання завершено. Проміжна станція".

Коля перевів дух і присягнув собі ніколи більше не залазити в ті місця, куди його не кликали.

Тепер він знав, що робити. Він вимкнув перемикач "Пуск", потім повернув ліворуч перемикач "Вмк. —вимк.". Зразу стало дуже тихо.

"Могло б бути гірше, — подумав Коля, відчиняючи двері кабіни. — І я, загалом, поводився молодцем і не сильно злякався. Навіть жаль, що не можна нікому розказати".

Коля вийшов із кабіни й зупинився, бо в кімнаті щось змінилося. Або його обманювали очі. По-перше, дверцята шафи для одягу були зачинені, хоч Коля їх не чіпав. Ну, це ще не найдивніше — дверцята могли самі зачинитися, коли кабіна дрижала, як переляканий заєць. Але кудись поділися всі розкладачки, а стіни кімнати, які щойно були обклеєні зеленими шпалерами, виявилися зовсім білими, пофарбованими. Коля навіть протер очі. Не допомогло.

Тоді Коля вирішив про це не думати. Якщо геть нічого не розумієш, ліпше не думати. Цього правила Коля дотримувався, коли його викликали до дошки, а він не міг розв'язати задачу або не знав, якого року було відкрито Америку. Тоді він дивився у вікно і не думав про задачу чи Америку. Все одно двійки не уникнути. Якщо, правда, яка-небудь добра душа не підкаже.

От і тепер Коля не став думати, намацав у кишені ключ від квартири й пішов до виходу.

У великій кімнаті теж був непорядок. Фрегат зник. Та якби ж тільки фрегат зник. Але зник і стіл, на якому стояв фрегат, зникла канапа з пом'ятими простирадлами й ковдрами, зник телефон, зник пістолет зі стіни, — словом, усе зникло. Кімната була та сама, але, поки Коля стояв у кабіні, хтось вибілив стіни, а замість речей напхав повнісіньку кімнату приладів.

Що накажете в такому разі думати?

І Коля, як людина розумна, відразу придумав. Він недавно читав оповідання американського письменника Вашінгтона Ірвінга. Про одного чоловіка на ім'я Ріп Ван Вінкль, який пішов у гори й заснув. Він повернувся до себе в село, йде вулицею, а його ніхто не впізнає. Він хап себе за обличчя, а в нього борода до п'ят. Так він і здогадався, що проспав двадцять років поспіль.

Подумавши так, Коля схопив себе за підборіддя й навіть здивувався, що бороди немає. А поки він мацав своє підборіддя, то забідкався про батьків, які двадцять років тому повернулися зі свого катера, бачать на столі кефір, а сина ніде нема. Вони обдзвонили всі лікарні, приходила міліція з собакою, але все марно. Коля, дванадцяти років, пропав безслідно. І ось зараз він вийде на сходи, постукає в двері, відчинять старенька мама і старенький засмучений батько й спитають: "Ви до кого, юначе?" А Коля скаже: "Я до вашого сина". А вони у відповідь: "У нас давно вже немає дітей, бо наш син Микола двадцять років тому пропав безвісти".

З такими сумними думками Коля перетнув кімнату. Він чекав, що коридор теж змінився за двадцять років. Але ніколи не міг припустити, що він ТАК змінився.

Коридора не було. Була кімната в десять разів більша за попередню, заввишки у два поверхи, теж заставлена апаратурою і незрозуміло як освітлена.

Цей зал займав не тільки колишній коридор, а й площадку сходів і навіть квартиру, в якій мешкав Коля. Оце вже був удар сильніший за попередні.

Коля хотів було бігти назад у кабіну й натискати на кнопки — раптом наслання мине, — але в цей момент йому сяйнула інша думка.

Що було написано над кнопкою? "Проміжна станція", "Кінцева станція". А що це означає? Станція, зупинки... Отже, кабіна — це новий вид швидкохідного двигуна, і Коля просто попав у інше місце" в інше місто... а можливо, в Індію? І, звичайно, це не та сама кімната, а інша, схожа.

Як тільки Коля здогадався про це, він вирішив не квапитися в кабіну. Встигнеться. Не треба відмовлятися від нагоди зазирнути в Індію чи в Самарканд.

Невдовзі Коля знайшов двері. Вони були такого ж кольору, як стіна, і їх виказувала тільки вузенька щілина, як волосина завтовшки. Скраєчку дверей Коля знайшов білу кнопку. Він натиснув на неї, і двері відповзли вбік. Коля опинився в довгому широкому коридорі без вікон. Може, в ньому й були двері, та здалеку вони зливалися із стіною.

Що ж, підемо далі, вирішив Коля, а щоб не загубити дверей — шукай їх потім, — він поклав біля них п'ятака.

Ніхто йому в коридорі не зустрівся. Напевно, тому, що була неділя або ще рано. Годинника в Колі немає, але ж у різних місцях землі різні часові пояси, і тому в Індії може бути полудень, а якщо він попав на Гавайські острови, то й вечір.

Так, не даремно сусід замикав задню кімнату на ключ. Цей двигун достеменно експериментальний і, можливо, поки що секретний. Ну нічого, можна не турбуватися: Коля мовчатиме. Ніхто навіть під катуваннями не примусить його відкрити чужу таємницю.

За коридором були широкі сходи. Коля тільки хотів ступити на верхню сходинку, як помітив, що внизу майнуло щось блискуче. Він завмер. Почулося шурхотіння. Коля швидко відбіг на кілька кроків убік і присів за рогом. Йому зовсім не хотілося, щоб його побачили й

заходилися запитувати: "А ти, хлопчику, як тут опинився? А тобі, хлопчику, хто дозволив їздити в кабінах?"

Із свого сховку Коля побачив, як сходами підіймається дивна істота, чи то рицар-ліліпут, чи то пилосос на ніжках. Голови в калічки не було, зате численні ручки притискали до боків і спини аркушики, сміття, а круглі щітки вискакували з-під карлика і, крутячись, обмахували перила й сходинки, а сміття заганяли в блискучий мішок, прикріплений іззаду. Карлик-прибиральник пробіг за метр від Колі й устиг обмахнути щіткою Колині штани, а другою — почистити черевики. І, не зупиняючись, поквапився далі.

— Дякую, — сказав прибиральникові Коля, і, хоч перша зустріч закінчилася щасливо, далі він ішов обережно й оглядався, щоб не навернутися комусь на очі.

Сходи привели Колю у великий вестибюль із прозорою передньою стіною. Скло було таке велике, що дивно, як його ніхто досі випадково не розбив. Коля підійшов до скляної стіни, розглядаючи майдан попереду.

Майдан був укритий низенькою молодою травою. За нею стояли дерева, які розбруньковувалися. Коля подумав, що в Москві дерева ще не розпускаються і, отже, він приїхав у південне місто.

Ненароком Коля доторкнувся до скляної стіни, і раптом у ній з'явився отвір саме в Колин зріст. Стіна, немов жива, пропонувала крізь неї пройти.

Коля послухався.

Надворі було не холодно, і Коля в куртці почувався саме в раз. Дув несильний вітер, за деревами виднілися високі будинки. Коля перетнув

гладеньку рожеву доріжку і ступив кілька кроків по газону. Потім обернувся, щоб краще роздивитися будинок, із якого він вийшов.

Будинок був високий, поверхів на двадцять. Але вікон у ньому було мало. І мало кутів. Немовби хтось узяв напильник і обточив будинок. Він був переливчастого, перламутрового кольору. Подекуди будівельник забув загладити виїмки й опуклості, та згодом Коля здогадався, що це зроблено навмисне. У виїмках були балкони, а опуклості були затягнуті склом, ніби очі бабки. Не можна сказати, що Колі будинок сподобався, але він був людиною широких поглядів і вважав, що кожен народ може зводити такі будинки, які він хоче. Напевно, ескімосам, що мешкають у снігових іглу, або індіанцям із вігвамів смішно дивитися на висотні будівлі або хатинки.

Над скляною стіною, крізь яку Коля щойно пройшов, по склу були викладені величезні золоті літери:

ІНСТИТУТ ЧАСУ

А по боках написи — два великих, у два поверхи, чорних квадрати. Один із них був годинником. У ньому світилися цифри: 9.15.35...36...37...38...39... Остання цифра весь час мінялася й означала секунди.

А от другий квадрат зруйнував усі Колині теорії.

У ньому був напис:

11 КВІТНЯ 2092 РОКУ НЕДІЛЯ

Цілком можливо, що інший на Колиному місці схопився б за голову, заплакав від жаху й побіг назад в Інститут часу, щоб якнайшвидше повернутися додому, до мами. Адже пригода, що випала на долю Колі, до снаги далеко не кожному. Треба мати міцну нервову систему. Це тобі

не Ріп Ван Вінкль зі своїми жалюгідними двадцятьма роками й нечесаною бородою. Тут понад сто років, навіть черепахи по стільки рідко живуть.

А Коля зрадів. Він сказав уголос:

— Оце так справні

І вирішив назад поки не повертатися.

Батька з матір'ю все одно вдома немає. Микола Миколайович у лікарні. А якщо відмовитися від прогулянки по віддаленому майбутньому, то цього собі ніколи в житті не простиш. Може, Коля ще засумнівався б, якби в нього були брудні черевики, але прибиральник йому допоміг. Чого ще залишається бажати мандрівникові в часі?

Розділ III

ДІДУСЬ-РОВЕСНИК

Спочатку треба було вирішити, куди йти.

Колин будинок стояв у провулку Сивцев Вражек. Будинок цей старий, зведений іще до революції. Коля міркував так. Якісь московські будинки неодмінно мусять зберегтися — адже навіть раніше будинки стояли по триста років. Отже, якщо Коля піде праворуч, туди, де колись був Гоголівський бульвар, він що-небудь знайоме й зустріне. Орієнтується непогано, ні разу в лісі не заблукав. У Москві він не пропаде. Навіть через сто років. Тільки краще не питати дорогу в перехожих: вони запідозрять, що щось негаразд.

І Коля вирушив до бульвару.

Він ішов рожевою доріжкою завширшки метрів зо три, яка ледь пружинила під ногами. За деревами, що оточували газон, доріжка влилась у широку вулицю.

Як тільки Коля вийшов на неї, позаду пролунав голос:

— З дороги, хлопчику! Ти де йдеш? Хочеш, щоб тебе збили?

Коля відскочив убік і побачив, що його наздоганяє чудний дідусь. Дідусь їхав на одноколісному велосипеді, розвівши руки для рівноваги, ніби цирковий акробат. Він і зодягнений був, як акробат: у зелене трико, що облягало тіло, й червоні м'які тапочки з довгими, гострими, навіть трохи звислими вниз носками. У дідуся був сивий чуб їжаком і довгі вуса, теж розведені, — мабуть, для рівноваги.

Дідусь догнав Колю й сказав:

— Проведи мене трохи, мені нудно їхати самому.

Колесо велосипеда було невелике, дідусеві доводилося часто крутити педалі, але все одно їхав він повільно. Коля пішов поруч.

— Ти до маскараду готуєшся? — спитав дідусь, розглядаючи звичайнісінький Колин костюм.

Коля вирішив, що головне — обережність.

— Так, — кивнув він, — до маскараду.

— Ти неправильно вдягнувся, — мовив дідусь. — За моїх часів усі хлопчики ходили в так званій шкільній формі. Вона складалася з темно-сірих із синім відливом штанів і такого... як би сказати... піджака. Ти знаєш, що таке піджак?

— Уявляю, — відповів Коля.

І мало не додав, що в його батька піджак і взагалі у всіх чоловіків піджаки. Але відразу ж схаменувся: минуло багато часу, напевно, діти забули про піджаки.

Та дідусь не зважав на Колині відповіді. Йому самому подобалося говорити. В кущах, неподалік від дороги, стояла лавка. Вона була мало схожа на лавки, яким належить стояти на вулиці. Вона була низькою, схожою на канапу. Коли дідусь зліз із свого колеса й сів, запросивши Колю наслідувати його приклад, виявилося, що лавка м'яка, ніби набита пухом.

— Відпочиньмо, — сказав дідусь. — П'ять хвилин. Я трішки засапався. Мене звати Павлом. А тебе?

— Колею.

— Ти не поспішаєш?

Коля не знав, що відповісти. Він не знав, спішить він чи ні Звичайно, шкода було сидіти на м'якій лавці й гаяти час на розмови про піджаки, в яких Коля тямив краще від дідуся Павла. Але дідусь був першою людиною з майбутнього, з якою Коля зустрівся. І вона ні в чому Колю не підозрювала.

Дідусь не став чекати відповіді.

— Так-от, — мовив він, — я повинен детальніше пояснити тобі, що таке піджак. Це стародавній вид одягу, в якому чоловіки ходили за часів моєї юності. Походить він од сюртука, що його носив Пушкін...

— А чому ви не купите двоколісного велосипеда? — перебив дідуся Коля. — Адже незручно на одноколісному їздити.

— Лікарі рекомендують, — відповів дідусь. — Щоб розвивалися м'язи. У моєму віці не можна нехтувати порадами лікарів. Ти хочеш мої м'язи помацати?

Дідусь зігнув руку в лікті й дав Колі помацати м'язи. Вони були міцні. Куди міцніші, ніж у Колі.

— Так-от, — вів далі дідусь. — Піджаки застібалися на ґудзики... А втім, ти про це знаєш, у твоєму маскарадному костюмі є ці незручні предмети. Я рекомендую внести поправки до твого костюма.

— А мені здається, — сказав Коля, намагаючись говорити ввічливо, — що в мене правильнісінький костюм. Він не шкільний, а так, на щодень.

— На щодень ми носили білі сорочки, — заперечив дідусь Павло, — і чорні штанці. І сандалі. Так-так, сандалі.

— То це коли було... — мовив Коля. — Зовсім в інший час.

— Як так — в інший? — здивувався дідусь. — У який інший?

Коля на око прикинув вік дідуся — виходило років шістдесят. 2092 мінус шістдесят — виходить 2032. Плюс десять чи дванадцять. Виходить 2042.

— Ну, в сорокових роках цього століття, — відповів Коля.

Дідусь почав реготати так, що два зелених папуги злетіли з гілки й закричали людськими голосами:

— Ганьбааа! Ганьбааа! Хто зірвав трроянду?

— Ну й наївність! — дивувався дідусь, витираючи сльози. — Ну й жартівник! Ти мені лестиш безбожно. Невже я такий молодий із виду?

— Не вельми молодий, — сказав щиру правду Коля, — але на велосипеді ви катаєтеся ще хоч куди.

— Тоді я відкрию тобі таємницю. Мені завтра виповниться сто сімнадцять років.

— Не може бути! — вигукнув Коля. — Отже, ви з Абхазії?

— Чому?

— Там живуть довгожителі. Але вони харчуються сиром та вином і пасуть овець.

— Ні. Я з Москви, а харчуюся я переважно кефіром і дуже люблю баранячі відбивні. Ти любиш баранячі відбивні?

— Страх люблю, — признався Коля. Він досі ще не міг подолати здивування. — Отже, ми з вами ровесники!

— У певному розумінні, — згодився дідусь. — Якщо взяти до уваги твій костюм, ми ровесники. Але повинен тобі ще раз із повною відповідальністю повторити, що в мій час хлопчики вдягалися інакше. Я міг забути, що було п'ятдесят років тому, проте що було в минулому столітті, пам'ятаю.

Ну що ти вдієш! Дідусь був так упевнений, що сперечатися з ним неможливо. Та Коля й не хотів сперечатися. Він був вражений. Поруч нього сидів його ровесник. Котрий через сто років катається на одноколісному велосипеді й носить червоні тапочки. Отже, можливо, й Коля житиме ще сто років?

— А як здоров'я? — спитав Коля співчутливо. — Не турбує?

— Не скаржуся. Спасибі медицині. Тільки сплю погано.

— Ну, це не страшно, — заспокоїв Коля. — А ви яку школу кінчали?

— Сто двадцять третю, англійську. На проспекті Миру.

— Я теж в англійській вчуся, — сказав Коля. — Ду ю спік інгліш?

— Йєс, ай ду, — відповів дідусь Павло. — І добре вчишся?

— Коли як, — мовив Коля. — Задають багато.

— А я гадав, що тепер нічого не задають.

Коля схаменувся.

— Іноді.

— А от мої правнуки кажуть, що нічого не задають. Напевно, я слушно роблю, що їм не довіряю.

— А ви на яку ковзанку ходили? — спитав Коля дідуся.

— Я — в Сокольники. А ти?

— Я — в Парк культури.

Але тут Коля вирішив більше не заглиблюватися у спогади, бо він напевно ляпне якусь дурницю. П'ять хвилин минуло, та дідусь Павло не квапився йти. Йому подобалося розмовляти з хлопцем, який удвічі

зменшив його вік. Як відомо, літні люди страх люблять, коли їм удвічі зменшують вік.

По небу простяглася біла смуга. Вона так хутко з'явилась, що ніякий реактивний літак із такою швидкістю не зміг би пролетіти.

— Що це? — спитав Коля.

— Сплінтер, — відповів дідусь байдуже. — А може, рейсовий на Місяць. Адже там фестиваль. Хіба не знаєш?

— Знаю, — сказав Коля. — Але ми до маскараду готуємось.

Над вулицею поволі летіла перламутрова куля у півметра діаметром. Порівнявшись із лавкою, куля змінила свій шлях, і повернула просто до них. Коля трохи злякався, але дідусь поманив кулю і, коли та наблизилася на відстань витягнутої руки, клацнув пальцем по її боці. В кулі з'явився отвір, і з нього на долоню дідусеві Павлу випала чорна штука, схожа на портсигар.

— Почитаємо газетку, — сказав дідусь.

Куля злинула в повітря й вирушила шукати інших читачів.

Коля скоса поглядав на дідуся, який натиснув якусь кнопку збоку портсигара, портсигар перетворився на різноколірний екран, і по ньому побігли розмаїті кадри. Колі незручно було заглядати збоку, він тільки почув, як мелодійний жіночий голос промовив:

"...Фестиваль на Місяці обіцяє бути найцікавішим видовищем цього року... Почалися дискусії в ООН..."

Цієї миті Коля на хвильку відвернув увагу, бо вулицею наперегони, не торкаючись бруківки, промчали три прозорі кулі, в яких на м'яких сидіннях розташувалися люди. Вони кулями не керували, а один із них навіть читав таку саму газету, як дідусь Павло.

Коля згадав, що час іде, всі кудись їдуть, він один байдикує.

— Даруйте, — спитав він, — котра година?

Колин ровесник, не відриваючись од газети, простяг йому руку. На зап'ясті дідуся був браслет, широкий, але без будь-яких зображень. Раптом на браслеті спалахнули слова й цифри:

Час 10 — 12 — 36

15°. Дощу не буде.

— Дякую, — сказав Коля, котрий вирішив нічому не дивуватися.

Розділ IV

СИНІЙ КІНЬ ТА ІНШІ ЛІНГВІСТИ

Колин ровесник, якого можна було б назвати Пашкою, якби він не був таким старим, заглибився в читання газети і про все забув. Тому Коля тихенько підвівся з лавки й пішов далі. У нього виникла ідея: потрапити на космодром і, якщо вдасться, зганяти на Місяць. Туди ж ходять туристські кораблі, отже, це недовго. Звичайно, Коля розумів, що, коли він проживе стільки, скільки дідусь Павло, або трішки менше, він ще раз злітає на Місяць чи на Марс. Та це колись. А людині ж усе кортить одержати зараз. Коля не став розпитувати дідуся, як пройти на космодром, бо кожен москвич через сто років муситиме це знати.

Коля розгледівся довкола і побачив знайомий будинок. Він стояв на високому схилі пагорба, його колони біліли за деревами. Сто років тому будинок знаходився на Гоголівському бульварі, в ньому була Спілка художників і навіть висіла пам'ятна дошка, що тут жив Тургенєв.

— Здрастуй, давній знайомий, — привітався Коля. — Приємно зустрітися із знайомим будинком.

— Здрастуйте, — відповів хтось поряд. — Хіба ми з вами раніше зустрічалися?

Коля оглянувся, але нікого поряд не було.

— Яз вами й зараз іще не зустрівся, — сказав Коля. — Ви де?

— Якщо ви зробите ще крок, то неодмінно на мене наступите. І це буде сумно.

Коля подивився під ноги й побачив світло-зелене кошеня з одним бузковим оком посеред лоба.

— Ні, — промовив Коля, пригледівшись до дивної тварини. — Ми з вами ще не зустрічалися. У нас такі не водяться.

— Тоді дозвольте відрекомендуватися: я відомий космічний археолог, фахівець із вимерлих мов професор Рррр.

— Коля.

— Дуже приємно. Чому ж ви лишилися в місті цього недільного дня? Всі мої друзі роз'їхалися хто куди.

— Ми до маскараду готуємося. Із життя двадцятого століття, — сказав Коля. — А ви з іншої планети?

— Авжеж. Я тут на семінарі із структуральної лінгвістики. Ви не цікавитеся структуральною лінгвістикою? Це вельми захопливо. В нас у семінарі двоє семикласників і один третьокласник. Не рахуючи професорів та академіків.

— Ні, — признався Коля, — лінгвістикою я не цікавлюсь. Я цікавлюся футболом.

— І я теж, — зрадів Рррр. — І навіть іду на футбол. Який збіг!

— А хто грає? — спитав Коля.

— І ви не знаєте! — Від здивування Рррр розвів зеленими пухнастими рученятами. — Це ж матч віку! Збірна Марса зі збірною зовнішніх баз. На кубок Системи.

— А коли початок?

— Через півгодини. Ми встигнемо. У вас є квиток?

— Нема у мене квитка, — відповів Коля.

І засмутився. На матчі теж варто було побувати. Хоч на космодромі потрібніше.

— Постривайте трохи, мій юний друже, — сказав археолог Рррр. — Зараз підійде доцент Спусі-ва-пус-ва-пас-ва-пос. Можливо, в нього є зайвий квиток.

— Добре, — згодився Коля. — Зачекаємо доцента. А скажіть мені, будь ласка, як проїхати на космодром?

— Не може бути, щоб ви не знали! — вигукнув Рррр. — Ви жартуєте!

— Аж ніяк! — відповів Коля. — Я забув.

— То сідайте в третій автобус, — сказав Рррр. — Вийдете на проспекті Миру. А звідти фліпнете до космодрому.

— Спасибі, — подякував Коля. — А де третій зупиняється?

Рррр засміявся тонким голоском і не міг зупинитися. Мабуть, Колині слова здалися йому дуже смішним жартом. Він збирався сміятись до безконечності, але тут порад пролунав суворий бас:

— Що смішного? Юнак грає свою маскарадну роль.

— Ох, — сказав археолог Рррр. — Дозвольте відрекомендувати: мій друг доцент Спусі-ва-пус-ва-пас-ва-пос. А це мій новий друг Коля.

— Дуже приємно, — мовив двометровий акваріум на трьох ногах. Усередині акваріума сидів невеликий синій кінь. Перед його мордою висів у воді мікрофон, а назовні акваріума висовувався невеликий рупор. — І не дивіться на мене квадратними очима, юначе. Я ж не винуватий у тому, що на Землі така негодяща атмосфера й доводиться ходити у скафандрі.

— Звичайно, я не дивуюся, — сказав Коля. — Адже ви теж із іншої планети?

— З іншої галактики, — пробасив синій кінь.

— Послухай, доценте, — спитав Рррр, — у тебе немає часом зайвого квиточка для нашого друга Колі?

— У мене було чотири квитки, бо я не вміщаюся на одному місці. Але одного квитка я віддав моєму колезі докторові Команьяну з планети Кроманьян. А ось і він іде.

Коля трохи з острахом подивився в той бік, бо чекав уже кого завгодно. Але доктор Команьян Із Кроманьяна виявився звичайною садовою лійкою з ногами й руками.

— То що ж нам робити з Колею? — нервував археолог Рррр.

— Він може сісти на мене зверху, — запропонував доцент Спусі-і-так-далі, — і спустити ніжки в акваріум-скафандр.

— Ні, — заперечив Команьян із Кроманьяна, схожий на садову лійку. — Глядачі позаду сердитимуться. Вони й без того будуть на тебе сердитися за те, що ти затуляєш їм видовище.

— Нехай дивляться крізь мене. Я частково прозорий, — сказав синій кінь.

— Не хвилюйтеся, — заспокоїв учених-лінгвістів Коля. — В мене інші справи. Я на космодром з'їжджу.

— Ні, — мовив археолог Рррр, — я цього не допущу. Я віддам тобі свого квитка. Моя подруга Аліса зробила б те саме.

— Нічого не вийде, — втрутився Команьян із Кроманьяна. — Ти забув, що в тебе не повний квиток, а четвертинка. Ти сам сидітимеш у мене на колінах.

І щоб ні в кого не було сумнівів, що він має коліна, доктор Команьян із Кроманьяна клацнув кістяним пальцем по кістяному гострому коліну.

"Бідолашний Рррр, — подумав Коля. — Ці коліна продірявлять його наскрізь".

— Ну, до побачення, — сказав він. — А то ви запізнитесь. При зустрічі все мені розкажете.

Космічні гості поквапилися далі, і, аж поки їх не стало видно, Коля дивився їм услід. Праворуч ішов акваріум із синім конем, ліворуч — садова лійка, а посередині — безхвосте кошеня. Вони вже забули про Колю й голосно обмірковували проблему розшифрування восьмого головного ряду.

Космічних гостей обганяли інші вболівальники. Дехто йшов пішки, дехто летів над самісінькою землею в прозорих кулях, над головою промайнула зграйка хлопчиків із крильми за спиною. Вони махали цими крильми, як бабки. Всі вони були вдягнені яскраво і навіть легковажно, а деякі, незважаючи на прохолодний день, були у самих лише плавках. Один одному вони зовсім не дивувалися і навіть космічним гостям не дивувалися, а от на Колю дивилися з подивом, а одна дівчинка, що робила кроки по десять метрів, бо замість черевиків у неї були пружини, підстрибнула до Колі й сказала:

— А в нас маскарад цікавіший. Ми в рицарів одягалися.

— Постривай, дитино, — звернувся до неї Коля. — Скажи мені, де знайти третій автобус?

— Іди ліворуч по бульвару, — відповіла дівчинка. — Он біля пам'ятника Гоголю стоїть.

Розділ V

ТИ ЛЮБИШ МАНГОДИНЮ?

Бульвар сильно змінився за минулі роки. По-перше, він став утричі, якщо не вп'ятеро ширший, через те, коли йдеш посередині, країв не видно. По-друге, дерева і взагалі рослини також змінилися. Щоправда, лишилося кілька старих дерев, лип і кленів, але між ними росли квітучі яблуні, груші й навіть пальми. Коли Коля підійшов ближче, він побачив, що деякі з дерев, певно найніжніші, були окутані тонким прозорим пластиком, а довкола інших стояла стінка теплого повітря. Повітря піднімалося з решіток, схованих у молодій траві. Поряд із доріжкою стояло дивне дерево — ніби лопух або, точніше, щавель, збільшений у тисячу разів. Між листям висіло гроно зелених бананів. А на землі біля дерева сиділа мавпочка й чистила зірваний банан.

Побачивши таке тропічне видовище, Коля згадав, що він голодний. Крім склянки кефіру й бутерброда з чаєм, він нічого зранку не їв. До того ж він любив банани. І він подумав: якщо мавпочці можна харчуватися плодами на Гоголівському бульварі, то людині це тим паче не заборонено.

Про всяк випадок Коля огледівся, але нікого не побачив. Він підійшов до бананового дерева й сказав мавпочці:

— Відійди, а то укусиш.

Мавпочка оскалилась, проте відійшла й знову заходилася чистити банан.

Коля став навшпиньки й почав відривати банан від грона. Банан відривався через силу, все дерево розгойдувалося. Ледве-ледве Коля відкрутив один плід від грона й тільки хотів сісти поряд із мавпочкою і обчистити його, як із кущів вийшов чималий хлопець трохи старший від Колі, в червоних трусах, на яких було нашито комети, й сказав:

— Дурень! Що ти робиш?

Якби це був дорослий, то Коля, напевно, вибачився б, але перед хлопцем Коля вибачатися не хотів.

— А що? — спитав він. — Мавпам можна, а мені не можна?

— Він же нестиглий. І взагалі кормовий, для худоби виведений. Ти що, банани любиш?

— А тобі яке дало?

— А мені ніякого.

— То й іди своєю дорогою.

— Не піду. Я селекцію проводжу, а ти поводишся, як немовля.

— А мавпа? — спитав Коля. — Ти поглянь, скільки біля неї лушпиння валяється.

— Порівняв себе з мавпою! — сказав презирливо селекціонер. — Для неї ж це основна їжа.

Мавпа помітила, що на неї дивляться, і про всяк випадок плигонула з бананом у лапі на гілку липи.

— Ходімо, — сказав селекціонер.

— Не піду, — запротестував Коля.

— Боїшся, чи що?

— Я? Боюся? Та я таких, як ти, десятеро однією лівою перекидаю!

— А я з тобою і зчіпатися не буду. Ми в різних вагових категоріях, — мовив селекціонер. — А банан ти їж, якщо хочеться. Мені не жалко. Все одно вже зірвав.

— Я його для мавпи зірвав, — збрехав Коля. — У мене вдома мавпа живе, от я й зірвав.

— А де ти живеш?

— Далеко, — відповів Коля.

— Не в Москві?

— Ні, не в Москві.

— А де?

Коля став швидко думати й згадав, що його бабуся живе в Конотопі.

— У Конотопі, — сказав Коля.

— Знаю, — сказав селекціонер. — Звідти родом Милена Митіна, правда?

— Правда, — згодився Коля.

Треба ж так: зараз питатиме про якусь Милену Митіну, а Коля навіть не знає, чим вона знаменита!

— Ні, — поправив сам себе селекціонер. — Милена з Костроми. В Конотопі шахту до центру Землі риють.

— Риють, — промовив Коля вбитим голосом.

— Дивний ти якийсь, — сказав селекціонер. — Тебе як звати?

— Коля.

— А мене Джавад. Ти в чому спеціалізуєшся?

— Як це?

— Ну, ким будеш?

Коля не встиг придумати відповіді. Він уже збагнув, що всякі там дідусі куди менш небезпечні, аніж свій брат школяр.

На щастя, Джавад одразу ж відвернув свою увагу. Вони вийшли на галявину, посеред якої був великий басейн. За басейном — галява, всіяна квітами й невеликими кущиками. Поміж квітів виднілося яскраве вбрання людей.

— Ей! — крикнув Джавад. — Оленко, виходь, діло є!

У центрі басейну вода збурунилась, і в бризках з'явилася дівчинка. Не випірнула, а ніби піднялася до пояса. І тут Коля зрозумів, що дівчинка сидить верхи на величезній рибині. Рибина швидко попливла по колу, виставивши з води гладеньку блискучу спину. А коли вона підпливла до краю басейну, де стояли Коля з Джавадом, виявилося, що це не рибина, а дельфін. Дельфін завмер край води, дивлячись на Колю веселим маленьким оком, і Коля простяг йому банан.

— Ти що, з глузду з'їхав? — схопив його за руку Джавад. — Ти його потім від поносу лікуватимеш? Хіба дельфіни їдять банани?

— У нас у Конотопі дельфіни харчуються тільки бананами, — сказав Коля.

Дівчинка, що стрибнула з дельфіна, була молодша за Колю, їй минуло років десять, не більше.

— Здрастуйте, — привіталася вона. — Ти мене кликав, Джаваде?

— Слухай, Оленко, — мовив Джавад, — цього хлопця звати Коля. Він, либонь, із маскараду втік. І, мені здається, він голодний. У тебе знайдеться що-небудь смачне?

— Я не голодний, — сказав Коля.

Дельфін завмер край басейну, виткнувши кирпату морду. Ніби підслуховував.

— У лабораторії на столі мангодині лежать, — сказала Оленка. — Їх Аліса вчора зняла. Пальчики обсмокчеш. А ти Аліси не бачив?

— Ні. Вона хотіла прийти?

— Вона обіцяла мієлофон принести. Ми з Грицем і Машею працюємо.

Оленка махнула рукою в бік басейну, і Коля побачив, що до дельфіна підплив другий і теж почав слухати, про що тут говорять. Певна річ, їх звали Грицем і Машею.

— А звідкіля морську воду берете? — спитав Коля, щоб не стояти без діла.

— Синтетична, — відповіла Оленка. — А хіба у вас у Конотопі не так?

— У Конотопі дельфіни прісноводні, — мовив Коля.

— Ти його не слухай, — втрутився Джавад. — Ходімо. Я сам залюбки мангодиню покуштую. Дивовижний гібрид!

За басейном стояв білий будиночок, такий же обтічний і майже безформний, як Інститут часу. Коля, коли вони підійшли ближче, побачив, що стіна вся в дрібних порах, наче піниста. Батько в Колі будівельник, тому він завжди цікавиться будівельними матеріалами й трохи на них розуміється. Торік він сам збирався стати будівельником, але цього року передумав — його зацікавив космос.

— Пінобетон? — спитав Коля у Джавада.

— Який ще пінобетон? — здивувався Джавад. — Мене твоя відсталість просто вражає! Якби я не дотримувався залізного принципу не ставити зайвих запитань людям, які не хочуть на них відповідати, я б тебе про дещо спитав.

— Не треба, — сказав Коля. — Утримаємося від розмови, як кажуть у нас у Конотопі.

Вони зайшли всередину й опинилися в просторій кімнаті, попід стінами якої стояли столи з приладами, а посередині — круглий стіл, де на тарілі лежали три плоди. Плоди були завбільшки як невелика диня, але не дуже правильної форми й оранжевого кольору.

— Гаразд, — мовив Джавад, — закусимо мангодинею. Якщо хочеш, можеш запитувати. Мені приховувати нема чого.

Джавад дістав ножа, розрізав мангодиню. Всередині була велика кісточка, що вільно випала на таріль.

— У звичайного манго, — сказав Джавад, — кісточку від м'якуша важко відділити.

— Знаю, — озвався Коля. — Пробували. Всі пальці соком обмастиш, поки впораєшся.

Джавад нарізав мангодиню на дольки, і вони заходилися їсти. Їжа була чудова. Солодка, соковита й м'яка. Що тут було від дині, а що від манго, Коля не міг розібрати. Він насолоджувався.

— Це чия лабораторія? — спитав він.

— Шкільна. А чия ж іще?

— А дельфіни теж шкільні?

— Авжеж. І мавпи, і пітон Архімед.

— А де пітон?

— Там, на липі спить. Я тобі потім покажу.

— Довгий? — спитав Коля.

— Середній. Метрів п'ять. От у геофізиків у групі великий живе. Майже дев'ять метрів. І зовсім не приручений. Вони його на гормонах тримають. Хочеш, потім сфліпаємо, подивимось?

— Ні, — відповів Коля, — ніколи мені з тобою фліпати. А ти чого з бананами морочишся? Робити більше нічого?

— Банани — їжа майбутнього, — пояснив Джавад. — Тільки їх треба збагатити. Я не вірю в перемогу білкової синтетики. А ти?

— Я про це не думав, — сказав Коля.

— А тобі в твоїй хламиді не спечно?

— Спечно буде — скину.

— Ти зараз куди?

— На космодром.

— Навіщо?

— Подивлюся. Може, на Місяць злітаю.

— На Місяць зараз не потрапиш. Там фестиваль. Квитків немає. Я пробував.

— Шкода, — зітхнув Коля. — Ну, тоді на Марс спробую.

— Туди нас, підлітків, рідко беруть. Тільки з екскурсіями.

— Я все одно на космодром з'їжджу.

— Ти що, космодромів не бачив?

— У нас у Конотопі немає.

— Вельми сумніваюся, — мовив Джавад, — що ти правду кажеш. Гаразд, їдь. На трійку сідай, біля пам'ятника Гоголю. Я тебе проведу трохи.

Вони пройшли повз клумби, на яких хлопці, переважно малеча, прополювали або виконували інші садові роботи.

— Хочеш заглянути? Напевно, в Конотопі немає, — сказав Джавад, підводячи його до хлопця, що сидів навшпиньки біля невеличкої грядки. — Тільки торік привезли з Альдебарана. Акліматизацію проводимо. Покажи йому, Аркашо.

Аркаша промовив:

— Залюбки.

Витяг із прозорого мішечка дві насінини менші за горошину, зробив у землі заглиблення, увіткнув туди насінини, потім шдтягнув до себе наконечник шланга і як слід насінини ці полив.

— І коли мені вертатися? — спитав Коля. — У червні?

— Постривай. Дикий ти якийся! — сказав Джавад. — Дивись.

І тут Коля на власні очі побачив, як із землі повільно вилазять два зелені паростки. Аркаша знову полив їх, і вони почали рости ще швидше. Через хвилину вони були сантиметрів по двадцять заввишки й стали трохи галузитися.

— Збігай по добрива! — гукнув Аркаша. — Вони в лабораторії лежать, у мене на столі.

Виблискуючи голими п'ятами, Джавад помчав до лабораторії. Зусібіч зійшлися інші ботаніки й натуралісти. Коля побачив, що листя великого клена край галявини розступилося, і звідти з'явилася голова величезного пітона, який із цікавістю спостерігав за зборищем. Але ніхто на нього не звертав уваги, отож Коля теж удав, що звик, аби близесенько висіли пітони. Одна дівчинка, на вигляд першокласниця, прийшла із дивним звіром на плечі. Був він як папуга, але з двома головами. Однією головою цей птах дивився на зелені паростки, а другою поглядав на пітона.

Коли Джавад повернувся з пакетом добрив, паростки піднялися вже на метр, і на їхніх гілках з'явилися бруньки. Джавад насипав під коріння добрив, і кінці корінців повисовувалися назовні й почали досить хижо ці добрива підгрібати під себе. Коля навіть ступив крок убік. Про всяк випадок.

На гілках пробилися жовті квіточки, і на той час, як паростки виросли до трьох метрів, квіти осипались, і з зав'язі стали розвиватися плоди. Коля не міг одірватися від цього видовища. Минуло ще хвилини дві-три, і плоди, схожі спочатку на зелені кільця, підросли й почали жовтіти. Щось вони нагадували Колі, тільки не міг він збагнути що.

Раптом один із плодів обірвався з гілки й упав на землю. Птах із двома головами стрибнув з плеча дівчинки й підхопив плід обома дзьобами, але ніяк не міг підняти з землі, бо голови заважали одна одній.

Всі засміялись, а дівчинка, ніби виправдовуючись, сказала Колі:

— Ви не смійтеся. Його недавно винайшли, він ще не освоївся.

Решта плодів один за одним падали на траву. Джавад підібрав три чималеньких і простяг Колі:

— На, по дорозі на Місяць знадобляться.

— Вони їстівні, чи що?

— Покуштуй.

Коля відкусив шматок від плода, і виявилося, що це звичайнісінький бублик, негарячий, без маку, зате дуже свіжий.

— Ну й діла! — сказав він. — А що, на Альдебарані на всіх деревах бублики ростуть?

— Скажеш таке! — здивувався Аркаша, котрий зібрав решту бубликів у кошик. — Я від альдебаранських рослин тільки швидкість росту використав. До всього іншого йшов через пшеницю й хлібне дерево.

Коли Коля із Джавадом відійшли так, щоб решта їх не чула, Джавад сказав:

— Майбутній геній генетики. У нього мрія є. Добре, коли в людини є мрія.

— А яка?

— Вирощувати сніданки для космічного флоту. Щоб були запаковані, з вареною куркою, рисом і чорною ікрою. Нічого собі завдання?

— Непогано, — мовив Коля, жуючи бублик. — А не можна у нього одну насінинку попросити?

— Для тебе просити не буду, — відповів Джавад. — Не тому, що погано ставлюся, а тому, що ти потайний. І про Конотоп набрехав.

— Ну гаразд, обійдемося, — буркнув Коля. — За диню спасибі.

— До побачення. Може, зустрінемося. Шкода, що Аліси ти не дочекався, вона б тобі допомогла в космос злітати. У неї велике знайомство в Далекому флоті. Вона, мабуть, на двадцяти планетах уже побувала.

— А скільки їй років? — спитав Коля. — Коли встигла?

— Скільки й нам з тобою. Одинадцять.

— Мені дванадцять, — сказав Коля. — Привіт Алісі. Я йду.

Розділ VI

ЯК ВИРОСТИТИ БУДИНОК

До пам'ятника Гоголю Коля дійшов не зразу. Довелося ще раз відвернути свою увагу.

Обходячи густі зарості, Коля вийшов аж до краю бульвару і побачив, як зовсім поряд зводять будинки.

Коля не відразу здогадався, в чім річ. Край дороги, там, де кінчалася трава бульвару, стояв юнак із довгою чорною бородою. Він дивився нагору, через вулицю, де височів недокінчений будинок.

Будинок був зроблений із того самого пористого матеріалу, що й Інститут часу та шкільна лабораторія. Так само, як вони, він був збудований неправильно. Він здіймався поверхів на два, але через те, що був увесь заокруглений, немов пісочна паска, незрозуміло було, будуватимуть його вище чи вже можна зупинитися. Під'їзд будинку був напівкруглий, вікна різні, маленькі й великі, овальні й квадратні. Над під'їздом нависав горб, і на ньому росло невелике пухнасте дерево.

Наверху будинку, до пояса здіймаючись над стіною, стояли два чоловіки й тримали в руках оберемки прутття й гнутого паліччя. А юнак із чорною бородою дивився на них знизу й командував:

— Правіше став!.. Ще правіше! Та хутчій, поки не затужавіло!

Люди нагорі встромляли в стіну пруття, дехто прямо, а дехто під кутом. Невдовзі вся стіна зверху була всіяна паліччям і пруттям.

— Все! — крикнув чорний бородань. — Починайте. Тільки з твого, Веніаміне, боку чимменше затравки. Я хочу, щоб Льовоччин бік набрав сили.

Люди на стіні нагнулися, дістали штуки, схожі на вогнегасники, і розпорошили на стіну порошок. Потім у них у руках з'явилися шланги, і вони заходилися стіну поливати. Будівельники нагадували Колі Аркашу з його бубликовим гібридом. Коля навіть сподівався побачити, як із стіни полізуть зелені гілочки, та нічого подібного не сталося. Зате почала рости сама стіна.

Вона росла не рівномірно, а немовби витягувалася вздовж прутиків.

— Веніаміне, не шкодуй живильного розчину! — метушився внизу бородань. — Лінія виходить незавершена!

Стіна поступово заповнювала порожнечу поміж пруттям, але в тих місцях, де прутики були вигнуті вперед, стіна теж виступала. Веніамін, ризикуючи впасти, нахилився і став швидко встромляти новий ряд пруття. І тут Коля побачив, що виходять круглий балкон. Другий будівельник, Льова, почав швидко відгинати прутики за спиною Веніаміна, і будівельна речовина слухняно потекла по них, утворюючи отвір для дверей.

— Ну, і як тобі це подобається? — спитав бородань у Колі.

— Загалом подобається, — відповів Коля, — хоча, даруйте, архітектура не дуже підходяща.

— Чому ж так?

— Я звик, що в будинків мають бути кути й прямі стіни, — сказав Коля. — Ну, як у стародавніх будівлях.

— Так це ж не від доброго життя, — мовив бородань.

— Що не від доброго життя?

— Послухай, хлопче, ти, я бачу, любиш історію, навіть містом в історичному одязі прогулюєшся.

— Я для маскараду.

— Дарма. Для маскараду міг при-григлем одягнутись. Або сафові банбари начепити. Отож, щоб картина була повною, я тобі скажу: з чого раніше зводили будинки?

— Із цегли, з дерева, з бетону, з блоків...

— Молодчина, хлопець! Диви, який освічений! Це не кожний дорослий знає.

— Ще з керамзитових плит, із бетонних панелей, із каменю, а в тропічних країнах із тростини, а ескімоси із снігу, а індіани й ненці з оленячих шкур.

— Я вражений твоєю ерудицією, Дідро!

— Я не Дідро. Мене звати Колею.

— Але Дідро теж був енциклопедистом. Одне слово, кожен будівельний матеріал диктував людям форму будинків. Що простіше збудувати із цегли — кубик чи кулю?

— Звичайно, кубик.

— А із плит, із блоків?

— Теж кубик. А от із бетону можна що хочеш.

— Авжеж. Та це дуже дорого. Люди рідко коли могли дозволити собі робити незвичайні форми з монолітного бетону. Та от коли ми навчилися будинки вирощувати...

— Як це?

— Ну от, ти мене розчаровуєш! Про стародавні матеріали все знаєш, а про наші забув.

— Забув, — сказав Коля і розвів руками. — Я ж історик.

— Історик має найкраще знати сьогоднішній день, — мовив бородань повчально. — Для того історія й існує, щоб пояснювати, чому ми сьогодні живемо так, а не інакше.

— А вам скільки років? — спитав Коля.

— Мені? Скоро буде дев'ятнадцять. А до чого мій вік?

— А тому, що різниця між моїм і вашим віком незначна, — сказав Коля. — Лише сім років.

— Але принципова, — відповів бородань.

— Ей, Валечко! — крикнув зі стіни Веніамін. — Стіна затужавіла! Не відвертай уваги. А то ми до вечора будинку не збудуємо.

— Так, їхня правда, — мовив бородань. — Це будівництво — моя дипломна робота. Завтра захищати проект, а я його ще не сфантазував.

— Ви вчитеся, а вам дозволяють у центрі міста будинок ставити?

— А чому б і ні? Це ж моє покликання. До того ж я не один будую. Я проектую зовнішній вигляд, тобто я архітектор. Веня конструктор — він усі перекриття робить, сходи і так далі. А Льова сантехнік. Ти знаєш, що таке сантехніка?

— Санвузли й ванни, — сказав Коля.

— Слушно. А ще ти забув про сміттєзбірники, анігілятори, продовольчі доставки, поштові труби, телемережу і так далі й тому подібне. Отож будинок збудувати в наші дні річ непроста. Тільки наївні люди гадають, що день — це надто багато для чотириповерхового будинку. Іноді буває навіть із двоповерховим так ухекаєшся, що два тижні й дивитися на корал не хочеться.

— На що?

— Та на корал. Це, звичайно, не зовсім точна назва, але так уже повелося. Ти про коралові рифи читав?

— Читав.

— А бачити доводилося?

— Ні, якось усе нема коли.

— Нічого собі, йому нема коли на Тихий океан злітати! Теж мені романтик! Я в твоєму віці щонеділі на коралові атоли літав.

— У кожного свої інтереси, — заперечив Коля.

— Вибач, твоя правда. Отож коралові рифи, хоч би які вони були велетенські, збудовані крихітними кораловими поліпами. Кожен поліп мурує собі вапнякову нору і в ній живе. А як умре, на його норі другий будує свою хатку, і так далі. Тобто коралові рифи складаються з мільярдів коралових будиночків і коралових скелетів. Тільки корали будують свої рифи мільйонами років, а люди знайшли бактерію, яка трудиться за принципом корала, але росте й розмножується дуже швидко. Якщо розсипати пори коралової бактерії і полити їх живильним розчином, почне рости стіна, куля, хатина, чого твоя душа бажає. І будинок із кристалів росте в той бік, куди його повернеш арматурою. І з часом стає дедалі міцніший. Адже він суцільний — йому ні землетрус не страшний, ні пожежа, ні мороз. А головне — йому можна надавати якої завгодно форми. Відтоді як корал з'явився у будівництві, все змінилося. Тепер архітектор став справжнім художником. Ми зводимо будинки, як художники малюють картини. Не сподобався будинок — його обливають розчинником, а потім пил вимітають. Але признайся, ти все й без мене знаєш?

— Знаю, та не все, — сказав Коля. — А можна мені там, нагорі, попрацювати?

— Іди, чому ж ні. Веню, візьми собі помічника!

Коля зайшов у недокінчений будинок. Усередині майже все було готове. Тільки різні отвори у стінах свідчили про те, що потім і їх використають, аби людям зручно було жити. Коля піднявся сходами на другий поверх, а потім по рухомих пластикових риштуваннях аж нагору. Веня дав йому пучок прутків, і бородань Валечка гукнув знизу, командуючи всіма трьома будівельниками:

— Веню, гни прутки на себе! Льово, хутчій, ти відстаєш! Колю, ти забув, що ми будинок зводимо, а не клумбу!

Коли закінчили третій поверх, Коля здав решту прутків Вені, попрощався, і студенти сказали, що він їм добряче допоміг. Колі закортіло взяти з собою трішки коралового пилу, але він не мав банки для живильного розчину, а без нього затравка все одно що простий пісок.

— Іди в будівельники після школи, — порадив Валечка. — Неймовірний простір для фантазії і повна свобода творчості.

— Дякую, — мовив Коля, — я подумаю.

Розділ VII

АВТОБУС НІКУДИ НЕ ЙДЕ

Була майже дванадцята, коли Коля дійшов до пам'ятника Гоголю. Правда, пам'ятник був не той, що раніше стояв на цьому місці. Пам'ятник у кінці Гоголівського бульвару був старий, він колись стояв на другому кінці площі. Батько казав якось Колі, що Арбатська площа — єдине місце в світі, де є дві статуї одному й тому ж письменникові: одна на бульварі, друга біля будинку, де Гоголь жив. Певно, за сто років вони помінялися місцями, вирішив Коля.

Перед пам'ятником була Арбатська площа, тільки Коля її ніколи б не пізнав. Навіть замість ресторану "Прага"— велетенський паралелепіпед із бетону, а не з корала. Мабуть, його збудували досить давно. За ним видьгілися верхівки небосягів на проспекті Калішна. Це було знайоме. А праворуч із-за пальмового гаю виглядав розкішний будинок, увесь у черепашках. Та він був не кораловий, просто старий, така колись була мода, і збудував його собі прогресивний багач Морозов ще до революції.

Автобус Коля побачив одразу. Посеред площі, викладеної різноколірними плитками, було підвищення. Біля нього якраз стояло три автобуси. Коля здогадався, що це автобуси, бо над кожним висіла ні до

чого не прикріплена куля з написом: "Автобус 1", "Автобус 2", "Автобус 3".

Всі три автобуси щойно під'їхали. З них виходили пасажири, а інші заходили. Дехто піднімався з-під землі, напевно з метро, дехто підлітав на крилах і складав їх, підходячи до дверей, а дехто вилізав із пузирів, і порожні пузирі самі відлітали геть, даючи місце новим.

Коля злякався, що автобус піде, і ушкварив через плошу. Він звик бігати за автобусами й трамваями, бо ненавидів гаяти час, чекати на зупинці.

Він біг і думав про те, що робити, якщо треба платити за квиток, а він навіть не знає, які будуть гроші. Одна надія, що через сто років не братимуть грошей за проїзд в автобусах.

Біг він швидко, та оскільки тут ніхто через площу навпрошки не бігав, мало не сталася катастрофа. Пузирі й інші машини гальмували, злітали вгору, ухилялися. Одні — щоб не налетіти на Колю, інші — щоб не налетіти на тих, хто не хотів налетіти на Колю. Коля краєм ока побачив, що коїться, і дременув ще швидше. Невідомо, чим би це скінчилося, коли б якийсь чоловік не знизився на крилах аж до землі, не вихопив би Колю з центру метушні й не підняв у повітря.

— Ти куди, божевільна дитино? — спитав він досить неввічливо. — Навіщо гинути таким молодим і занапащати довколишніх?

— Відпустіть! — кричав Коля, гойдаючись у повітрі за два метри від бруківки. — Я поспішаю на автобус. Він же зараз піде!

Звісно, якби Коля мав час, він придумав би версію куди крашу. Та коли дуже спішиш, доводиться говорити правду.

— А він іще жартує! — сказав обурено чоловік із крилами.

Та все-таки переніс Колю в повітрі на підвищення біля автобусів і відпустив. Коля мало не впав, забився підошвами об землю.

— Я ж міг розбитися! — мовив він чоловікові, який висів у повітрі над ним, помахуючи крилами, як у бабки.

— Не думав, що на Землі такі ніжні діти, — відповів чоловік.

І аж тут Коля додивився, що чоловік одягнений у темно-синій щільний комбінезон, на грудях у нього вишитий золотом Сатурн із кільцем, а на рукаві — чотири зірки.

Напевно, це майбутній міліціонер, злякався Коля. Зараз він спитає, де Коля живе...

Але чоловік виявився не міліціонером.

— Не сердьтеся, космонавте, — пролунав знайомий голос, і Коля побачив, що край бруківки стоїть, тримаючи одноколісний велосипед, Колин ровесник дідусь Павло. — Я знаю цього хлопчика. Він просто трохи неуважний, бо готується до маскараду.

— На нього не можна не сердитись, — сказав космонавт, — бо він біг, не думаючи про інших. А це вже найостанніше діло. Куди ти квапишся?

— На космодром, — відповів Коля. — Космічні подорожі — моя мрія.

— Таким легковажним у космосі не місце, — мовив космонавт.

— Я виправлюсь, — пообіцяв Коля. — Докладу всіх зусиль.

— Він виправиться, — підтримав Колю дідусь Павло.

— Тоді й зустрінемося, — сказав космонавт.

— Ні! — крикнув Коля. — Зачекайте хвилинку, не летіть! Дайте мені свій автограф.

Коля поліз у кишені, та вони були порожнісінькі. Тільки в одній — дві копійки, а в другій — гумка.

— Не шукай, — засміявся космонавт. — Тримай на пам'ять.

Він зняв із рукава золоту зірочку, кинув її Колі й злинув у повітря.

— Дякую! — крикнув Коля навздогін.

— Знаєш, — сказав дідусь Павло, — я тобі заздрю: сам капітан Далекого космосу, капітан "Пегаса" Полосков, подарував тобі зірку. А чи знаєш ти, що це за зірка?

— Ні, — відповів Коля.

— Кожна зірка означає зоряну експедицію. Коли я був хлопчиком, я про це і мріяти не міг.

— За наших часів теж були космонавти.

— Але не було зоряних експедицій.

— Ми за це діло візьмемося, — мовив Коля і прикріпив зірочку собі на рукав.

Дідусь Павло помахав Колі рукою, відштовхнувся ногою і закрутив педалі своєї нестійкої машини.

Коля думав, що автобус давно пішов, та, на щастя, він іще чекав його. Автобус був обтічний, блискотливий, але без вікон, і тому Коля зрозумів, що він дуже швидкісний.

Над входом був напис: "Проспект Миру".

Коля вирішив: будь що буде — і зайшов усередину слідом за літньою, спортивного вигляду засмаглою жінкою в жовтому хітоні, як у грецьких богинь. Він надумав повторювати точнісінько її рухи, тоді не вскочиш у клопіт.

Усередині автобуса було ясно, але сісти нікуди. Всі йшли вперед. Коля прилаштувався за жінкою і ступав їй услід. Вони пройшли половину автобуса, і Коля побачив попереду занавіску. А над нею напис: "Вихід. Проспект Миру". Жінка зайшла в занавіску і зникла. Коля зачекав секунду, зробив те саме й побачив, що жінка вже спускається в другі двері, що ведуть назовні.

Коля опинився на іншій площі, перед незнайомим садом. Жінка ступила на ескалатор, який вів униз. Із дверей автобуса виходили вже нові пасажири. Коля нічого не збагнув, тому підійшов до дівчини в білому комбінезоні з великою трояндою, вишитою на плечі, й запитав:

— Скажіть, будь ласка, це яка зупинка?

— Зупинка?

— Ну, як називається це місце?

— Проспект Миру. Хіба ти не бачиш?

— Дякую, — сказав Коля і все одно нічого не зрозумів.

Він повернувся до автобуса й прочитав напис над дверима: "Вхід. До Арбатської площі".

Що ж виходить? Отже, автобус нікуди й не їздить? Ти заходиш на одній зупинці й виходиш на іншій? А хто ж тебе везе?

Тоді Коля підійшов до сусіднього автобуса. Над його задніми дверима був напис: "Вхід. До Новодівичого монастиря". Ага, от тепер перевірити неважко. Новодівичий монастир Коля знає. Він уже спокійно зайшов до автобуса, пройшов через салон, крізь занавіску й вийшов. Він стояв на березі Москви-ріки, а зовсім поряд здіймалися рожеві стіни Новодівичого монастиря, із-за них виглядали бані собору й дзвіниця. Коля вернувся на проспект Миру. Що ж, зручний міський трансцррт. У якомусь фантастичному романі Коля читав про нуль-транспортування. Там космічний корабель стрибає через простір. Напевно, тут те саме. При нагоді треба буде уточнити.

Розділ VIII

ЧЕМПІОН ІЗ МОРОЗИВА

Тепер необхідно було фліпнути до космодрому. Так сказав археолог Рррр.

Коля ніколи сам не фліпав і не бачив, щоб фліпали інші. Отож він став збоку й вирішив спостерігати.

Дехто з людей ішов пішки, інші сідали в прозорі кулі, один чоловік підійшов до ряду стовпчиків і щось з одного із них узяв. Коля схотів поглянути на ці стовпчики. Завжди цікаво поглянути, що де дають.

Стовпчики були різних кольорів. На білому було написано "Морозиво", на жовтому — "Лимонад", на зеленому — "Яблука", на синьому — "Бутерброди", на коричневому — "Квас". А всього стовпчиків

було штук тридцять, і Коля не став досліджувати їх до кінця, аби не подумали, що він їх раніше не бачив. Мимо проходив чоловік, приклав палець до клавіші поверх стовпчика, і вискочила склянка з лимонадом. Чоловік випив лимонад, склянку поставив на місце, і вона провалилася всередину. "Все ясно", — сказав подумки Коля й пішов до білого стовпчика. Морозиво виявилося шоколадне, не дуже солодке, але їсти можна. Потім Коля підійшов до жовтого стовпчика і запив морозиво лимонадом. Далі спробував бутерброд. Бутерброд був із сиром та маслом. Таке діло треба було запити. Запив Коля бутерброд квасом і тут побачив напис на оранжевому стовпчику: "Банани". Нехай буде банан. Коля з'їв банан, а шкурку поклав на місце, і вона провалилась у стовпчик. Таке життя Колі подобалося, і тому він повернувся до морозива. Перший раз він натискав найлівішу клавішу, тепер натиснув наступну. Слушно. Морозиво було яблучне. Він їв його куди повільніше, ніж перше, і, щоб передихнути, підійшов до стоянки, де люди сідали в прозорі пузирі, поглянути, що вони там роблять.

Коли людина підходила до пузиря, відкривався круглий люк. Людина сідала в крісло, люк затягувався прозорою плівкою, і пасажир натискав на одну з кнопок. І відразу пузир ледь-ледь піднімався над землею й летів.

Дивне було й інше: варто було пузирю з пасажиром покинути стоянку, як на його місце підлітав порожній пузир І опускався на землю.

Коля підійшов до порожнього пузиря, але заходити не став, а заглянув усередину, чи не написано чого-небудь на кнопках. Перед кріслом була похила панель, утикана кількома рядами кнопок. Під кожною підпис — щоправда, дрібними літерами, зокола не розібрати.

Може, так тут і фліпають, вирішив Коля. Але, перед тим як вирушити в подорож, треба було дізнатися, яке морозиво дають, коли натиснути третю клавішу. Він вернувся до стовпчика й натиснув. Вийшло полуничне морозиво, дуже смачне; мабуть, смачніше за яблучне. Правда, їсти його було нелегко, і довелося запити його ще однією

склянкою лимонаду. Колі захотілося присісти й трішки поспати — він раптом зрозумів, що втомився. Адже майже годину на будівництві попрацював, не рахуючи інших справ і ходіння. Коля поїхав би далі, але на стовпчику залишалася одна неспробувана клавіша. А раптом там якесь особливе морозиво, що його в наші дні ще не винайшли?

Через силу Коля доїв полуничне морозиво. Не подумайте, що Коля був слабеньким. За звичайних умов він легко міг би з'їсти й десять порцій, але ж він поспішав, до того ж стомився, нарешті, весь час запивав і заїдав морозиво іншими продуктами.

— Останнє, і все, — сказав він уголос, проковтнув решту полуничного й попрямував до стовпчика-автомата.

Та тільки він простяг руку до четвертої клавіші, як із стовпчика пролунав голос:

— Схаменися! Ти збираєшся з'їсти четверту порцію, а при температурі повітря лише плюс п'ятнадцять градусів це може погано позначитися на твоєму здоров'ї.

— От тобі й на! — відповів Коля стовпчикові, анітрохи не здивувавшись, бо він уже стомився дивуватись. Напевно, в стовпчику було електронне око. — Я міг би десять порцій з'їсти. Навіть у мороз.

Сказавши так, Коля натиснув на четверту клавішу, але морозива не одержав.

— Оце вже неподобство! — обурився Коля.

— Що сталося? — спитав худий чоловік у довгих, до колін, трусиках фіолетового кольору і в золотій накидці. — Хто тебе скривдив?

— Ось, — сказав Коля. — Відмовляється мені морозиво давати.

— Це принизливо, — згодився різноколірний чоловік. — А скільки ти вже з'їв порцій?

— Тільки три, — відповів Коля.

— За моїх часів, — мовив чоловік, — ми переходили від автомата до автомата й брали не більше як дві порції з кожного. Правда, з минулого року на прохання дитячої поліклініки всі автомати морозива сполучені між собою спільним запам'ятовувальним пристроєм. І кожен автомат знає, скільки ти сьогодні з'їв морозива.

— Що ж робити? — спитав Коля. — Невже ми принизимося перед автоматом?

— Нізащо, — сказав худий чоловік. — Я, як голова районної ліги повернення до природного життя, повністю на твоєму боці.

З цими словами чоловік підійшов до автомата й натиснув на клавішу. Вискочило шоколадне морозиво.

— Ет, — зітхнув Коля, — я сьогодні його вже їв!

— А яке тобі потрібне? — спитав худий чоловік, простягаючи Колі шоколадне.

— Я ще не натискав найправішу клавішу.

Худий чоловік натиснув праву клавішу й передав стаканчик Колі.

— А яке мені самому взяти? — спитав він.

— Раджу шоколадне, — відповів Коля.

— Терпіти не можу шоколадного, — сказав чоловік і натиснув собі яблучне.

Коля подумав, що шоколадного йому зовсім не хочеться, але не можна було показатися слабаком перед чужим чоловіком.

Вони стояли посеред площі, світило сонце, вони їли морозиво. Коля почав із шоколадного, бо боявся, що на закуску йому його не подужати. Морозиво було вже несмачним. Чоловікові добре — він-бо тільки перше їсть.

— Ти принципово ходиш у старовинній одежі? — спитав він Колю.

— Ні, для маскараду, — сказав Коля.

— Шкода, Я гадав, що ми з тобою спільники. Ти бачиш, що я вдягнений так, як одягалися п'ятдесят років тому?

— Так.

— І знаєш чому?

— Чому?

— Бо я вважаю, що необхідно обмежити панування машин. Вони позбавляють нас індивідуальності й виховують із юного покоління нікчем, які звикли жити на всьому готовому. Я чому тобі допоміг? Тому що в тебе є якості справжнього мужчини. Теперішні хлопчаки їдять не більш як дві порції морозива зараз. Слухаються машину. А ти збунтувався.

Звичайно, Колі приємно було слухати компліменти, але доїсти шоколадне морозиво неможливо. Коля мріяв про одне — щоб борець

проти машин відвернувся і можна було недоїдений стаканчик поставити на місце. Але той і не думав іти. Він смакував своє морозиво і провадив далі:

— За славних давніх часів початку двадцять першого століття люди не флідали, не спали на гравітаційних матрацах і не зводили будинків із твердого каменю. Ви не уявляєте, які вони мали сильні м'язи! А в двадцятому столітті? Богатирі! Все своїми руками! Ні, воістину світ хилиться до занепаду, повільно, але напевно. Скажи, чи потрібна тобі, юначе, антигравітація? Подарунок з Альдебарана? Це ж зайва розкіш.

— Не знаю, — сказав Коля. — Не розуміюсь я на цьому. Але взагалі мені подобається. От тільки будинки криві. Хоч до цього можна звикнути. Ми сьогодні один будинок звели, в принципі цікава робота.

— Криві! Ось істина, виголошена дитиною! Де ти, строгість і стрункість ліній минулого? Де ви, прості й шляхетні збірно-панельні будинки?

— Електроне Степановичу! — вигукнула дівчина в білому комбінезоні з вишитою на грудях трояндою, яку Коля вже бачив у автобусі. — Я вас усюди шукаю. А ви промову виголошуєте!

— Що сталося? — спитав фіолетовий із золотом Електрон. — Що-небудь у віварії?

— Гравіекран полетів! Спунси витримують жахливі перевантаження! Ви єдиний чоловік, який може терміново полагодити інопланетну техніку.

— Спунси! Це жахливо. Біжу. Наступного разу, хлопчику, коли схочеш морозива, біжи просто до мене, в космозо, запитай майстра з нової техніки Електрона Степановича, і ми з тобою всмак поласуємо.

— Фліпнемо? — спитала дівчина, показуючи на пузирі.

— Ти ж знаєш, Генрієтто, що я терпіти не можу сучасної техніки, — сказав Електрон і з великої сумки, яка висіла через плече, дістав прозорий пакет, витяг із нього складені крила,як у бабки,і, розправивши, прикріпив до плечей. — Ми по-стародавньому, — мовив він Колі. — Повільніше, але надійніше. — І швидко злинув у повітря.

Тут Коля зрозумів, що шоколадне морозиво він мимохіть подужав. Залишився останній стаканчик. Коля не був би дослідником, якби його не спробував. Він, правда, сподівався, що морозиво виявиться несмачним. Як на злість, морозиво було ананасно-м'ятне. Від такого відмовлятися гріх.

От і вийшло, що, коли Коля дістався до пузиря, аби фліпнути до космодрому, він почував себе важким, як удав, котрий проковтнув порося. Він опустився в крісло і, через силу тримаючи очі відкритими, подивився на пульт із кнопками. Все правильно. Під кожною написана вулиця або місце: "Університет", "Красна площа", "Сокольники" і так далі. Деякі написи нічого Колі не говорили: "Перший Костул", "Сад Оні", "Сидоровський рівень". А ось те, що треба. Навіть більше, ніж треба: "Космодром-1", "Космодром-2", "Космодром-сортувальна" і навіть "Космодром-учбовий". Спробуємо "Космодром-1", вирішив Коля. Він натиснув на кнопку, і його пузир не гірше від інших піднявся над землею, хутко набрав швидкість і полинув над вулицею в потоці таких самих пузирів. Коля зрозумів, що рух підкоряється суворим правилам: пузирі один одному не заважали, на перехрестях ті, які летіли вздовж головної вулиці, піднімалися чимвище і, немовби по невидимому мосту, пролітали над тими, що підлітали збоку. Деякі з пузирів ширяли високо в небі, як дитячі повітряні кульки, а серед них іноді мелькали бабки — люди з крилами. А ще вище проносилися великі кораблі, диски, кільця, кулі...

Розділ IX

ФЛІПНЕМО ДО КОСМОДРОМУ!

Сидіти було зручно, м'яко, і Коля мало не заснув. Точніше, він навіть заснув, але не помітив цього, помітив тільки, що прокинувся. Так буває на першому уроці: сидиш, пишеш, думаєш, борешся зі сном, а потім раптом прокинешся і бачиш, що твоя рука зісковзнула з рядка й написала бозна-які кривулі.

Напевно, Коля проспав лише хвилину або дві, проте злякався, коли збагнув, що сталося. Хіба мало що могло трапитися? Автоматика автоматикою, а от, наприклад, Електрон Степанович не дуже їй довіряє. Що, коли який-небудь пузир утратить керування? Адже швидкість кілометрів сто.

Згори швидко спускався великий пузир. Він прилаштувався поряд, і Коля побачив, як його пасажир зняв руки з приладової панелі й відкинувся в кріслі. "Ага, — подумав Коля, — у пузиря, мабуть, ручне керування. Адже якщо треба під'їхати до якого-небудь будинку, як тоді?"

Коля мав рацію. Під кнопками були важельки, над якими спільний напис: "Ручне керування".

"Ну гаразд, — вирішив Коля, — поки ми цим користуватися не будемо. Часу обмаль". Він поглянув на годинник над пультом. Уже друга година. Збожеволіти, як у майбутньому швидко минає час! Напевно, на Місяць уже не злітати — надвечір треба бути вдома. Якщо батько з матір'ю повернуться, а його немає, така почнеться паніка, що краще зовсім додому не вертатися. Є мінуси в тому, що ти єдина дитина. Було б у сім'ї п'ятеро, ніхто б не хвилювався — одним більше, одним менше...

Коля міркував розумно, що не слід чіпати ручне керування. Але розмірковування корисні тоді, коли їх дотримуються. А Коля не завжди слухався власних розмірковувань. Минуло дві хвилини, і він подумав:

"Якщо я перемкну пузир на ручне керування, то зможу піднятися й подивитись на Москву згори. Я піднімуся не дуже високо, а коли що-небудь станеться, то знову перейду на автоматику. Техніка тут нескладна, інакше б не дозволяли будь-кому залазити в пузирі. Адже в них і бабусі літають, і навіть малі діти".

Це вже було ризиковане міркування. Але поставте себе на місце Колі. Ви мчите в новому виді транспорту, а в цього транспорту є всякі можливості. Невже ви відмовитеся їх випробувати? Якщо відмовитеся, то у вас немає наукової жилки. А в Колі вона була.

Одне слово, він вирішив, що, коли далі їхати,як усі, зовсім заснеш. Аби не заснути, треба робити діло.

Він перемкнув важілець на ручне керування і обережно повів угору інший, із написом "Підйом". Дуже обережно. Отож пузир лише на кілька метрів піднявся над землею і Мало не зіткнувся з іще одним, який мчав у зустрічному потоці. Ні, так не піде. Робити так робити! І Коля повернув важіль майже до кінця.

Звичайно, він раніше не літав на пузирях і не знав, як швидко вони слухаються наказів. Пузир помчав у небо, аж до сонця, з такою швидкістю, що земля провалилась униз ізаклало вуха. Коля розгубився й потяг важдль униз. Пузир завмер. Він навіть трішки сплющився від того, як із ним жорстоко поводився пасажир. Раптом із пульта почувся голос, схожий на голос автомата морозива:

— Пасажире, ви порушуєте правила керування. Якщо не прилинете знущатися з літального фліпа, ми примусово переведемо його на автоматику.

— Даруйте, — сказав Коля. — Я більше не буду.

Пузир усе падав униз, і Коля, цього разу вже дуже обережно, поставив важілець на нейтральне положення. Пузир, заспокоївшись, полетів уперед на висоті стоповерхового будинку.

Коля обернувся й поглянув на Москву. З висоти Москва здавалася безкрайою і дуже зеленою. Правда, вгадати, де що, нелегко. Коля побачив телевізійну Останкінську вежу, але поряд із нею було ще три вежі, удвічі вищих, і вони обступали стару вежу, як здоровенні сини стареньку мамусю.

До центру Москва зливалася в мішанину зелених і жовтих плям. Треба було піднятись вище, щоб побачити Кремль.

Коля потяг важілець угору. Він із приємністю відчував, як пузир слухається його й підіймається по похилій площині. Коля подумав навіть, що, може, варто лишитися тут іще на два-три дні, аби досхочу покататися на пузирях. Він тягнув важілець, а сам дивився назад. Москва залишилась далеко внизу, та було не страшно. Нарешті Колі здалося, що він бачить кремлівські вежі, але тої ж миті пролунав легенький тріск, і все зникло. Довкола стояв непроглядний сірий туман. Коля почув голос:

— Це що за повітряне хуліганство? Хто пускає в небо сліпих кошенят? Перестаньте рвати сіть! Зупиніть машину!

Коля послухався. Пузир повис у гущині сірого туману, і хоч як Коля крутив головою, він нічого не бачив.

— Ви там що, спите? — знову пролунав голос.

Голос був знайомий і дуже сердитий.

— А що мені робити? — спитав Коля.

— Як що робити? Падайте вниз.

— Ви ж самі веліли мені поставити важілець на "стоп".

— І слушно зробив. Ви б знову сіть розірвали, а потім зі мною б зіткнулися. Падайте, я вам кажу!

Коля слухняно повів важілець униз, і пузир почав падати вниз, як швидкісний ліфт. Коля не встиг би полічити до двадцяти, як знову спалахнуло сонце. Коля підвів голову й побачив, що над ним висить велика кругла хмара, в яку він ненароком улетів. А придивившись, він побачив, що хмара не зовсім звичайна. Вона була обтягнута сіткою, яка поблискувала на сонці й сходилась до великого пузиря з пасажиром. Великий пузир тягнув хмару за собою.

— Ну ж бо, підніміться сюди, — сказав голос. — Хочу подивитись на повітряного хулігана. Тепер я через вас половину хмари втрачу.

Коля помітив, що з того місця, відкіля вивалився його пузир, хмарний туман виповзав, як пара з чайника.

— Пробачте, — мовив Коля. — Я ненароком.

— І все-таки підніміться.

Колі нічого не лишалося робити, як піднятись. Він уже навчився керувати пузирем. І варто було йому наблизитися до пузиря-буксира, як у нього від серця одлягло. В пузирі сидів давній знайомий, ровесник Павло.

— Ах, ось хто літає як хоче! — вигукнув дідусь, теж упізнавши Колю. — Що ж це ти, Колю?

— Я на Кремль ізгори задивився, — відповів Коля, — і не помітив вас. А ви не стомились? Цілісінький ранок на велосипеді...

— Невже ти гадаєш, що я прожив би стільки років, якби не працював? На велосипеді я загартовувався, а хмари я тягаю, бо працюю в метеорологічному управлінні.

— Ви передбачаєте погоду?

— Це колись передбачали погоду. А тепер ми її робимо. Бачиш, скільки нас?

І Коля побачив, що по всьому небу пузирі тягнуть хмари — може, сто пузирів, може, більше.

— У Рязані дощу просять. Ми обіцяли надвечір зробити невеликий. Хочеш із нами злітати?

— Дякую, я на космодром поспішаю.

— Щось невидно. Я раджу, переведи фліп на автоматику, а то напевно твої маневри в центральному пульті помітили. Зроби сам, поки за тебе не зробили. А то соромно. Все-таки ми дорослі люди.

Коля хотів послухатись поради, але не встиг. Ураз важілець без його допомоги перемкнувся на автоматику, і на весь пульт загорівся напис:

"ПРИМУСОВА АВТОМАТИКА"

Пузир швидко пішов униз, і через три хвилини він уже мчав у потоці інших пузирів над самою землею, прямуючи далі, до космодрому.

Розділ X

ПАСАЖИР ДО БУДЬ-ЯКОЇ ПЛАНЕТИ

Коля виліз із пузиря на стоянці біля космодрому. Тут зібралося багато порожніх пузирів, і, мабуть, із диспетчерської їх відкликали, щоб марно не займали стоянку, — раптом водночас сотні зо дві кульок злинули в повітря, перетворилися на грона винограду або жаб'ячої ікри й помчали роєм назад до міста.

Сам космодром, треба сказати, був скромний. Довга, напевно не менш як кілометр, коралова будівля була заввишки поверхів у три, не більше. Коля сподівався, що зразу побачить носи космічних кораблів, які стоять, наче списи. Та кораблів не було видно.

Крім того, серед людей, що виходили з пузирів, гуляли або стояли біля будівлі, виходили з-під землі й спускалися згори, не було чи, точніше, майже не було космонавтів у формі, людей у скафандрах, інопланетних прихідців, роботів і так далі — тобто всіх тих, кому належить бути на космодромі. Коля підійшов до одного із входів у будівлю. Над ним був напис:

"МОСКОВСЬКИЙ КОСМОДРОМ-1"

"ПЛАНЕТАРНІ ПОВІДОМЛЕННЯ"

Ясно, подумав Коля. На зірки звідси не літають. І зрозуміло, великі кораблі складають на орбітах або біля зовнішніх планет. Це він читав у фантастичній літературі. Взагалі кажучи, фантастична література іноді Колі здогадуватися допомагала, що він побачить, або пояснити, що він бачить, а іноді й заважала. Ці фантасти краще б з'їздили разок сюди, тоді б не помилялися. А то теж мені література про майбутнє: пишуть, а не знають, про що пишуть!

Усередині космодром виявився куди більший, аніж зокола. Якось минулого року, тобто сто з гаком тому, Коля літав із бабусею в Сухумі.

Так от, Внуковський аеровокзал чимось нагадував космодром. Там зал і тут зали. Там люди кудись поспішають, запізнюються, або, навпаки, зовсім не поспішають, бо до їхнього рейсу залишилося ще дві години, а вони поквапилися приїхати, злякалися запізнитись. Або рейс відклали через негоду. Цікаво, чи відкладають космічні рейси через негоду?

Коля поволі йшов уздовж безкінечного ряду стойок, де пасажири відмічали квитки чи здавали багаж, і читав назви рейсів, поводився, як транзитник, котрий застряв у аеропорту і вбиває вільний час. Деякі рейси Колі сподобалися. Наприклад: № 234 "Меркурій-2", № 45-6 "Ганімед", № 7-67 "Кратер Ціолковського".

Коля підійшов до екрана довідкової й спитав:

— Квитки на найближчий рейс до Місяця лишилися?

— Останній до Місяця пішов п'ятнадцять хвилин тому, — відповіла довідкова.

— А куди є квитки? — спитав Коля.

— Даруйте, запитання не зовсім зрозуміле, — сказала довідкова. — Вам куди треба?

— На Уран, — відповів Коля, хоч на Уран раніше не збирався.

— З якою метою туди вирушаєте? — спитала довідкова.

"Добре ще, що автомат, а не жива людина, — подумав Коля. — Зараз придивилася б до мене..." Тому він не став відповідати на таке нетактовне запитання й пішов далі, так, щоб з'ясувати, де вихід на злітне поле.

Але виходи, хоч і були, не підходили для самостійного мандрівника. Над одним було написано "Медичний контроль", біля других стояли контролери, біля третіх треба було опускати жетон, щоб фотоелемент тебе пропустив. "Що ж виходить, — нервував Коля. — Ти приїхав на космодром і, не те щоб полетіти на яку-небудь планету, навіть подивитися, як інші відлітають, не можеш!"

Коля навіть спустився на ескалаторі вниз на кілька рівнів, де проходили навантажувальні лінії і людей було зовсім мало, але затримуватися там не став: як би не заблудитися. Коля просто всією шкірою відчував, як минає час, тече, тікає, плине. Стільки його втрачено, що про політ на Місяць і мріяти не доводиться. Хоч би зблизька якийсь корабель подивитись!

Коля вийшов із космодрому й вирішив обійти будівлю. Може, пощастить. Повинна ж вона десь кінчатися. Він ішов уздовж будівлі хвилин десять. Нарешті звернув за ріг, і перед ним відкрилося велетенське, до самісінького обрію, поле.

На полі не було жодного справжнього космічного корабля, тільки стояли диски, схожі на ті, які метають дискоболи. Правда, ці диски були товщі, випукліші і кожен завбільшки як футбольне поле. Це були космічні летючі тарілочки.

Над полем стояла тиша, здалеку долинали людські голоси. Службові машини, що снували до дисків і назад, теж рухалися зовсім безшумно. Пасажирів на полі не було видно. Напевно, вони під'їздили до дисків у закритих автобусах або якими-небудь прихованими ходами.

Аж ось Коля побачив, що один із дисків піднімається. Він піднімався поволі, ніби ніщо його не рухало, а сам він був легший за повітря. Піднявшись метрів на сто, диск почав спроквола нахилятися, немовби ним керувала рука спортсмена. І несподівано він полетів, ніби його метнули, врізаючись у повітря гострим краєм. Коля стежив за ним

поглядом, аж поки диск перетворився на цяточку, а потім лише біла смужка в небі вказувала, в який бік він полетів.

Колі дуже захотілося пробратись чимближче до кораблів. Він поволі й обережно пішов уздовж стіни до поля, але не пройшов і двадцяти кроків, як наткнувся на невидиму стінку. Щось тверде й прозоре не пускало далі. Він обмацав перепону руками — вона була гладенька й тяглася вгору, наскільки вистачало рук.

"От хитруни", — подумав Коля. Але відразу ж вирішив, що ця стінка не може бути безкінечною. Десь крізь неї повинні проходити.

І він знову вийшов на доріжку й пішов далі від вокзалу, до будівель, що виднілися попереду.

Він гадав, що, коли спитають, що він робить, скаже: гуляю і дивлюсь на кораблі. Й нічого в цьому нема лихого. Але ніхто його ні про що не спитав.

Коля дійшов до будівель і зупинився перед тією, найменшою. Звідти долинали голоси.

Коля зазирнув усередину. У великій кімнаті з випуклою стелею стояло кілька хлопчиків та дівчаток, дехто старший від Колі, інші як він. Вони скупчилися навколо низького столу, на якому щось стояло. Якщо ти ніколи річ не бачив і вона незвичної форми, то краще назвати її "щось", ніколи не помилишся.

Ніхто не помітив, як Коля зайшов і приєднався до дітей. Він стояв і дивився, чи немає звідси виходу на злітне поле. Нарешті він побачив двері й хотів було непомітно пройти до них, як невисокий підліток, дуже кучерявий, ніби завитий, завважив Колю й запитав:

— Ти куди? Там же вакуум.

— А я думав вийти на злітне поле, — сказав Коля.

— А навіщо тобі?

— Просто так. — І, щоб кучерявий не ставив більше запитань, він поцікавився: — А ви що тут робите?

— Хіба не бачиш? — здивувався хлопчик. — Працюємо.

— Зрозуміло, що працюєте. А над чим?

— Над супутником. Хіба не схоже?

— Схоже, — сказав Коля. — Модель?

— Що ми, маленькі, чи що? Звичайний супутник зв'язку, за шкільною програмою. Хіба в вас у школі не роблять?

— Яв Конотопі вчуся, — відповів Коля. — Я історик.

— Дивно, — мовив кучерявий. — Яка у вас однобічна освіта. А скажи, хіба Милена Митіна не з Конотопа?

Але цього разу Коля не розгубився.

— Вона з Костроми, — сказав він.

— Даруй, — вибачився кучерявий. — А тобі наш супутник подобається?

— Так.

— Ми з однією школою в Австралії дружимо. В них сильні натуралісти. Виводимо ягідні культури, щоб могли рости у вакуумі на сонячній енергії. Уявляєш, як це потрібно для астероїдів!

— Дуже потрібно, — згодився Коля.

— Ось запустимо, і буде в нас постійний канал зв'язку з Австралією. В будь-яку хвилину можна буде поговорити, обмінятися досвідом, показати, які в нас досягнення.

— І коли запускаєте?

— Чекаємо, коли робот-візок приїде. Сьогодні чимало народу на Місячний фестиваль полетіло, от і затримався запуск.

— І ви на поле підете? — спитав Коля.

— Звичайно. Треба ж супутник на гравітаційний штовхач установити, щоб він його на орбіту виніс.

— А де ваш учитель?

— Він на полі чекає.

Коля зрозумів, що йому випала добра нагода пройти на поле. Але поспішати не можна було.

— Слухай, — сказав він, — а що то за стіну довкола космодрому поставили? Мені здається, її торік не було.

— Слушно. Торік звичайна була, коралова, дуже вигляд псувала. Тепер силове поле поставили.

— А навіщо?

— Як навіщо? Від отаких, як ми з тобою, поставили. Ти гадаєш, мало на світі нетям, котрі хочуть неодмінно на Марс потрапити? Ну що робити на Марсі неосвіченій дитині? А лізли ж.

— А тобі що, ніколи на Марс не кортіло? — спитав Коля.

— Мені? Я тоді полечу на Марс, коли зможу принести там користь, — сказав кучерявий. — Для цього і вчуся.

— Не вір ти йому, — мовив другий хлопець, трохи старший. — Він не тільки хотів на Марс потрапити, а навіть заліз у вантажний корабель. Добре ще, вчасно витягли, а то б замерз у космосі.

— По-перше, я тоді маленький був, — образився кучерявий, — це понад два роки тому було. А по-друге, я не такий дурень, щоб у вантажну баржу лізти. Я на поштовий пробрався.

— А що, на поштовому можна на Марс злітати? — спитав Коля, втративши обережність.

Кучерявий подивився на нього підозріливо й запитав:

— А ти, до речі, чого сюди прийшов?

— Просто так. На супутник подивитися. Треба буде хлопцям у Конотопі розказати.

Кучерявий, певно, не повірив і ладний був ставити нові нескромні запитання, але тут стіна роз'їхалася в сторони, і в кімнаті з'явився вантажний робот-візок. Просто візок, платформа, що ковзала над землею. Та коли платформа під'їхала до столу, з неї висунулися

металеві щупальця, в одну секунду обережно обхопили супутник і перенесли його на платформу. Візок вирушив на поле, і всі діти поквапилися за ним. І про Колю забули. Він і вийшов слідом за ними.

Коля йшов за візком доти, доки не побачив, що навперейми їде другий такий же візок, на якому стоїть красива ваза у два людських зрости. Ваза була вкрита напівпрозорим чохлом.

Зустріч була до речі. Коля трохи відстав од решти, і, коли візок із вазою порівнялися з ним, він сховався за ним і пішов поряд із вазою, ніби ваза була його власна і він відправляв її в подарунок бабусі на Юпітер.

Ніхто не помітив, як Коля зник.

Тепер треба було підібратися чимближче до якого-не-будь корабля. Ні, в той момент Коля не думав, що полетить на іншу планету. Він досі ще сподівався, що встигне додому до вечора. Та якщо вже ти потрапив на злітне поле, яке так старанно охороняють від космічних "зайців", то треба хоча б помацати справжній космічний корабель.

Візок із вазою повернув до диска, що стояв віддалік од інших. Це Колю влаштовувало. Напевно, вазу треба вантажити, а якщо вантажити, то в корабель. А якщо в корабель, то можна буде до нього підібратися.

Так і сталося.

Розділ XI

"ЗАЙЦІ" У ВАЗІ

Візок обережно загальмував перед відкритим люком. Зблизька диск виявився неймовірно величезним. Люк завбільшки як футбольні ворота чорнів унизу, під кромкою диска, і від нього до землі вели сходи

завширшки як добре шосе, покриті ребристим пластиком, щоб не ковзати.

Біля сходів візок загальмував. Коля присів за ним навпочіпки, щоб його не помітили люди, які прийматимуть вантаж. Але ніхто з корабля не вийшов. Замість цього візок, ніби одержавши наказ, обережно поїхав угору сходами, притримуючи мацаками вазу.

Проминути такий шанс було непростимо. Якщо Колю досі ніхто не помітив і не зупинив, невже він не загляне всередину? Ну хоч би одним оком, хоч би на одну хвилинку. А потім — відразу додому.

Коли Коля ступив на сходи, він побачив палицю на трьох ніжках і на ній напис: "Москва-Марсопорт. Поштово-посилочний. № 986-2".

Коля відразу згадав, що казав кучерявий хлопчина. Він казав, що на поштово-посилочних можна літати, бо там тепло. Це не означає, що Коля збирався летіти. Просто згадав.

Візок виїхав по сходах і гойднувся, перевалившись усередину корабля. Назустріч йому проїхав інший, порожній. Коля подумав, що, коли візок зніме із себе вазу, він зможе повернутися на ньому назад.

Візок зупинився в невисокому просторому, слабо освітленому залі. Тільки Коля хотів піти далі, як із візка почувся голос. Голос був механічний, нудний.

— Вантаж-посилка-номер-дванадцять-три-робот-візок-сорок-чотири-куди-ставити-вантаж-чекаю-інформації.

І одразу ж згори пролунала відповідь:

— Робот-візок-сорок-чотири-не-маю-інформації-про-ваш-вантаж-чекайте-вказівок-другому-вантажному-відсіку.

Візок знову вирушив у путь. Поки що Коля не бачив нічого цікавого. Він навіть не зустрів жодної людини. З великого залу візок переїхав у інший, трохи менший, де вже стояли якісь ящики. Освітлення там було яскравіше, і звідкілясь дув прохолодний сухий вітер.

Коля огледівся. Нібито з цікавості, а насправді його очі шукали місце, де б сховатися. І тому, коли очі знайшли велику темну нішу поміж ящиками, Колині ноги, не спитавши дозволу, відразу ж рушили в це темне місце, а Колина голова в цей час удавала, що нічого не помічає. Тому можна сказати, що Коля опинився в темному проміжку між ящиками зовсім не з своєї волі.

Він став там і почав сперечатися сам із собою. Одна половина Колі вимагала, щоб він негайно вирушив назад, як тільки візок вивантажить вазу, а друга й чути про це не хотіла. Навіть тутешнім хлопчакам не вдавалося пробратись на корабель, а він пробрався. А якщо кому-небудь із дітей дома розповісти, що він був на космічному кораблі, який зібрався відчалити на Марс, і пішов звідти тільки тому, що мама стала б турбуватися, то діти луснули б зо сміху.

"Такий шанс більше не випаде. Але ж невідомо, скільки летіти до Марса, — сперечалася перша половина. — Може, цілий місяць. Так можна й від голоду вмерти". А друга половина відповідала: "Аж ніяк. Як зголоднію, вийду звідси, піду на капітанський місток і у всьому зізнаюся. Скажу, що я з Конотопа, хочу побувати на Марсі. Скажу, що я сирота і нема в мене нікого, хто б про мене турбувався. Не будуть же вони через мене цілий корабель назад повертати. Ну, а якщо повернуть, то все одно я уже в космосі був. Першим із школи".

Поки Коля сперечався з самим собою, він побачив дивовижну картину.

З широкого горла вази показалася кругла людська голова. Вона була круглісінька й голісінька. Голова огледілась і зникла. Коля вперше за цілий день злякався.

Голова з'явилася знову, потім товсті пальці схопилися за край вази, і назовні через силу виліз чоловік, зроблений із кількох куль. Голова — куля, пузо — куля, навіть його руки були зроблені з куль. Найдужче він скидався на перегодоване немовля. На ньому був чорний светр, жовті штани до колін, а на ногах міцні черевики.

Товстун перевалився через край вази і з'їхав на животі по її круглому боці. Візок трохи гойднувся і спитав:

— Що-таке-що-таке?

А голос із-під стелі відповів:

— Все-гаразд-чекайте-вказівок-чекаю-інформації.

Товстун постукав кісточками пальців по вазі, і тут із горщика з'явилася друга голова, дуже худа, на тонкій шиї і маленька, як у першокласника-відмінника. Товстун підняв руки й допоміг худенькому чоловікові стрибнути вниз.

Все це було схоже на ілюстрацію до казки "Алі-баба й сорок розбійників". Там теж розбійники ховалися в горщиках, тільки потім їх знищили.

Товстий і худенький постояли трохи на краю візка, стрибнули з нього й побігли саме до того темного проміжка поміж ящиками, де ховався Коля. Коля швидко відповз назад і знайшов вузьку щілину між ящиками та стіною. Він утиснувся туди й завмер, намагаючись дихати нечутно.

От так ускочив! Поки вони не вилізуть, йому теж не вилізти. І звісна річ — вони теж "зайці" й теж хочуть полетіти на Марс непомітно. Та коли так чинить людина, якій дванадцять років, це ще можна пояснити, особливо якщо вона з іншого часу. А от коли в "зайці" йдуть дорослі, це пояснити важче. Крім того, Коля боявся цих людей — вони йому не подобалися.

Згори пролунав голос:

— Робот-візок-сорок-чотири-вантаж-доставлено-сюди-помилково-ваза-призначена-для-подарунку-на-альдебаран-поверніть-вантаж-на-головний-склад-як-зрозумів-прийом.

— Зрозумів-добре, — відповів візок. — Вантаж-змінився-мінус-сто-дев'яносто-три-кілограми-шістсот-вісімдесят-два-грами-можлива-втрата-в-дорозі-прошу-перевірити.

Коля уявив собі, як візок ялозить мацаками по підлозі й шукає, чи не впало що-небудь, а довкола нього порожньо. Сто дев'яносто три кілограми важили "зайці".

— Вас-зрозумів, — відповів голос згори. — Доповім-диспетчеру-не-рушайте-з-місця.

Зовсім поряд із Колею у темряві заворушилися його сусіди. Вони шепталися якоюсь незрозумілою мовою, що складалася з самих лише приголосних. Виходило приблизно так:

— Кх-мшшш-фрк-пш-крр, — шепотів один голос, високий і тонкий.

— Шшшпш-впрррр-кттттт-ццц, — відповідав інший, глибокий.

"Ага, — подумав Коля, — заметушилися, лебедики! Зараз вас і спіймають". Він зовсім забув про себе, йому чомусь дуже хотілося, щоб тим, іншим, не дали полетіти на Марс.

Зокола почулися швидкі численні кроки, ніби до складу вбіг цілий загін карликів. "Ага, наші", — подумав Коля. Товстун і худенький примовкли, зачаїлися.

Кроки розбіглися по всьому складу, і раптом простір поміж ящиками яскраво освітився. Коля обережно виглянув У щілину між верхнім і нижнім ящиками й побачив, як у нішу, де ховалися "зайці", вбігли маленькі багатоногі та багаторукі роботи. "Зайці" сахнулися аж до стіни, і товстий намагався навіть утиснутися в ту щілину, де ховався Коля, та йому це не вдалося. Коли Коля знову визирнув, він побачив, що його-сусіди відчайдушно б'ються, намагаючись струсити роботів, але ті міцно вчепилися в них і тягнуть на відкрите місце. Через хвилину пролунав механічний голос візка:

— Знайдено-два-чоловіки-ховалися-між-контейнера-ми-не-хотіли-виходити.

Голос згори сказав:

— Зважте-тих-хто-ховався-повідомте-мені.

І тут Коля побачив, як маленькі роботи підняли людей у повітря.

Один голос сказав:

— Вага-моєї-людини-сорок-три-кілограми-шістсот-вісімдесят-два-грами.

Другий голос сказав:

— Вага-моєї-людини-сто-п'ятдесят-кілограмів-рівно.

Третій голос сказав:

— Сума-ваги-сто-дев'яносто-три-кілограми-шістсот-вісімдесят-два-грами-рівно.

Голос візка сказав:

— Вага-відповідає-втраті.

Голос згори сказав:

— Затримайте-людей-до-приходу-вахтового.

На Колю ніхто й уваги не звертав. Він на візках не їздив. Дрібні роботи й далі тримали товстуна та худенького над підлогою, як Геркулес Атласа, того грецького героя, що підпирав небо. "Зайці" обурювалися й перегукувались своєю мовою: "Кхрр! Пшшпвш!"

До приміщення зайшов вахтовий. Він був у синьому комбінезоні з кометою, вишитою на рукаві якраз над зірочкою, такою ж, як була в Колі.

— Відпустіть людей, — сказав він.

Товстун сів на підлогу, але худенький утримався на ногах.

— Це неподобство! — заверещав товстун. — Це навіть знущання! Яке ви мали право напустити на нас цих виродків?

— Краще вже я вас запитаю, що ви робили у вантажному складі, — відповів вахтовий. — І як ви сюди потрапили?

— Ми зайшли, — озвався худенький, — помилуватися на корабель.

"Він бреше!" — мало не крикнув Коля, але стримався. Сам-то він хороший, попав у компанію!

— І яким конкретно чином? — спитав вахтовий.

— Просто зайшли, — відповів худенький.

— Я думаю, що ви приїхали сюди у вазі, — мовив вахтовий.

— Ну, й що в цьому такого? — обурився товстун. — Кожен їздить, у чому хоче.

— І куди ви прямуєте?

— Дозвольте вам усе пояснити, — вихопився худенький, — щоб не було непорозумінь. У мого друга на Плутоні живе старенька мама. Ну підтвердь же!

Товстун відразу обм'як, схлипнув і простогнав:

— Так, мене на Плутоні чекає старенька мама. У неї день народження. Їй виповнюється дев'яносто років. Мама прислала мені виклик на Плутон, бо немислимо справити день народження без улюбленого сина.

— От бачите, — сказав худенький, — як він переживає!

— Говоріть далі, — мовив вахтовий. "Невже він їм вірить?" — здивувався Коля.

— От ми й сіли у вазу, — буркнув товстун. — Бо на вашому кораблі немає місця.

— І куди, ви гадаєте, йде наш корабель?

— На Плутон.

— Ви помилилися. Це поштовий корабель на Марс.

— О горе! — вигукнув товстун. — Невже такі помилки ще можливі на Землі? Нас хотіли відправити на Марс!

— Ми нікуди не хотіли вас відправити, — сказав вахтовий. — А поки що ви взагалі залишитеся на Землі Не дивно, якби на корабель залізла яка-небудь дитина, але, коли дорослі люди утинають такі жарти, це принаймні незро зуміло. До речі, що робить на Плутоні ваша старенька мама? Плутон — наукова станція, а не санаторій.

— Його мама, — сказав худенький, — ніякий не пенсіонер. Вона фахівець з одержання води із вакууму.

— Ну, якщо ви помилилися кораблем, я зараз попрошу роботів провести вас до диспетчера космопорту, і він допоможе вам купити квиток на справжній корабель і простежить, аби ви більше нікого не обманювали. До побачення. І вважайте, що вам поталанило: під час польоту цей склад зачиняється герметично, і тут усі три дні стоїть температура нуль градусів.

— Ой, як ми вам вдячні за порятунок! — вигукнули хором "зайці". — Ми довіку не забудемо вашої доброти. І не турбуйте роботів, їм треба трудитись. Ми самі повернемося до вокзалу.

— Ні, що ви! — засміявся вахтовий. — З роботами ви не заблукаєте. І я буду спокійний.

Коля зі своєї схованки бачив, як вахтовий провів товстуна й худенького до виходу і зупинився там, спостерігаючи, як вони спускаються сходами.

— Що там сталося? — почув Коля другий голос.

До вахтового підходив високий космонавт, той самий капітан Полосков, котрий подарував Колі зірочку.

— Дивна історія, капітане, — відповів вахтовий. — Бачите, як поспішають через поле два чоловіки?

— Он ті?

— Ці люди пробралися на корабель, сховавшись у вазу, яка помилково опинилася у нас на борту.

— Помилково?

— Авжеж. Її мали вантажити на Плутон. Для Клубу відпочинку вчених. І вони теж збиралися на Плутон. Кажуть, що в одного з них там живе старенька мати, якій виповнюється дев'яносто років.

— Дурниця якась! — сказав капітан Полосков.

— І я так гадаю.

— Щось мені в них здається знайомим. Ніби я їх бачив. Але не можу згадати де. До речі, чи не опинився у нас ще який-небудь "заєць"? Ти перевіряв трюми?

— Не турбуйтесь, капітане. Перед відльотом я пройду по всіх трюмах із біошукачем, і жодна миша від мене не сховається.

— Ну гаразд, — мовив капітан. — Тоді ходімо на капітанський місток і повідомимо про все диспетчеру.

Космонавти пішли, і Коля зрозумів, що більше йому лишатися на кораблі не можна ні хвилини. І взагалі пора додому.

Він обережно вибрався зі своєї схованки і збіг сходами. Зачаївшись неподалік під тінню диска, Коля дочекався робота-візка і, ховаючись за ним, як за щитом, швидко дістався до вокзалу.

Йому знову пощастило. На полі біля вокзалу стояв великий натовп людей, які когось зустрічали. Грав оркестр, і над натовпом маяли плакати:

"Ласкаво просимо, Милено Митіна!"

З боку великого голубого диска підлетів пузир, і з нього вийшла вродлива, кирпатенька жінка, і всі закричали:

— Ура! Ласкаво просимо!

Коля теж кричав "ура", щоб не виділятися.

Жінка підійшла до натовпу й почала вітатися з усіма, хто зустрічав. Так вона дійшла до Колі й простягла руку.

На Милені Митіній була довга, як грецька туніка, сукня, що трохи іскрилася.

— Хай живе наша велика співачка! — вигукнув хтось у натовпі.

— Тобі подобається, як я співаю, хлопчику? — спитала вона.

— Дуже, — сказав Коля. — Я приїхав із вашого рідного міста Конотопа, щоб зустріти вас.

— Але я ніколи не була в Конотопі, — здивувалась Милена Митіна. — Я народилася в Костромі.

— Слушно, — сказав Коля. — Я історик і вельми неуважний. Я приїхав із Костроми.

Інші люди вже тягли до Милени руки.

— Дайте мені автограф, — попрохав Коля, котрий уже зовсім заспокоївся і був радий, що вибрався з космічного корабля.

— Мені нема чим писати, — мовила Милена. — Але візьми оце на згадку.

Вона простягла Колі красиво відшліфований круглий плоский камінець.

— Цей камінь я знайшла на березі океану на планеті Бруск, де я виступала з концертом.

— Дякую, — сказав Коля.

Юрба підхопила Милену Митіну й понесла її до вокзалу. Коля йшов позаду, ховаючи в кишеню сувенір із планети Бруск у невідомому йому сузір'ї.

— Юначе, — зупинила Колю доросла дівиця в кімоно з журавлями, — поміняймося. Я збираю все, пов'язане з життям Милени Митіної. Що хочете за цей камінь?

— Нічого, це подарунок, — відповів Коля.

— Я дам вам зоряний годинник, колекцію марсіянських марок, живого зигла...

— Ні, — відрубав Коля, — подарунки ми не міняємо.

Він пройшов у приміщення вокзалу й через три хвилини знову опинився на стоянці пузирів.

Розділ XII

ПІРАТСЬКІ НЕВДАЧІ

Якщо ти приїхав ненадовго в чуже місто, то за один день можна побачити його вулиці, навіть з кимось познайомитися, побувати в музеї і так далі. Але навряд чи ти зрозумієш, як живуть там люди, які в них турботи, біди і радощі. Через те можна все не так зрозуміти.

Це якщо ти приїдеш в інше місто. А що, як приїхати цілком в інший світ, як Коля?

Коля йшов і їхав вулицями, бачив різні речі, зустрічався з людьми й одразу ж розлучався з ними. Дещо він збагнув — не все ж міняється за сто років. Та багато чого Коля не побачив і не зрозумів. Йому здавалося, що через сто років люди житимуть безтурботно й весело. Робитимуть, що їм цікаво, ходитимуть на маскаради, літатимуть на крилах і буватимуть на інших планетах. Але він не побачив ні труднощів, ні складнощів у житті майбутніх людей. Так уже вийшло. А й складнощі й труднощі, звичайно, були. Й інші, ніж у нас, і зовсім такі ж. Звісно, ніхто Колю не обманював, не приховував — адже всі мали його за сучасника Але за один день можна побачити тільки те, що лежить зверху.

І нема нічого дивного, що, коли Коля угледів у кораблі товстуна й худенького, котрі ховалися за ящиками, він не зрозумів, що це за люди. Правда, й молодий вахтовий начальник на кораблі не здогадався. А капітан Полосков стривожився, мало їх не впізнав, то вони вже відійшли далеко.

А бачив їх каштан Полосков лише два роки тому, коли літав на кораблі "Пегас" з експедицією Московського зоопарку збирати рідкісних звірів та птахів на інших планетах. До речі, в цій експедиції була й дівчинка Аліса, яку взяв із собою її батько, директор зоопарку.

Мандрівникам довелося пережити чимало пригод і зіткнутися з однією неприємною компанією — космічними піратами. Та й що в цьому дивного? Раніше, коли кораблі були вітрильними, морями й океанами плавали морські пірати. З часом на Землі з'явилися телефони, радіо, швидкохідні кораблі й літаки, піратам стало ніде ховатися, рятуватись від погоні, й на Землі вони перевелися. Інша річ у космосі. Галактику можна порівняти з океаном, тільки вона в мільйони разів більша. Як острови, по ній розкидані планети, як архіпелаги — сузір'я. А решта — пустеля, по якій пливуть космічні кораблі.

Різні народи населяють Галактику. Як колись на Землі, тут поряд живуть і передові народи і відсталі, і навіть дикуни. Є в Галактиці й такі планети, жителі яких ще не уявляють, як можна не воювати.

Цим і користуються космічні пірати. Їм потрібні гроші й коштовності, розкоші й розваги. Але найбільше — влада над світом. Один час такі пірати були просто бідою, та одного чудового дня Галактиці це надокучило. Її жителі взялися до цього діла всерйоз.

Всі планети Галактичного союзу об'єднали свої зусилля, спеціально збудували кілька швидкохідних крейсерів, і почалася війна з піратством. Через кілька місяців майже всіх піратів переловили, знайшли їхні бази й навіть повернули хазяям деяке майно. Але кілька найдосвідченіших і

найхитріших піратів зачаїлися. І серед них було двоє відомих бандитів. Одного звали Веселун У. Він був товстий, ніби складений із жирових шарів. На перший погляд міг здатися добрим і балакучим товстуном, та це була б фатальна помилка. Ніхто, навіть найближчі друзі не могли довіряти Веселунові У. Він навіть рідну матір продав у рабство на одну відсталу планету. Правда, це було на самому початку його кар'єри, і потім, коли він розбагатів, то згадав про маму й полетів на ту планету, щоб викупити її назад. Але виявилося, що мама на той час сама викупила себе з рабства, стала королевою князівства Мурашиного Пагорба й зустріла улюбленого сина так, що він і його корабель ледве втекли.

Веселун У вважав себе великим хитруном. А якщо перехитрити було нікого, то він сідав сам із собою грати в карти й сам себе обігрував, при цьому страшенно махлював.

Зовсім іншим був його друг Крис із мертвої планети Крокрис. Крокриси завжди воювали, навіть не знали іншого заняття. Вони воювали доти, аж доки перебили один одного, останні з них ховаються в темних підземеллях. Крису набридло бігати по підземеллях, і він подався в пірати. З нього вийшов найбайдужіший і найжорстокіший негідник у Галактиці.

Крис із Крокрис а завжди в синтетичній оболонці. Найчастіше він полюбляє вдавати з себе маленького, худенького, сумного чоловічка. А під цією оболонкою ховається комаха з волохатими ногами, круглим тільцем і гострими тонкими клешнями. На спині в нього невеликі крила, але літає він кепсько. Крила потрібні крисам для того, щоб дзижчати й оглушати суперника. Крім того, у Криса є хвіст із отруйним жалом на кінці. Щоправда, ця отрута діє тільки на інших крисів.

Коли майже всіх піратів переловили, ці двоє бандитів об'єднали зусилля, хоч досі ворогували. Відтоді ось уже п'ять років вони вкупі шастають по Галактиці. Їм доводиться затаюватись. Ще недавно вони мали свій корабель і кілька підручних, але, коли експедиція на "Пегасі" з

допомогою трьох капітанів подолала їх, пірати геть зубожіли. Від правосуддя їм пощастило втекти, та довелося два роки ховатися по далеких планетах. З відчаю вони кинулися по підтримку до мами Веселуна У, але тій не потрібен був син-невдаха, і вона їх вигнала.

І треба ж було такому статися, що Коля, потрапивши в майбутнє на один день, зустрівся саме з Веселуном У та Крисом, хоч, звичайно, й не підозрював, що в них така бурхлива біографія.

Пірати прилетіли на Землю вранці й не розраховували затриматися тут надовго. Вони побоювалися, що на Землі їх відразу піймають, а їм треба було знайти який-небудь корабель, котрий доправив би їх на Плутон. На Плутоні працювала невелика експедиція, і невдовзі звідти мав вирушити на Землю корабель, навантажений золотом. Адже відомо, що на Плутоні золота більше, ніж граніту.

Усе їм вдалося, і, якби не помилка обчислювальної машини, вони полетіли б на Плутон, захопили корабель і помчали б у космос із вантажем золота. А може, їм це і не вдалося б. Невідомо. Та коли вони влізли у вазу, то візок передав його вагу на диспетчерський пункт. А вага виявилася на сто дев'яносто три кілограми більшою від норми. Диспетчерська перевірила за списками й знайшла, що така вага в одного контейнера, який мав бути відправлений на Марс, і послала візок на марсіянський корабель. Пірати не врахували цієї деталі й програли.

Викриті "зайці" зуміли загубитися в юрбі прихильників великої співачки Милени Митіної. Вони вирішили сховатися в місті до завтра, а потім, коли все стихне, повернутися на космодром. Але спершу треба було замаскуватися.

Варто було їм опинитися всередині будівлі, як Веселун У подав умовний сигнал, і пірати зникли за рядом автоматів, що видають льодяники для тих, кого закачує в космосі.

Всі довкола були заклопотані своїми справами. Пірати трохи відсапнули — адже лише дві хвилини тому вони гадали, що вони вже своє відспівали, — потім Крис дістав із кишені невелику паличку. Варто було натиснути на її кінець, як із палички витяглася довга, метрів на тридцять, майже невидима дротинка з кігтиками на хвості. Насправді це була не дротинка, а валапаський вуж — дивне створіння, що мешкає в кущах однієї безіменної планети. Звичайно цей вуж лежить у підземній норі, але тільки-но пройде неподалік яка-небудь тварина, як вуж, і оком не встигнеш змигнути, впивається в неї. Вужеві багато не треба. Він задовольняється дріб'язком — вирве шерсті жмут або перо, сам він живиться комарами. Решта здобичі потрібна для гнізда, в якому спить його подруга. А подруги у валапаських вужів — товсті змії завбільшки як анаконда, їм потрібна м'яка підстилка. Через те вуж і грабує перехожих — старається для сім'ї. Такого вужа Крис давно пристосував для дрібних крадіжок і завжди носив із собою. От і цього разу валапаський вуж знадобився. Група туристів оточила гіда, чути було сміх. І ніхто не помітив, як тонка напівпрозора нитка простяглася до речей. Спочатку кігтики схопили широку тонку голубу накидку, і вона, ніби скат по дну затоки, помчала до автоматів. Неуважний доцент Спусі-ва-пус-ва-пас-ва-пос, схожий на синього коня в акваріумі, який просто зі стадіону поквапився на космодром, щоб не пропустити рейсу, побачив, як по підлозі ковзає голуба накидка. Він вирішив, що це не накидка, а якийсь чужопланетний гість, тільки схожий на голубу накидку. Тому доцент Спусі-ва-пус-ва-пас-ва-пос вибачився й підстрибнув, аби не наступити на незнайомця, вода в його акваріумі захвилювалась і хлюпнула на підлогу. Доцент сказав:

— Даруйте, я на вас бризнув.

Та ось накидка вже зникла за автоматами.

— Ну от, синя кобила, — облаяв доцента похмурий Крис. — Доведеться тобі, Веселуне У, ходити під цією накидкою. Мені не можна, я застуджуюсь, у мене хворі суглоби.

— А мені хочеться застуджуватись? — здивувався Веселун У. — Крім того, мені ця накидка мала. Поцуп для мене сомбреро.

Сомбреро належало мексіканському туристові, воно висіло в нього за спиною на шворочках, зав'язаних під горлом.

Крис знову запустив валапаського вужа, і той вчепився у сомбреро мертвою хваткою. Крис смикнув вужа за хвіст, а вуж смикнув туриста за капелюха. Шворочка розв'язалася, турист не втримався на ногах і гепнувся на підлогу. Сомбреро швидко поповзло до автоматів, а в цей час вертався доцент Спусі-ва-пус-ва-пас-ва-пос. Він побачив, що на нього хутко повзе якийсь інший, круглий прихідець. Він підстрибнув, аби на нього не наступити, оббризкав його водою з акваріума й сказав:

— Пробачтеся такий неуважний!

А у відповідь із-за автомата почулося страшне прокляття на космічному жаргоні. Таке страшне, що синій кінь в акваріумі заткнув вуха й почервонів. Доцент не знав, що трати страх бояться застуди.

Мексіканський турист підхопився, заходився шукати сомбреро, але його й слід запався. Турист заявив у бюро знахідок, що його сомбреро втекло. А тим часом із-за автомата вийшов товстий чоловік у сомбреро, насунутому на очі, а за ним поспішав інший чоловік, закутаний у мокру голубу накидку так, що назовні стирчав тільки гострий ніс. Чоловік у накидщ оглушливо чхав.

Пірати вислизнули на стоянку пузирів невдовзі після Колі, швидко залізли в подвійний пузир і помчали чимдалі від космодрому.

— Де пересидимо? — спитав Веселун У. — Славно ми їх піддурили! — І він розреготався.

— Шш! — відповів Крис. — Диспетчерська може підслухати.

— На Землі диспетчерська не підслуховує розмов. Тим паче, що ми говоримо піратською мовою.

— Все одно, попрошу пошепки.

— Куди ж ми тепер?

Крис вивчав написи під кнопками. Написів було понад сто, але всі вони не влаштовували піратів.

— Ось! — прошипів Крис. — Ось сюди ми й вирушимо. Може, навіть якусь вигоду знайдемо. Там нас ніхто не здогадається шукати.

Його тонкий синтетичний палець, що приховував кіготь, уперся в кнопку, під якою було написано:

"КОСМОЗО"

А в цей час Коля вже летів до Москви. Він прямував до проспекту Миру, звідай третім автобусом збирався повернутись до Гоголівського бульвару й потім до Інституту часу.

Все було б добре, навіть із Миленою Митіною познайомився, тільки хилило на сон. Напевно, досі ще діяло морозиво з лимонадом і бутербродами. А може, стомився чоловік.

Подорож була спокійна, правил руху Коля не порушував. Він дістав із кишені камінь, подарований великою співачкою. Камінь красиво відсвічував на сонці. Було тепло й затишно. Коля поклав камінь назад у кишеню й вирішив, що, поки те та се, він заплющить очі й трохи подумає про різні речі. Він заплющив очі, але ні про що не встиг подумати, бо заснув.

Уві сні він нахилився вперед, поклав голову на руки, а ліктем ненароком натиснув на кнопку з написом "Космозо".

Розділ XIII

ВІДВІДУВАЧ КОСМОЗО

Пузир долетів до перехрестя, звернув на бічну вулицю й помчав убік від проспекту Миру, до центру, туди, де за Колиних часів був зоопарк. Потім зоопарк перевели на нове місце, де звірям і птахам було вільно, а на місці старого зробили сад для прогулянок. Коли люди почали літати на інші планети й привозити звідти незвичайних тварин, вирішено було зробити спеціальний космічний звіринець. І для нього вибрали старе, звичне місце.

Нічого цього Коля, звісно, не знав. Він мирно спав, гадаючи, що його подорож наближається до кінця.

Та де там.

— Юначе! — почув Коля гучний голос. — Уперше бачу, щоб пузир використовували як спальню!

Коля враз прокинувся, підхопився й ударився головою об дах пузиря.

— Що таке? — спитав він, забувши, де знаходиться.

Перед пузирем стояв Електрон Степанович, ворог сучасної техніки, прихильник повернення до природи, а за сумісництвом майстер із нової техніки в Космічному зоопарку.

— Я нічого не зробив, — сказав Коля. — Я зараз додому піду.

— А я думав, що ти приїхав морозиво зі мною їсти, — мовив Електрон Степанович.

Він устиг перевдягтися, і тепер на ньому був робочий зелений комбінезон із намальованими березами. І це було зроблено так натурально, що здавалося, ніби в Електрона замість ніг березові стовбури. Видовище було незвичайне, Коля сидів, кліпав очима, і тоді Електрон Степанович швидко збігав до стовпчика-автомата, одержав дві порції морозива й приніс їх до пузиря.

— На, — сказав він, — з'їж, і все владнається. Покуштуй морквяно-лимонного. Такого більше у всій Москві не знайдеш.

Коля на цей час збагнув, що до чого, виліз із пузиря і, хоч, чесно кажучи, морозива йому не кортіло, один із стаканчиків узяв, щоб не кривдити літнього чоловіка.

Тут Коля зрозумів, що потрапив не на проспект Миру. Позаду й збоку здіймалися високі коралові й звичайні будинки, а просто перед ним були ворота у вигляді дикої скелі з печерою внизу. За скелею виднілися дахи й бані якихось будівель, маківки дерев, а в печеру без упину входили люди від малого до старого.

— Що це? — спитав Коля, без апетиту ковтаючи морозиво.

— Не знаєш?

Електрон Степанович так здивувався, що поперхнувся своїм морквяно-лимонним. Колі довелося стати навшпиньки і як слід ударити майстра по спині.

— Яз Конотопа, — сказав Коля. — Я тут не був.

— Не можег бути! — вигукнув Електрон Степанович. — Ти перша людина на Землі, яка про це запитує.

— І все-таки? — Коля не боявся Електрона, котрий нітрохи не задавався своїм віком чи життєвим досвідом.

— Все-таки це Космозо.

— Що?

— Ко-смо-зо. Космічний зоопарк.

Й цієї миті над скелею спалахнули червоні літери:

"КОСМОЗО"

І погасли.

— Оце так справи! — вигукнув Коли й мало не впустив морозиво.

Їхав на проспект Миру, а втрапив у Космічний зоопарк! І якби не випадковість, так би й вирушив назад, не побачивши. Ні, Колі вочевидь щастить.

— Тоді я йду, — мовив Коля.

— Куди?

— У Космозо. Ви що гадаєте, я прощу собі, якщо поїду, не поглянувши на Космозо?

— Ні, не простиш, — погодився Електрон. — Узагалі-то кажучи, я збирався додому піти, та коли таке діло, погуляємо вкупі. Мені навіть цікаво подивитись на людину, яка ніколи тут не була.

— Та ви не турбуйтеся, — сказав Коля.

— Не переч. Це буде подвійний Космозо. Ти дивитимешся на тварин, а я дивитимусь на тебе, як ти дивишся на тварин.

І вони разом зайшли в печеру, яка слугувала входом у Космозо.

Вхід був зроблений так не випадково. Таку точнісінько печеру знайшли якось у відкритому космосі пілоти корабля "Стожари". Печера мчала серед зірок, і в ній, ніби різноколірні світлячки, пустували найменші з відомих у Всесвіті птахів — по півсантиметра завдовжки, разом із хвостом, але дивних барв, причому не можна знайти жодного птаха, схожого на іншого. Печеру як є відбуксирували на Землю й помістили в Космозо. А оскільки птахи могли жити тільки у вакуумі, то всередині печери проклали прозорий тунель для відвідувачів.

У тунелі було напівтемно, й Коля спершу навіть не зрозумів, що ж діється за скляними стінами: мовби тисячі різноколірних іскор роїлись там, складалися в химерні узори, розлітались вибухами, шикувалися в ланцюжки, кільця і навіть трикутники. На Землі птахи почувалися добре і розмножувалися собі на втіху. Тх уже розвезли по всіх зоопарках світу, а дехто з аматорів тримав їх дома у вакуумних колбах.

Помилувавшись на птахів, Коля зі своїм супутником пройшли далі, на широкий майданчик. Ліворуч був великий ставок. Там плавали птахи, які могли жити на відкритому повітрі. Щоправда, в деяких були підстрижені махові пір'їни, аби не полетіли.

— Зверни увагу, — сказав Електрон Степанович. — Бачиш сірих птахів он там, під берегом?

— Качки, чи що?

— Який ти не спостережливий! Придивися.

Дзьоб на місці, крила на місці, хвіст на місці — нічого особливого. І раптом один із птахів перевернувся, й виявилось, що знизу в нього замість ніг точнісінько такий же тулуб із крилами и головою.

— Це ще навіщо? — не зрозумів Коля.

— Дуже розумна вигадка еволюції, — відповів Електрон. — Одна половина відпочиває, дихає повітрям, друга в цей час шукає у воді черв'яків та мальків. Потім вони міняються ролями. І ще їх вельми вигідно розводити в ставкових господарствах. М'яса в них удвічі більше, ніж у звичайних качок, і яєць вони несуть удвічі більше.

Посеред ставка випірнуло щось велике, чорне й блискуче. Потім перед цією тушею піднялася маленька голова на зміїній шиї завдовжки метрів десять. Це був справжнісінький викопний динозавр.

— Так вони ж давно-давно вимерли! — вигукнув Коля.

— Взагалі-то так. Але кілька років тому вчені знайшли у вічній мерзлоті яйцву і їм пощастило вивести з нього бронтозавреня. Воно виросло й стало ручним.

— А навіщо ж його в Космозо тримають, якщо воно земне?

— Але у звичайному зоопарку його теж важко тримати, адже динозаври на Землі вже чимало мільйонів років не водяться.

— Нудно йому, напевно, у вас, — мовив Коля. — Цілковита самотність.

— Як сказати... У Бронті є друзі. Ось поглянь.

Коля побачив, що на далекому березі ставка з'явилась дівчинка в червоному комбінезоні. Вона була світловолоса, коротко підстрижена і навряд чи набагато старша від Колі. Дівчинка підняла руку і щось крикнула.

— Як її туди пустили? — спитав Коля.

— Це Аліса. Вона давній Бронтин друг. Вони познайомилися, коли Бронтя був ще маленький.

— Все одно небезпечно пускати, — не згодився Коля, дивлячись, як бронтозавр тягне свою немислимо довгу шию до дівчинки на березі, і вона його чимось годує. — Він же ненароком може її проковтнути.

— Не проковтне, — заспокоїв Електрон Степанович. — Він ручний.

Коля, затаївши дихання, дивився, як динозавр поволі підплив аж до берега, поклав голову до ніг дівчинки, а та присіла навпочіпки й заходилася чухати йому там, де у звірів має бути вухо. Чи є вухо в динозавра, Коля не знав, а здаля не розгледиш.

— Ходімо, ходім далі, — сказав Електрон. — Якщо хочеш, я тебе потім з Алісою познайомлю.

"Аліса... Аліса", — подумав Коля. Ім'я було знайоме. Може, цю Алісу чекали хлопці на Гоголівському бульварі?

— А вона в космос літала? — спитав Коля.

— Авжеж. І не раз. Вона вже більш-менш відомий космобіолог.

— Скажете теж! — не повірив Коля. — Вона ж дитина.

— Сам ти дитина! Чи не все одно, скільки років людині, якщо вона знає свою справу.

Раніше б Коля сам обома руками підписався під цими мудрими словами. Він не раз доводив своїм батькам і навіть учителям, що вік не грає ролі й дорослі не мають права хизуватися своїм сивим волоссям. Але дорослі в кращому разі підсміювалися, а в гіршому починали обурюватись і вважати Колю нахабою. Та зараз у Колі закипіло почуття протиріччя. Це з ним траплялося.

— Рано їй ще до біології братися, — пробурчав він. — Ось підросте, може, ще захоче пожежником стати. Або в ляльки гратися.

— Отже, не хочеш знайомитись?

— І не подумаю.

— Ну, як знаєш, — сказав Електрон. — Хочеш на говоруна подивитись?

— Це іще що за говорун?

— Його Аліса привезла. Він запам'ятовує все, що при ньому говорять. У нього виняткова пам'ять. Знає вісімнадцять космічних мов.

Коля стенув плечима. Взагалі-то цікаво, але він не хотів цього показувати, тим паче що говоруна привезла Аліса. Ну й що такого? Якби Колі поталанило й він народився на сто років пізніше, він теж привозив би з космосу говорунів. У нього все попереду. Це він будуватиме ті кораблі, на яких полетить Аліса. Це він, коли виросте, першим ступить на землю далекої планети. Був би вільний час, ну, хоч би деньків зо два,

Коля не пошкодував би часу, відшукав самого себе. Не виключено, що він іще живий — адже живий його ровесник дідусь Павло.

— Ти про що задумався? — спитав Електрон Степанович.

— Ні про що, — відповів Коля. — Ну, де ваш говорун?

Говорун сидів під скляним ковпаком заввишки як будинок. Двері в ковпаку були розчинені, щоб говоруну виходити назовні.

Він скидався на великого білого папугу. На голові — корона і два дзьоби замість вух, а одне вухо — замість дзьоба.

Перед говоруном стояли юрбою глядачі й розмовляли з ним.

— Розкажи що-небудь про трьох капітанів, — попрохала бабуся з маленьким онуком, який тримався за її руку й смоктав довжелезний льодяник.

— Тримайся просто, але й міру знай, — відповів їй говорун. —

Пізнавши друзів у біді, прикуй

Їх обручем стальним собі до серця,

Та, ручкаючись зразу з ким попало,

Долоні не мозоль...

Шекспір, "Гамлет". Слова ці належать Полонію і сказані ним у напучування його сину Лаерту. Як вам подобається така постановка питання, добродійко? Я багато думав про це останнім часом.

— Ні, він сьогодні не в настрої, — мовила бабуся. — Ходімо, Ванечко, покатаємося на склісі.

— Не хочу на склісі! — заревів раптом малюк, випльовуючи льодяник на землю. — Хочу марсіянського богомола!

— Не зчиняйте галасу, — сказав другий дзьоб говору на. — Нас можуть почути пірати.

А перший дзьоб іншим голосом промовив:

— Кхрр, ппшш, брш, пршшврх.

Де ж Коля чув цей голос? Зовсім недавно. Другий дзьоб розреготався.

Звичайно ж, у марсіянському поштовому кораблі. Так розмовляли "зайці".

— Що це? — спитав Коля Електрона. — Кого він удає?

— Космічних піратів, — відповіла бабуся, виводячи малюка, який ревів. — Я часто його слухаю.

— Ні, — заперечив Електрон, — це крик кледіанської сови. Я тут працюю і теж часто чую.

У Колі була своя думка щодо цього, але він не став нею ділитися.

Говорун задрімав. Електрон повів Колю далі.

— Може, по морозиву, га? — спитав Електрон, побачивши стовпчики-автомати.

Морозиво було слабким місцем цього в усьому іншому цілком дорослого чоловіка.

— Якщо вам хочеться, поїжте, — сказав Коля. — Я ситий,

"Напевно, тепер два роки не їстиму морозива", — подумав Коля.

— Тоді сідай на лавку, зачекай мене.

Коля сів на м'який диван. Електрон почав чаклувати над стовпчиком, вибираючи якесь екзотичне морозиво, а Коля роздивлявся довкола. Навпроти нього росла пальма, на ній розгойдувався чистісінько блакитний ведмідь із шістьма лапами. Далі виднівся акваріум, у якому швидко плавали одна за одною оранжеві змії. За спиною, в кущах, почувся шурхіт. Коля обернувся. Нікого.

Повернувся Електрон і всівся поруч.

— Найрідкісшший вид морозива, — мовив він, — із березових бруньок. Ти б хоч понюхав.

Коля слухняно понюхав. Морозиво пахло березовими бруньками. Але від цього апетит у Колі не пробудився. А коли він одсунувся, щоб Електрон міг наминати свої ласощі, за спиною знов почулося шурхотіння, і раптом над Колиним плечем простяглася зелена кошлата рука, котра схопила стаканчик із морозивом і спробувала відняти.

Тут у Колі нерви не витримали. Він скрикнув і відскочив од лавки метрів на три. Рука належала хижій рослині. Виявилося, ожив один із кущів за лавкою.

Електрон спокійно відвів зелений пагін і, коли слідом за ним простягся й другий, сказав суворо:

— Облиш хуліганити! Застудишся. А то всі пагони обірву. А ти, Колю, сідай і не лякайся. Це кущики. Вони зовсім миролюбні, тільки ласуни. Їх тут, у зоопарку, розпестили, їх із космосу привезли на "Пегасі" Аліса з Полосковим. Вони на своїй планеті від джерела до джерела в посуху бродять.

Коля з деяким побоюванням вернувся на лавку. Звичайно, мужчина не має права виказувати страх навіть перед кущиками, що хочуть украсти морозиво. Та все-таки...

Електрон підібрав із лавки листочок від кущика, що впав на неї, і сказав Колі:

— Візьми собі на пам'ять. Буде про що вдома згадати.

Коля, намагаючись не дивитися на кущі, які все одно не викликали довіри, запхав листочок до кишені.

— Електроне Степановичуї — мовив високий, сутулуватий чоловік із поріділим світлим чубом. — Я був певний, що ви додому пішли.

— Я пішов, — сказав Електрон, — і вернувся провес ти екскурсію з юнаком, котрий ніколи ще не був у нашому Космозо.

— Я сподіваюсь, ваш юний друг не образиться, якщо ви дійдете зі мною до харчувального пункту й подивитесь, чому система відправила в драконяче містечко весь запас конопляного сім'я. Чи тепер дракони віддають перевагу коноплям перед чесною яловичиною?

— Не може бути! — вигукнув Електрон, підіймаючись на свої березові стовбури. — Я ще вчора всю систему перевіряв. Коноплі йшли в малий пташник, а яловичина — до драконів. Ти зачекай мене, Колю, погуляй.

— А то якось кепсько виходить, — сказав чоловік. — Щойно встановили нову систему, налагодили, я зібрався сьогодні зі спокійним серцем полетіти на конференцію...

— От бачите, професоре Селезньов! — сказав Електрон. — Я завжди критично ставлюсь до нової техніки. Роздавали б їжу, як раніше, за давніх часів, із допомогою роботів, ніяких би курйозів. А що, дракони їдять конопляне сім'я?

— Зголодніли і їдять.

Коля хотів було поправити Електрона, сказати йому, що за давніх часів звірів годували не роботи, а живі служителі, та Електрон уже вів далі:

— Ти, Колю, погуляй поки сам, а ми з директором оглянемо систему. Може, вона не зламалась, а просто вважає, що економніше зробити з драконів вегетаріанців.

Електрон із професором Селезньовим пішли геть, і Коля почув, як директор зоопарку спитав:

— А ви Алісу часом не бачили? Я з нею навіть попрощатися не встиг.

— Ваша донька щойно була біля ставка, — відповів майстер із нової техніки. — З Бронтею розмовляла...

"Цікаво, на скількох планетах побував цей професор? — подумав Коля. — Можливо, на сотні або ще більше. Щасливий чоловікі Не виключено, що я стану не просто космонавтом, а космічним зоологом. Такі люди теж будуть потрібній

Як тільки професор із майстром зникли з очей, Коля підвівся з лавки. Сидіти одному в товаристві скупих кущиків йому не хотілося.

Він постояв перед акваріумом, дивлячись на табунець космічних окунів, які відрізнялися од звичайних тільки тим, що очі в них були на хвості й через те, пливучи, вони мотали головою. Потім вийшов на зелену галяву. На ній паслися корови. Поряд з однією з корів стояла бабуся з немовлям. Вона посадила немовля на корову, і Колі здалася дивною така розвага. Аж ось корова розпустила невеликі перетинчасті крила й незграбно полетіла над самою землею. Інші корови підняли голови, спостерігаючи за нею, потім відвернулись. Біля галяви на стовпчику був напис: "Скліси. Сумчасті парнокопитні з планети Шешинера".

Бабуся бігла поряд із коровою й підтримувала малюка, який нарешті таки розсміявся.

Потім Коля зупинився перед майданчиком, на якому гуляли метрові комахи, схожі на богомолів. Комахи іноді зустрічалися одна з одною, підіймали маленькі передні лапки й довго обмацували зустрічного.

Мимо пройшла дівчинка Аліса в червоному комбінезоні. Через плече в неї висіла чорна сумка. Один із богомолів, побачивши її, піднявся на задні тонкі лапи й простяг передні вгору, наче молився. Аліса помахала йому рукою, але не зупинилась. Коля пішов за Алісою.

Розділ XIV

БЕРЕЖИ МІЄЛОФОН

Якби хто-небудь сказав зараз Колі, що він Алісі заздрить, Коля обурився б. Чого там заздрити? Вона просто запізнилася народитись. От Коля народився вчасно та ще і в майбутньому побував. Він як розвідник у далекому поході. Злітав уперед, подивився, як справи, потім вернеться назад і разом з усіма продовжить шлях пішки. Отакечки. І все-таки він, звичайно, Алісі трохи заздрив. Надто вже багато цікавого їй довелося побачити. І пригоди в неї були не рівня звичайним. І взагалі, коли він її

роздивився ближче, вона йому сподобалась. Як особистість. І Коля пішов слідом за Алісою. Цікаво подивитися, що вона робитиме. Може, на неї чекає ще один динозавр?

Та виявилося, що Аліса йде до будівлі, на якій було написано "Обчислювальний центр". Але зайти туди вона не встигла. Назустріч їй вийшов директор зоопарку професор Селезньов. Батько з дочкою зустрілися за десять кроків від Колі, й тому він чув кожне слово з їхньої розмови, та, аби вони не думали, що він підслуховує, Коля відвернувся до клітки, по якій бігав колами похмурий рогатий вовк, укритий залізною лускою.

— Ледве знайшла тебе, батьку, — сказала Аліса. — Усе гаразд. Від'їжджаєш?

— Так. Через два тижні повернуся.

— Якщо там маму побачиш, скажи, що я прочитала всі книжки, які вона мені лишила. Приїде — посперечаємося.

— А що, не сподобалися?

— По-різному. Шкода гаяти часу на белетристику.

— Ти знаєш, я тобі в цьому не спільник, — мовив професор Селезньов. — Я боюсь, аби ти не виросла сухою і черствою людиною. Мені здається, ще років зо два тому ти була куди веселіша й твоєю улюбленою книжкою були "Три мушкетери".

— А також "Космічна зоологія".

— Добре. Гляди не забувай снідати.

— Я б забувала, але робот Гришко ніколи не дозволить. А якщо захочу пообідати, поїду до бабусі з дідусем. У них не поголодуєш.

— Ой, до речі, ти знову брала мієлофон? Ти ж знаєш, що це не іграшка. А що, як захворіє котрась із тварин?

— А хіба я граюся?

— Алісо, зрозумій мене правильно. На всій Землі є тільки двадцять мієлофонів. Вони розподілені поміж найбільшими інститутами та медичними центрами. Кристал у центрі мієлофону такий рідкісний, що за останні роки вісім експедицій обнишпорили астероїд Власту і знайшли лише двадцять шість.

— Тату, ти вирішив мені лекцію читати? — здивувалась Аліса. — Я це чудово знаю. Й обіцяю тобі: сьогодні ж, як тільки закінчу дослід із пустотілом, поверну його в клініку. Ти ж знаєш, моє слово тверде. А що, як усе-таки пустотіли трохи думають? Саме коли цвітуть?

— Можливо, ти маєш слушність. Ну гаразд я їду. І не забувай бабусю з дідусем. Вони ж без тебе нудьгують.

Аліса з батьком поцілувались і розійшлися.

Коля хотів було піти слідом за Алісою, як раптом побачив двох чоловіків, які сиділи в холодку на м'якій лавці. Один із них ніби дрімав, насунувши на очі ширококрисий капелюх сомбреро. Другий, удвічі менший від нього зростом і втричі тонший, закутаний у голубу накидку, так що назовні стирчали тільки ніс та очі, відчув Колин погляд і відвернувся.

Коля міг би присягнути, що де ті самі люди, які вилізли з вази в марсіянському кораблі. Правда, він не був упевнений на сто відсотків, бо

вони були замасковані, а в марсіянському кораблі було досить темно, але якщо це вони — що зони тут роблять?

Маленький штовхнув великого під бік і щось сказав. Вони відразу ж підвелися й швидко пішли геть. У той же бік, куди пішла Аліса.

Коля подумав, що ці люди теж чули розмову між Алісою та її батьком, але не це його турбувало. Що з того, що ці люди йому не сподобалися? Можливо, справді в маленького є на Плутоні мати, яка чекає його на день народження, а син не зміг дістати квитка? Можливо, говорун справді вдавав крик клеріанської сови, а не піратів. Думаючи так, Коля пішов за тими людьми, бо вони йому не подобалися. Не подобалися та й годі.

Далеко попереду Коля побачив червоний комбінезон Адіси. Вода зайшла в двері високої коралової будівлі. А через хвилину обидва "зайці", в сомбреро і в накидці, теж зникли в цій будівлі.

Коля не став роздумувати. Він поквапився до будівлі й забіг усередину.

То був тераріум. Високий вузький коридор вів поміж скляними стінами, за якими виднілися всякі гади. Але Коля не звертав на них уваги. Навіть не сахнувся, коли одна змія стрибнула до скла і спробувала його прокусити. Вона вдарилася об скло рогатою блискучою мордою, сяйнула отруйними зубами, й каламутна отрута потекла по склу.

У тераріумі було порожньо. Раптом Коля завмер. Попереду бовваніли товстун і худенький. Коля притиснувся до стіни, яка в цьому місці трохи виступала в коридор. Товстун огледівся, але його не помітив. І обидва шмигнули за ріг.

Попереду коридор вливався у великий зал.

Коля добіг навшпиньки до входу в зал і визирнув, притискаючись до стіни.

Зал був просторий, круглий, із куполом. Посередині залу височів похилий пагорб. Те, що лежало на пагорбі, найбільше скидалося на відрізок бетонної труби метрів зо три в діаметрі, з товстими стінками. З таких труб, тільки тонших, складають газопроводи.

Зокола труба була вкрита зеленим мохом, із якого виростали дрібні квіточки, схожі на незабудки. Зсередини стінки були гладенькі й блискучі.

Аліса стояла всередині цієї труби, чорна сумка була розкрита, з неї тягнувся провідок до Алісиного вуха.

— Слухай, пустотіле, — говорила Аліса, і її голос відлунював у трубі, — я все одно підозрюю, що ти думаєш. Тільки не знаю, на якій частоті. Ну підкажи!

Аліса нахилилася до сумочки і щось там настроювала.

Коля оглянувся, не розуміючи, куди поділися товстун із худеньким. Спочатку він їх не знайшов, але потім товстуна виказав край широкого капелюха. Виявляється, вони зайшли за пагорб і зачаїлися там.

Коля не мав сумніву, їцо. Алісі загрожує небезпека. Він побачив, як капелюх поволі підіймається, як другий чоловік навшпиньки побіг довкіл пагорба, і його голова в накидці з'явилася в дальньому кінці пустотіла.

І тоді Коля не витримав і закричав:

— Алісо! Ззаду!

Голова в накидці зникла. Товстун, загубивши капелюха, кинувся до заднього виходу із залу.

— Що таке? — спитала Аліса.

Вона озирнулась і нікого не помітила. Тоді легко вистрибнула з труби. На підлозі валялось мексіканське сомбреро.

А Коля вже мчав коридором до виходу. Головне — він їх злякав. Та йому не хотілося, щоб Аліса його побачила й почала питати, чому він кричав. Так просто. Захотілося і крикнув.

Коля гадав, що Аліса за ним гнатиметься, й тому кількома стрибками перетнув майданчик перед тераріумом і побіг вузькою алеєю.

— Ти куди?

Коля спробував обійти чоловіка, що став на шляху, але той міцно схопив його. Коля побачив два березові стовбури, підвів голову і впізнав Електрона.

— Я тебе по всьому Космозо шукаю, а ти?

— Що я? Я теж вас шукав.

— Може, ти чого злякався?

— Я злякався? Просто мені додому пора.

— А ще по морозиву не хочеться?

— Ні, дякую.

— А тобі далеко додому добиратися?

— Понад годину, — відповів Коля.

— Ну, присядьмо. Відсапаєшся. А то ти сам на себе не схожий.

Коля не став сперечатися. Він був радий давньому знайомому. Тільки спитав:

— А котра година?

— Шоста.

— Збожеволіти можна, як час біжить! — сказав Коля.

Вони сіли поруч. Коля подумав, що може дещо взнати в Електрона.

— Як там ваша харчова система? — поцікавився Коля. — Перестала драконів коноплями годувати?

Коля весь час вдивлявся у просвіт поміж кущами бамбука, аби бачити, що діється на майданчику перед тераріумом. Але там, якщо не рахувати поодиноких перехожих, нічого не відбувалося. Ні товстуна з худим, ні Аліси не було видно.

— Найбезглуздіша помилка, — мовив Електрон. — Жоден елементарний робот такого не зробив би, не кажучи вже про людину. Для машини що м'ясо, що коноплі — не більше як набір знаків. Ні, цю сваволю треба обмежувати...

— А що це за машина така — мієлофон? — запитав Коля. — Теж із нових?

— Мієлофон? Ні, її вже кілька років, як винайшли. Але, напевно, мієлофонам скоро кінець.

— Чому? Хіба так буває?

— Такий винятковий випадок. Адже сам апарат ніякого нового слова в техніці не сказав. Просто електронний підсилювач із приймачем. Головне в ньому — кристал. А поки що ці кристали знайшли тільки на астероїді Власта; зовсім маленький це астероїд, примчався звідкілясь із іншої Галактики мільйон років тому, потрапив у орбіту Сонця, от і крутиться відтоді І всього на сьогодні цих кристалів виявили штук двадцять або трохи більше. Дехто гадає, що їх виготовили жителі тієї планети, від якої колись відкололася Власта, інші навіть підозрюють, що ці кристали живі істоти, тільки вони живуть так уповільнено, що потрібні десятки тисяч років, аби це помітити. Центр мієлофону — такий кристал. І ніхто не може зробити мієлофонів більше, аніж є на світі кристалів. Ясно тобі?

— Не ясно, — сказав Коля. — А для чого мієлофон потрібен?

— Дивно, ти не чув про мієлофон?

— Ну проґавив, — відповів Коля.

Електрон Степанович скрушно глянув на Колю, зітхнув, але повів далі:

— Коли перші кристали привезли на Землю й стали досліджувати, то один з учених звернув увагу, що, коли близько підходять люди, в структурі кристала щось міняється. Почали вчені битися над цим ділом і нарешті збагнули, що кристали можуть уловлювати хвилі, які надходять із мозку. Тоді здогадалися з'єднати кристалжав Посилювачами, й одного чудового дня вчені почули думки, Уявляєш, яка зчинилася метушня в ученому світі!

— Авжеж, напевно, — мовив Коля.

— І ти про це не чув?

— Може, я маленький був? Отже, мієлофон. може читати думки на відстані?

— Звичайно. Про що ж я тобі тлумачу! Уявляєш, скільки знайшлося охочих дістати мієлофон?

— Авжеж, уявляю, — мовив Коля. — Всі фокусники одразу збіглися.

— Хто? Фокусники? До чого тут фокусники?

— Ну, котрі думки вгадують.

Електрон подивився на Колю як на божевільного, і навіть його звислі вуса піднялися на сантиметр. Але він опанував себе і сказав:

— Звісно, не фокусники. По-перше, лікарі. Одне діло, коли хворий розповідає або діагностичні машини ставлять діагноз, але при деяких хворобах, наприклад при нервових, важливо знати, що ж думає людина насправді. Чи в дитячих поліклініках. Поки дитина не навчилася говорити, вона не може пояснити, що й де в неї болить.

— А в зоопарк навіщо такий прилад дали?

— Не в зоопарк, а в Космозо. У нас же космічні тварини, деякі з них просто унікальні, і не завжди люди можуть до пуття зрозуміти, як їх годувати, яку вони люблять температуру і взагалі які в них бувають потреби. От і видали один із двадцяти мієлофонів, що є на Землі, для нас. Але ми його бережемо пильніше, ніж зіницю ока.

— Звичайно, бережете! — сказав Коля. — Я сам бачив, як Аліса його тягла в тераріум. Мало не загубила.

Не треба думати, що Коля за натурою виказник. Просто він був сердитий на Алісу, яка ризикувала таким цінним приладом. Лише двадцять на всю Землю і в лікарнях на пальцях полічити, а вона бігає по Космозо й слухає думки якоїсь труби!

— Якщо тягала, — мовив Електрон, — то їй професор Селезньов дозволив.

— Ще б пак, — мовив Коля, — рідний батечко!

— Дивлюсь я на тебе і час від часу дивуюся, — відповів Електрон. — Здавалоєся б, нічого, крім одягу, дивного в тобі нема. Хлопець як хлопець. А іноді таке зморозиш, наче ти якийся виходець із середньовіччя.

— А що я сказав?

— Ти сказав, що професор Селезньов міг ризикувати цінним приладом для того, аби мала втіху його дурна донька. Принаймні так твої слова прозвучали. По-перше, Аліса досить відповідальна людина, і якщо їй потрібен мієлофон, то для діла...

— Думки якогось пустотіла підслуховувати, — огризнувся Коля.

Він не хотів здаватися.

— Слушно. Я теж підозрюю, що пустотіл мислячий. Тим паче, що він зараз зацвів, і в нього можуть виникнути нові емоції. Я був радий, якби в тебе голова працювала хоч би в п'ять разів слабше, ніж у Аліси.

— Дякую, — сказав Коля, — за комплімент.

Само собою зрозуміло, що після цього він до Аліси почав ставитися гірше, ніж досі. Навіть виникло помстливе почуття: нехай ці гаврики поцуплять у неї мієлофон. От тоді вона поскаче з усіма своїми здібностями.

— Гаразд, — мовив Електрон Степанович. — Мені пора. Радий був познайомитися. Може, ще зустрінемося.

З його тону ясно було: він уже шкодує, що познайомився. "Ну й будь ласка", — подумав Коля.

— А ти не йдеш? — запитав Електрон.

— Ні, я посиджу ще трохи.

— Коли що-небудь знадобиться, завжди знайдеш мене тут.

— Дякую. Врахую.

Коля залишився сидіти на м'якій, наче диван, лавці. Сонце вже ховалося за дерева, по небу повзли підфарбовані близьким заходом хмари. Треба дати час Електронові піти додому. Не хочеться більше з ним стрічатися. Тим паче, що він підозрює щось, а коли ще раз зустрінемося, може й здогадатися — тоді невідомо ще, коли я повернусь додому. А додому вже хотілося. Стомився Коля, і не так ноги втомилися, як голова. Вона перевиконала денну норму. Коля згадав, що сьогодні по телевізору показують "Шинок "Тринадцять стільців", і подумав, що добре б устигнути на початок. Звичайно, треба б що-небудь іще прихопити на згадку, а то мало він везе з собою сувенірів, та нічого сувенірного поблизу не було. Навіть листівок тут не продавали. Даремно він, мабуть, уранці газету собі не взяв. От би хлопцям показати! Але тоді він ще не думав, що цей день так скоро мине.

Коля дістав із кишені схладаний ножик — непоганий ножик, виміняв його у Фіми Корольова за дві серії марок Бурунді — й вирішив залишити про себе пам'ять. Сидіння лавки було м'яке, тут нічого не виріжеш, але спинка здавалася дерев'яною. В алеї нікого не було, відвідувачі з Космозо розійшлися. По великій доріжці, за кущами бамбука, проїхав візок, навантажений каструлями, горшками й термосами. Певно, почали годувати тварин. Коли б у харчовому центрі знову не переплутали, кому що давати. Зараз би тарілку супу. Взагалі-то він супу не любив, хто любить суп? Тільки з примусу батьків ти його й їси. Але якщо ти провів день на морозиві, бубликах і лимонаді, то схочеш і супу.

Коля повернувся боком і заходився вирізати на спинці лавки свою візитну картку. Йому вже не раз перепадало в житті за цю пристрасть. Якось, коли він вирізав свої ініціали на парті, навіть батька викликали до школи. Та не можна ж піти з майбутнього й не залишити ніякого сліду. Через сто років треба буде неодмінно сюди заглянути й подивитися на власну творчість.

Спинка лавки виявилася м'якою, різалась легко. Мабуть, це не дерево, а якийсь пластик, схожий на дерево.

Колі ніхто не заважав. Лише раз мимо пройшла якась сім'я, але Коля затулив ножик долонею і вдав, що роздивляється кущі. Коля вирізав на спинці великими друкованими літерами:

КОЛЯ, 6-Й КЛАС "Б", 26-ТА ШКОЛА

Все ясно, а ніхто не здогадається. Шукатимуть у їхній 26-й школі. Електрон, напевно, пішов додому. Пора й нам. Адже ще доведеться фліпати через швміста, а о восьмій почнеться "Шинок".

Коля засунув ножик у кишеню й вирушив до виходу. Він проминув галяву, на якій дрімали скліси — корови як корови, — і звернув на головну алею, що вела до виходу. Він ішов швидко, але обережно й

думав, що коли побачить Електрона, то мерщій пірне в кущі. Тільки б не в ті, які люблять морозиво. Коля порівнявся зі ставком і побачив, що динозавр Бронтя виліз із води й стоїть передніми лапами на березі. А ось і Аліса. Вона почепила чорну сумку на огорожу ставка, перестрибнула через неї й опинилася на березі. Бронтя, як ручний слон, підігнув передні лапи, щоб Алісі було зручніше на нього вилізти. Коля навіть завмер від подиву. От дає!

Аліса вже сиділа верхи на динозаврі, й той, обережно ступивши у воду, щоб не оббризкати своєї подруги, поплив по ставку, а качки-перевертні, рожеві гуси, птахи з голками, наче в їжаків, та інші дивні створіння розпливалися, як човни перед пасажирським теплоходом, даючи дорогу.

Друзі випливли на середину ставка, і динозавр вигнув шию, як лебідь. Видовище було красиве, і небагато хто з останніх відвідувачів Космозо зупинився, дивлячись на цю картину. Та й сам Коля так задивився, що побачив товстуна без капелюха й худенького, які бігли по доріжці, тільки тоді, коли вони вже наблизилися до виходу. Товстун притискав до грудей чорну сумку. Колі було достатньо одного погляду, аби зрозуміти, що це сумка з мієлофоном, яку так легковажно залишила Аліса на березі.

— Ей, — сказав Коля вголос, — я попереджав!

І він чимдуж побіг за злодіями. Йому б, звісно, закричати, щоб усі їх ловили, а він здогадався крикнути, коли злодії вже зникли в печері з іскристими мікроптахами.

— Держи! — крикнув Коля, але від швидкого бігу в нього перехопило дихання, і якщо Аліса його почула й обернулася, то справжніх викрадачів вона, звичайно, не бачила.

Коля вискочив на спорожнілий майдан перед Космозо. Злодії вже підбігали до автобуса. Це був автобус номер б "Космозо — Сокольники". Поряд стояли ще два автобуси.

Треба сказати, що Коля біг усе-таки значно швидше за космічних піратів. Ті провели багато років у пиятиці й розгулі на космічних кораблях, зовсім не займалися спортом, а всю чорну роботу доручали іншим. Тому він улетів у шостий автобус майже водночас із злодіями. Йому ще поталанило, бо саме перед піратами йшли дві жінки, котрі жваво перемовлялися і заступали весь прохід до занавіски, за якою були Сокольники, так що худий пірат, котрий біг попереду, змушений був загальмувати, а товстун налетів на нього і підняв вище руку з сумкою, аби не пошкодити міелофона. І тут їх догнав Коля.

Жінки, які так і не дізналися, що відбувається позаду, зникли за екраном.

Слідом за ними зник і худий пірат Крис.

Товстун обернувся й упізнав Колю, якого він помітив ще в тераріумі. Він вихопив якусь зброю й погрозливо рикнув, але нічого не посмів зробити, а тільки поквапився до занавіски.

Буває, що єдине слушне рішення з'являється в одну секунду, а якби ти став роздумувати, ніколи б до нього не додумався. Товстун досі ще тримав сумку з мієлофоном над головою і вже почав заходити в екран, як Коля підстрибнув і рвонув сумку на себе. Товстун цього не сподівався, і його пальці розтис лис я, а сам він уже біг по той бік екрана, в Сокольниках, напевно, за двадцять кілометрів від Колі.

Коля схопив сумку й побіг назад, вискочив з автобуса на майдан. Майдан був великий і зовсім порожній. Як на зло, жодної людини поблизу. Й Аліси нема. Що вона, не чула, чи що? Коля забув, що, коли він

побіг за піратами, Аліса була на спині Бронті посеред ставка. Звідтіля відразу до виходу не доберешся.

Коля завмер біля автобуса. Він розумів, що злодіям вистачить кількох секунд, аби оббігти автобус, знову зайти в нього й повернутися сюди. Що робити? Коля не посмів бігти через увесь майдан до Космозо, бо бачив у руці в товстуна зброю — прки він бігтиме, пірати його спокійно можуть уколошкати. І црости-прощай тоді "Шинок "Тринадцять стільців".

Та перед Колею стояло ще два автобуси. І на ближчому був напис:

№ 8 "КОСМОЗО — ПРОСПЕКТ МИРУ".

Коля, не вагаючись ні секунди, стрибнув у цей автобус, пробіг через салон, пролетів стрілою крізь екран і опинився на зупинці "Проспект Миру". Там він побачив автобус:

№ 3 "ПРОСПЕКТ МИРУ — ГОГОЛІВСЬКИЙ БУЛЬВАР".

Як на злість, туди входило відразу кілька чоловік. Довелося стояти в черзі. Люди нікуди не поспішали, розмовляли, і Коля втратив цілу хвилину, поки зайшов у автобус. А заходячи, обернувся й побачив, що з сусіднього вилазить худий бандит. Крутить головою, видивляється Колю. Коля збагнув, що злодіїв перехитрити не вдалося: вони розділились — один побіг у восьмий автобус, а другий підстерігає його десь тут.

Коля у відчаї прослизнув під ногами в пасажирів і кулею пролетів крізь екран.

Він не знав, чи встиг злодій його помітити, але все одно вирішив не гаяти часу. Мало не збивши з ніг жінку, він побіг через майдан. Він боявся огледітись, побачити піратів, почути оклик чи навіть постріл.

Тільки коли добіг до перших дерев і сховався за товстий стовбур клена, перевів дух.

Напевно, йому слід було ще на проспекті Миру покликати на допомогу тих людей, які вкупі з ним сідали в автобус, але ж розмірковувати добре на спокійну голову. Якщо за тобою женуться злочинці, тут не до розмірковувань. Особливо коли вони злі на тебе, як спущені з цепу вовки: адже ти відібрав у них найціннішу здобич.

Стоячи за деревом, Коля почав міркувати. Він вирішив, що не вертатиметься в Космозо: якщо Аліса така роззява, що посіяла мієлофон, нехай тепер поплаче. Знаємо ми цих розумників-відмінників, думав Коля. Сам він ніколи не ходив у відмінниках і не збирався ним ставати. Та Коля був хлопцем не злим і вже придумав, як він поверне мієлофон. Він оддасть його Джаваду або кому-небудь із натуралістів на шкільній станції. Вони з Алісою нібито знайомі й зможуть повернути їй мієлофон. А він поїде додому.

Коля все обдумав і хотів іти далі. Раптом він побачив, як з автобуса виходить товстун. Його рожева лисина блищала під промінням заходу, як повітряна куля. Товстун озирався. Коля завмер за кленом.

Ні, товстунові його не побачити, вирішив Коля, і в цей момент той підійшов до жінки, яку Коля мало не збив із ніг, вилітаючи з автобуса. Жінка стояла на краю автобусної зупинки й чекала, коли підлетить вільний фліп-пузир.

Товстун ґречно вклонився й спитав її про щось... Коля слів не чув, але неважко було здогадатися, що він питає, чи не пробігав щойно хлопчик. І, на свій жах, Коля побачив, що жінка кивнула, й показала, як Коля пролетів мимо неї, і простягла руку в бік бульвару, Колі навіть здалося, що її палець уткнувся просто в нього. Він скулився за стовбуром дерева. Що робити? Видно було, як товстун дістав із кишені щось чорне, мабуть, рацію. Викликає друга. Не можна гаяти й секунди.

І Коля кинувся бігти.

Розділ XV

БІГОМ ДО МАШИНИ ЧАСУ

Якби Коля краще подумав, він би не побіг. Із зупинки пірати його не бачили, але, як тільки він побіг, товстун відразу помітив, як заворушилися і затремтіли кущі, і, не чекаючи свого спільника, помчав за Колею. Так, на короткі дистанції Коля міг обігнати будь-якого пірата, бо вони не займалися спортом і надуживали всім. Та якщо треба бігти довго, то пірати були сильніші за Колю. Вони давно змінили свої старі серця на механічні, тим паче що сердечність їм була ні до чого, а з електронними серцями на автоматних батареях вони розраховували прожити по тисячу років.

Коли Коля пробіг по алеї метрів із сто й огледівся, він побачив товстуна, який саме виліз із кущів. Коля зрозумів, що до шкільної біологічної станції йому не добігти, звернув із доріжки, перескочив через кущі й у два стрибки опинився на бруківці. Він вирішив сховатися в будинку, який сам будував сьогодні вранці. Будівельників уже не було видно. Вони, на жаль, пішли. Але чи то зумисне, чи то через недогляд будівельників ухідні двері заросли коралами, а вікна були надто високі, щоб у них залізти. Та й страшно: якщо злодії помітять, опинишся в пастці. Коля навпрошки майнув до бульвару й помчав до біостанції. Тільки б устигнути до хлопців! Уже при них бандити не посміють на нього напасти. А якщо й посміють, Джавад з Аркашею врятують мієлофон.

Коля вискочив на майданчик, пробіг повз клумби й галявинки, де його вранці годували рослинними бубликами, але й там нікого не було. В басейні спокійно плавали дельфіни, й один із них, побачивши Колю, підстрибнув у воді, наче зрадів знайомому.

— Де Джавад? — крикнув на бігу Коля.

Звичайно, дельфін нічого не відповів. Із дерева стрибнула мавпочка й поскакала по землі поряд.

Жодного біолога. Анікогісінько. Всі пішли додому. Коля почув віддалік пихтіння.

— Стій! — долинув крик. Його помітили.

Коля звернув із доріжки, кинувся до лабораторії. Але кораловий будиночок зачинений.

Навіть ніде залишити мієлофон, щоб його не побачили бандити.

І ніде сховатися самому.

Лишався один шлях — по Сивцевому Вражку, до Інституту часу.

Коля мчав вулицею, петляючи, як заєць. Він десь читав, що, коли так бігти, тебе важче підстрелити.

Біля лавки, де він сидів із дідусем Павлом, Коля зупинився. Він збагнув, що більше не зможе зробити ні кроку. Неподалік пролетів пузир. У пузирі хтось сидів, Коля у відчаї замахав рукою, та чоловік у пузирі його не зрозумів. Він помахав рукою у відповідь і полетів далі.

Коля знову почув прокляте пихтіння. Товстун звертав у Сивцевий Вражок. Довелося знову бігти. Коля все чекав, що в нього відкриється друге дихання, але ніякого другого дихання не відкривалося.

Ось і Інститут часу. Такий же спокійний, височенний, величний, як і вранці. Й такий же порожній. Треба ж було Колі прибути в майбутнє

саме в день свята, коли більша частина москвичів вирушила на Місячний фестиваль або на південь до моря, відпочивати й засмагати;

Коля з розбігу вдарився об прозору стіну — вхід в інститут. Але стіна не відчинилася, як уранці, коли він виходив. В інститут не можна заходити стороннім, бо поводитися з часом треба обережно, Тільки ті, хто спеціально вчиться цього, допускаються в приміщення.

Коля бився об прозорі двері, як муха об скло. Ось вона поряд, драбина на другий поверх, і там, за нею, — кабіна часу, двері в минуле.

От-от вискочать переслідувачі. Не знаючи, що діяти, Коля побіг уздовж стіни, сподіваючись, що знайде який-небудь запасний вихід, котрий забули зачинити.

Не встиг Коля сховатись, як перед Інститутом часу показалися пірати. Вони здалеку бачили, що Коля підбігав до будівлі, й вирішили, що він уже всередині. З-за рогу Коля помітив, як вони зупинилися перед входом. Уже почало темніти, й місце, де він ховався, було вкрите синьо-голубою тінню. У Колі раптом майнула надія, що пірати постукають-постукають у двері, а потім підуть. Або хто-небудь пройде мимо й злякає їх.

Але піратів не так легко провести. Вони одразу збагнули, що прозора перепона не піддасться їхнім поштовхам, і здогадалися, що хлопчик, за яким вони гналися, не міг туди проникнути, раз у нього немає електронного ключа. Вони розділилися й пішли в різні боки довкола будівлі.

Товстун пройшов на відстані одного кроку від Колі, що лежав у траві, і, якби він сам так сильно не пихтів, напевно б почув, як гупає Колине серце. Біля наступного рогу він зустрів свого спільника, і вони почали радитися. До Колі долинали приглушені голоси:

— Шпппш-грххх-вппр.

— Гпппрр-кхж-дппнр.

— Гппрр-ехж-дппнр.

Коля не розумів піратської мови і, зачаївшись, стежив, що вони робитимуть. А пірати вирішили, що Коля якось пробрався всередину.

Товстун витяг із-під плаща блискучу штуку, на яку в автобусі Коля подумав, що то пістолет. Худенький відступив на кілька кроків назад. Товстун прицілився в зачинене вікно першого поверху, і сяйливий промінь урізався в скло. Це скло не можна було розбити кулаком чи каменюкою, але ж ніхто, коли будували Інститут часу" не припускав, що проти нього буде застосовано космічний бластер.

Коля почув, як зашипіло скло, і розплавлені струмочки, червоні у вечірньому світлі, попливли, тужавіючи, по кораловій стіні.

Пірати стояли, чекали, поки корал захолоне, щоб не обпектися.

Потім худенький кинув на підвіконня голубу накидку, а товстий заходився протискуватись у вузьке віконце. За хвилину назовні стирчали тільки його ноги в черевиках із загнутими носками. Чути було, як гепнулася важка туша й настала тиша.

Худенький спитав:

— Пхрфшк?

Ізсередини пролунало:

— Фртт-трттф.

Худенький відійшов од вікна й поквапився за ріг — стерегти вхід, щоб Коля не вискочив.

Найліпше для Колі було відлежатися у високій траві, поки товстун не вернеться назад і бандити не підуть шукати щастя в іншому місці. Але в Колі була тепер тільки одна думка: швидше дістатися до кабіни часу — і додому, додому, додому...

Полічивши до п'ятдесяти, він підвівся й перебіг до вікна. Товстун міг причаїтися там і чекати. Тому Коля спочатку присів навшпиньки під вікном, прислухаючись, а коли нічого не почув, підвівся й заглянув усередину. Вікно вело в порожню кімнату, де вздовж стіни стояли роботи-прибиральники. Двері в коридор були розчинені. Коля підтягся на руках. Підвіконня діставало йому до підборіддя, і залізти всередину вдалося не зразу: стомлені ноги ковзали по кораловій стіні, руки були в'ялими, як ватні. Раптом позаду пролунав тонкий голос:

— Ага, попався!

І Коля зрозумів, що все загинуло. Худенький бандит почув, як він видирається, і поквапився сюди. І тоді сталося чистісіньке чудо: ноги знайшли якусь опуклість на стіні, руки, мов стальні, підтягли тіло нагору, й Коля відразу ж перевалився через підвіконня всередину. Бандит, правда, встиг учепитися в ногу й тягнув до себе. Коля хвицнувся, й так сильно, що черевик залишився в руці бандита, а сам Коля беркицьнувся на підлогу в кімнаті.

Він одразу ж підхопився і, притримуючи сумку з мієлофоном, кинувся геть із кімнати. Бандит кричав щось і видирався слідом.

Коля біг коридором, шукаючи сходи нагору. Ось і вони. Коля збіг ними і влетів у зал, посеред якого стояв товстун, прислухаючись до шуму.

— Стій!— крикнув він, побачивши Колю.

Та Коля вже вискочив на площадку сходів, пролетів на поверх вище — ось тут у нього й відкрилося друге дихання, — спустився знову вниз іншими сходами й побачив прочинені двері, біля яких на підлозі блищав п'ятак. Це він сам так помітив двері, щоб не заблудитися на зворотному шляху.

Коля влетів у зал, зачинив за собою двері, прошмигнув між приладами й інструментами в задню кімнату — в таку саму, як у сусіда Миколи Миколайовича. Кабіна стояла, як рятувальний човен під бурю.

Коля прислухався. Зокола нічого не чути. Може, погоня втратила слід?

Він глибоко вдихнув і зайшов у будку.

Така сама панель, як і в тій, що стояла в його часі. Тільки підписи під важільцями були інші. Там, у минулому: "Проміжна станція" і "Кінцева станція". Тут: "Початкова станція" і "Кінцева станція".

Коля ввімкнув систему і з приємністю почув знайоме гудіння. Машина працювала.

Тепер треба натиснути на важіль "Ввімкн." А потім? Напевно, все-таки "Початкова станція". Тільки б його відправили у свій час, а не куди-небудь до Пушкіна або до бронтозаврів!

Колива рука завмерла над пультом.

Він почув, що хтось відчиняє двері в кімнату.

Коля натис на кнопку "Початкова станція" й перевів важілець на "Пуск".

І відразу ж почав провалюватися в безкінечність, у ніщо, де нема ні початку, ні кінця, ні верху, ні низу — тільки порожнеча, що оберталася.

Коля мчав через час.

Частина друга

ТРИ К.

Розділ І

ВОНА НЕ ПАМ'ЯТАЄ

Молодий, але товстий і вусатий Алік Борисович, черговий лікар, був найвеселішим чоловіком у лікарні. Можна подумати, що люди попадають сюди для власної втіхи. Ну і, звичайно, для того, щоб послухати, як Алік виловив щуку або як він удає солов'я.

Того дня він прийшов у палату після обіду й сказав нещиро сумним голосом:

— Я не зможу пережита розлуки з вами. Що я тут робитиму?

Юля Грибкова озвалася:

— Скоріше б виписували. А то в нас екскурсія.

Аліса, прізвища якої ніхто не знав, промовчала, ніби її ці слова не стосувалися.

— Як твій колишній апендицит? — спитав Юлю Алік Борисович.

— Уранці трохи боліло, — відповіла Юля.

— Я ж обіцяв, що через тиждень забудеш.

Юля хотіла йому відповісти, що, напевно, йому самому ніколи не вирізали апендициту й він не знає, що це таке, але сперечатися не стала.

— А як наші справи, Алісо батьківно? — поцікавився Алік.

— Добре.

— Що-небудь новеньке нам розкажеш?

— Ні.

Юля дивилась на Алісу й жаліла її. Буває ж, не пощастить людині. Кілька днів тому Аліса перебігала вулицю й наштовхнулася на тролейбус. Забила голову, дістала струс мозку. Та це ще не найгірше. Коли Алісу привезли до лікарні, виявилося, що вона геть усе забула. Алік Борисович сказав, що ця хвороба називається "амнезія", найчастіше вона минає. Але уявляєте собі, забути, як твоє прізвище, де ти живеш, де вчишся, навіть забути, хто твої батьки! І що найдавніше — в ту мить Аліса була в шортах, куртці й у тапочках. Жодного папірця, жодної монетки, нічого в неї не було. А Юльчина мама Наталя розповіла, як слідчий із міліції, котрий приходив учора розпитувати Алісу — не може ж людина зникнути непомітно, — сказав у коридорі завідуючій віддаленням, що міліція опитала мешканців усіх довколишніх будинків біля того місця, де Аліса зіткнулася з тролейбусом, але ніхто нічого не знає. І жоден із батьків не дзвонив у міліцію або в лікарню й не розшукував своєї доньки. "Ми, — сказав слідчий завідуючій, — вже по дитячих будинках її фотографію розіслали і в інші міста написали".

Вийшло, що Аліса пропала й не пропадала, і в цьому була таємниця. Юля подумала, що, якби вона пропала бодай на один день, мама з бабусею перевернули б усю Москву догори ногами.

А на вигляд Аліса була звичайнісінька дівчинка, років на дванадцять, волосся в неї було світле, коротко підстрижене, очі голубі, ноги довгі, все як у людей, навіть трохи засмагла, хоч у квітні ще рано засмагати.

Юлька знала про Алісу ще одну таємницю, але нікому про це не сказала. Учора ввечері, хоч Алісі ще не дозволили вставати, вона пробувала втекти з лікарні. В лікарняній піжамі, коли все стихло, вона тихенько підвелася з ліжка й пішла до дверей. У палаті вони з Юлею були удвох — третю дівчинку післявчора виписали. Юля ще не спала. Вона спитала:

— Ти куди, Алісо?

— Зараз вернуся.

Але Юля відчула, що щось негаразд. І сказала:

— Тобі ж уставати не дозволяли,

— Я вернуся, — пообіцяла Аліса.

— Слухай, — мовила Юля, котра відзначається проникливістю, — Якщо ти вирішила втекти, то неодмінно застудишся. На вулиці дощ і майже нуль градусів.

— Я й не думаю тікати, — сказала Аліса і вийшла в коридор.

Але в коридорі вона відразу наткнулася на чергову сестру. Юля чула, як вони там розмовляють. Потім Аліса вернулась назад і лягла.

— Не вдалося? — спитала Юля.

— Не вдалося.

— Я ж тобі казала. Та й куди б ти пішла?

— Я знаю.

— Нічого ти не знаєш. Тобі ж памороки забило. Застудилась би й залягла на місяць.

— Я не застуджуюся, — сказала Аліса.

— Нічого собі Робін Гуд! — засміялась Юлька. — Всі люди, котрі бігають вулицями в піжамах при нулі градусів, неодмінно застуджуються. Це світовий закон. А взагалі-то я знала, що двері в лікарню замкнені, отож не дуже хвилювалася за твоє здоров'я.

— Ну й спасибі, — подякувала Аліса.

Вона була засмучена й більше ні на які Юльчині запитання не відповідала.

А Юлька тоді ще подумала, що з Алісою пов'язано більше таємниць, аніж треба. Чи справді ж вона нічого не пам'ятає?

Ось і зараз, слухаючи, як просторікує лікар Алік і ворушить вусами, наче добрий кіт, вона весь час придивлялася до Аліси. Якщо ти лежиш у лікарні й тобі під руку попадається таємниця, то легше легкого стати Шерлоком Холмсом.

— Минулого літа, — сказав Алік Борисович, — ми з приятелями поїхали на Дон, рибалити. Ти, Алісо, коли-небудь була на Дону?

— Не знаю, — відповіла Аліса.

— Ну, це байдуже.

"Ой хитрун, — подумала Юля. — Веселий-веселий, а про роботу пам'ятає". Мама казала Юлі, що в таких випадках, як у Аліси, важливо знайти якусь деталь, ниточку, і тоді вже розплутувати.

— Отже, приїхали ми в станицю, — вів далі Алік Борисович. — Неподалік від Азовського моря. Спека стоїть неймовірна, а кавуни ще не достигли. Зупинилися ми в одного козака, такий колоритний старий, із чубом, у синьому кашкеті...

— Міліціонер? — запитала Юля.

— Ні, просто раніше в козаків така форма була, от старі й носять сині кашкети.

Аліса відвернулась до вікна, дивилася, як по склу стікають краплі.

— І от старий каже нам: відвезу я вас на Азовське море... Ти, Алісо, не була на Азовському морі?

— Ні.

— Чому ти так гадаєш?

— Не була, та й годі.

— А на Чорному?

— На Чорному була.

— А що там робила? Відпочивала?

— Ні, працювала. Дельфінячий словник складала.

Алік Борисович засміявся і сказав:

— Либонь, у нас діло піде на лад. А ти одна була на Чорному морі чи з батьками?

— Не пам'ятаю...

"Ні, — подумала Юлька, — лікарів ти, може, й одуриш, вони тебе жаліють. І взагалі надто багато знають. Мене ти не одуриш. Чомусь ти хочеш показати, що пам'ятаєш менше, ніж насправді".

— Отож, — знову озвався Алік Борисович, — сідаємо ми в човен...

Цієї миті в палату зазирнула сестра Шурочка й сказала:

— Аліку Борисовичу, вас до телефону.

Коли лікар пішов, Юлька спитала:

— Ти тікати роздумала?

— Роздумала.

— А чому?

— Застудитися боюсь.

— А насправді?

— Насправді мене в цій піжамі відразу ж назад привезуть.

— Ого! Вже прогрес, — мовила Юлька. — Бачиш, як корисно слухатися старших.

— Це хто старший?

— Я.

— Тобі скільки років.

— Дванадцять.

— А мені одинадцять, — відповіла Аліса. — Я гадала, що тобі теж одинадцять.

— Ти в якому класі? — спитала Юля.

— Важко сказати. Ти не зрозумієш.

— Нічого собі не зрозумію! Я в шостому, ти, напевно, в п'ятому. Ви що з літератури проходите?

— У нас інші класи, — сказала Аліса. — Я зараз із прикладної генетики стажуюсь. Це тобі про щось говорить?

— Говорить, — відповіла Юля. — А в нас англійська школа. Тільки я думаю, що тобі ще рано до генетики братися.

— Ніколи не рано, — заперечила Аліса. — Я буду космобіологом, як батько. А без прикладної генетики в біології робити нема чого.

— Ой! — вигукнула Юлька. — Послухав би тебе Алік!

— А що?

— Та ти ж нічого не пам'ятаєш! Навіть як твоє прізвище. А виявляється, твій батько космобіолог.

— Це ненароком згадалося...

— Ну, тоді я тобі допоможу, — сказала Юлька. — Якщо твій батько космобіолог, то він не в Москві працює. Через це тебе ще й не знайшли. Він або в Байконурі на космодромі працює, або в Зоряному містечку.

— Ні, — заперечила Аліса, — він у Москві працює, в Космозо...

— Де?

— В одній організації... Тільки він зараз полетів на конференцію. І повернеться через два тижні. Повернеться... а я вже майже тиждень марно витратила.

— А мама твоя?

— Мама на...

І тут Аліса затнулась, як підпільниця, що мало не проговорилася на допиті.

— Теж згадала? — спитала Юля.

— Згадала й забула.

— Ой, і важко нам з тобою! — вигукнула Юля.

Тут у палату зайшла сестра Шурочка з градусниками й ліками для Аліси. Шурочка нещодавно закінчила училище, готувалася поступати в медичний інститут і до медицини ставилася дуже серйозно, куди серйозніше, ніж лікар Алік. А взагалі-то вона була добра.

Поки Аліса їла ліки, Шурочка сказала:

— Ой дівчатка, сьогодні мені голову мало відрубати!

— Чому? — здивувалась Аліса.

— Тому що я лекцію прогуляю. Що буде, те й буде!..

— Напевно, ви в кіно підете? — поцікавилась Юля.

— У самісіньку точку! Алік Борисович квитки взяв. Навіть не розумію, чому він мене запросив. Я гадала, він мене й не помічає. Він такий учений, дівчатка!

— А що дивитися? — спитала Юля, яка зараз залюбки сходила б у кіно з ким завгодно. Або навіть одна.

— Французьку комедію, я назви не пам'ятаю. Луї де Фюнес грає. Знаєте, такий-от. — І Шурочка скривила гримаску, щоб показати, який собою Луї де Фюнес.

— Я його знаю, — мовила Юлька. — Він смішний. Ти, Алісо, його пам'ятаєш?

— Ні, — відповіла Аліса. — Ніколи не бачила.

— Сердешна дівчинка! — сказала Шурочка. — Треба ж так, усе забути! Навіть Луї де Фюнеса. Проте Алік Борисович обіцяв, що ти неодмінно все згадаєш.

— А вона зумисне нічого не згадує, — підколола Юля і краєчком ока глянула на Алісу. — Вона хоче всі старі фільми знову подивитись. Нам із вами, Шурочко, нецікаво, а їй тепер удвічі більше втіхи буде.

— Як тобі не соромно, Юлю! — обурилася Шурочка. — Аліса потерпає, а ти жартуєш! Ти уявляєш, що зараз переживають її батьки? У тебе ніколи дітей не було, тобі не зрозуміти...

— А у вас багато було? — спитала Юлька.

— Не говори дурниць! — Шурочка зашарідася, як помідор. — Рано тобі думати про такі речі.

— Вам теж іще рано.

Юлька Грибкова, як відомо, людина вперта й завжди хоче, щоб останнє слово лишалося за нею.

Шурочка пішла засмучена: вона вважає, що діти тепер надто швидко ростуть і від цього неввічливі.

— Що б я віддала, аби зараз у кіно потрапити! — вигукнула Юля.

— Що? — спитала Аліса.

— Ну, наприклад, вечерю,

— Їй й так вебері не їси, — сказала Аліса. — В тебе ще повна тумбочка усяких смакот лишилася, які мама принесла. І в холодильнику в коридорі лежать,

— Це все не рахується, — мовила Юля. — Якщо тобі чогось хочеться, бери. А то моя бабуся переживає, що тебе ніхто не провідує.

— Дякую. Пиріжки в твоєї бабусі смачні. Тільки тобі їх поки не можна.

— Через тиждень мені все можна буде.

— А от чого ти ніколи не їла, — сказала Аліса, — це брамбулета.

— Такої страви немає, — заперечила Юля.

— У вас немає, а в нас є.

— І чого ж твій брамрулет роблять?

— Не брамрулет, а брамбулет. Я його сама готувати вмію. Ти береш звичайний мангустин і смажиш його в петеяровому маслі хвилин п'ять.

— Отже, в петеяровому?

— Саме в петеяровому.

— А якщо я хочу в вершковому?

— Тоді нічого не вийде.

— А з чого роблять петеярове масло?

— З ангельдинських петеярів, хіба незрозуміло?

— Усе зрозуміло. Страх люблю ангельдинські петеяри. А звичайні мангустини ти звідки дістаєш?

— Як звідки? З Індії.

— То ти, виявляється, кулінар-умілець.

— Та що з тобою говорити, все одно не повіриш! — сказала Аліса.

— Знаєш, мені здається, що я вже всьому повірю.

Юля відчула, що Аліса ось-ось відкриє таємницю, але Аліса замовкла. Взяла позичений у Юльки журнал "Юний натураліст", читала ніби нічого й не було.

Чіплятися до неї Юлька не стала. Не хоче, не треба. Сама взяла книжку. Так вони й читали, напевно, з годину. Потій Аліса враз відклала журнал убік і сказала з обуренням:

— Недолюдки якісь!

— Ти це про кого?

— Тут написано про мисливців. Поранили оленятко й пішли.

— У журналі ж розказано, як хлопчик це оленятко підібрав і ви́ходив. Там ніхто таких мисливців не захищає.

— Взагалі всі мисливці недолюдки, — мовила Аліса. — І такі й інші. Нема ніякої різниці.

— Ти чого злишся? — спитала Юлька. — Я не мисливець.

— А якщо ти не мисливець, ти добра, значить, і що інші роблять, тобі все одно?

— Якщо мисливці дотримуються правил і не браконьєрять, то ніхто їм не може заборонити це робити.

— Ти справді так гадаєш?

— А ти не так?

Дивні у Юлі складалися з цією Алісою стосунки. Начебто вони й не сварились, а весь час були ладні посваритися. Якесь між ними було нерозуміння.

— Я взагалі не бачу різниці між тим, щоб убити тварину чи вбити людину, — сказала Аліса злим голосом.

Розділ II

У НАС У КЛАСІ ТРИ КОЛІ

Юлька вдавала, що читає, навіть сторінки перегортала. Але спитай її, про що прочитала, не змогла б відповісти, однак першою заговорити з Алісою не хотіла. Минула, напевно, ціла година, і раптом Аліса спитала:

— Так ти в шостому класі вчишся?

— Авжеж, у шостому.

— А яка буква класу?

— "Б".

— Слушно, — мовила Аліса. — В шостому "Б". Це мені й треба. Двадцять шоста школа?

— А як ти здогадалася?

— Мені дуже треба, щоб ти вчилася у двадцять шостій школі. Мусить же мені поталанити.

— Нічого дивного, що я із двадцять шостої. І школа моя поблизу. І лікарня районна. Дивніше було б, якби я вчилася в Сокольниках. А навіщо тобі наша школа?

— Мені школа не потрібна. Мені потрібен Коля з твого класу. Як його прізвище? Де він живе?

— Який Коля! Їх у нас у класі три. Сулима, Садовський і Наумов.

— Як так — три? Я гадала, один. Це все ускладнює.

— Що ускладнює? Ти не людина, а сама загадка! І не вірю я, що ти пам'ять втратила. Прикидаєшся, а навіщо, не збагну.

— Мені треба знайти хлопчика Колю, котрий вчиться в шостому класі "Б". Просто правда така неймовірна, що не повіриш.

— Повірю.

— Я все розповім. Не підганяй мене. Але ти повинна мені допомогти знайти Колю.

— Як я тобі допоможу? Адже ти не знаєш його прізвища. Якщо тобі від нього щось треба, приходь до нас у клас і сама спитай.

— А я його ніколи не бачила.

— Збожеволіти можна! Ну, спитай усіх трьох по черзі.

Відчинилися двері, і зайшла Юльчина мама Наталя, яка майже щодня приїздила після роботи. Довелося припинити розмову. Юля навіть засмутилася, що мати прийшла невчасно. Наталя принесла букет квітів, нові журнали, Юльці листа зі школи, від дітей із класу, а Алісі — цілу пачку газет і коробку шоколадних цукерок. Юльці цукерок ще не можна.

— Ти тільки не дуже читай, тобі не дозволяли, — сказала Наталя. — Все-таки струс мозку, з цим жартувати не можна.

— Я не жартую, — відповіла Аліса. — Щиро дякую.

— Я заглянула в кіоск, — мовила Наталя, — й купила обласних і республіканських газет. Знаєш, я подумала: якщо ти жила не в Москві, то раптом побачиш свою газету і згадаєш...

— Ні, — сказала Аліса, — своєї газети я не побачу. Вона зовсім інша.

— А яка? — здивувалась Наталя.

— Не пам'ятаю.

Коли Наталя пішла й принесли вечерю, Аліса мовила:

— У тебе мама зовсім молода й вродлива.

— Знаю, — відповіла Юлька. — Не одна ти так думаєш. А твоя мама стара?

— Ні, — сказала Аліса. — Не уявляю, як її обманути, ну просто не уявляю. Я взагалі брехати не люблю...

— А хто любить? — здивувалась Юлька. — Але інколи доводиться. Щоб не засмучувати. Адже батьки страшенно за нас переживають.

Уже стемніло,заглядав Алік Борисович, попрощався, але про кіно не сказав. Потім зазирнула Шурочка, теж попрощалась і сказала:

— Ну це просто дивовижно. Я така рада, дівчатка, така рада! Тільки нікому ні слова.

— Присягаємо! — пообіцяли Аліса і Юлька.

Коли Шурочка побігла, вони розреготалися й довго не могли зупинитись.

— У дорослих бувають таємниці, про які думати смішно, — сказала, сміючись, Юлька.

— У таж званих дорослих, — поправила її Аліса. — Вона лише років на шість-сім старша від нас. Дрібниці.

— Дрібниці, — згодилась Юлька.

— Розкажи мені про свій клас, — попрохала Аліса.

— А що розказати?

— Як ви вчитеся, чи часто ходите до школи, які спеціальності у вас — усе розкажи.

— Я навіть не знаю, з чого почати. Адже ти й так усе знаєш.

— Я все забула. Вважай, що я нічого не знаю. Анічогісінько.

— Я не знаю, коли тобі вірити, а коли ні.

— Слово честі, я майже нічого не знаю про твою школу. Не знаю, як у вас навчаються, як до школи ходять...

— А скільки в вас класів, пам'ятаєш?

— Здається, десять. Так?

— Бачиш, згадала. А в скільки років до школи йдуть?

— У п'ять?

— Ой, Алісо, в сім! Ти або велика облудниця, або насправді у тебе каша в голові. Стривай, а може, ти не тільки не з Москви, а навіть не з Радянського Союзу?

— Як ти собі це уявляєш? — запитала Аліса суворо.

— Ну, можливо, ти туристка, приїхала з-за кордону вкупі з батьками й загубилася.

— А хіба я погано по-російському розмовляю?

— Ні, добре.

— Дуже добре?

— Дуже!

— Дякую. Отже, до школи йдуть тільки з семи років? А що ж до цього роблять?

— У дитячий садок ходять, граються, пиріжки з піску ліплять... Ну що малюкам робити?

— Дивно, — мовила Аліса. — В п'ять років я вже... — І замовкла.

— Що ти в п'ять років?

Хтось ішов коридором, зупинився за дверима, але не зайшов, а ніби прислухався до розмови. Двері були засклені, матові, й на них було видно силует людини.

— Хто це може бути? — спитала Аліса.

— Мало хто! А тобі не все одно? Ти когось чекаєш?

— Ні.

— І все-таки я думаю, що чекаєш. Я б на твоєму місці весь час тремтіла від чекання. Раптом відчиняться двері й зайде твоя мама?

— Не зайде, — зітхнула Аліса, — я тут одна.

— Ну, а якщо зайде?

— Краще б уже не входила.

— Вона до тебе погано ставилася? Може, ти з дому зумисне втекла? Можливо, в тебе не мама, а мачуха? Зла?

— Не говори дурниць, — відповіла Аліса. — У мене чудова, просто прекрасна мама, не гірша від твоєї

— А раптом вона зайде, а ти її не пізнаєш? Адже в тебе амнезія.

— Можливо, — сказала Аліса й відвернулася до стіни.

Може, заснула, а може, потихеньку плакала. Юля не могла вгадати напевно, хоч прислухалася.

Розділ III

Я ТВІЙ ТАТОЧКО!

Минуло години дві-три. У лікарні все стихло, багато хто заснув, Аліса й далі так само лежала обличчям до стіни, а Юлька читала. Парникові троянди, що їх принесла Наталя, стояли на тумбочці біля Юльчиного ліжка, і вона відчувала їхній свіжий і приємний запах.

Раптом знову в коридорі почулися кроки. Ті самі, що й раніше. Хтось обережно, але важко підійшов до дверей і зупинився.

— Алісо, — шепнула Юлька, — дивися, знову він.

Аліса сіла на ліжку й прнтжсла палець до губ. Силует людини постояв трохи під дверима й знову зник.

— Мені це не подобається, — сказала Юлька. — Я подзвоню черговій сестрі.

— Постривай, — зупинила Аліса.

І тут вони почули, як у коридорі хтось розмовляє. Кілька чоловік ішли коридором. Ось вони зупинились біля дверей. Двері повільно розчинились.

Але нічого не сталося. Зайшла чергова сестра Марія Павлівна. Це була літня й строга сестра, хворі її не дуже любили, бо вона завжди говорила про правила і про те, що їх треба дотримуватися. А кому хочеться дотримуватись правил, особливо коли ти вже одужуєш?

— Ви не спите, дівчатка? — спитала вона.

— Ні.

— Алісо, з тобою хоче поговорити Олександр Борисович, — мовила вона.

Аліса дуже здивувалася:

— Алік Борисович? А хіба він...

Та Алік Борисович уже зайшов до палати.

— Як себе почуваєте, дівчатка? — спитав він, наче й не прощався з ними дві чи три години тому.

"Може, він уже повернувся з кіно, — подумала Юлька. — Але що могло статися? Посварився з Шурочкою?"

— Сподіваюсь, усе гаразд, — сказав Алік Борисович. — А в мене для Алісочки сюрприз. Чудовий сюрприз! Я примусив би тебе затанцювати, але тобі ще рано. Можеш збиратися додому.

— Як? (Юлька побачила, як Аліса зблідла). Не може бути!

— Може, може! — Алік так веселився, наче сам ось-ось піде в танок. — Все добре, що добре кінчається! По тебе приїхав твій таточко. Отож можеш збиратися додому.

— Мій батько не може приїхати, — заперечила Аліса.

— Дитинко, не переч, — мовив Алік Борисович. Потім він обернувся до Марії Павлівни й сказав суворо: — Попрошу вас зібрати речі дівчинки й підготувати виписку.

— Як же так, Олександре Борисовичу? — здивувалася Марія Павлівна. — Просто зараз, супроти ночі? Ні, я заперечую.

— Попрошу не перечити! — сказав Алік зовсім іншим голосом. Юля ніколи б і не подумала, що він може розмовляти таким голосом. — Виконуйте мою вказівку.

— Завтра вранці, — відповіла Марія Павлівна. — Згідно з правилами. З дозволу завідуючого відділенням. На порушення правил я не піду. Тим паче, що ви, Олександре Борисовичу, вже змінилися з чергування, а чергового лікаря нема.

— Я не винуватий, що нічний черговий лікар кудись пішов, — мовив Алік. — Він за це відповість. Але ми не можемо насильно відривати дитину від сім'ї. Її батько спеціально приїхав з іншого міста, він переживає, хвилюється. Послухайте.

Алік замовк, і всі почули, як за дверима хтось гучно сопе, а можливо, плаче.

— От, — сказав Алік Борисович. — Ви хочете завдати травми і дитині і всій її сім'ї через, якісь безглузді правила. Ідіть, приготуйте документи, я підпишусь, де треба, та й годі. Проявіть нарешті людські почуття.

— Але дитині ще рано пересуватися. У неї був струс мозку.

— Був і минув, — відповів Алік. — Я її сьогодні оглядав. Нічого з нею не станеться.

— Олександре Борисовичу, я вас просто не пізнаю! — вигукнула Марія Павлівна. — Ви поводитеся дивно.

— Ідіть! — гримнув Алік. — І чекайте нас на своєму робочому місці. І якщо ви не зробите того, що я вам велів, я на вас напишу скаргу.

— Що? — Марія Павлівна так здивувалася, що мало не зомліла. — Ви... на мене... скаргу?

І тут Алік просто виштовхнув у коридор Марію Павлівну й сказав тому, хто чекав за дверима:

— Заходьте, батечку. Ваша донька чекає вас із нетерпінням.

Відштовхнувши Марію Павлівну, в палату втиснувся м'який товстун, що весь трясся від жиру, в темних окулярах і низько насунутому на лоб капелюсі. Це був такий товстий і так дивно вдягнений, ніби замаскований, чоловік, що Юля аж рот відкрила від здивування.

— Де моя донечка? — промовив товстун тонким голосом. — Де мій скарб? — І він, широко розвівши товсті ручища, пішов просто до Аліси. — Ходім, ходім додому, в сім'ю, до тата й мами, — казав товстун, насуваючись на Алісу, як паровоз.

— Ні! — закричала раптом Аліса. — Не смійте підходити до мене! — Вона сиділа в ліжку, притиснувшись спиною до стіни й затулившись ковдрою аж до підборіддя. — Не смійте! Ви ніякий мені не батько! Я вас десь бачила, але ви мені не батько!

— Стійте! — вигукнула Юлька, яка відразу повірила Алісі. — А то я кричатиму, а ви ще не знаєте, як я вмію кричати!

— Постривайте, — зупинив товстуна Алік Борисович. — Не треба нервувати діток. У вашої дочки був струс мозку і травма, Вона втратила пам'ять. Вона вас не пізнає, і в цьому нема нічого дивного. І ти, дівчинко, не хвилюйся. Зараз ми всі вкупі згадаємо, і ти поїдеш додому, все буде добре. А ти, Юлю, не кричи. Навіщо кричати, коли в сусідніх палатах сплять хворі діти. Навіщо їх будити?

— Алісо, невже ти забула свого дорогенького таточка? — спитав товстун плаксивим голосом. — Ти забула, як я гойдав тебе на ручках? Ти забула, як ми з тобою літали на...

При цих словах лікар Алік чомусь схопив товстуна за рукав і зашипів, як змія.

— Слушно! — крикнула Юлька. — Ще треба розібратися, який він їй батько. У нього документи є?

— Є в мене документи, — відповів товстун. — Всі документи. — Він витяг із кишені широченних штанів пачку якихось папірців і помахав ними перед Юлиним носом.

— Дівчинко, не втручайся в справи дорослих, — сказав Алік Юльці. — Тебе ніхто не запрошував. Тебе це не стосується.

— Ще й як стосується! — мовила Юлька. — Мене геть усе стосується. Ви навіть не уявляєте, як багато речей мене стосується.

У Юльки був такий стан, що до неї краще не підходити, особливо коли згадати, що вона вміє дряпатнся, як кішка, хоча з першого класу не пускала своєї небезпечної зброї в хід.

— Вставай, Алісо, — сказав Алік. — Поспішай. Ми впевнилися, що цей громадянин твій батько. Ти поїдеш із ним додому й там одразу все згадаєш і одужаєш.

Алік кивнув товстуну, щоб ш забирав дочку, і той потягся до Аліси. Та Аліса підскочила на весь зріст і притислася до стіни. Руки товстуна, як клешні рака, стулилися на порожньому місці.

— Мерщій же! — крикнув Алік. — Зараз прийдуть!

— Вони заодно! — вигукнула Юлька. — Вони заодно!

— Авжеж, — відповіла Аліса, вислизаючи з рук товстуна й Аліка, котрий зайшов зі спинки ліжка, щоб допомогти лжебатькові. — Ти поглянь на його череники!

— На чиї черевики?

— Алікові.

Юлька, яка теж стояла на ліжку, поглянула вниз і відразу збагнула, в чім річ: обидва черевики Аліка Борисовича буди на одну ногу. На праву.

— Що таке, що таке? — спитав Алік, теж дивлячись на свої черевики.

І Юлька побачила цілком фантастичну штуку: в неї на очах той правий черевик, що був узутий на ліву ногу, ворухнув носком, вигнувся й перетворився на звичайний лівий черевик.

— Ой! — зойкнула Юля.

— Не звертай уваги, — сказав Алік Борисович. — Моя щоденна неуважність.

Раптом пролунав крик Аліси:

— Юлько!

Поки Юлька дивилсь на черевики, товстун ухитрився схопити Алісу, і так спритно, що вона виявилася притиснутою до його боку й не могла чинити опору.

Вона дриґала ногами, стукала кулаками по м'якому боку, але товстун на це зовсім не зважав, Він звалив тумбочку — квіти впали, вода розлилася по підлозі — й поквапився до дверей.

Все загинуло, подумала Юлька. І тоді вона згадала славетні давні часи, коли на дачі вона була вождем червоношкірих і водила своє суворе плем'я у сміливий набіг на блідолиців сусідів.

Юлька вигукнула бойовий клич ірокезів і стрибнула, як пантера. Нігтями вона уп'ялася в щоку товстуна.

Від кличу задзвеніли шибки, й одна навіть вилетіла назовні. Всі, хто спав у лікарні, прокинулися. Горобці попадали з гілля, ворони злетіли аж до хмар, один шофер уїхав у кювет, бо подумав, що його обганяє пожежна машина. Як згодом з'ясувалося, тільки черговий нічний лікар не прокинувся — хтось зробив йому укол снодійного, і він спав у підвалі на купі картоплі.

Напад Юльки був таким несподіваним і сильним, що товстун випустив Алісу й вона впала на підлогу, замахав руками, щоб скинути повислу на ньому Юльку, і, коли йому вдалося це зробити, помчав до дверей, зірвавши їх із завісів. Двері стукнулись об другу стінку

коридора. Алік Борисович завив: "Тррпррф!" — і втік слідом за товстуном.

Юлька з Алісою сиділи на підлозі й мотали головами, щоб оговтатися.

— Ну, як ми їх? — спитала Юлька.

— У тебе, мабуть, шви розійшлися, — сказала Аліса. — І взагалі ти справжній друг.

— Так це був не твій батько?

— Ні, ніякий він мені не батько. Це космічний пірат, його звати Веселун У.

— Ти збожеволіла, Алісо! Який ще космічний пірат?

— Я тобі все розповім. Я тобі тепер повністю довіряю. Тільки нехай усі трохи заспокояться. Чуєш, сюди вже біжать.

Це бігла Марія Павлівна.

— Що сталося? — вигукнула вона, влітаючи в палату. — Дівчатка, чому ви сидите на підлозі? Та ще й у воді! Це геть заборонено правилами.

Дівчатка розсміялись і підвелися.

Уже прибігла й друга сестра, з третього поверху. Хтось із ходячих хворих зазирнув у палату. В коридорі хтось іще спитав:

— Де вибух? Де був вибух?

— Я нічого не розумію, — сказала Марія Павлівна. — Я в усьому винна. А де ж Олександр Борисович? І де твій батько, Алісо?

— Який Олександр Борисович? — спитала Аліса. — Який батько?

— Котрі щойно були тут!

— Нікого тут не було.

В Юльки очі стали квадратними від подиву.

— Як же... — втрутилась вона.

— Ніхто не приходив, — повторила Аліса таким голосом, що Юля відразу збагнула.

Треба мовчати і з усім погоджуватися.

— Я на власні очі бачила... — почала Марія Павлівна, але затнулась і спитала: — А хто розбив вікно? Хто кричав? Хто зірвав двері? Не пробуйте мене морочити, я й так нічого не розумію.

— Такий несподіваний порив вітру, — мовила Аліса. — Напевно, смерч розбив вікно, й зі свистом скинув нас із ліжок, і навіть двері вилетіли. Хіба незрозуміло?

— Ні, я справді божеволію! — сказала Марія Павлівна. — Своїми очима я бачила Олександра Борисовича й іншого громадянина, такого повного, імпозантного. Вони послали мене по історію хвороби Аліси...

— Маріє Павлівно, — порадила Аліса, — я гадаю, що краще телефонувати Аліку Борисовичу. Він, напевно, вже вернувся з кіно й

сидить дома. І він вам скаже, що ні в яку лікарню він не ходив і мого батька не бачив.

— І я це зроблю, — відповіла Марія Павлівна суворо. — І негайно. Я цього так не залишу! Хтось тут збожеволів. Сподіваюсь, що не я. Тільки спершу я принесу вам сухі піжамки й переведу вас у бокс — не можна ж ночувати у відкритому приміщенні.

Коли Марія Павлівна зачинила за дівчатками двері в бокс і вони вляглися на нові ліжка, Юлька спитала:

— Чому ти веліла їй зателефонувати Алікові? Він же ще біжить вулицею?

— Ти нічого не зрозуміла, — відповіла Аліса. — Алік тут зовсім ні до чого. Він цілий вечір гуляв зі своєю Шурочкою. І зараз п'є чай. Це був ніякий не Алік Борисович. Я спочатку не здогадалась. Це був спільник Веселуна У, теж космічний пірат, Крис із планети Крокрис. Вони за мною женуться. А якщо ти мені не віриш, то зачекай, поки прийде Марія Павлівна й скаже, що розмовляла з Аліком.

— Не могла ж я сплутати Аліка... і Марія Павлівна його пізнала.

— І я теж спершу помилилася. Бо Крис — великий гіпнотизер. От тільки з черевиками помилився. Пам'ятаєш?

— Пам'ятаю, — відповіла Юлька.

У двері заглянула Марія Павлівна й сказала страшним гучним шепотом:

— Збожеволіла тільки я! Олександр Борисович сидить дома і п'є чай. Він із мене... сміявся!

Розділ IV

ЯК УСЕ БУЛО

— Звичайно, — мовила Аліса, коли нарешті все заспокоїлося і в лікарні настала тиша, — ти маєш право мені не вірити. І навіть не знаю, чи повірила б я на твоєму місці.

Шов у Юльки, звісно, трохи болів — хоч завтра виписуватися, все одно ще рано стрибати, як пантера. Вона вляглася зручніше й вирішила, що не буде перебивати Алісу. Чесно кажучи, в Юльки з'явилася нова теорія: Аліса — космічний гість, з іншої планети. Чому б гостям з інших планет не прилітати до нас, якщо такі планети є?

— Крім тебе, мені нема кому відкритися, — призналась Аліса. — Дітей я тут, опріч тебе, не знаю, а жоден дорослий мені не повірить. Навіть якби я мала докази.

— Це слушно, — згодилась Юлька. — Дорослі не вірять навіть у найзвичайніші речі. Ти з іншої планети прилетіла?

— Ні, — відповіла Аліса. — Я москвичка. Й народилася тут.

— Шкода. А я вирішила, що ти інопланетянка.

— Я все одно що інопланетянка. А ще не народилася. Я народжуся років через сто.

— Що?

— Я з майбутнього. Із двадцять першого століття.

— Ну так, — сказала Юлька. — А то я думала: чому ти нічого не знаєш про нашу школу, а по-російському говориш без акценту?

— Тебе не здивувало, що я з майбутнього?

— Звичайно, здивувало. Дивніше, якби ти була з космосу. Хоч ти й не сучасна, все одно москвичка. Розповідай.

— Я живу в Москві, вчусь у школі. Нічого особливого...

— А ти на Місяці була?

— Була. І на Марсі була, і в Глибокому космосі була.

— Щаслива! А відбір строгий? А то в нас один хлопець у класі, Боря Мессерер, хоче бути космонавтом, а йому сказали, що він за здоров'ям не пройде. Він тепер щоранку до школи бігає — два кілометри. Правда, завжди спізнюється. Можливо, його зі школи виженуть раніше, ніж він загартується.

— Ти мене перебиваєш. Відбір не строгий. Можеш туристом поїхати, можеш на екскурсію. А одного разу я літала в наукову експедицію. Я тобі розкажу, якщо цікаво.

— Страх цікаво!

— Я ж спеціалізуюся в біології. Обов'язково працюватиму із звірами. Найцікавіше. У мене тато теж біолог, тільки космічний. А я хочу як слід вивчати розум тварин. Я вважаю, що досі ще мало зроблено. Уявляєш, люди в інші галактики літають, а з простою кицькою домовитися не можуть.

— А я зі своєю кицькою про все можу домовитися, — сказала Юлька. — Правда, тільки я говорю, а вона мовчить.

— От бачиш — мовчить. Але я тобі про біологію не просто так розповідала. Річ у тім, що в батька у зоопарку є прилад, називається "мієлофон". Він ловить хвилі мозку, і, якщо його настроїти на чужий мозок, можна почути думки.

— І мої?

— Чиї завгодно. Тільки цей прилад неймовірно рідкісний і цінний. Мені батько довірив його ненадовго, і я після досліду мала повернути його в лабораторію.

— А ти чиї думки вгадувала?

— Спочатку дельфінів, потім пустотіла та інших звірів. А потім так вийшло, що я пішла попрощатися з Бронтею.

— Це ще хто такий?

— Це мій улюблений бронтозавр. Він живе в Космозо — у Космічному зоопарку.

— Бронтозаври вимерли багато мільйонів років тому. Я читала.

— Ну й що, що читала. Вивели.

— Знову?

— Не перебивай, Юлько! Так я до ранку не закінчу розповідати.

— Ти сама такі речі говориш, а потім дивуватися забороняєш. Так тільки в фантастичному романі буває. Уявляєш, ти житимеш через сто років!

— Тож слухай, я пішла прощатися з Бронтею, а мієлофон залишила, щоб не намочити. Бронтя в ставку живе. І попливла я на Бронті. Раптом оглядаюся, а мієлофона нема. Якийсь хлопчина кричить: "Держи!" — і тікає.

— Це був Коля?

— Постривай. Отже, поки я вмовила Бронтю повернути до берега, поки я вискочила й добігла до воріт, їх, звичайно, давно вже не було. Там, на майдані, стоять автобуси. Народу, правда, майже не було, але я стала всіх запитувати, чи не бачили, хто вибіг із Космозо з чорною сумкою в руках. І один перехожий сказав мені, що бачив хлопчика, який сів у автобус до проспекту Миру, але інший чоловік сказав, що бачив своїми очима, як хлопчик, котрий вбігав у автобус, невдовзі вибіг з автобуса знову й сів у інший автобус. І в руках у нього була сумка. За п'ять хвилин я побувала на всіх автобусних зупинках. Я спочатку поїхала на проспект Миру, потім на іншу зупинку. Одне слово, через п'ять хвилин я об'їхала пів-Москви й повернулася до зоопарку. Нікого я не знайшла.

— Тобто як — за п'ять хвилин пів-Москви? На автобусах?

— Звичайно. На чому ж іще?

— З якою ж швидкістю у вас автобуси їздять?

— А ні з якою. Вони на місці стоять... Ох, ти не розумієш. У вас таких автобусів нема. Згодом розкажу. Вернулась я в зоопарк. Засмучена, сама розумієш, страх. Що робити? Іду по Космозо, парк уже

закривається, нікого нема. Думаю: може, мені все це здалося, а я сумку десь забула, — безглузда думка, але хочеться перевірити...

— Знаю, зі мною так бувало, — сказала Юлька.

— Іду я по Космозо, кручу головою, рантом бачу — роботи-прибиральники стоять біля однієї лавки і щось обговорюють. Взагалі-то роботи, сама розумієш, народ мовчазний, їх із себе важко вивести. А тут махають руками, сперечаються.

Я питаю, що сталося.

Роботи відповідають, що не знають, як бути. Ніколи досі такого не бачили. І показують мені лавку, а на її спинці ножем вирізано слова: "Коля, 6-й клас "Б", 26-та школа". Роботи не знають, чи то віднести лавку й замінити на нову, чи то так і має бути.

— Із нашої школи! — охнула Юлька.

— От-от, якийся Коля з шостого класу "Б" 26-ї школи побував у зоопарку саме нього дня. Інакше б роботи неодмінно знайшли його штукарство раніше.

— Але, може, не він узяв?

— Слухай. Я коли на автобусній зупинці питала, який був тон хлопчина собою, думала, шю, може, хто-небудь із знайомих пожартував, — ти ж знаєш, яка вдача у дітей. У них ненормальне почуття гумору.

— Краще б уже в дітей узагалі не було почуття гумору, — згодилась Юлька.

— Мені всі, хто бачив хлопчика, казали, пю він був дивно вдягнений, по-маскарадному, ніби вдавав хлопчину з двадцятого століття. Я не зразу звернула увагу на щ слова. Тільки коли побачила напис, який могла вирізати людина з давньою психологією...

— А такі ще зустрічаються, — зітхнула Юлька.

— ...Я відразу збагнула, що тут замішаний прихідець із минулого.

— Але як він міг до вас потрапити? Він винайшов машину часу?

— Точнісінько тим же шляхом, як і я прийшла сюди.

— Отже, є машина часу?

— Звичайно, є, а чому б їй не бути?

— Але ж це фантастика!

— Для тебе, може, й фантастика, а для мене звичайнісіньке життя. Якби твоєму дідусеві літак показали, він би, напевно, зомлів.

— Не зомлів би, — заперечила Юлька. — Він був льотчиком полярної авіації. Якби він, побачивши літаки, млів, невідомо, хто сідав би на крижинах.

— Ну, не літак. Ну, космічний корабель, наприклад.

— Певно, ти нас за дикунів маєш, Алісо, — образилась Юлька. — Мій дідусь тепер пенсіонер і читає лекції з космонавтики.

— Ну гаразд, не будемо сперечатися, — сказала Аліса. — Факти свідчили, що в моєму році опинився прихідець із минулого, притому

хлопчина, який зовсім не вміє поводитися й вирізає ножем написи на спинках лавок. Це означає, що він заліз у машину часу без дозволу, й уявляєш собі — зовсім безконтрольно гуляє по нашому часовії Це ж страшенний скандал.

— Чому?

— Та цього ж не можна робити! Ніхто не має права залазити в Інститут часу й мандрувати туди й сюди. А раптом він що-небудь прихопить у минуле. І все порушить. Або взнає щось, чого вам іще знати не можна.

— Так уже й не можна! Що ми, маленькі, чи що?

— Ось ти, звісно, маленька. Та якщо відкрити мандрівку в часі для всіх, особливо з минулого в майбутнє, то все загине. Ти відразу ж сядеш у машину часу й вирушиш дізнатися, коли ти помреш. І взнаєш, що ти помреш, бо впадеш із десятого поверху. Тоді ти на той рік поїдеш у село, де немає десятого поверху, і вийде, що ти ніби помреш, а зовсім і не помреш. А якщо ти не помреш, то будеш жива. А якщо ти будеш жива, то, отже, в майбутньому відразу виявиться дві Юлі Грибкових. Це такі ускладнення, що ліпше про них не думати. Тому мандрівки в часі категорично заборонені, і в минуле можуть їздити тільки вчені, котрі до цього спеціально готуються багато років. А з минулого в майбутнє не можна їздити нікому, ні за яких обставин.

— Тепер я зрозуміла, — сказала Юля. — Я навіть злякалася.

— Чому?

— А якщо якийсь бандит на цій машині поїде? Забереться в майбутнє, когось пограбує, повернеться назад — і одразу в Сочі, відпочивати. А коли запідозрять, що він грабував, він скаже: а от і ні, я в цей час у Сочі відпочивав.

— Ти мислиш. Це вже втішно.

Юля не образилася на ці слова. Але все-таки вона ще не все збагнула.

— А як же, — спитала вона, — могло статися, що простий хлопчина з шостого класу взяв і скористався машиною?

— Це для мене таємниця. Машина стоїть в одній квартирі, при ній спеціальна людина, яка ніколи не пропустить чужого.

— І пропустила?

— Її там не було. Там нікого не було.

— А де вона?

— Не знаю. Краще я тобі по порядку розповім. На чому я зупинилась?

— Як ти в зоопарку побачила напис на лавці й зрозуміла, що якийсь хлопчина приїхав із минулого. А може, це просто хтось так пожартував?

— Аж ніяк. Невже ти гадаєш, що через сто років можна буде знайти на Землі людину, яка різатиме ножем лавку тільки для того, аби лишити свій підпис?

— Сподіваюся, що ні.

— А одяг? До того ж у нас нема класів і нема літер. У нас у школах тільки групи за інтересами.

— Напевно, я на твоєму місці так само подумала б.

— Я стояла біля лавки й міркувала, що мені далі робити. Зняти тривогу? Сказати всім, що пропав цінний прилад? А хто винуватий? Я винувата. Словом, я злякалася.

— Злякалася?

— Авжеж, я страшенна боягузка. Я злякалася й вирішила: побіжу до Інституту часу, перехоплю хлопчину біля Інституту, відберу мієлофон, а потім уже вирішу, що робити далі.

— Безглузде рішення. Якби ти туди подзвонила, його б і без тебе перехопили.

— Так, безглузде рішення, та мені дуже соромно було, що я так себе поводила: поїхала кататись на бронтозаврі, а мієлофон на доріжці залишила. Як немовля!

— А у вас немовлята теж на бронтозаврах катаються?

— Це я перебільшила. Немовлята в нас такі самі, як і всюди, — лежать у колисочках і ручками махають.

— А хіба у вас нема акселерації?

— Це що за звір?

— У нас у газетах пишуть про акселерацію — нібито раніше діти були менші зростом і пізніше розвивалися. Ось мені дванадцять років, а я зростом вища від моєї бабусі.

— Не знаю, не чула. Моя бабуся вища від мене на голову.

— Розповідай далі, а то скоро розвиднятися почне.

— Тобі надокучило слухати?

— Ні, що ти!

— Фліпнула я до Інституту часу та бачу — він зачинений. Я здогадалася, що свято. Побігла довкола — думала, є який-небудь запасний вхід, — раптом бачу розбите вікно. Ну, тоді я зрозуміла, що не помилилася, — він тут.

— А пірати? Лжеалік і товстун?

— Я тоді про них не знала. Хоч треба було здогадатися — адже хлопчині скла там не розбити. Воно розплавлене, Влізла я через вікно й побігла на другий поверх. Я знала, де лабораторія минулого часу — мене один знайомий у цей інститут водив. Забігаю в лабораторію і бачу — так і є. Кабіна зайнята, працює, на приладах показано — відбувається переміщення тіла на проміжну станцію 1976 року. Він! Як тільки переміщення закінчилося, я — одразу в кабіну. Добре ще, що я знаю, як нею користуватися.

— Ну, ти ще зрозуміло, а звідкіля Коля знав, як нею користуватися?

— Там усе написано. Він, напевно, не квапився, прочитав. Краще в нього спитай. Тільки я хотіла почати, бачу — двері в лабораторію відчиняються й хтось заходить. Я подумала, часовик, тобто тамтешній співробітник. Ну що робити? Вимкнути машину, вилізти назовні й сказати: хлопчик забрав мієлофон, а я, даруйте, не спитавшись, але дуже поспішала... Вони одразу ж відправили б мене додому, а самі почали б переодягання й підготовку — цей Коля встиг би апарат заховати і взагалі зникнути. Отож що буде, те й буде — не стала я чекати, поки мене витягнуть із машини, — вернуся переможцем, тоді нехай судять. Ти мене засуджуєш, Юлько?

— Ні. На твоєму місці я б те саме зробила.

— Це добре, що ти мене розумієш. Словом, я перемістилась і опинилась в твоєму році. Виходжу з кабіни — порожньо. Ні хлопчика, ні нашого представника — нікого. Йду в іншу кімнату — теж порожньо. Не прибрано, ліжко не застелене, анічирк. Тут мені здалося, що грюкнули вхідні двері, — я туди. Вибігла на площадку — нікого нема. Куди вій міг побігти? Вниз, на вулицю?

— Ти за ним?

— Я за ним. Збігла вниз. І не встигла вийти з під'їзду, як чую, що двері в тій квартирі знову відчиняються й хтось кричить згори: "Стій, дівчинко!"

— З інституту часу, — здогадалась Юлька.

— Я теж так подумала, що часовики. А тепер зрозуміла, що це були пірати. Але тоді я ні про що не думала — як чкурну з під'їзду і побігла вулицею. Біжу й не обертаюся — знаю, що за мною женуться. Зовсім утратила контроль над собою.

— Я б теж очманіла, — сказала Юлька.

— Пробігла я квартал чи два, — начебто він вулицю переходить. Я за ним. Як усмалилася головою об тролейбус — добре ще, що не попала під нього.

— Лоб у тебе міцний.

— Ти не уявляєш, як боляче було.

— Уявляю. Мені апендицит під місцевим наркозом вирізали. Це трохи гірше, ніж по тролейбусах головою стукати.

— Кому як...

— А чому ти тепер думаєш, що за тобою бігли пірати?

— Сьогодні, коли вони до нас у палату прийшли, я не зразу їх пізнала. А як пізнала, зрозуміла, що без них тут не обійшлося. Це вони сумку вкрали, і тому Коля кричав "держи".

— А чому він кричав?

— Побачив, що сумку поцупили, от і кричав. Пірати, мабуть, за мною стежили.

— Навіщо ж піратам за тобою стежити? Ти ж майже ще дитина.

— Для кого дитина, а для кого найлютіший ворог. Я тобі коли-небудь розкажу, як я з цими піратами боролася по всій Галактиці...

— Ой, Алісо, все-таки ти іноді перебільшуєш...

— Та що з тобою розмовляти, простим речам не віриш!

— А чому я повинна всьому вірити? Дечому я вірю. Вірю, що ти з майбутнього, вірю про Колю, але про автобуси, які за п'ять хвилин Москву проїжджають і притім нікуди не їдуть, у це я не вірю. І в піратів не вірю. Навіть у наші дні піратів нема. А як же вони через сто років з'являться? Як динозаври? Може, ви їх спеціально виростили, щоб не нудно було?

— Нам і без піратів не нудно. Вони ж не земні, а прихідні. Уявляєш, скільки в Галактиці планет, не всі ж цивілізовані. Всякі попадаються. І ніхто піратів не виводив — вони самі вивелися, із ними доводиться боротись. Ти що гадаєш, через сто років тектимуть молочні ріки в

кисільних берегах і всі лежатимуть під деревами і рот розтулятимуть, щоб вишні падали? Ми ж усі страшенно заклопотані люди — стільки роботи, ти не уявляєш...

— Ну гаразд, переконала. Хоча, якщо є пірати, твої часовики могли б пильнішими бути. А так ось напустили в наше місто піратів — у нас свої хулігани, бракує ще майбутніх розбійників.

— Нікого ми не підсовуємо. Вони до вас попали, бо за Колею бігли. Він у всьому винуватий.

— Так ти казала, що Коля за ними біг...

— Коля побачив, як вони мою сумку вкрали. Розумієш, він хоч і недисциплінований та первісний, але ж він не злодій і не бандит...

— Таких у нас у класі нема.

— От бачиш. І я думаю, що він за ними побіг і в них сумку якось вихопив. Адже люди на зупинці його з сумкою бачили.

— А чому назад тобі не приніс?

— Бо ролі помінялися. Тепер пірати за ним гналися. І він, щоб їх спекатися, в інший автобус перестрибнув. А куди потім сховатися? Певно, вони по п'ятах за ним бігли. От він і вирішив повернутися у свій рік.

— А вони за ним бігли?

— І не догнали. Може, навіть заблудилися в інституті, він величезний. Це я їх за собою в лабораторію привела. От вони й побачили

машину часу. І за мною погналися. Вони гадали, що я їх до Колі виведу, що я його знаю. А я з тролейбусом зіткнулася і все цим ускладнила.

— А навіщо піратам мієлофон? — спитала Юлька.

— Ну як ти не розумієш? Життя в них важке. Навіть останній свій корабель вони втратили. Доводиться переховуватись, а їм потрібні скарби і втіхи. І як тільки вони збагнули, що в мене є мієлофон, то відразу вирішили його вкрасти. А я роззява, пускуля...

— Хто?

— Ну, пускуля — це пташеня таке, на Зморомі-2 живе. Його годувати важко, завжди мимо їжі дзьобом промахується.

— Тоді я знаю, що робити, — мовила Юлька. — Треба піти до школи й спитати у всіх Коль, хто взяв у майбутньому прилад.

— Але як я можу це зробити, якщо я лежу тут?

— Зачекай трохи, я піду до школи й за тебе спитаю.

— Не можна. Я й так порушила таємницю. Я злочинниця. А як ти почнеш питати, виявиться, що я до того ж і базікало. Ні, я сама спитаю. Я б і тобі нічого не розказала, якби пірати мене не знайшли. Розумієш, як становище ускладнилося?

— Так, розумію... А ти їм навіщо?

— Вони гадають, що я знаю, як Колю знайти. Викрали б мене й примусили вести до нього. І взагалі я для них як заложниця — неоціненний скарб.

— Ну, не такий уже й скарб...

— Не будемо сперечатися. Є речі, яких тобі не зрозуміти.

Юлька й не стала сперечатися. Тільки спитала:

— Вони повернуться? Ти як гадаєш?

— Не маю сумніву.

— Зате тепер ми будемо готові й нас так просто не піймаєш.

— А ти добряче стрибати вмієш. Тепер у Веселуна У на все життя шрами залишаться.

— А мені його не шкода.

— Ну, будемо спати?

— Спати... Зранку придумаємо, що робити.

Розділ V

ЧЕРЕВИКИ ЛІКАРЯ АЛІКА

Юльці здавалося, що вона не засне. Все думала, думала, а потім прокинулася.

Виявилося, вже зовсім світло... І незрозуміло, де ж вона. Далі згадала: в боксі. Бокс був маленький, на два ліжка. За вікном видно верхівку дерева і на ній три воронячих гнізда. Юля повернула голову — Аліса чне спала.

— Доброго ранку, — сказала Аліса, побачивши, що Юля прокинулась. — Як спалося? Не мучили змори?

— Мене ніколи не мучать змори.

— І не снилися тобі космічні пірати, гості з майбутнього та всякі фантастичні нісенітниці?

— Ні, не снилися.

— А я уже вмилася, зачесалась. Пора тікати а лікарні, поки ще чого-небудь не сталося.

Юлька враз сіла.

— Коли вони повернуться?

— Я взагалі дивуюся, чому вони досі не вернулись. Можливо, не знають, де нас шукати.

— Або зализують рани.

— А знаєш, Юлю, я прокинулась і думаю: а раптом ти сьогодні вирішиш, що тобі все приснилося.

— Ну, і що тоді?

— Тоді я б не стала з тобою сперечатися.

— Все це пусті розмови. Треба щось робити.

— Оце достойна розмова. І ти що-небудь придумала?

— Я вві сні думати не вмію. А дехто вміє. У нас у класі Фіма Корольов навіть задачі вві сні розв'язує. Покладе підручник під подушку і розв'язує.

— Підручник він даремно кладе. Підручник тут ні до чого. Ти сказала, що в класі три Колі Розкажи мені про них. Хто з них міг це зробити?

— Я вже думала. Всіх перебрала. Напевно, Коля Садовський.

— Чому?

— Він легковажний, погано вчиться, вигадник і взагалі халда.

— Хто?

— Халда. Ну, тюхтій, розумієш?

— А два інших поза підозрою?

— Хіба можна за хлопців ручатися?

— За деяких можна.

— За наших я не поручуся. Ще є Коля Наумов. Він спортсмен, загартовується, взимку на балконі у спальному мішку спить. Він із Катею Михайловою дружить, на спортивному грунті.

— А третій?

— Третій Коля Сулима. Він нічого, кращий за багатьох. Дуже серйозно математикою захоплюється, і в планетарії, в науковому товаристві бере участь. Він знаєш ким хоче стати? Конструктором

космічних кораблів, і в шахи добре грає, краще за всіх у класі. Але поручитися я за нього не можу.

— А цей Коля Сулима, він, мабуть, дуже хотів би подивитися космічні кораблі майбутнього, як гадаєш?

— Ой! Звичайно! Я й не подумала. Ні, ні за кого не поручуся. А хочеш, я сама з ним поговорю?

— Ні в якому разі! Ти нічого не знаєш. Іди митися. Умивальник за стіною.

Коли Юлька милася, заглянула Марія Павлівна.

— Як спалося на новому місці? — спитала вона.

— Дякую, добре, — відповіла Аліса. — А в нашій палаті вікно уже засклили?

— Ні ще. Скляр не приходив. Ти пам'ятаєш, Грибкова, що ти сьогодні виписуєшся?

— Авжеж. По мене вдень бабуся прийде.

— А я коли виписуюсь? — запитала Адіса.

— Ось прийде лікар і скаже. Але куди ти дінешся, дитятко?

Марія Павлівна замовкла, ніби чекала, чи не заговорять дівчатка про нічну пригоду. Та дівчатка мовчали. І навіть не всміхалися. Нарешті Марія Павлівна спитала:

— А ви вчора не налякалися?

— Чого?

— Коли вікно вилетіло.

— Ні, не злякалися, — відповіла Аліса. — Іноді вітер буває ще сильніший. Я читала, як вітер підхопив цілий будинок із дівчинкою та її собакою і закинув за гірський хребет.

— Не може бути! — вигукнула Марія Павлівна.

— Я теж читала, — мовила Юльжа. В роті у неї була зубна щітка. — Чаївви смаагоого іста.

Аліса зрозуміла, що Юлька хотіла сказати "Чарівник Смарагдового міста".

Цієї миті двері широко розчинились, і зайшов лікар Алік Борисович.

— Доброго ранку, погорільці! — гучно привітався вія із порога.

І дуже здивувався, бо, побачивши його, Марія Павлівна широко розкинула руки і, як квочка крилами, затулила Алісу. Аліса підхопилася на повен зріст на ліжку й відступила до стіни, а Юлька мало не проковтнула зубну щітку, і в неї з роти пішли бульки із зубної пасти.

— Що ви втупилися в мене, як у тінь батька Гамлета? — спитав Алік Борисович.

Юлька дивилася на його черевики — на правій нозі був лівий черевик, а на лівій нозі правий. Це був Лжеалік!

— Не смійте наближатися до дітей! — сказала Марія Павлівна. — З мене вистачить нічної пригоди. Або я негайно викличу міліцію!

Юлька виплюнула зубну щітку, щітка впала на підлогу, і Юлька сказала білими зубами:

— Черевики! Аліско, дивись на черевики!

Алік теж поглянув на черевики.

— Ну, дожився, — мовив він, сідаючи навпочіпки. — А я думаю, чому це мені зранку так незручно ходити. І хай дарують мені дами за те, що роззуваюся при них. Либонь, із мене скоро вийде великий чоловік. Неуважність уже є, таланти будуть.

Алік розшнурував черевики, підвівшись, виліз із них, постояв у самих шкарпетках і потім досить незграбно, схрестивши ноги, всунув їх у правильні черевики — праву ногу в правий, а ліву в лівий. Знову присів навпочіпки й заходився їх зашнуровувати.

— Одначе, — провадив він далі, — моя неуважність не підстава для паніки, що охопила шляхетне товариство. Що ж вас так налякало в моєму вигляді? Невже людина, яка взула черевики не на ту ногу, страшніша за дракона?

Аліска тим часом знову сіла на ліжко й сказала:

— Юлько, мийся далі. А то в тебе вся фізіономія в пасті.

— Але черевики...

— Він же їх перевзуває. Як і слід. Розумієш? Він справжній.

— Хто справжній? — спитав Алік. — Я дуже навіть справжній. З мене щойно взяли профспілкові внески за три місяці. Якби я був не я, більше ніж за два місяці ніколи б не взяли. Ви як гадаєте?

— Взагалі не взяли б, — відповіла Аліса. — А як вам кіно сподобалося?

— Ви й про це поінформовані? Кіно було нудне, але решта чудово. Ви це хотіли взнати?

— Даруйте, Олександре Борисовичу, — втрутилась Марія Павлівна. — Скажіть, будь ласка, з усією відвертістю: ви вчора пізно ввечері верталися в лікарню?

— Маріє Павлівно, ви мене про це питали вчора о пів на дванадцяту ночі.

— Авжеж... і все-таки...

— Що ж сталося? Я приходжу на роботу, заглядаю у палату до двох розумненьких і милих дівчаток — дівчаток нема. Наче їх вітром здуло. Скло розбите, двері зірвано. Хіба вночі був ураган?

— Я гадаю, це був шквал. Або смерч, — відповіла Аліса. — Юлька так злякалася, що закричала, і ми попадали з ліжок. А в Марії Павлівни була галюцинація.

— Галюцинація? — здивувався Алік.

Він дошнурував черевики, випростався й поглянув з гордістю на діло своїх рук.

— Я ні в чому не впевнена, — мовила серйозно Марія Павлівна. — Слід ознайомитися зі спеціальною літературою з цього питання. Можливо, винувата перевтома — у мене склалося враження, ніби ви приходили учора ввечері й приводили з собою батька цієї дівчинки. І наполягали, щоб я негайно виписала Алісу.

— А ви згодилися виписати? — спитав Алік у Марії Павлівни.

— Ні, я не давала згоди, бо така виписка суперечить правилам. Проте... Та що я кажу? Напевно, заснула, задрімала на посту й порушила правила. У всьому винна тільки я одна, і я згодна нести відповідальність.

— А де ж був черговий лікар? — спитав Алік. — Хто чергував?

— Тимофєєв. А його не було. Він спав у котельні. А може, це теж мені приснилося? — Марія Павлівна гучно схлипнула й вибігла з боксу.

Юлька підморгнула Алісі. Все вийшло, як вони хотіли. Однак ніхто не повірив би правді, а зчинилася б така метушня, що про повернення приладу годі й мріяти.

— Доведеться тобі, Юлю, прощатися з Алісою, — сказав Алік. — Ти її будеш провідувати?

— Неодмінно, — пообіцяла Юлька. — А їй ще довго лежати?

— Скоро випишеться. Скоро. Ще одне зусилля — і літопис мій закінчено. Але багато що залежить від самої Аліси. Якщо вона не згадає, де живе, куди ми її випишемо?..

"Добре тобі розмірковувати, — подумала Юлька. — Ти згадав, сів у тролейбус — і вдома. А Аліса згадала, і нічого не змінилося. Хоч тисячу разів згадуй, а легше не стане".

— До мене випишете, — мовила Юлька.

Алік пішов. Нянечка привезла на візочку сніданок. У манній каші були грудочки, і Юлька її їсти не стала. А Аліса сказала:

— Я взагалі манної каші не люблю. І з грудочками і без грудочок. Але зараз усе їстиму — треба підкріпити сили.

— А я вже сьогодні вдома поїм. Моя бабуся непогано готує, але любить, щоб її хвалили.

Аліса з огидою доїла кашу. Настрій у неї зіпсувався. Вона поглянула у вікно. Сіялася мжичка.

— Доведеться мені сховатися, — зітхнула вона.

— Де?

— В якомусь таємному місці. А ти мені приноситимеш їсти.

— Але зараз холодно.

— Я загартована. І застуди не боюся.

— Все одно. Де ти житимеш?

— Десь у лісі.

— А я до тебе дві години їхатиму поїздом?

— Я весь час забуваю, як ви поволі пересуваєтесь.

— Усе в тебе, Алісо, "ми" — "ви". Ти вже краще не поділяй. Можливо, я твоя бабуся. Хоч двоюрідна. І як бабуся я тобі кажу: не дозволю тобі сидіти під дощем, при зазимках у які.

— Не хочеш возити мені їсти — не треба. Я сама де-небудь улаштуюся. І розшукаю Колю без твоєї допомоги.

— Ну й будь ласка. З твоєю впертістю не тільки Колю — пам'ятник Юрію Долгорукому не знайдеш.

— Домовилися. Ти мене не знаєш, я тебе не знаю. Я тобі нічого не розповідала. Та якщо ти й почнеш розповідати, тобі ніхто не повірить,

— Я й не збираюсь розповідати. Не тремти.

Ось так вони посварилися. І навіть коли Юльчнна бабуся Марія Михайлівна прийшла забирати свою онуку з лікарні, Юля з Алісою одна на одну не дивилися.

— Я чула, дівчатка, — сказала Марія Михайлівна, — що ви вночі полякалися. А в нас ніякого урагану не було. Стояла гарна погода. Взагалі останнім часом клімат геть нестерпний. Я не здивуюся, якщо в червні піде сніг, а завтра буде спека градусів на тридцять. Твої речі, Юлю, лишилися в тій палаті?

— У тій.

— Тоді я їх принесу. А ти поки збери своє все тут — зубну щітку і таке інше. А чому Аліса сумна? Не хочеться самій лишатися?

Аліса не відповіла.

Бабуся принесла Юльчині книжки, зошити і все добро, що залишалося в тій палаті, і, складаючи все не у валізку, сказала Алісі:

— Там у холодильнику лишився паштет і сиркова маса. Не забудь з'їсти їх сьогодні, а то можуть зіпсуватися. Я домовилася з нянечкою, щоб вона тобі показала всі продукти. Ти мене чуєш?

— Чую, — відповіла Аліса, не дивлячись на бабусю.

Марія Михайлівна трохи образилася на неї, бо коли добре ставишся до людей, можна чекати, що тобі відплатять взаємністю. На ньому, як вона каже, будуються людські стосунки. Так вона і Юльжу вчить. Марія Михайлівна завжди працювала інженером і навіть була військовою, хімічним офіцером, — закінчила академію. Коли вона мала свою доньку, Наталю, і ще сина, вона працювала й була дуже заклопотана, їй хотілося чимбільше уваги приділити вихованню своїх дітей, але вона ие завжди встигала. Зате тепер, коли вона вийшла на пенсію, Марія Михайлівна змогла приділяти стільки уваги Юльчиному вихованню, скільки давав змогу тиск. Щоправда, Юля її не завжди слухалась, але любила, і сперечалися вони з бабусею рідко.

— Я прийду до тебе завтра, — сказала Марія Михайлівна, — і принесу апельсинів. І чогось легкого почитати. Напевно, це буде після обіду.

— Дякую, не треба турбуватися, — мовила Аліса. — Мене тут добре годують.

— Не говори дурниць, Алісо, — розсердилася Марія Михайлівна. — Я не збираюсь займатися благодійністю. Але дитині потрібна турбота. Поки до тебе не повернеться пам'ять і тебе не заберуть батьки, ми з Юлею і Наталею провідуватимемо тебе. Це нам неважко. Я сподіваюсь, що, якби в такому становищі опинилася Юля, ти теж прийшла б її провідати.

— Спасибі, — подякувала Аліса.

"Мабуть, тобі соромно зараз, — подумала Юлька. — Виходить, що ти обманщиця, а бабуся за тебе переживає". Але Юлька це думала без злості. Вона розуміла, що, опинись сама на Алісиному місці, ще невідомо, що б робила. Може, розревілася б і побігла додому.

— Я теж прийду, — озвалась Юля. — Нам ще треба поговорити.

— Приходь, — погодилась Аліса, але байдуже, ніби із ввічливості.

"Не вірить, — зрозуміла Юлька. — Гадає, що я зараз піду і про все забуду".

Коли Юлька з бабусею виходили з боксу, Аліса попрощалася з ними за руку. Вона хотіла щось сказати, але передумала. Вона не плакала, та очі в неї були мокрі.

"Ой, що я роблю! — майнула думка в Юльчиній голові. — Хіба можна отак покидати людину, яка на тебе надіється?"

— Ну, попрощалася? — запитала Марія Михайлівна.

— Я вернуся, — мовила Юлька Алісі. — Ти чуєш?

— До побачення, — сказала Аліса.

Як тільки бабуся з Юлькою відійшли по коридору від боксу, так що їх ніхто не міг почути, Юлька зупинилась, поклала на підвіконня сумку з книжками й попрохала:

— Зачекай, бабулю.

— Тобі важко? Дай я понесу.

— Ні, мені не важко. Мені соромно.

— Що іще сталося?

— Мені соромно за мене і за тебе.

— Я не зробила нічого ганебного.

— Зробила. Певніше, не зробила і тому зробила.

— Ти можеш говорити без загадок?

— Можу. Ми залишили Алісу одну.

— Неправда, я сама до неї завтра неодмінно прийду. А сьогодні після роботи Наталя збиралася забігти. Якщо в неї не буде колоквіуму. Ти днів зо два посидиш дома, а потім сама можеш до неї прийти. І навіть привести з собою подруг.

— Цього мало, бабусю.

— А що ти пропонуєш?

— Взяти Алісу з собою.

— Куди?

— До нас додому.

— Ти зовсім збожеволіла, Юлю! Ти, мені здається, забула, що Аліса хвора, в неї був струс мозку і вона втратила пам'ять. Їй потрібен кваліфікований медичний догляд... Бери сумку, й ходімо.

Вони попрощалися з Аліком, Шурочкою та іншими і пішли виписуватися з лікарні. Поки одержували Юльчине пальто, туфлі та інший верхній одяг, відчинилися двері, і вбігла Наталя, Юльчина мама.

— Як добре, що я вас застала! — сказала вона.

— Ти не матимеш неприємностей, що пішла з роботи? — спитала Марія Михайлівна.

— Ні, я домовилась. Ну ж бо скоріше, там таксі чекає.

Юля була вже готова.

— Ти не хочеш іти? — спитала Наталя.

— Вона вирішила неодмінно взяти з собою Алісу, — мовила бабуся. — Нібито ми розпоряджаємося в лікарні.

— Слушно, — сказала Наталя. — Я вже думала: як тільки Аліса одужає, ми її на якийсь час візьмемо до себе.

— Я не заперечую. Але ж не сьогодні.

— Отже, можна? — зраділа Юля.

— Звісно, можна, — згодилась бабуся. — А тепер ходімо. Таксі чекає.

— Мамочко, дорогенька, у мене до тебе величезне прохання, — мовила Юлька.

— Давай.

— Зайди до Аліси. І передай їй мою записку.

— Аліса зачекає до завтра, нічого з нею не станеться, — втрутилась бабуся.

— Ти не розумієш. Це дуже важливо. Мамо, можна я тобі на вухо два слова скажу?

Бабуся знизала плечима й промовила:

— Я чекатиму надворі, біля машини. Який номер?

— Не пам'ятаю. Шофер такий чорнявенький, з вусами.

Юлька відвела Наталю до стіни і сказала гучним шепотом:

— Алісі тут не можна лишатися. Їй загрожує небезпека.

— Юлько, ти знову фантазуєш?

— Мамо, ти мені повинна вірити. Я взагалі тебе рідко обманюю.

— Як на мене, так і має бути.

— Тоді ти мусиш мені вірити. Зараз же йди до Аліси. Я навіть не лишила їй нашої адреси й телефона. Може так статися, що Алісі доведеться звідси тікати. А куди вона побіжить? Отож, я хочу, щоб вона побігла до нас. Тобі зрозуміло?

— Мені зрозуміло, що взаємна повага — головна риса у взаєминах дітей і батьків. Пиши свою записку. Ось тобі ручка й папір. Може, досить передати записку через сестру?

— Ні, не досить. Може, це буде зовсім не сестра.

— Ну й фантазія у тебе!

— На жаль, це не фантазія. Ще важливо, аби ти сама сказала Алісі, що ми її чекаємо. Одна річ, якщо це йде від мене, інша — від тебе, ти ж доросла.

— Домовилися.

— Ти молодчина, мамо!

— І за це спасибі.

А Юлька написала на аркушику з маминого записника:

"Алісо! Наш телефон 145-55-67. Адреса: провулок Островського, буд. 16. Від лікарні тролейбус 15 до зупинки "Будинок учених", кв. 29, у дворі. Чекаю тебе в будь-який час. До школи я піду через три дві Поки що поговорю обережно з дівчатами, чи нема чого підозрілого в поведінці одного з Коль. Я зроблю це обережно, розумієш? З моїми старими все полагоджено. Вони непогані люди. Твоя Юля. Записку спали".

Розділ VI

ВТЕЧА

Після того як Юля пішла, був консиліум. Алісу оглядав професор. Із ним прийшли й інші лікарі, яких Аліса досі не бачила. Вони заглядали в очі, примушували лічити і ставили каверзні запитання, та Аліса не дуже старалась відповідати. У цей час вона думала про інше: розглядала лікарів, щоб дізнатися, чи не затесався серед них пірат Крис. Аліса знала, що пірати так легко не відмовляться од своїх планів. Уявляєте, як їм потрібен прилад, що читає чужі думки? Ніщо від них не приховаєш. Жах якийсь! Й у всьому винувата Аліса.

Ні до чого не домовившись, лікарі розійшлися. Правда, дозволили Алісі вставати.

Поки що вона залишилася в боксі одна. Кудись запропастився слюсар, і скла в старій палаті ще не вставили. Всі ходячі хворі й навіть лікарі ходили в ту палату, як на екскурсію, і дивувалися, як же це вони проспали такий ураган!

У боксі було краще. Можливо, пірати ще не рознюхали, де вона лежить? Аліса дістала Юльчину записку, яку принесла Наталя, й перечитала її, щоб запам'ятати телефон та адресу. Наталя лишила їй п'ять двокопієчних монет, аби дзвонити з телефону-автомата на сходах. Отож в Аліси з'явилися справжні старовинні гроші. Навіть шкода було їх витрачати — один її знайомий збирав монети і, можливо, таких у нього й не було.

Потім Аліса порвала записку на дрібні клаптики.

Після обіду Аліса пішла подивитись телевізор. Їй було корисно переглянути старовинні передачі. Раз Аліса збиралася тут затриматися, аж поки відшукає Колю, треба подивитись, як люди одягаються, ходять вулицями, тощо.

Аліса сиділа в холі, дивилась телевізор. Показували передачу "Клуб кіномандрівників". Алісу зацікавив фільм про Африку. Це була Африка без Великого Сахарського каналу, і клімат там був посушливий. Довкола сиділи ходячі хворі й невідривно дивились на екран. І раптом вона почула, як іззаду до неї хтось підійшов. Аліса швидко обернулася. Це був високий худий хлопчик із блідим обличчям. Нога у нього була в гіпсі, і він важко спирався на милицю.

— Можна я тут сяду? — спитав хлопчик тихо.

— Сідайте, тут вільно, — сказала Аліса.

Хлопчик незграбно опустився в порожнє крісло й поклав милицю поруч. Алісі його було шкода. Вона вже знала, що за давніх часів із поламаною ногою треба було лежати в лікарні цілий місяць, а то й більше, поки кістка сама по собі не зростеться. І не було простих ліків, які зрошують кістки в один день і загоюють рани за півгодини.

Хлопчик незручно повернувся й поморщився.

— Боляче? — спитала Аліса.

— Іноді боляче, — відповів хлопчик. — Але не звертай уваги. Дивись.

Передача скінчилася, потім пішла інша, не вельми цікава. Аліса й хлопчик із поламаною ногою розговорилися.

— На волі в мене вовчий апетит, — сказав хлопчик, — Вола можу з'їсти за один раз. Або двадцять котлет. А тут ніякого апетиту.

— А чого б ти хотів? — спитала Аліса.

— Можна мріяти на всі заставки?

— На які заставки?

— Ну, це вислів такий. Не знаєш, чи що?

— Не чула.

— З'їв би я зараз полуниць. Або банан.

— Ти в якій палаті? — спитала Аліса.

— У четвертій. А що?

Аліса не відповіла. Вона знала, що Юлька залишила в холодильнику полуниці. Але, перш ніж обіцяти, треба перевірити.

Тому трохи перегодя Аліса підвелася й пішла, глянула в холодильник. Нагорі стояло блюдце з полуницями.

— Ти зголодніла, дівчинко? — спитала нянечка Дуся, побачивши, що Аліса порпається в холодильнику. — Обід скоро, апетит зіпсуєш.

— Я тільки полуниці візьму.

Вона повернулась до телевізора з блюдечком у руці. Та хлопчика вже не було. Либонь, йому теж стало нудно і він пішов.

Тоді Аліса понесла полуниці в четверту палату. Палата була в кінці коридора, а далі, за нею, — запасні сходи вниз.

Хлопчика Аліса побачила не в палаті, а там, біля сходів. Він підняв руку, підкликаючи її до себе.

— Іду, — сказала Аліса. — Дивися, що я в холодильнику знайшла! — Вона показала йому здалеку блюдце.

Але хлопчик поводився дивно. Він увесь час махав рукою, підганяв її й зовсім не звертав увагу на полуниці. А коли Аліса підійшла ближче, він раптом повернув до сходів і крикнув:

— Мерщій, сюди!

"Щось сталося", — подумала Аліса й наддала кроку. Вона забула про полуниці. Майже бігом проминула четверту палату. Двері туди були прочинені, й Аліса ненароком зазирнула всередину.

І завмерла.

Хлопчик із милицею саме сідав на ліжко.

Вона подивилася вперед.

Другий хлопчик манив її, висунувшись із-за дверей на сходи.

Алісі, звичайно, слід було повернутися й бігти назад, що нянечки, там би її не зачепили, але їй стало шкода полуниць — буває ж таке!

Вона шаснула в прочинені двері хлоп'ячої палати й побігла просто до ліжка хлопчика з милицею.

— Ось, — сказала вона швидко, ставлячи блюдце на простирадло. — Ти хотів полуниць.

— Не може бути! — вигукнув хлопчик. — Ти куди?

Та Аліса вже не чула. Вона була біля дверей. Виглянула в коридор. Там було порожньо. Другий, фальшивий хлопчик із милицею щез.

Тепер скоріше!

Аліса побігла коридором, не подумавши, що її вороги встигли відрізати їй шлях до палати. З-за рогу коридора простяглися товсті руки...

Назад!

На сходах чергував хлопчик із милицею. Він усміхався посмішкою Криса і, піднявши милицю, прицілився в Алісу. Й Аліса впала на підлогу — вона знала, що милиця може бути заряджена снодійним газом.

І вона не помилилася. Милиця зі свистом вистрелила.

Газовий заряд пролетів коридором і поцілив у Веселуна У, що вибіг із-за рогу. Як убитий, товстун зі страшенним гуркотом розпластався посеред коридора.

— Фкршп! — вигукнув у відчаї Крис, кидаючись до свого товариша. — Як же я тебе тепер витягну! — бурмотів він космічною мовою, якої тут ніхто, крім Аліси, не знав.

Веселун У гучно хропів, його череватий живіт гойдався, а ноги посмикувалися, наче він біг далі уві сні.

Та Аліса не стала гаяти часу, щоб дізнатися, чим усе це скінчиться. Поки пірат роздумував, що йому робити з непритомним Веселуном У, вона прошмигнула повз нього, збігла, не оглядаючись, на перший поверх, пробігла якимось вузьким коридором, мало не збила візок з обідами, котрий нянечка везла до вантажного ліфта, вискочила на кухню, промчала повз плиту.

— Ти куди? — крикнув кухар у високому білому ковпаку.

Аліса побачила попереду двері, що вели на склад, промчала повз ящики й мішки з крупою й опинилася в лікарняному саду.

Лікарняний сад був великий, у ньому росли старі липи й дуби. Листя на них ще не розпустилося, але бруньки вже набрякли. Голосно гомоніли ворони. День був сонячний, теплий, і Алісі, хоч вона була в самій піжамі й тапочках, здалося спечно.

Сад було видно з вікна боксу, тому Аліса знала, що бігти до воріт довго й небезпечно — хто-небудь побачить, що дівчинка в лікарняній піжамі біжить доріжкою, її неодмінно піймають. Через те вона побігла навпрошки, до цегляного паркану. Аліса не знала, женеться хтось за нею чи ні Тільки злякала двох дівчаток, які одужували й поволеньки гуляли собі по мокрій доріжці. Дівчатка сказали хором: "Ох!" Аліса крикнула їм на бігу:

— Нікому ні слова!

Дівчатка розбіглися в сторони, і шлях до паркану був відкритий.

Паркан був старий, високий, але цеглини подекуди виступали, можна поставити ногу.

За три секунди Аліса була нагорі паркану, стрибнула вниз із двометрової висоти й опинилася в тихому провулку.

Ніхто її не бачив.

За парканом теж начебто тихо.

І Аліса пішла попід парканом ліворуч, чимдалі від лікарняних воріт.

Розділ VII

ТУРИСТИ ТА ІНШІ РЯТІВНИКИ

Лікарня, в якій лежали Юлька з Алісою, була районною. Тому від неї до Юльчиного будинку було недалеко. Якби не районна, навряд чи міг бути такий збіг, щоб Юля і Коля вчилися в одній школі.

Пішки, провулками, від лікарні до Юльчиного будинку йти хвилин п'ятнадцять не більше, але той, хто ще тролейбусом, повинен вийти на людний проспект Калініна, дійти до Арбатської площі, повернути на бульвар і тільки там сісти на тролейбус. Нічого цього Аліса не знала.

Вона вибігла до маленької церкви на розі проспекту й зупинилась. Треба було вибрати людину, яка їй усе розкаже і не ставитиме зайвих запитань.

Вона навіть забула, як дивно вдягнена. Хоч сонце й гріло, та люди ще не довіряли теплу, і тому всі йшли в плащах, а дехто навіть у пальті.

Знайти б когось молодшого. Чим молодше, тим краще. Ні в якому разі не можна було підходити до бабусь чи дорослих жінок. Для них дитина в піжамі — як червоне для бугая.

Дехто з людей озирався на Алісу, дивувався її одягу, але поки ніхто ні про що не запитував. Аж раптом Аліса побачила двох молодиків із довгим волоссям до плечей і в широких штанях. Вони були дуже бідно вдягнені й навіть у латках, неакуратно нашитих на штани й сорочки. "Ось ці не ставитимуть запитань", — подумала Аліса.

— Даруйте, — сказала вона, підбігши до них. — Де мені сісти на п'ятнадцятий тролейбус?

— Про що говорить ця дитина? — звернувся один із молодиків до іншого.

І звернувся він по-англійському. Аліса, звичайно, по-англійському розмовляла, як по-німецькому, по-німецькому — як по-французькому, а по-французькому — як по-російському, бо в майбутньому мови вколюватимуть змалку спеціальними уколами, щоб не гаяти часу на зубріння.

— Де ходить п'ятнадцятий тролейбус? — повторила Аліса своє запитання по-англійському.

— Оу! — вигукнув один із молодиків. — Як любо чути рідну мову! Ти теж з Англії?

— Ні, я тутешня, — відповіла Аліса.

— Але у вас чудовий лондонський акцент! Невже ви так вивчили мову в Москві?

— Авжеж, — сказала Аліса. — У нас багато хто так розмовляє.

Двоє хлопчиків, почувши розмову, зупинилися неподалік. Було їм на вигляд років по дванаддять-тринадцять.

— От дає! — сказав один із них про Алісу.

— Ходімо, — мовив другий. — Це туристи, хіппі.

— І вона теж?

— Теж.

— Ніколи не думав, що тепер у них модно в піжамах ходити!

Аліса чула, що вони говорять, і їй стало смішно.

— Ніяка я не хіппі, — заперечила вона. — Тільки я заблудилася.

Англійські туристи не йшли.

— Ми знайдемо, де ходить п'ятнадцятий тролейбус, — сказав один із них. — У нас є карта Москви.

Він заходився розгортати карту.

У цей час довкола них почали зупинятись люди. На великій вулиці завжди знайдуться допитливі. І чим більше людей зупинялося, тим більше спішили поглянути, що ж сталося.

І, звісно ж, знайшлася якась бабуся, котра закричала:

— Ви тільки подивіться, як одягнута дитина! Вона ж неодмінно схопить запалення легень! Дівчинко, де ти живеш? Можливо, ти хвора?

Аліса хотіла піти, але спробуй пробитися крізь такий натовп.

— Ну от! — мовила вона тихо одному з хлопчиків. — Що тепер робити? Мене ж зараз назад відведуть.

— Нічого не розумію! — сказав високий і сутулуватий, в окулярах, типовий відмінник-зубрило. — Куди тебе відведуть?

— Дівчинко, — наполягала бабуся, — признайся, що сталося?

— Тобі треба втекти? — спитав другий хлопчик, невисокий на зріст, нижчий від Аліси, майже товстий, у блискучій куртці, на яку було начеплено штук десять значків.

У нього були дуже червоні круглі щоки, й подумки Аліса назвала його Помідором.

— Невже досі не зрозуміли? Мені треба знайти п'ятнадцятий тролейбус.

— Міліціонер! — крикнула бабуся. — Де ж міліціонер?

— Зараз ми тебе врятуємо, — сказав Помідор. Він обернувся до англійських туристів, котрі кліпали очима й нічого не тямили. — Містере, — вів далі він по-англійському не дуже здорово, але зрозуміло. — Дівчинку треба рятувати. Ота бабуся — її зла мачуха. Вона хоче її скривдити. Ясно?

— О, ясно! — відповіли англійці, з острахом дивлячись на бабусю, яка бажала врятувати дівчинку від застуди.

— Ми кажемо, що вона з вами. Ясно? А ви говорите по-англійському. І ходімо! Ясно?

— О так! — відповіли англійці. На щастя, вони виявилися тямущими, стали з двох боків Аліси й сказали по-англійському: — Пробачте, ми поспішаємо.

Хлопчики прикривали тил, і Помідор пояснив глядачам:

— Не заважайте, товариші. Це кінознімальна група. "Синій птах". У робочому одязі. Зараз нас знімають згори, з бані церкви.

— Де? — спитала бабуся. — Не може бути, щоб дитину знімали практично в голому вигляді.

— Та ви вгору подивіться! — вигукнув Помідор. — Хіба ви не бачите, що сам режисер Смирнов сидить на даху?

Всі підвели голови, щоб побачити славетного режисера. Англійці підхопили Алісу попідруч і винесли з юрби. Отак, усі вкупі, уп'ятьох, дійшли до рогу.

— Дякую, — сказав товстий хлопчик англійцям. — Ви нам допомогли.

— А що загрожувало цій дівчинці? — спитали англійці.

— Хіба ви не зрозуміли? Вона ж утекла з божевільні.

— О! — скрикнули англійці й відсунулися од Аліси.

— Не вірте йому, — мовила Аліса. — Я цілком нормальна.

— От бачте! — сказав товстий хлопчик. — Вона заперечує. Вони всі заперечують.

— Ви відведете дівчинку назад? — спитали англійці.

— Ні в якому разі, — відповів Помідор. — Ми завжди ховаємо дівчаток, які тікають із боЯЗДільні. Адже її туди запроторила зла мачуха.

Англійці зрозуміли, що це жарт, засміялися, подарували всім по пачці жувальної гуми, а Помідор подарував їм два значки.

Діти пішли до зупинки тролейбуса. Помідор не вгавав. Він був задоволений, що йому вдалося врятувати Алісу.

— Ну як? — допитувався він. — На мене можна покластися?

У затінку великих будинків було холодно. Аліса скулилась.

— Можна, — відповіла вона й усміхнулась.

Їй більше подобався другий хлопчик, сутулуватий, в окулярах. Він увесь час мовчав, певно, слухався Помідора. Але тепер, помітивши, що Алісі холодно, він скинув із себе куртку й простяг їй.

— Дякую, не треба, — мовила Аліса. — Сам змерзнеш. Ти ж в одній сорочці лишився.

— Мені не холодно, — сказав сутулуватий хлопчик.

— Візьми куртку, — наказав Помідор. — Це чудове маскування. Всі наші проблеми зникнуть. Треба було мені раніше здогадатися.

Аліса послухалась і натягла куртку.

— Я б сам дав, — виправдовувався Помідор, — але в мене хворі гланди. Відразу застуджуюсь. До речі, ми не познайомилися. Мене звати Юхим. Фіма Корольов. А це мій друг Коля Сулима.

— Дуже приємно. Аліса.

— Дивне ім'я! Тебе як у школі дражнять?

— Ніяк.

— Ну не прикидайся. Тільки два варіанти: Аліса-меліса й Аліса-бісектриса.

— А може, лиска Аліска, — усміхнувся Коля Сулима.

Підійшов тролейбус. Коли вони зайшли, Аліса обернулася, щоб перевірити, чи нема серед тих, хто заходив, замаскованого Криса.

— Ти що, погоні боїшся? — спитав Фіма.

— Трохи боюся, — сказала Аліса.

Вони стали біля заднього вікна, і нікого близько не було. Аліса дістала з кишені три двокоігійчані монети, які їй дала Наталя. Вона знала, що в тролейбусах та автобусах треба платити гроші, але забула спитати Юльку, скільки і як це робиться. Та її виручили хлопці. Коли Фіма побачив у неї в руці гроші, він одразу сказав:

— Ти що, мільйонер? Тобі до кінця їхати?

— Ні, до провулка Островського. Виходити біля Будинку вчених.

— Нещасні три зупинки. І не думай. Гроші тобі пригодяться.

— Може, краще заплатити? — спитав тихо Коля Сулима. — А раптом контроль.

— Якщо контроль, то ми веземо дівчину, що втекла із божевільні. За це квитків не беруть.

— Я все-таки заплачу, — сказала Аліса. — Якщо треба платити, то негоже обманювати.

— Краще подаруй мені ці гроші, — запропонував Фіма. — Я їх достойно потрачу.

Поки він говорив, Коля Сулима дістав із кишені дріб'язок, опустив у касу, відірвав три квитки й роздав.

— Ти знаєш, що я зневажаю тебе, ти боязкий, як заєць, — мовив Фіма Колі.

— Зневажай, — відповів Коля. — Ти ж перед Алісою викаблучуєшся. А їхав би сам, заплатив би.

— Сам би я йшов пішки. Треба скидати вагу. Ти знаєш, Алісо, я на дієті. Вранці їм яблуко, вдень п'ю склянку кефіру.

— І все? — спитала Аліса.

— А ввечері він двічі обідає, — підкусив Коля Сулима.

— Візьміть гроші, — сказала Аліса, простягаючи гроші Колі. — Ви ж за мене платили. Скільки треба?

— Ого! — вигукнув Фіма. — Тепер у мене з'явилася впевненість, що врятована нами незнайомка й справді звідкись утекла. Вона не знає, скільки коштує квиток! Може, ви ніколи ще не були в місті?

— Фімо, не прилипай, — кинув Коля Сулима. — Якщо схоче, сама все розкаже.

— Спасибі, — подякувала Аліса.

Вона подумала, що Коля зовсім не так слухається Фіму, як їй здалося напочатку.

— Тобі на наступній виходити, — нагадав Фіма.

— А вам?

— Нам на одну далі. Слухай, а це нечесно: ми тобі допомагали, а ти нам нічого не розказала.

— Вам справді цікаво дізнатися, чому я втекла?

— Ми навіть іще не знаємо, чи втекла ти, — сказав Фіма.

— Я попала в аварію, і мене привезли до лікарні. Я лежала в палаті разом із подругою, а тепер подруга виписалась, і я лишилася одна. Та ми домовилися, що я поїду до неї після лікарні. Але я не дочекалася, поки мене випишуть.

— Набридло? — спитав Фімка.

— Страх набридло. І я втекла. Тільки я не в Москві живу, тому поки зупинюся у подруги.

— Я теж один раз у лікарні лежав, — похвалився Фіма. — Мені аденоїди вирівали. Так скучив, ти не уявляєш!

Тролейбус зупинився.

— Тобі виходити, — мовив Фіма.

Аліса поквапилася до дверей, забувши що на ній чужа куртка. Уже в дверях згадала, хотіла скинути, але Коля сказав:

— Виходь, а то двері зачиняться. Я тебе проведу. Вони зіскочили на тротуар, а за ними в двері, що вже зачинялися, протиснувся Фіма.

— Ви що, друзі, вирішили залишити мене в самотині? — спитав він сердито.

— Я забула куртку віддати, — пояснила Аліса, — от Колі й довелося вийти.

— Тобі далеко? — спитав Коля Сулима.

— Напевно, ні. Провулок Островського, будинок шістнадцять.

— Ходімо, — сказав Фіма, — я знаю, де це.

Фіма не вмів ходити поруч, як усі люди. Він то забігав уперед, то відставав, то з'являвся збоку. І весь час говорив, Аліса навіть пожаліла, що він устиг вискочити з тролейбуса.

— Ти в англійській школі вчишся? А яка була аварія, що ти в неї попала? А ти довго в лікарні пролежала? А я торік мало не потонув.

І ще, і ще...

Аліса спочатку пробувала відповідати на запитання, але все одно не могла вставити ні слова й перестала старатися, оскільки Фіма був заклопотаний своїми думками й навіть іноді сам відповідав за Алісу.

Аліса перезирнулася з Колею, той тільки всміхнувся. Вони йшли тихим, зеленим провулком. Добре, що хлопці провели. Невідомо, як добралася б Аліса без них.

— Ось ти й дома, — сказав Коля.

Будинок був п'ятиповерховий, солідний, у глибині. Перед ним — невеликий сад із каштанами. В садку сиділи бабусі з колясками.

— Дякую, хлопці, — мовила Аліса.

— Ти тут поки житимеш?

— Так, тут.

— А до школи підеш?

— Не знаю.

— Може, тебе до квартири провести?

— Спасибі, знайду. Тримай куртку, Колю.

Аліса попрощалася з хлопцями й побігла до під'їзду. І вона не чула, як Коля сказав їй навздогін:

— А з нашого класу в цьому будинку Юлька Грибкова мешкає.

— Ого! — вигукнув Фіма. — Звичайно. І вона тільки вчора з лікарні повернулась!

Розділ VIII

БУДЕМО ВЧИТИСЯ РАЗОМ

Двері відчинила Марія Михайлівна.

— Що сталося? — спитала вона. — Що-небудь у лікарні? Ти в такому дикому вигляді!

— Здрастуйте, — привіталась Аліса. — Пробачте, що я прийшла без запрошення.

— Проходь, — мовила Марія Михайлівна. — Ти впевнена, що з лікарнею нічого не сталося?

— Хто прийшов? — спитала з кімнати Юлька. — Це Мила?

— Ти хочеш сказати, — спитала Марія Михайлівна, — що в такому дикому вигляді йшли вулицями? І тебе ніхто не зупинив? Негайно йди у ванну, прогрієшся, а я поки чай поставлю.

Юлька вийшла з кімнати, побачила Алісу й вигукнула:

— Очам своїм не вірю! Втекла?

— Втекла, — сказала Аліса.

— Ходім до мене, все розкажеш.

— Юлю, ти що, не бачиш, у якому Аліса вигляді! — спитала бабуся. — Вона ж майже гола. І поки вона не прийме ванну й не переодягнеться, не чіпляйся зі своїми розмовами.

— Я дістану речі. Ми ж майже одного зросту.

— Алісо, йди за мною, — мовила бабуся.

Аліса трохи побоювалася, що Грибкови злякаються, коли вона з'явиться ось так, без запрошення. Подзвонять у лікарню, скажуть: заберіть утікачку.

Через півгодини Аліса в Юльчиному платті сиділа за столом і пила гарячий чай. Заодно довелося з профілактичних міркувань, як веліла Марія Михайлівна, проковтнути таблетку аспірину.

Ось тоді й відбулася сімейна розмова.

— Не знаю, що вирішить Наталя, коли повернеться з роботи, — почала Марія Михайлівна, — і що сказав би Володя, якби не був у експедиції та Таймирі. Але я вважаю, дівчатка: треба подзвонити в лікарню й повідомити, що Аліса жива, здорова і нічого з нею не сталося.

— Ой, бабусю, не треба! — заперечила Юлька. — Вони ж її заберуть!

— Яка безвідповідальність! — сказала бабуся. — Невже ти не розумієш, що вони там у лікарні збожеволіють. Пацієнтка, котра нічого не пам'ятає, зникла, й слід запався. Ні, я негайно телефоную в лікарню.

— Якщо вони заберуть Алісу, я поїду разом з нею, — мовила Юлька. — Я її саму не залишу.

— Ніхто не збирається віддавати Алісу назад у лікарню, — заспокоїла бабуся. — Якщо вона змогла втекти й дістатися до нас, то вона здорова.

— Але вони зажадають...

— Нехай тільки спробують зажадати! — сказала бабуся й пішла в іншу кімнату шукати окуляри, щоб подзвонити в лікарню.

— Ти не бійся, Аліско, — підтримала Юлька. — Вона тебе захистить.

— Я не боюся.

— Тебе пірати знайшли?

— Знайшли. Я думала, зачекаю до завтра, та вони прибігли.

— Знову під виглядом Аліка й татуся?

— Ні, він удав із себе хворого хлопчика, на милиці.

— От злодюга!

Чути було, як бабуся в тій кімнаті говорила по телефону. Вони замовкли, прислухалися.

— Гарантуємо... обіцяємо... не майте сумніву... завтра ж оформлю... на амбулаторне лікування...

Коли бабуся повернулася до дівчат, вона зняла окуляри, склала їх у футляр і спитала звичайним голосом:

— Алісо, тобі налити ще чаю?

— Бабусю! — не витримала Юлька. — Ти чому нічого не говориш? Вони дозволили?

— А чому вони повинні були не дозволити? — сказала бабуся.

— Ой, бабусю, який ти в нас молодчина! — вигукнула Юлька.

— Замість вереску пообіцяла б краще добре поводитися, принаймні на той час, поки Аліса тут житиме.

— Обіцяю!

— Алісу я про це не прошу, бо вона куди серйозніша за тебе. До речі, Алісо, вони згодилися залишити тебе тут тільки з однією умовою.

— З якою?

— Ти ходитимеш у лікарню на огляд і суворо дотримуватимешся режиму.

— Тільки не сьогодні, — втрутилась Юлька. — Сьогодні вона буде відпочивати од режиму.

— Я не наполягаю. Сьогодні я сама її нікуди не пущу, — сказала бабуся. Потім налила собі чаю, усміхнулась і додала: — Вони були такі щасливі, що Аліса знайшлася, що ладні були на все згодитися. Все-таки ти, Алісо, вчинила легковажно. Могла б хоч записку лишити. А ще краще — зачекати до завтра.

— Ох, бабусю, — зітхнула Юлька, — якби ти розуміла, ніколи б так не говорила!

Аліса наступила їй під столом на ногу, а бабуся відповіла з ноткою образи:

— Звісно, я нічого не розумію і вижила з розуму. До речі, Юлю, ти зробила уроки? Ти хвора, але не у відпустці.

— Зроблю, зроблю.

— А Алісі даси почитати яку-небудь книжку. А можливо, ти, Алісо, поспиш?

— Я не хочу.

Коли Аліса з Юлькою залишились удвох, Юлька сказала:

— А тепер розкажи детально, як тобі вдалося втекти і, найголовніше, як ти добралася до нас у піжамі. Адже це здуріти можна — проїхати по незнайомому місту в одній піжамі!

— Мені хлопці допомогли, — призналась Аліса. — Провели аж до будинку. І навіть куртку дали.

Дівчатка всілися на канапі в Юльчиній кімнаті, під картиною, на якій була намальована гора Еверест. І Аліса розповіла про втечу.

— Подумаймо, як нам тебе відрекомендувати? — озвалась Юлька, коли Аліса кінчила розповідати. — Може, ти будеш моя двоюрідна сестра з далекого міста?.. Ні, краще скажемо, що твої батьки поїхали працювати за кордон і тому ти поки що живеш у нас. Підходить?

— Мені все одно.

— Післязавтра я йду до школи. Ти можеш мене зустрічати зі школи, і я тобі показуватиму всіх дітей.

— А ти не можеш їх у гості запросити?

— Кого? Хлопців? Та вони в нас усі дурні. Хто їх буде запрошувати?

— Чому дурні? — здивувалась Аліса.

— Вік у них такий, — відповіла Юлька. — На диво відсталі.

— Оцього вже не думала, — сказала Аліса. — А в нас зустрічаються цілком пристойні хлопці.

— Ще б пак! — вигукнула Юлька. — Адже сто років мине. Мусить же бути прогрес. Либонь, вони порозумнішають.

— Юлю! — крикнула бабуся з кухні. — Не чіпляйся до Аліси. Ти обіцяла зробити уроки.

— Зараз, бабусю, — відповіла Юля.

— Я тобі допоможу, — мовила Аліса.

— Боюся, що ти тільки наплутаєш. У вас інша програма.

— Дай підручник подивитися.

Юлька дала їй підручник. Аліса почала його гортати. Юлька дістала зошит і ручку. Аліса не дивилася на сторінки.

— Ну й що? — спитала Юлька, — Ви це проходили в двадцять першому столітті?

— Я про інше подумала, — сказала Аліса, відкладаючи книжку. — Мені мало зустрічати тебе після школи. Краще прийти в клас.

— Навіщо?

— Щоб спитати їх, кожного окремо.

— А якщо вони не признаються?

— Тоді я повинна лишитися в класі.

— Але тебе перший же вчитель спитає: "Ти що тут робиш, дівчинко?" От і скінчилася твоя експедиція.

Так буває: думаєш, сушиш голову, а всі проблеми розв'язуються самі собою.

Увечері Наталя подзвонила Аліку Борисовичу, довго з ним розмовляла по телефону, потім сказала Юльці з Алісою:

— Дівчата, ми з вашим Аліком мали велику раду. І знаєте, що придумали?

— Вернути Алісу в лікарню, — вихопилась Юлька.

Звичайно, Юлька жартувала, але в кожному жарті є доля правди. Хоч вона й довіряла мамі, не можна забувати, що дорослі іноді з найкращих поривань роблять дурниці.

— Не зовсім так. Ми вирішили спробувати новий метод лікування.

— Який?

— Віддати Алісу до школи. Все одно навчальний рік триває, нема чого Алісі гаяти часу марно.

— А перебування в дитячому колективі, — додала Марія Михайлівна, — може послужити добрим поштовхом на шляху до одужання.

— Отож, — сказала Наталя. — Лишається тільки взнати, в якому класі Аліса навчалася раніше, до лікарні.

Юлька з Алісою мовила хором:

— У шостому!

— Звідкіля така жвавість?

— Ми сьогодні дізналися, — відповіла Аліса. — Я дивилася Юльчині підручники й згадала.

— Правда, — підтвердила Юлька. — Точнісінько так, вона вчилася в шостому класі.

— От і добре, що ти згадала. Я зранку забіжу в Юльчину школу й поговорю з директором. А якщо треба буде, йому подзвонять із лікарні і я сподіваюся, що Алісу тимчасово зарахують до Юльки в клас. Ви задоволені?

— Ура! — крикнула Юлька. — Ти навіть не уявляєш, мамо, як нас з Алісою влаштовує цей варіант!

— Це теж таємниця? — спитала Наталя.

— Ще й яка! — відповіла Юлька.

— Маю надію, ви нічого не висадите в повітря й не підпалите. У наш вік жіноча рівноправність досягла надто великих успіхів, — докинула Марія Михайлівна.

А пізно ввечері, коли дівчата повдягалися спати, вони чули, як у сусідній кімнаті тихо розмовляли Наталя з бабусею.

— Шкода, що ти свого часу не завела собі ще одної дитини, — сказала Марія Михайлівна. — Ти зверни увагу, як Юлька тягнеться до Аліси. Їй потрібна сестра.

— Я теж задоволена, що вони подружилися, — відповіла Наталя. — Аліса гарна дівчинка і...

— Із трагічною долею, — додала бабуся.

Цієї миті щось майнуло за вікном, і Аліса підвела голову, придивляючись.

— Не бійся, — прошепотіла Юлька. — Це голуби. Тут п'ятий поверх. Тим сюди не залізти.

Аліса краще знала космічних піратів і не мала сумніву, що, якби вони знали, де Аліса, залізли б і на десятий поверх.

— Вони загубили твій слід, — сказала Юлька.

— Я сподіваюсь.

— Добряче мама придумала, — прошепотіла Юлька. — Якщо тобі важко буде, ти не турбуйся, я тобі допоможу.

— Я не турбуюсь, — мовила Аліса. — Головне — знайти мієлофон і повернутися. А якщо я одержу погані оцінки, вони не рахуються, бо я ще не народилася.

— Жаль. Я згодна, щоб ти залишилася назовсім.

Розділ IX

Я ЇЇ НІКОЛИ НЕ БАЧИВ

Шостому класові "Б" того ранку не хотілося трудитись через гарну весняну погоду. На клумбах біля школи пробилася молода трава, асфальт висох і вже був покреслений малюками на "класики", бруньки розкривалися, і від них пахло свіжістю й добрим настроєм.

Фіма Корольов піймав два сонечка і влаштував на підвіконні перегони на приз стінгазети "Наш клас". Одне сонечко було чорне з жовтими цятками, друге — червоне з чорними. Вони весь час розправляли крильця, хотіли полетіти, і Фіма притискав крильця олівцем, бо, за правилами перегонів, сонечки повинні були бігати.

Діти поділилися на жовтих і червоних уболівальників і сильно галасували. Коли зайшли Юлька з Алісою, їх побачили, правда, тільки Катя Михайлова і Мила Руткевич. Мила, принципова відмінниця, перечитувала домашнє читання з англійської, а Катя Михайлова, яка буде тенісисткою, читала книжку про кубок Девіса.

— Дівчатка, познайомтеся, — сказала Юлька, — це моя подруга Аліса, ми разом у лікарні лежали,

— Дуже приємно, — відповіла Руткевич.

Катя Михайлова, котра до того ж і староста класу, спитала Алісу:

— Ти в нас будеш учитися чи просто так прийшла?

— Поки повчуся.

— А тебе до журналу внесли?

— Не знаю, — відповіла Аліса.

— А як твоє прізвище?

— Аліса Селезньова.

— Селезньова, — спитала Катя Михайлова, — ти яким видом спорту займатимешся?

— Не знаю, — відповіла Аліса.

— Відчепіться од неї, — сказала Мила Руткевич. — Людина щойно з лікарні. Ти б іще на неї й громадські навантаження накинула!

— Ти нічого не розумієш, — обурилася Катя. — І честь класу тобі не дорога. Ти сама її не захищаєш.

— Я добре вчуся, цим і захищаю, — заперечила Мила.

— Вони завжди через це сваряться, — пояснила Юлька.

— Ти в волейбол грати вмієш? — спитала Катя.

— Змалку трохи грала.

— Ей, хлопці! — пролунав дикий крик Борі Мессерера, який випадково оглянувся й побачив, хто прийшов. — Юлька Грибкова вернулася без істотних частин тіла!

— Дотепник-самоук, — сказала Юлька.

— Він заздрить, — озвалась Мила Руткевич, відкидаючи назад важку чорну косу.

Катя Михайлова підозрювала, що Мила тому не займається спортом, що боїться заплутатись у власному волоссі. Всі одразу забули про сонечок, обступили Юльку.

— А це що за номер? — спитав Борис Мессерер, дивлячись на Алісу. — Ви, дівчино, із Швеції по культурному обміну?

— Це Аліса Селезньова, — мовила Юлька. — Моя подруга і навіть родичка. Вона поки що буде в нас учитися.

— Хлопці й дівчата! — вигукнув Борис. — Ви чули? Аліса буде в нас у гостях!

Фіма Корольов уже зібрав своїх сонечок у сірникову коробку, випростався, пізнав Алісу й сказав якнайспокійнішим голосом:

— Привіт, Алісо. Я без тебе трохи скучив.

— Здрастуй, Фімо, — відповіла Аліса.

— Ви знайомі? — У Юльки мало очі на лоб не вилізли.

Решта теж здивувалася.

— Я певною мірою її рятівник, — похвалився Фіма.

Аліса насупилася, щоб він промовчав, але Фіма не зрозумів знаку.

— Я їй допоміг тікати в одній піжамі з божевільні. Через паркан. За нами гналися вісім санітарів із гамівною сорочкою та один професор.

— Ех ти! — мовила Аліса й відвернулася од нього.

— Базікало! — сказала Юлька.

— Я не жартую, — обурився Фімка. — Колька Сулима може підтвердити. Там ще англійці були... А ось і Сулима. Сулима, ти Алісу пізнаєш?

Сулима стояв у дверях.

— Привіт! — Він підійшов до свого столу, поклав портфель, потім сказав: — Здрастуй, Алісо. Здрастуй, Юлько. Я ще позавчора подумав, що ти до Грибкової йдеш.

— Сулима, — втрутився Фіма Корольов, — підтверди, що Аліса з божевільні втекла.

— І не подумаю, — сказав Сулима.

— Спасибі, — подякувала Аліса.

— Нема за що. Навіщо ж мені дякувати, я сказав, що вважав за потрібне. Добре, що ти будеш у нас учитися.

Фіма був так засмучений зрадництвом друга, що його рожеві щоки стали малиновими. Шляхетна Катя Михайлова сказала йому:

— Ти ниця людина, Фімо, я давно це за тобою помічала.

Юлька нахилилася до Аліси й прошепотіла на вухо:

— Отже, ти з одним Колею вже знайома?

— Я й сама не знала, — відповіла Аліса.

Вона сіла поруч із Катею Михайловою на вільне місце.

— Тебе, напевно, не питатимуть, — мовила Катя. — У тебе й підручника нема.

Учні з усіх боків дивилися на Алісу. Завжди цікаво, якщо в класі нова людина, а тут ще дивна заява Фіми Корольова, взагалі-то базікала й вигадника, але не такою ж мірою, аби просто так сказати про новеньку, що вона втекла з божевільні.

Задзвенів дзвоник, і відразу зайшла Алла Сергіївна, англійка, яка була й класним керівником. Вона поклала журнал на стіл і сказала:

— З сьогоднішнього дня в класі навчатиметься Аліса Селезньова. Де Аліса?

Аліса підвелася.

— Я сподіваюсь, що ви вже познайомилися?

— Фіма Корольов із нею ще позавчора познайомився, — озвався Боря Мессерер. — За драматичних обставин.

— Ми з'ясуємо ці проблеми у вільний час, а зараз перейдемо до уроку.

Додому задавали довгий текст про Лондон із безліччю нових слів, і Алла Сергіївна одразу викликала Фіму Корольова. А у Фіми голова була заклопотана зовсім іншим, він почав читати, на другій фразі зав'яз, засох і закрутив головою, сподіваючись почути чию-небудь підказку. Але підказувати було нікому. Мила Руткевич не підказувала принципово. Юлька була на Фіму зла, а інші, котрі могли б підказати, ще не ввійшли в урок — дивилися у вікно, де літали шпаки, розгортали книжки, витріщалися на Алісу, думали про свої справи...

— Ну що ж, Корольов? — спитала Алла Сергіївна янгольським голосом. — Географія Лондона вам мало знайома?

Сказала вона це, певна річ, по-англійському, і Корольов, який усю увагу витратив на те, щоб почути підказку, нічого не зрозумів і сказав "так". Він узагалі вважав, що з учителями найкраще відразу згоджуватися.

— Хто допоможе Корольову? — спитала Алла Сергіївна.

Мила Руткевич, звісно ж, підвела руку, бо вона завжди і все знала. Вона була з таких відмінниць, про яких кажуть, що вони з першого класу націлені на золоту медаль. І вчителям навіть незручно було їй ставити четвірки. Її викликали рідше за всіх у класі — що викликати, коли вона й так усе знає. Іноді вчителі приберігали Милу на закуску: от, наприклад, попадеться важка задача або формула, ніхто не знає, тоді можна сказати: "Руткевич" — і Руткевич тут як тут. А якщо вже Руткевич не відповіла, то можна нікого й не питати. Ось і зараз — Руткевич підняла руку, та Алла її викликати не стала, а спитала:

— Ну, а ще хто-небудь?

Аліса в цей час сиділа й читала текст без словника, ніби для власної втіхи, хоч, як відомо, тексти в підручнику жодна людина не читає для власної втіхи.

— Садовський, — сказала Алла, — ти сьогодні задумливий. Може, розповіси нам про Лондон?

— Ні, — відповів, підводячись, високий темно-русявий хлопець із білим веснянкуватим обличчям.

Був він не те щоб товстий, але й не тонкий, скоріше, м'який. Його голубі очі були опущені рудими густими віями. І говорив він серйозно й

повільно— здавалося, що він завжди секретничає, навіть коли відповідає домашнє завдання.

— Ні, — повторив він сумно. — Я не зможу відповісти. Це цілком виключено.

— Постарайся висловити свою думку по-англійському, — попрохала Алла, яка давно вже знала всі витівки Садовського.

— Це він? — спитала Юлька, котра сиділа за Катею Михайловою.

Аліса, не обертаючись, заперечливо похитала головою. Такого рудого хлопця навряд чи треба шукати. Якби вія забирався в майбутнє, і пірати й Аліса відшукали б його враз.

— Я по-англійському не зможу, — мовив ще сумніше Садовський. — Я не виспався.

— Чому?

— Я провів ніч у міліції, — відповів Садовський. — Мене було заарештовано, і за діло.

— Що ж ти накоїв?

— Як завжди, — сказав Садовський, — я турбувався про людей. Цього не зрозуміли.

— Конкретніше, — попрохала Алла.

І нахмурилась.

— Я пожалів тих, хто гуляє парочками по лісі в Сокольниках, їм нема на чому посидіти. Всі лавки стоять на нашому бульварі.

— Вельми похвально, — мовила Алла. — Сідай.

— Зараз, тільки докажу, а то ви мене не так зрозумієте. Як і в міліції. Я вирішив присвятити ніч піклуванню про людей. Я носив лавки з Гоголівського бульвару в поближні ліси. Я встиг перенести дев'яносто три лавки. І коли я, щоб прискорити діло, взяв одразу дві лавки, мене зупинив на Смоленській площі міліціонер і відвів у міліцію. Решту ночі я переносив лавки назад. Це дуже важко. Кожна лавка важить близько ста двадцяти кілограмів.

Алла покірливо вислухала все і сказала:

— Ось що, Садовський. Якщо ти мені цю зворушливу історію зможеш переказати, хоч би коротко, по-англійському, ти врятований. Якщо ні — одержуєш двійку. Подумай.

Садовський думав цілу хвилину. Потім зітхнув і сів.

— Відмовляєшся? — спитала Алла, шукаючи в журналі його прізвище.

— Я забув, як по-англійському лавка... І ще кілька слів.

Люди, які не знали Колі Садовського, могли б подумати при зустрічі з ним, що він брехун. Аж ніяк. Просто в Садовського була дивна уява. Вона його заносила в фантастичні далі, і він сам не знав, де правда, а де брехня. Уява часто ставила його в безглузде становище, а часом приводила до прикрощів. І вчився він так собі, хоч міг учитися непогано. Іноді йому здавалося, що він усі уроки вже зробив на тиждень наперед, хоч насправді такого з ним ні разу не траплялося.

Ні, подумала Аліса, він у майбутньому не був. І не тільки тому, що він був рудий. Він би, напевно, вирішив, що майбутнє йому тільки приснилося, і всім би розповів про нього.

Наступною своєю жертвою Алла Сергіївна обрала Катю Михайлову. Катя добре вчиться, але цього разу її думки були заклопотані кубком Девіса з тенісу, і вона відповіла в'яло, сяк-так, а коли Алла перебила її і спитала, що ж являє собою лондонський Тауер, Катя сказала:

— Тауер — це вежа.

— Яка вежа? — спитала Алла.

Катя стенула плечима. Чи не все одно, яка там вежа!

— Хто доповнить? — спитала Алла.

— Тауер — це замок, — поправила Аліса, не підводячись із місця.

Вона сказала це по-англійському, і всі здивувалися, бо ніхто не чекав, що новенька стане відповідати.

— Встань, коли відповідаєш, — мовила Алла.

— Що? — Аліса не зрозуміла.

— А хіба у вас у школі не встають, коли відповідають урок? — спитала Алла.

— Ні, — відповіла Аліса, — у нас не встають.

У класі засміялися, та Алла вдала, що її це не обходить, і сказала:

— І все-таки встань.

Аліса встала й почала розповідати по-англійському про замок Тауер, де раніше жили англійські королі, й про річку Темзу, що протікає біля цього замку.

— Ой, — прошепотіла Юлька своїй сусідці Каті Михайловій, — вона по-англійському говорить краще за Аллу!

— Дуже добре, — похвалила Алла, коли Аліса скінчила говорити. — Селезньова може служити для вас прикладом. Ти, Алісо, вивчала англійську не в школі?

— Так, — сказала Аліса. — Мови я вивчала до школи.

— Ти знаєш інші мови?

— Я не вельми здібна, — мовила Аліса. — Я знаю тількі вісім мов.

— Які? — спитала Алла.

У класі стояла мертва тиша. Смисл розмови був зрозумілий усім, навіть найвідсталішим.

— Німецьку, фінську, чеську, французьку, гінді, китайську... японську і... ще одну.

— Ух ти! — вигукнув Фіма Корольов. — Скажи нам що-небудь по-японському.

Всі загули, почали просити Алісу... тільки одна Мила Руткевич була невдоволена, бо від цієї миті вона перестала бути першою ученицею в класі, а це неприємно.

— Сідай, Селезньова, — сказала Алла, ніби нічого не сталося.

— Перевірте її, перевірте! — озвався Коля Садовський.

— Садовський, тебе ми сьогодні вже чули, — перебила його Алла. — Тепер дай виступити іншим.

Вона викликала Милу Руткевич, а до Аліси надійшли дві записки.

Перша була від Борі Мессерера.

У ній було написано: "Ви бували в Англії, мадам?"

Другу написала Лариса Троєпольська, яка до мов була нездібна, зате мала великі голубі очі. Вчителі й батьки втішали себе тим, що з такими красивими очима Лариса й без освіти якось не пропаде.

"Алісо, — було написано в записці. — Я дуже хотіла б із вами познайомитися й дружити. Ми могли б разом готувати різні предмети. Дайте відповідь мені на перерві. Лариса".

На перерві Боря Мессерер першим підійшов до Аліси й сказав:

— Про Лондон це я писав.

Боря Мессерер був маленький, кучерявий, напористий. Він хотів стати художником і на всіх малював карикатури, правда, не дуже схожі.

— Ну й що? — спитала Аліса.

Їй було ніколи.

— Ти бувала в Лондоні чи ні?

— Звичайно, бувала.

— Я так і думав, — сказав Боря. — Ось тобі мій малюнок.

На карикатурі була намальована Аліса з крильцями, над вежами. Зовсім не схоже.

— Це ти в Лондоні, — мовив Боря.

— Спасибі, — подякувала Аліса.

Підійшла Лариса, змахнула віями по півметра завдовжки й сказала:

— Ви не проти зі мною дружити?

Але Ларису відтіснив Фіма Корольов.

— Алісо, — почав він на правах давнього друга, — ти після школи що робиш? Ми в кіно зібралися...

— Мені не хочеться з тобою в кіно йти.

— Слухай, не ображайся, я ж пожартував.

Тут Аліса побачила Юльку.

— Ти куди запропастилася? — спитала вона.

— Я тобою невдоволена, — відповіла Юлька, відводячи її вбік.

— Чому?

— Ти себе виказуєш. Навіщо з мовами вилізла? Тепер уся школа говоритиме.

— Ні, Юлько, — заперечила Аліса, — я не згодна. Я вважаю, якщо можна не брехати, то краще не брехати. Я вже так забрехалась, на три роки вперед норму перевиконала.

— Як знаєш. Ну, що скажеш?

— Я тільки двох поки знаю. Сулиму й Садовського.

— І яка твоя думка?

— Я не думаю, що це Сулима, — відповіла Аліса. — Він надто скромний і взагалі навряд чи став би бігати за піратами.

— Я теж на нього не думаю, — мовила Юлька. — А от Садовський — це фрукт. Він що хочеш може утнути.

— Але він рудий. Покажи мені Наумова.

— Ага, ось він іде. Покликати?

— Поклич. Він усе одно мене вже бачив.

— Наумов! — гукнула Юля. — Підійди сюди.

Наумов був звичайнісінький хлопець, трохи кирпатий, середній на зріст, худий, але досить міцний. Аліса подивилася йому просто у вічі.

— Чого вам? — спитав він.

— Я хотіла тебе познайомити з моєю подругою. Ти раніше з нею не зустрічався?

Коля Наумов знизав плечима:

— Де я міг зустрічатися? Більше запитань нема?

— Запитань нема, — відповіла Юлька.

— Тоді в мене запитання, — сказав він. — Катя Михайлова казала, що сьогодні волейбол. Не забудьте, ясно?

Коли він одійшов, Юлька спитала:

— Ну, він? Як ти гадаєш?

— Може, й він, — відповіла Аліса. — Та бачиш, він не признається, що мене знає.

— На наступній перерві, — сказала Юля, — спитаєш в інших. Навіщо час гаяти.

Так Аліса й зробила.

Між другим і третім уроками вона підійшла до Колі Сулими й спитала в нього:

— Колю, а ми раніше шде не зустрічалися? Мені твоє обличчя знайоме.

Коля заклав пальцем сторінку підручника шахових дебютів, подивився уважно на Алісу й відповів:

— Ти помиляєшся. Ми з тобою вперше зустрічалися позавчора. У мене добра зорова пам'ять.

А з Колею Садовським вийшла зовсім дивна розмова. Він сам підійшов до Юльки з Алісою відразу після третього уроку й сказав, неуважно дивлячись їй у перенісся:

— Знаєш, що я думаю?

— Що?

— Я думаю, що ти до нас приїхала з майбутнього, — мовив він. — У тебе є машина часу, перероблена з велосипеда.

Юлька охнула. І поквапилась відповісти:

— В Аліси нема велосипеда.

— Я маю на увазі триколісний, — сказав Садовський. — Ти ж мені давала покататися позавчора.

— Де? — спитала Юлька.

Вона була насторожі. Хоч Садовський і вигадник номер один, надто вже його вигадка була близька до правди.

— Як де? — Коля подивився на Юльку, ніби не пізнав, і пояснив: — На Курильських островах. Де ж іще? Ну гаразд, у мене справи. Мене можуть спитати на наступному уроці, а я не знаю, що за урок.

Садовський пішов, а Юлька вчепилась Алісі в рукав.

— Що робити? — прошепотіла вона.

— Нічого не робити. Наступного разу він скаже, що я прилетіла з Місяця, — відповіла Аліса. — Тепер уже я нічого не розумію.

Пролунав дзвоник, треба було йти на географію. Підійшла Катя й сказала Юльці:

— Грибкова, не забувай, ми сьогодні з сьомим "А" граємо.

— Мені сьогодні ще не можна, — відповіла Юлька. — Шов розійдеться.

— Ну, приходь повболівати. Не уявляю, що будемо робити!

— Ми все одно програємо, — сказала Юлька. — Особливо жіноча команда.

Розділ X

ЗАПАСНИЙ ГРАВЕЦЬ

Грали у фізкультурному залі, бо на вулиці ще було холодно.

Коли клас увалився в зал, там іще не закінчилася зустріч між шостим "А" і сьомим "Б". Фізкультурник Едуард наказав не галасувати. Він одразу звернув увагу на Алісу.

— А це хто? — спитав він. — Варяг?

— Чому варяг? — здивувалась Юлька. — Це моя двоюрідна сестра. Вона тепер у нас у класі вчиться.

— Беру свої слова назад. Зріст у тебе добрий. Як прізвище?

— Селезньова.

— Спортом займатися будеш?

— Буду, — відповіла Аліса.

— Ну, а чому віддаєш перевагу?

— Я пузиристка, — сказала Аліса й затнулась: прохопилася.

— Це що іще за жарти? — спитав Едуард суворо.

Він був чоловік довірливий і простодушний, його легко було ошукати, він це знав і до розиграшів, жартів та вигадок ставився підозріло. Тому його легше було розігрувати. Взагалі-то він був борець, важковаговик, а як облишив спорт, розтовстів, полисів і зовсім не був схожий на спортсмена. Хоч усі знали, що він на диво сильний.

— Я обмовилася, — пояснила Аліса. — Пробачте. Я хотіла сказати парашутистка.

— Ясно, жарти любиш, — мовив Едуард і відразу втратив до Аліси інтерес.

Краще не заводитися.

Але Фіма Корольов, який уже роздягнувся, щоб грати, цю розмову підслухав.

— Ти не обманюєш про парашут? — спитав він.

— Не обманюю.

— А хіба таким маленьким дозволяють?

— У нас дозволяють.

— Що це все — у нас та й у нас? Де у вас, на Місяці?

— І на Місяці теж, — відповіла Аліса.

Підійшов Коля Наумов, він був каштаном у хлопчиків.

— Важко нам доведеться, — сказав він Юльці.

— Чому? — спитала Аліса.

— А поглянь он на того. — Він показав на хлопця з сьомого "А", два метри заввишки.

— Не людина, а сама тобі акселерація, — мовила Юлька.

Аліса подивилася Колі Наумову просто у вічі й спитала:

— Як ти гадаєш, у майбутньому всі будуть такі високі?

— Що ти знаєш про майбутнє? — здивувався Наумов. — Може, навпаки, люди знову почнуть зменшуватися.

— А ти сам хотів би подивитися?

— Мені й тут справ по зав'язку, — відповів Наумов.

Едуард дістав свисток, дуже маленький у порівнянні з його ручиськом, але свист був пронизливий.

— На розминку! Першими грають дівчатка.

— Шкода, що мені не можна, — пожалкувала Юлька.

— Це не остання гра.

Спочатку подавала Катя Михайлова. Подала вона добре, на тому боці взагалі м'яча не змогли взяти. Але другу подачу прийняли, і, коли м'яч прилетів назад, Лариса Троєпольська благополучно пропустила його між пальцями й здивовано подивилася на свої руки, ніби не могла повірити в таку зраду.

Далі гра йшла зовсім не на користь шостого "Б". Грати вміли, по суті, тільки Катя та Олена Домбазова, а Лариса тільки заважала. Першу партію програли 5:15. Семикласники реготіли і вголос знущалися, учні з шостого "Б" огризались, але не дуже — все, здається, ясно. У перерві Катя влаштувала Ларисі скандал.

— Краще б тебе взагалі не було! Сама не граєш і іншим заважаєш. Я б останній м'яч узяла. Кажу тобі — відійди, а ти?

— Що я? Я відійшла, — мовила Лариса!

Очі її наповнилися голубими сльозами.

Навіть Едуарду стало її жаль, і він сказав:

— Тут майстрів нема, різниця між Ларисою і тобою, Михайлова, непринципова.

Але тут Лариса вирішила, що саме час смертельно образитися.

— Будь ласка, — озвалася вона, — я не буду заважати. Грайте для своєї втіхи.

— Дівчата, припиніть! — гримнув Коля Наумов. — Ви ж не можете уп'ятьох грати.

— Скоро ви там? — спитала капітанша команди сьомого "А".

А той, довготелесий, жертва акселерації, до якого вже приходив тренер із справжньої баскетбольної команди, додав:

— Зустріч закінчилася після першого раунду за очевидною перевагою.

— Ні, — сказала Лариса, — я навідріз відмовляюсь. У мене нога болить.

— Ти навідріз, — обурилася Катя Михайлова, — а клас нехай програє?

— Тоді або я, або ти.

Семикласники сміялися, мало на підлогу не падали від сміху.

— Зіграємо без неї, — мовила Катя. — Нічого страшного. Ми з нею потім поговоримо.

— Уп'ятьох не можна, — сказав Едуард. — Тоді я знімаю команду із змагань.

Юлька подивилася на Алісу й спитала тихо:

— Ти побачила? Може, вийдеш, га?

Аліса підвелася.

— Гаразд, — згодилась вона. — Тільки я не в формі.

— Зараз усе зробимо, — зраділа Катя Михайлова. — Едуарде Петровичу, в нас запасна. Тільки вона перевдягнеться, добре?

— Ми не будемо чекати! — крикнула семикласниця.

— Я одну хвилину, — сказала Аліса, й вони з Катею побігли в роздягальню.

Коли Аліса вийшла на майданчик, усі завважили, що вона дуже засмагла й струнка.

— Де встигла на пляжі полежати? — вигукнув Садовський. — На Венері була?

— Розбігайтеся, суперники! — заверещав семикласник — жертва акселерації. — Здавайтесь, поки не пізно! Чемпіон світу на майданчику!

— Я стану на подачу, — попередила Катя, котра ще не довіряла Алісі. — А ти стій чимближче до сітки. І старайся грати двома руками зразу.

— Добре, — кивнула Аліса.

— Почали! — сказав Едуард.

Подавали семикласниці. М'яч прийняла Катя, та він був сильний, і тому вона відбила його далеко, за майданчик. Один — нуль.

Другу подачу Катя прийняла правильно, і м'яч свічкою піднявся високо над майданчиком. Олена Домбазова хотіла перекинути його на той бік, та Аліса раптом крикнула їй:

— Пасуй мені!

Оленка обережно підставила руки, і м'яч знову злетів угору. Аліса підстрибнула так високо, ніби у неї в тапочках були гумові пружини, рука її піднялася, пальці ледь-ледь торкнулися м'яча, і він, як ядро з гармати, під гострим кутом урізався в майданчик семикласниць і рикошетом відлетів до дальної стінки.

— Молодчина! — похвалила Катя. — Так тримати, Аліско!

Свої почали аплодувати, хоч думали, що це вийшло випадково.

Тепер подавала Оленка. Подавала вона так собі. М'яч полетів високо, прийняти його було легко, й семикласниці відбили подачу. Але цього разу Аліса не стала чекати, поки м'яч прийде до неї від кого-небудь, а підстрибнула біля сітки, дістала його, і він майже вертикально ударився в підлогу.

— Нечесно! — закричали семикласники. — Вона на наш бік залізла!

— Спокійно! — перекричав усіх Едуард. — Мені видніше. М'яч зараховано.

Коли Аліса забила таким чином іще п'ять м'ячів і стало ясно, що нічого з нею семикласниці вдіяти не зможуть, вони зажадали в судді тайм-аут і заявили:

— Вона взагалі не з їхнього класу. Ми її раніше не бачили.

— Хочете, класний журнал покажемо? — спитала Катя Михайлова.

— Вона наша! Наша! Наша! — кричали діти. — Се-лез-ньо-ва! Мо-лод-чи-на!

Довелося гру продовжувати, а коли шестикласниці виграли і цю партію, і третю, вирішальну, той, довготелесий, сказав своїм, але так, щоб усі чули:

— Вона переодягнений хлопець. Я вам точно кажу. Я її бачив, вона на Арбаті живе.

А Алісу оточили учні з шостого "Б" й хотіли підкидати, та Аліса попрохала:

— Не треба, я зовсім мокра, давно не грала.

— Ти в спортивній школі навчаєшся? — спитав Фіма. — Чи у вас усі так грають?

— Більшість, — відповіла Аліса.

— Я сушу голову, — мовив Фіма Корольов. — Що це за місто таке...

Аліса нічого не відповіла, а пішла з дівчатами в душ. Коли вони вернулися, хлопчики вже програвали.

— Едуарде Петровичу, — сказав Коля Наумов, коли рахунок був дванадцять — п'ять на користь семикласників. — Може один і той же гравець у двох командах грати?

Семикласники засвистіли, зареготали, виказуючи повну зневагу, а Едуард Петрович, відповів:

— Посоромся, мужчино!

— При чому тут мужчина? — обурився Фіма Корольов, який у майці й трусах здавався ще круглішим і помідористішим, ніж у костюмі. — У нас у класі повна рівноправність.

Але Едуард не дозволив Алісі знову виходити на майданчик, і хлопці програли. Загалом зустріч закінчилася внічию, та оскільки дівчата виграли 2:1, а хлопці програли 0:2, у фінал вийшли все одно семикласники.

Коли збиралися додому, чекали хлопців, Катя спитала:

— Чого ж ти раніше, Селезньова, не призналася? Вийшла б із самого початку замість цієї свинки, все б інакше склалося.

— Це хто свинка? — спитала Лариса солодким голоском. — Може, ти уточниш?

— І не бажаю уточнювати, — мовила Катя. — Що я сказала, те й чула.

Катя людина пряма, і ліпше з нею не сперечатися. Лариса й не стала сперечатися, але подумала, що їй щось не подобається ця вискочка Аліса.

А Едуард Петрович спитав:

— А ти легкою атлетикою займалася?

— Не спеціально, — відповіла Аліса. — Просто в школі разом із учнями...

— Ясно, — сказав Едуард. — Завтра після уроків чекаю тебе на стадіоні. Наша школа виступає в районних змаганнях. Не підведеш?

— Не підведе, — відповіла за Алісу Катя.

Зі школи Аліса з Юлькою йшли не кваплячись, Юлька згадала волейбольні епізоди. Вона вже не сердилася на Алісу, що та занадто показує свої майбутні здібності: вважала, що Аліса слушно зробила, допомагаючи своєму класові виграти у цих гордих семикласників.

— Мені тепер хочеться, щоб ти свого Колю чимдовше не знайшла, — мовила Юлька. — Ти для нашого класу знахідка. Може, не будемо поспішати? Тим паче, вони не признаються.

— Не говори дурниць! Миж із тобою не в ляльки граємо.

— То що ж робитимемо, Шерлок Холмс?

Вони вже майже підійшли до будинку. Раптом Аліса схопила Юльку за руку й прошепотіла:

— Мерщій!

Вона втягла її в під'їзд і притислася до стіни.

— Що таке?

— Не витикайся!

По тротуару човгали важкі кроки. Крізь скло дверей вони побачили Веселуна У. Товстун квапився, оглядався, майже біг.

— Він нас бачив, — прошепотіла Аліса. — Але тепер загубив.

Кроки завмерли біля щд'їзду.

— Скоріш сюди! — сказала Юлька. — У цьому під'їзді є чорний хід, у двір.

Вони вискочили в двір, перетнули його, вибігли через ворота в інший провулок і, тільки коли повністю збили пірата зі сліду, зупинилися перевести дух.

— Ну, що ти на це скажеш? — запитала Аліса.

— Ти підозрюєш, що.вони вистежили нас біля школи?

— Сподіваюся, що ні. Але не сьогодні-завтра вистежать. Ти ж забуваєш, що ми маємо справу з дорослими бандитами.

— Так, — зітхнула Юлька, — забуваю. Якось не доводилося раніше стикатися.

— Я б підійшла до цього триклятого Колі, — мовила Аліса, — й пояснила б йому: краще віддай мієлофон, бо якщо до тебе доберуться пірати... але він усе одно не повірить.

— Звичайно, не повірить, — озвалась Юлька. — А раптом повірить?

Розділ XI

ЦЕ БАНДИТ ІЗ МАЙБУТНЬОГО!

Боря Мессерер ушиипився було за Колею та Фімою Корольовим, але Коля сказав, що вони йдуть до Фіми робити уроки. Борі була ненависна сама думка про те, щоб робити уроки з доброї волі. І його вмить не стало.

— Посидимо на бульварі, — запропонував Коля.

— Треба поговорити? — спитав Фіма.

— Треба.

Вони сіли на лавку. Коля огледівся, чи не підслуховують їх.

— Ти чого смикаєшся?

— Якби ти знав... — І Коля замовк.

Фіма не міг мовчати довго. До того ж у нього голова була заклопотана подіями останнього дня.

— Як тобі Аліса? Путній товариш, га? — спитав він.

— Отож, — відповів Коля.

— Що?

— Вона мене шукає, — сказав Коля.

— Що-о?

— Шукає.

— Навіщо тебе шукати, якщо ти весь на виду?

— Я опинився в такому становищі, що нікому не розкажеш.

— Та кажи вже, що ти накоїв?

— Я потрапив у жахливу історію.

— Просто зараз сльози потечуть, — мовив Фіма. — Дивитись на тебе сумно. До чого тут Аліса? Вона ж тільки позавчора в наших краях з'явилася.

— Ні, вона раніше з'явилася. Вона спершу в лікарні лежала разом із Грибковою і всіх там. зробила дурнями. Всі повірили, що вона звичайне дівча.

— А вона незвичайна?

— Ти сьогодні хіба в школі не був? Не чув, як вона про Лондон шкварила, ти не звернув уваги, що вона японську мову знає?

— Ну, про японську вона прибрехала.

— Я їй вірю.

— Отже, вона мовний геній, — сказав Фіма. — Але це ще ні про що не говорить.

— А на волейболі ти був? Ти бачив коли-небудь, щор дівчатка так у волейбол грали?

— У справжніх командах далеко краще грають.

— То в справжніх командах, а вона в шкільній. Вона спеціально приїхала, щоб мене знайти.

— То чому ж досі не знайшла?

— Бо вона не знає, що я — це я. Вона мене зблизька не бачила.

— А навіщо ти їй знадобився?

— Бо вона не наша!

— Як не наша? Вона по-російському розмовляє, як ми з тобою.

— Ну й що? Я не це мав на увазі...

— Стривай! — Фіма навіть скочив на лавку. — Вона з іншої планети? Як же я з самого початку не здогадався! Звіоно ж, вона розвідник з іншої планети. Вони зумисне його в дівчинку перевдягай і влаштували у звичайну школу. Вона вивідає всі наші таємниці, й почнеться вторгнення на Землю.

— Зачекай ти зі своїми фантазіями! Ніяка вона не прихідець, а звичайна собі.

— Тоді чого ж ти город городиш?

— А тому, що вона з майбутнього.

— Звідкіля?

— З майбутнього. Вона живе через сто років!

— Слово честі?

— Навіщо я буду тобі брехати? Я її там своїми очима бачив.

— Де?

— У майбутньому, де ж іще.

— Я від тебе збожеволію! — сказав Фіма Корольов. Він аж спітнів од хвилювання, хоч було зовсім не жарко. — А як ти опинився в майбутньому?

— Є деякі речі, яких я розповісти не можу. Але це не означає, що не довіряю. Просто я стільки всього накоїв, що небезпечно тебе вплутувати.

— Мені не страшно, — заспокоїв Фіма. — Якось дам раду. Ти про себе турбуйся.

— І турбуюсь. Але ти будеш слухати?

— Авжеж. Слухаю.

— Отже, я потрапив у майбутнє... Стій!

— Що таке?

Боком, боком Коля швидко сповз із лавки й сховався за неї. Фіма перегнувся назад через спинку й запитав:

— Ти зовсім з глузду з'їхав?

— Не дивись на мене! Сиди, ніби ти один. Я загинув!

Тон був такий, що Фіма зрозумів — не до жартів. Він дістав із портфеля книжку, розгорнув її, спитав, не повертаючи голови й намагаючись не ворушити губами:

— Хто?

У відповідь із-за лавки почувся шепіт:

— Бачиш товстий іде по алеї?

Алеєю поволі йшов товстун розміром у три чоловіки, в темних окулярах і довгому плащі майже аж до землі. Незважаючи на опасистість, він ішов швидко і весь час крутив головою, наче когось видивлявся. Порівнявшись із Фімою, товстун уважно оглянув його, але Колі не помітив.

Та коли товстун уже пройшов мимо, мало все не загинуло. Коля раптом оглушливо чхнув, так що Фіма від несподіванки підстрибнув.

Товстун зупинився й огледівся.

Фіма заходився витирати ніс долонею, вдаючи, що це він чхав.

— Даруйте, — перепросив він товстуна.

Товстун зітхнув і пішов далі.

Нарешті Коля осмілився вилізти з-під лавки.

— Ми ледь не попалися, — сказав він.

— Це мені подякуй. Ти чхав, а я за тебе нежить удавав. Хто цей чоловік?

— Ходімо мерщій, Тут другий може бути. А я його не пам'ятаю, він маленький, непомітний.

Вони перескочили через огорожу бульвару і вбігли в ворота якогось будинку.

— Скажи, хто вони? Чи це теж таємниця?

— Ні, не таємниця. Але я загинув. Я гадав, що тільки Аліса на мене полює, а виявилося, й вони теж.

— Хто ж вони?

— Як хто? Бандити з майбутнього. Може, взагалі з іншої планети.

— Слушно, — мовив Фіма. — Я в його ході відчув щось неземне.

— Нічого ти не відчуа Якби я не сказав, ні за що б не здогадався.

— Куди далі побіжимо? — спитав Фіма. — Багато їх ще за тобою ганяється?

— Не знаю. Може, ще хтось. Але тих я не бачив.

— І що ж їм у тобі не подобається? Фізіономія?

— Мовчи!

— Я знаю, — буркнув Фіма. — Ти вкрав секрет вічної молодості з майбутнього. От вони й хочуть...

Коля обережно виглянув із підвороття.

— Ніби чисто.

— А далі що?

— Ходімо до мене. Я тобі дещо покажу. А то ж ти не повіриш.

— Чому не повірю? — спитав Фіма. — Неодмінно повірю. І що ти вчора вві сні на Марс літав, повірю, і що твоя бабуся живе на Гаванських островах, повірю.

Коля з ним сперечатися не став. Вони пройшли прохідним двором на Сивців Вражок, причому Коля весь час озирався.

Фіма дивився на нього з іронією. А що йому лишалося, окрім іронії? З одного боку, цікаво повірити, з другого — спробуй повір, коли тобі кажуть, що побували в майбутньому, гасали на машині часу, а тепер рятуються від людей звідти. Та ще дівчинка з їхнього класу теж переодягнена людина з майбутнього.

Вони піднялися на другий поверх. Коля відімкнув двері.

— Нікого нема. Мої старі на роботі Ходімо за мною.

— Ти подивися спершу в холодильнику, — зупинив його Фіма, — що там є. Я страшенно голодний. Адже я додому збирався, а там уже обід готовий.

— Ні, ти не романтик, — сказав Коля, але пішов на кухню.

На столі лежала записка від Колиної мами з усіма вказівками — що розігрівати, а що варити.

— Коли я голодний, я зовсім не романтик, — озвався Фіма Корольов. — І взагалі голодних романтиків, мені здається, не буває.

— Ти нічого не тямиш у житті, — заперечив Коля. — Романтики, як правило, голодні А тобі хоч вола згодуй... Холодний суп їстимеш?

— Краще почнемо з котлет. А ти розповідай.

Розділ XII

РОЗПОВІДЬ ТА РЕЧОВІ ДОКАЗИ

Поки Коля розповідав про свою подорож у майбутнє, Фіма непомітно з'їв усі котлети — і ті, що були залишені для Колі, і ті, які мати підсмажила для себе з батьком. Та Коля не помітив спустошення, вчиненого Фімою, бо так був захоплений своїми спогадами, що Фіма міг би з'їсти й холодильник заодно з продуктами.

Людині завжди кортить поділитися таємницею. І чим таємниця дивовижніша й заповітніша, тим дужче хочеться її розповісти. Людина чудово розуміє, що треба мовчати, — її порятунок у мовчанні, а сама носить у собі таємницю, як бомбу сповільненої дії, поки не вибухне. Якби Аліса не прийшла до школи, Коля, може, й утримався б. Але спочатку Аліса, потім товстун-бандит — надто багато для однієї людини. Тут уже без повіреного не проживеш.

Фіма слухав як заворожений. Він і котлети злопав від хвилювання. Їв і не помічав, що робить. Іноді тільки казав: "Ну!", або: "Чого ж ти!", або: "Дурень!"

— От тоді я вискочив із його квартири, — закінчив Коля свою розповідь. — Примчав додому, все сховав і думав — обійшлося. Ти мені віриш?

— Вірю, — мовив Фіма, відкушуючи одразу половину батона. Його рожеві щоки блищали, як лаковані. — Ти б такого не вигадав. Навіть я не зміг би вигадати.

— Якщо ти цю таємницю викажеш...

— А я і не збирався. До того ж таких легковірних, як я, ти не знайдеш.

— І що ти скажеш?

— Що я скажу? Чому ти відразу або наступного дня цього апарата не повернув назад? Зайшов би в машину, вийшов там, поклав на столик, лишив би записку: "Пробачте за турботу". Тільки тебе й бачили.

— Не міг, — відповів Коля. — Ключ мати взяла. Вона, виявляється, в лікарню дзвонила, питала, як там сусід, а він їй переказав, щоб вона ключа, окрім його друга, нікому, навіть мені, не давала. Мабуть, він згадав, що машина часу відкрита. От мати кудись і сховала ключ. Напевно, на роботу з собою носить.

— Так ти б уночі подивився.

— Дивився. Не вийшло.

Вони помовчали. І раптом Фіма спитав:

— Де цей апарат?

— Я тобі не тільки апарат можу показати. У мене й інші докази є.

— Чого ж ти мовчиш? Показуй.

Коля витяг із шухляди столу цигаркову коробку. В ній лежали трофеї, привезені з майбутнього.

— Спочатку оце. — Він дістав золоту зірочку. — Знаєш, що це таке?

— Зірочка.

— Особистий подарунок космонавта далекого плавання капітана Полоскова. Кожна зірочка на грудях означає число зоряних експедицій. Ясно?

— Ясно.

— Тепер оце. Висохло тільки, але все одно вгадати можна.

— Бананове лушпиння.

— Ти геній, Фімо. Точно, це бананове лушпиння. Але не сьогоднішнє. Зі станції юних біологів на Гоголівському бульварі.

— А що, просто неба ростуть?

— Ростимуть. І мавпи стрибатимуть.

— А банан ти з'їв?

— Банан наступного дня довелося з'їсти, щоб не згнив.

— До речі, якби я побував у майбутньому, хоч бананом би свого друга пригостив.

— Я боявся таємницю виказати, а не від скнарості.

— Завжди так, — сказав Фіма. — Коли друг не потрібен, про нього забувають. А коли треба рятуватися — де ти, друже? Спіши на допомогу!

— Годі тобі. Далі показувати?

— Показуй.

— Тримай. Пізнаєш?

— Бублик. Сухісінький.

— Це рослинний бублик, скороспілий, Аркаша вивів.

— Відкусити можна?

— Постривай. Ти вже батон з'їв. А це, як ти гадаєш, що таке?

— Камінь.

— Просто камінь?

— Звідкіля я знаю? Я скажу, що просто камінь, а ти скажеш, що це марсіанський алмаз.

— Ти майже вгадав. Велика співачка Милена Митіна, до речі, моя землячка, з Конотопа, привезла його з гастрольної поїздки по Галактиці й мені подарувала.

— Стривай, Колю, ти хіба з Конотопа?

— Ні, це вона з Конотопа.

— А чому тоді вона твоя землячка?

— Бо там, у майбутньому, я був із Конотопа.

— І тобі вірили?

— Не завжди.

— Ну гаразд. Що іще привіз?

— А недосить? Ось листок, сухий, із швидкоростучого бубличного дерева...

— Я тобі, звичайно, вірю, але що ти мені показав? Золоту зірочку з військового погона, лушпиння банана, бублик, сухий листок і камінь. Якщо хтось матиме сумнів, він тобі враз доведе, що ти в майбутньому не був, а все вигадав.

— Але ж... — Коля подивився на свої скарби чужими очима, і його справді взяв сумнів. — Але ж ти віриш...

— Вірю, — твердо сказав Фіма. — Якщо ти ще що-небудь покажеш.

— Тоді присягни страшною клятвою, що нікому не скажеш.

— Теж мені романтик! Так тільки в дитячих книжках розмовляють.

— Добре, дай слово.

— Я вже давав.

Коля зітхнув і поліз під письмовий стіл, де стояв ящик з шструментами, залишками перевикористаного дитячого конструктора, проводами, зламаними вимикачами та іншими цінними речами. Внизу лежала коробка з-під черевиків. У ній під шаром дрібних деталей — чорна сумка з ремінцем через плече.

— Ну ось, дивися, тільки не зламай. Фіма подивився, зважив на долонях.

— А як працює? — спитав він.

— Просто.

Коля почепив сумку через плече, трохи відкрив кришку, дістав звідти тонкий провідок із навушничком на кінці, вставив його у вухо й сказав:

— Можна починати роботу.

— А звідкіля ти знаєш, як він діє?

— У них машини досить прості, мінімум деталей. Я бачив, як Аліса працювала, а вдома трохи випробував.

— Ну, й про що я зараз думаю? — спитав Фіма, намагаючись ні про що не думати.

— А для чого на тебе настроювати? — мовив Коля. — Ти думаєш, як би самому спробувати.

— А точніше?

— А точніше зараз дізнаємося.

Коля відкрив кришку сумки, всередині — коліщатко. Він став поволі повертати його, настроювати.

— Ага... Ти їсти хочеш? Ти ж усі котлети ум'яв.

— Бреше твій апарат! — розсердився Фіма. — Я про їжу й не думав.

— Отже, твої мізки за тебе думали.

— І вони не думали...

— Дивно...

— Дуже навіть дивно.

— Стій! Де кіт?

Коля обернувся. Фіма теж. Кіт сидів у кутку кімнати, облизувався і витріщав похмурі жовті очища.

— Пробач, Фімо, — сказав Коля. — Накладка з моєї вини. Зупинився на хвилі кота, а в нього одна думка — пожерти б, і ніяких інших бажань, хоча зранку повну тарілку тріски ум'яв.

— Дай краще мені спробувати, — попрохав Фіма. — Якщо вже машина така проста.

— Постривай.

Коля знову покрутив коліщатко.

— Ось, — мовив він. — Можу повторювати твої думки слово за словом. Чути ліпше, ніж по телефону. І не лічи подумки, мене не зіб'єш. "Тридцять сім, тридцять вісім... тридцять дев'ять... Невже він справді може думки читати?" Це я за тобою повторюю. "От би на уроках використати... Руткевич пише контрольну, а ти списуєш, не дивлячись".

— Колю, стій! — закричав Фіма. — Все, я вірю, ти вгадав! Дай тепер мені!

Коля обережно перечепив сумку зі свого плеча на Фімине. Передав йому навушник і відійшов до вікна, ніби його це не стосувалося.

— Крути коліщатко. Якщо почуєш про їжу — це кіт Маркіз. Крути далі, настройка тонка, діапазон дії метрів із двадцять, не більше. Напевно, кожен мозок має свою хвилю...

Фімка покрутив коліщатко, поклав сумку на стіл і сказав:

— А я все-таки думав, що ти брехав. А ти ні слова...

— Важко повірити.

Фіма сів на канапу, схрестив руки на животі й промовив:

— Либонь, я надто багато котлет у тебе з'їв. Зовсім обідати не хочеться, а бабуся в мене: "Чому в нас поганий апетит? Що болить у нашого хлопчика?" Вона мене геть розпестила.

— Та ти про діло говори! — обурився Коля. — Як можна думати про котлети?

— А що говорити? Кепська твоя справа. Ти правду казав.

— Чому кепська?

— Спіймай мої думки, послухай і зрозумієш. Навіщо слова тратити?

— Ти ще російську, сподіваюсь, не забув?

— Що тобі сказати? Накоїв ти — дай боже.

— Знаю.

— І розплутувати доведеться тобі.

— Але ти ж мені друг!

— Друг. Інакше б не переживав. Тобі пощади не буде.

— Певен?

— Цілком певен. Ти порушив першу заповідь мандрівників у часі: порушив його таємницю.

— Але я навіть не знав, що в майбутньому опинюся.

— Сусідові твоєму теж не минути лиха.

— Послухай, вони не такі вже жорстокі. Там навіть наші з тобою сучасники збереглися.

— Хлопчисько ти! До чого тут сучасники? Я гадаю, що тебе таємно переправлять туди й ліквідують. Щоб урівноважити.

— Що урівноважити?

— Твою шкоду. Я одне таке оповідання читав, американське. Там людина в минулому опинилася, метелика роздушила — і не того президента в Америці обрали. Все пов'язано.

— Я цього й побоювався, — сказав Коля.

— А я ще читав оповідання, як один чоловік усе винаходив фантастичні проекти, по нього прийшли із контррозвідки майбутнього й ліквідували.

— Я нічого не винаходив.

— Ти викрав.

— Може, мені зізнатися? Я вже думав підійти до Аліси й сказати: винуватий, хотів як краще. Я ж не крав, а відняв у бандитів.

— Хто тобі повірить? Факт очевидний: ти забрав апарат. І, на жаль, нема тобі пощади.

— Але що робити, Фімко? Може, старим моїм сказати?

— Ні, ти зовсім з глузду з'їхав! Вони тебе з повним правом відразу ж потягнуть до психіатра. Наш хлопчик перевчився, і в нього глузд за розум завернув.

— Так, твоя правда.

— Єдиний вихід — мовчати. Навіть якщо тебе притиснуть до стіни — все одно мовчати. А апарат краще б у Москву-ріку вкинути.

— Ні, цього я не зроблю. Хочеш, тобі дам на схов?

— Щоб мене замість тебе ліквідували?

Хвилин п'ять вони мовчали.

— Еврика! — вигукнув Фіма. — Є рада.

— Яка?

— Коли твій сусід вертається?

— Мабуть, через тиждень або днів через десять. Мама його провідувала.

— От і чудово. Як тільки він повернеться — ти до нього в гості. А апарат із собою береш.

— І що? Я боюсь признатися.

— І не признавайся. Ти скажи, що тобі треба фрегат обміряти. Поки будеш міряти, обережненько поклади апарат йому під стіл. І йди. Ясно?

— Він знайде і подумає на мене.

— А де в нього докази? Може, хтось із його агентів забув.

— А якщо...

— Ніяких "якщо"! Найголовніше — не забудь зітерти з нього відбитки пальців. Не забудеш?

— Ні.

— Згода?

— Добре б... Але ти нікому не скажеш?

— Щоб стати твоїм співучасником у злочині століття? Ніколи! Мені ще жити хочеться... І взагалі, я йду додому. Ти не дрейф, обійдеться.

— Зачекай! Хочеш, ми його у двір візьмемо, послухаємо, що люди думають...

— Щось не хочеться, мене обідати ждуть. А в дворі твої товстуни й злодії можуть підстерігати. — Фіма натяг куртку. — Ти до дверей не підходь, нехай нас укупі не бачать...

Та коли двері були вже відчинені, він раптом вернувся з вулиці й спитав пошепки:

— А по чому Аліса наш клас знайшла? Вона ж тебе зблизька не бачила.

— Я на лавці підписався, пам'ятаєш?

— Ідіот!

— Ідіот, але я ж тоді не думав, що так вийде...

— У майбутньому завжди треба думати. Ти призвіще написав?

— Тільки ім'я. І клас.

— Твоє щастя, що в класі три Колі, — здогадався Фіма. — Будемо вести слідство по хибному шляху. Завтра викладу тобі подробиці.

І Фіма зник.

Розділ XIII

НАПОЛЕОН НА ЗАМОВЛЕННЯ

Пірати не обов'язково бігають по океанах і космосу з кинджалами, пістолетами, лазерльотами. Вони зустрічаються де завгодно. Буває, немовля тільки додибало до ясел, а вже пірат: поспішає відібрати в іншого малюка іграшку. Буває, пірат у житті ніяких законів не порушив, нікого не пограбував і не вбив, а насправді — там думку вкрав, там слово зарізав, там почуття задушив, і шкоди від цього більше, ніж від цілого брига з піратським прапором.

Правда, зараз це справи не стосується, бо Веселун У і Крис були найтиповішими представниками піратського племені, об'єднували в собі піратів звичайних і піратів прихованих. Якщо вдавалося, ставали грабіжниками, вбивцями і злодіями. Якщо їх притиснеш, перебивалися плітками, інтригами, обманом та наклепом.

Розповідають, що якось їх спіймали на туманній планеті Ретиспера й вирішили показати тамтешньому головному лікареві-психіатру. Можна їх вилікувати? Той їх обстежував три місяці, ночей не спав, сам схуд на вісім кілограмів і нарешті поставив діагноз: "Повна атрофія совісті". Що означає: нема в них нічого схожого на совість, незрозуміло їм навіть, що таке сором, каяття, і навіть жаль. Вони й один одного ніколи не жаліли.

Головного психіатра з планети Ретиспера спитали:

— А що тепер із ними робити? Як лікувати? Адже немає невиліковних хвороб.

І лікар відповів:

— На нашій планеті уже впоралися з усіма хворобами. Але з цим дуже рідкісним захворюванням упоратися неможливо. Випадок безнадійний. Будемо думати, шукати шляхи, ліки...

Та, поки йшли ці переговори, пірати оглушили охорону, мало не вбили лікаря-психіатра і втекли. Отож питання, як лікувати людей із повною втратою совісті, залишилося відкритим.

І ось такі люди випадково опинилися в Москві.

Може, навіть на краще, що вони були по зав'язку заклопотані пошуками міелофона і не мали часу на інші каверзи та капості. Хоч і побіжно вони встигли їх накоїти достатньо.

Можна б розповісти детально про те, як пірати, побачивши Алісу, слідом за нею проникли в наш час, як вони її загубили на вулиці, знову знайшли уже в лікарні, як вони намагалися проникнути в лікарню, щоб примусити Алісу виказати Колю.

Можна розповісти про те, як вони стежили за лікарнею, примушували тонкого й майже невидимого вадапаського вужа підслухувати розмови лікарів та сестер, як вони готували викрадення Аліси з допомогою лже-Аліка, на якого обернувся Крис. Можна розказати й про те, як вони знову втратили Алісу й знову її шукали, дедалі звужуючи і звужуючи коло.

Можна розповісти й про інше — як вони цей тиждень жили в Москві, як розшукали забитий будинок, із якого виїхали всі мешканці, бо будинок мали скоро знести, як улаштували в ньому лігвище. Можна розповісти, як вони добули собі одяг, загіпнотизувавши касирку в універмазі, і як крали продукти, — та чи варто гаяти час на цих негідників?

Для подальшої розповіді треба тільки сказати, як пірати влаштувалися на роботу.

Якось вони сиділи у сквері, натомившись від ходіння. Веселун У сказав:

— Грошей мало.

— Я тобі скільки завгодно зроблю, — пообіцяв Крис. — Будуть як справжні.

— Твої гроші небезпечні: на п'ять кроків одійдеш — вони розтануть.

— Кого-небудь пограбуємо.

— Ні, — заперечив Веселун У, — це ж небезпечно. Я дуже примітний. Мене швидко піймають. От ти обернешся на кого хочеш і втечеш, а я попадусь.

— Не турбуйся, і тебе врятую, — мовив Крис.

— Так я тобі й повірив! — сказав Веселун У. — Якщо доведеться непереливки, ти мене відразу продаси.

— Як і ти мене, — відповів Крис. — Поглянь, що це?

До скверу під'їхав великий фургон із написом "Кінознімальна". Фургон загальмував, із нього вискочили молоді люди, котрі витягли прожектори й потягли кабелі. Під'їхали інші машини.

Прожектори, незважаючи на яскравий сонячний день, ушнипилися променями у вікна старовинного особняка, що виходив у сквер. Приїхав автобус, повен драгунів та гусарів у ківерах.

Спритний чоловік у величезних окулярах закричав у мегафон:

— Де Наполеон? Де Наполеон, я питаю!

— У буфеті лишився, — сказала горда красуня в сукні до землі. — Напевно, на автобус запізнився.

— Ну що ти будеш робити! — вигукнув чоловік у окулярах. — Як ви накажете мені знімати без Наполеона?

— Їде, їде! — заволали довколишні.

Під'їхало таксі. З нього вийшов Наполеон. Правда, пірати, від неосвіченості й тому, що народилися на іншій планеті, гадали, що наполеон — це посада.

— Іване Семеновичу! — вигукнув чоловік у великих окулярах. — Ти мене без ножа ріжеш.

Крис насторожився. Він був колекціонером. Колекціонував тортури.

— Ніколи, — відповів Наполеон, зірвав трикутний капелюх і сів на барабан. — У мене мігрень.

— Не може бути! Ти ж уже приїхав! — Чоловік в окулярах був обурений, розгублений, але не втрачав надії.

— А я не приїхав, — сказав Наполеон. — Я тільки попередив тебе й поїхав у поліклініку.

Із цими словами Наполеон сів у таксі. Його суворий профіль у віконці таксі був невблаганний.

— Все, — сказав чоловік в окулярах, дивлячись услід машині. — День пропав! — Він здійняв руки до неба й промовив: — Півцарства за Наполеона!

— Не турбуйтеся, Ниткін, — заспокоїла дама в довгій сукні. — Не переживайте. Він не вартий вашого мізинця.

І тоді з кущів вийшов Наполеон, який нічим не відрізнявся од того, що поїхав.

— Скільки коштують ваші півцарства? — спитав він у Ниткіна голосом Івана Семеновича.

— Що таке? Що таке? — здивувався Ниткін. — Як можна? Ти ж щойно поїхав! Це що, жарт, чи що? Якщо жарт, то кепського тону.

— Я другий Наполеон, — сказав Крис. — Несіть півцарства.

Він сів на барабан, бо думав, що це заняття всіх наполеонів, а довкола зібралася кіногрупа, й ніхто нічого не міг збагнути.

Цієї миті з кущів виплив Веселун У.

— Можу засвідчити, — озвався він. — Мій помічник може скопіювати кого завгодно. В нього талант.

— Не вірю! — закричав Ниткін. — Не вірю! Доведи, що ти не Іван Семенович, котрий поїхав, кинувши нас напризволяще.

— Одну хвилинку, — попрохав Крис.

Він провів перед обличчям долонею й перетворився в самого режисера Ниткіна.

— Переконливо, — похвалив режисер. — Яке перевтілення! Де ж я бачив це неприємне обличчя?

— Це ви, Ниткін, — підказала дама в довгій сукні янгольським голосом.

Решта захихикала. Режисер суворо мовив:

— Усі по місцях, починаємо зйомку!

— Ні, — заперечив Веселун У, — спочатку про гроші. Як платити будете?

— За ставкою, — відповів режисер. — Як за масовку.

— А це багато? — спитав Крис.

— Ну, як вам сказати...

— Тоді платіть мені стільки, скільки одержував ваш колишній Наполеон.

— Але це неможливо... Він заслужений артист...

— Ах, неможливо? — перепитав Крис.

— Стривайте! Платимо. Я вам свою платню віддаватиму. Мистецтво важливіше.

— І мені, — зажадав Веселун У.

— А вам за що? — здивувався режисер.

— Мій помічник один не працює.

— Це правда? — спитав режисер.

— Він жартує, — відповів Крис. — Я без нього чудово працюю. А він знайде собі іншу роботу. У вас буде для нього інша робота?

— Що ж... — Режисер подивився на Веселуна: — Як у вас із силою?

— Я сильний, — скромно сказав Веселун У. — Однією лівою вкладаю трьох склісів.

Режисер не знав, звичайно, хто такі скліси, але кивнув. Режисер повинен усе знати.

— Будете ставити декорації.

— І одержувати, як Наполеон, — мовив Веселун.

— Ні в якому разі! — обурився Крис. — Він недостойний.

— Он як! — спалахнув Веселун. — Тоді я йду. І якщо сам знайду, не сподівайся, що поділюся.

— Товариші артисти, — спробував примирити Ниткін, — ми все владнаємо. Не турбуйтесь!

Відтоді пірати працювали в кіногрупі. Крис замінював по черзі всіх акторів, які занедужали, а іноді йому просто показували фотокартку, і він удавав, кого треба. Режисер Ниткін віддавав йому всю платню, а сам позичав гроші в асистентів. Але пірати снідали й вечеряли в ресторані, пили коньяк, їздили на таксі, їм вічно не вистачало грошей, і вони крали із знімального майданчика цінні прилади. Двічі їх ловили на цьому ділі, але прощали, бо Крис був великим дублером — він міг удавати Наполеона, генералів, солдатів, світських красунь, старих ченців, дітей, коней і навіть вірного Гастона, улюбленого пса маршала Мюрата.

Крисові лестило, що всі з ним носяться як із писаною торбою, кличуть на ім'я по батькові — Крис Крокрисович — і запрошують у наступну картину Ниткіна "Кощій Безсмертний". Він навіть подумував, чи не лишитися йому в кіно. Але Веселун, який займався фізичною працею і був роботою невдоволений, не давав Крисові всерйоз захоплюватися мистецтвом і після зйомок тягнув на пошуки Аліси й Колі.

З кожним днем пірати звужували кола довкруг своїх жертв. Зі своїм досвідом полювання на людей вони мали от-от їх знайти.

Розділ XIV

ДИВНА ДІВЧИНКА

Увечері Юлька навіщось підійшла до вікна й вигукнула:

— Оце-то так!

— Що там таке? — спитала Аліса.

— Ти не повіриш! Поглянь.

Та Аліса не зразу підійшла до вікна. Вона спитала ще раз:

— Все-таки скажи, Юлько, що ти там бачиш.

— Та не бійся, це не пірати, — засміялась Юлька. — Там унизу стоїть Наполеон Бонапарт у трикутному капелюсі. Під самісіньким ліхтарем. Мене побачив і махає рукою. От сміхота!

Аліса так і не підійшла до вікна. Вона поставила на стіл останню чашку і спитала:

— А у вас що, Наполеони часто гуляють вулицями?

— Навіщо ж піратам так дивно вдягатися? — відповіла Юлька.

— А я читала, що колись давно мисливці в Африці одягались як дурники, допитливі страуси до них бігли звідусіль подивитися на чудо. Отут страусів і пристрелювали з лука.

Юлька відійшла од вікна.

— Справді-бо, навіщо людині одягатися Наполеоном і стояти в мене під вікном?

— Я тобі скажу навіщо. Що б я робила на місці піратів? Стала б перевіряти мої зв'язки. Згадала б, що я лежала в палаті з однією дівчинкою, котра дуже відважно поводилася, коли напали пірати. Можливо, Аліса все цій дівчинці розказала. А якщо Аліса розказала, може, вона потім до цієї дівчинки втекла. Як ти гадаєш, логічно?

— Знаєш що? Я зателефоную Аліку Борисовичу.

— Навіщо? Твоя мама з ним уже сьогодні розмовляла по телефону.

— А я спитаю, чи не шукав хто-небудь моєї адреси.

— Це нічого не змінить, — мовила Аліса. — Якщо вони тебе вистежили, то скоро чекай гостей. І нащо я тільки тебе вплутала у цю історію!

— Кого вплутала і в яку історію? — спитала Наталя, заходячи до кімнати. — Ви щось, дівчатка, секретничаєте, а мене в свою компанію брати не хочете.

— Ні, що ти, мамо! — відповіла Юлька. — У нас нема таких секретів.

— Якщо нема, неси чай, — сказала Наталя, — і клич бабусю.

Коли вже пили чай, Наталя раптом згадала:

— Я сьогодні з вашим Аліком Борисовичем розмовляла. Він сказав, що якийся хлопчик приходив у лікарню, питав Юльчину адресу. Коли ж ти встигла залицяльником обзавестися?

— Нема в мене ніяких залицяльників! — обурилася Юлька.

Аліса під столом наступила їй на ногу.

— Ой! — відразу збагнула Юлька. — А який він був на вигляд?

— Я не поцікавилася.

У двері подзвонили.

Юлька хотіла підхопитися, та Аліса стримала її.

— Ну, що ж ви? — спитала Наталя. — Відчиняйте, дівчатка.

— Мамо, — попрохала Юлька, — відчини, будь ласка, і, якщо це Наполеон, скажи, що мене нема дома.

— Хто? — спитала бабуся. — Наполеон? Тоді я сама відчиню двері: все життя мріяла зустрітися з Наполеоном.

— Мамо, — повторила Юлька, — ти сама відчини.

— Наталю, — сказала Аліса, — нас нема вдома.

— Ми взагалі тут не живемо, — додала Юлька. — Розумієш?

Дзвінок дзвонив безперестанку.

— Гаразд, — відповіла Наталя, — спробую розібратися.

— Дівчатка, чого ви заметушилися?.. — почала Марія Михайлівна.

— Тихшше!

Чути було, як Наталя відчиняє двері. Потім її голос:

— Вам кого?

І раптом усі почули тоненький дівчачий голосок:

— Я до Алісочки.

— До якої?

"Молодчина Наталя!"— подумала Аліса.

— Я зі школи, — почувся голос дівчинки. — Мені вчителька наказала до Юлі з Алісою піти.

— Навіщо? — спитала Наталя.

— Вони повинні допомогти готуватися до екзамену. Вони обіцяли.

Голос у дівчинки був такий тоненький, ніби вона от-от заплаче.

— А до якого екзамену? — спитала Наталя.

— До якого, до якого? — Голос дівчинки змінився, і в ньому прозвучала злість. — До найголовнішого екзамену.

— А ти в якому класі, дівчинко? — спитала Наталя.

— Не скажу.

— Боюся, що такі маленькі дівчатка не складають екзаменів, а граються в ляльки. Тебе неправильно сюди послали.

— Аліса тут живе? Ви мені не відповіли, жінко.

— Це він, — прошепотіла Юлька. Аліса кивнула.

— Дивна дівчинка, — мовила бабуся, — піду погляну.

— До побачення, — попрощалася Наталя.

— Ми ще побачимося, — огризнулась дівчинка. — Тільки ти мене не впізнаєш.

Грюкнули двері.

Бабуся з Наталею повернулися до кімнати.

— Дивна дівчинка, — сказала Наталя. — Хто й навіщо міг її до нас послати?

Юлька мовчала. Аліса знову сіла до столу й підсунула до себе чашку.

— Може, хтось із вас хоче зі мною відверто поговорити? — спитала Наталя.

Дівчатка мовчали.

— Ну гаразд, — мовила Наталя. — Але не думайте собі, що в мене погана пам'ять.

— Ми тобі неодмінно все розкажемо, мамо. Слово честі! — пообіцяла Юлька.

— Тільки не запізніться, — відповіла Наталя.

Пізно ввечері, коли дівчатка вже лягли спати, Юлька залізла до Аліси на канапу й зашепотіла:

— Може, їй усе розповісти? Вона збагне, вона своя.

— Ти не розумієш, — заперечила Аліса. — Наталя добра людина, але вона передусім мати. Вона повинна нас із тобою захищати. Ти уявляєш, що вона думатиме? Вона ж збожеволіє від неспокою.

— І бабуся теж, — сумно сказала Юлька.

— Тепер ми мусимо бути вдвічі обережніші, — мовила Аліса. — Завтра чи післязавтра вони доберуться до школи.

— А ми ще нічого не знаємо.

Розділ XV

СПИТАЙ У САДОВСЬКОГО

Наступного дня Аліса знову себе виказала на математиці.

Це сталося так.

Коля Садовський бився біля дошки, списавши половину вільного простору, і ніяк не міг виплутатися з рівняння. Щоправда, воно було не просте, а погода за вікном стояла сонячна, й у всіх, окрім Мили Руткевич, був неробочий настрій. Нарешті математичці набридло боротися з Садовським, і вона спитала, хто йому допоможе. Звичайно, Мила піднесла руку, пройшла до дошки відкинула за спину свою чудову косу, стерла все, що написав Садовський і впевнено вивела відповідь: "х" у неї дорівнював 1,25.

І тоді Аліса з місця, не підводячись — ніяк не могла навчитися, — сказала:

— Ікс дорівнює одиниці.

Мила спалахнула, коса ворухнулася за спиною від обурення. Вона подивилась на математичку Нелю, а та кивнула їй і мовила:

— Селезньова не має рації. Сідай, Руткевич. Ти правильно розв'язала.

— Це не в волейбол грати, — підколов Фіма Корольов.

І поки Руткевич, торжествуючи, йшла на своє місце, Неля стала до дошки, щоб написати приклади додому. І тоді Аліса голосно сказала:

— Ікс дорівнює одиниці. Я можу довести.

— Довести? — здивувалася Неля й підняла тонкі брови.

Неля молоденька, завита, як баранець, у довгій сукні, дуже модна, і всі дівчатка в класі її обожнювали.

— Авжеж, — відповіла Аліса. — Ви дозволите?

— Ну що ж, іди до дошки.

Юлька шепнула:

— Алісо, ти знову?

Та Аліса тільки відмахнулася.

Вона не стала витирати з дошки розв'язок Мили, а на вільному боці заходилася швидко й дрібно писати свій розв'язок. І сталося те, чого боялася Юлька: Аліса писала зовсім неймовірні значки й символи, яких, напевно, навіть у десятому класі не вивчають. Усі в класі затамували дух, а Мила відвернулася до вікна, ніби це її геть не торкалося.

Неля дивилась на дошку, схиливши гарненьку завиту голівку, і всі чекали, що буде. Якби вчителька була стара, досвідчена, вона, мабуть, сказала б, щоб Аліса сідала, бо в шостому класі не вивчають вищої математики. Але Неля була молода й зовсім забула, що вона в класі. Раптом вона вигукнула:

— Ні! Ось тут ти й наплутала!

Вона вихопила в Аліси крейду, перекреслила останній рядок і стала писати своє, теж зі значками.

— Як же так? — здивувалась Аліса. — А якщо так?

Збоку це скидалося на тенісний матч. Суперники перекидали через сітку м'ячик, не звертаючи уваги на глядачів. Обидві були так захоплені своєю справою, що не почули дзвінка, та й ніхто в класі не почув дзвінка. Раптом двері відчинилися, в них з'явилася фізіономія із сусіднього класу й запитала:

— Ви що, не чули? Вже перерва.

Тоді суперниці поклали крейду, одійшли від дошки, й Неля промовила:

— І все-таки ти не маєш рації.

— Доведіть, — сказала Аліса.

Мила Руткевич, складаючи книжки, сказала голосно, так, щоб усі чули:

— І навіщо тільки дехто хвалиться своєю освіченістю, коли цього нема в програмі!

Всі обступили Алісу з Нелею, а Катя Михайлова спитала:

— Ти в математичній школі вчилася?

— Ні, — відповіла Аліса.

— Молодчина, — похвалила Неля. — Якщо хочеш, залишайся після уроків, ми з тобою розберемося в цій штуці.

— Даруйте. Але сьогодні після уроків у мене справи.

— Тобі треба брати участь у математичній олімпіаді, — порадила Неля.

— Ой навряд, — сказала Мила Руткевич, яка підійшла ближче. — Там слід просто розв'язувати, без викрутасів.

У коридорі Юлька накинулася на Алісу:

— Навіщо ти звертаєш на себе увагу? Хочеш здобути славу математичного генія?

— Але ж відповідь була справді неправильна. Як же я могла мовчати? І взагалі вельми цікавий казус...

— Добре тобі, що через сто ооків ви такі штуки з дитинства знатимете. Якби я в пушкінський ліцей приїхала, я б теж там стала вундеркіндом.

— У ліцей тебе б не пустили, — зауважила Аліса. — Туди дівчаток не брали. Ти краще подивися, яку мені записку підкинули. У зошит заклали.

— Хто?

— Я не бачила.

Юлька прочитала: "Спитай у Садовського, чому дорівнюватиме "х" через сто років. Доброзичливець".

— Ой! — скрикнула Юлька. — Це він?

— Не знаю. Ти цей почерк знаєш?

— Знайомий почерк. Я подумаю і згадаю. Знаєш, я з самого початку підозрювала, що це Садовський. Він типовий авантюрист. І комусь навіть розповів, що в тебе був. Влаштуймо йому допит.

— Зачекай. А може, хтось зумисне про нього написав?

— А навіщо зумисне писати?

— Щоб відвести од себе підозру. Уяви собі, що хтось перелякався.

— Хто?

— Сулима. Або Наумов.

— І щоб вони стали вину звалювати на Садовського? Слухай, Аліска, я тобі вже казала — нема в нас у класі таких уркаганів. Щоб украсти мієлофон, а потім ще на іншого підозру звалювати. Ти ж сама говорила, що Коля не крав, а тільки хотів відняти у піратів.

— Говорила.

— Я все-таки гадаю, що хтось із хлопців дізнався про таємницю Садовського і хоче тобі допомогти.

— Коли б хотів — підійшов би і сказав.

— А якщо він боїться?

— А кого йому боятися? Садовського?

— Не знаю, тільки все це можна взнати без твоєї делікатності. Коля Садовський, підійди сюди!

Коля, ніби навмисне, проходив неподалік.

— Тебе можна спитати про одну річ? — сказала Юлька.

— Питай, тільки двійок не став.

— Юлько, не треба, — втрутилась Аліса. — Ти все зіпсуєш.

— Так серйозно? — спитав Садовський. — Тоді не відстану, поки не дізнаюся, в чім справа,

— Колю, ти не брав однієї цінної речі? — спитала Юлька.

— Я?

— Так. А потім не вернув назад.

— Якої речі? — спитав Садовський. — Може, я взяв, але не помітив?

— Помітив, помітив, не прикидайся.

— Та скажи, що за річ? У чому ти мене підозрюєш?

— Виходить, не брав?

— Я брав, я все беру й ніколи не повертаю. До речі, я тільки сьогодні вранці взяв сто карбованців по карбованцю в однієї бабусі, щоб обклеїти ними двері у ванній.

— Колю, зараз же облиш блазнювати! — обурилась Юлька. — Я тебе серйозно питаю.

— Якщо тобі серйозно відповідати, — сказав Коля, — то я повинен на тебе образитися. Ти мене звинуватила у викраденні цінних речей і досі не вибачилася. Ти не маєш наміру це зробити зараз же?

Аліса здивувалась, як змінився голос Колі Садовського. От тобі тюхтій і вигадник. Щойно був сонним рудим пугалом, а зараз в очах така злість, ніби от-от лусне Юльку по голові кулаком.

— Ми обидві просимо вибачення, — швидко мовила Аліса. — Це був тест такий, не звертай уваги.

— Який тест?

— На почуття гумору, — пояснила Аліса. — Ти його не витримав.

— Уперше в житті, — признався Садовський.

Незрозуміло, повірив чи ні.

— Дурненька ти, Юлько, — сказала Аліса, коли Коля відійшов. — Адже просила я тебе, не втручайся!

— Це вже не тільки твоя справа, — відповіла Юлька. — Це спільна справа. Всього класу. Невже ти не розумієш?

— Я одне розумію, — промовила Аліса, — що хтось із наших хлопців ховає в себе мієлофон. Це погано й боягузливо. До того ж він наражається на страшну небезпеку.

Останнім уроком була географія. Вчителька розказувала про клімат і населення Індії. Тільки вона закінчила оповідати про тваринний світ, як Фіма Корольов із місця сказав:

— А Селезньова в Лондоні була.

— Ну й що? — здивувалася вчителька. — Ми ж сьогодні проходимо Індію.

— А може, вона і в Індії була, — не заспокоювався Фіма Корольов.

"Чого він причепився? — подумала Аліса. — Ще його не вистачало!"

— Селезньова, — спитала вчителька, — ти справді була в Індії?

"Зараз знову признається", — подумала Юлька. Аліса підвелася і сказала:

— Так, я була в Індії.

— Це дуже цікаво! — зауважила вчителька, яка вже багато чого чула про нову, незвичайну учениці. — Поділися з нами враженнями.

— Я там була недовго, — сказала Аліса.

— Все одно. Ти ж що-небудь бачила?

— Бачила.

— Які ти там бачила міста?

— Я бачила Делі, Мадрас і Гандібад.

— Щось я не чула про третє місто, — мовила вчителька.

— Його названо на честь Індіри Ганді, — пояснила Аліса. — Ми в ньому приземлялися, коли летіли в Австралію.

— Дивно, — сказала вчителька.

— В Австралію! — здивувався Мессерер. — Збожеволіти можна!

"Звісно, — збагнула Юлька, — цього міста ще нема, воно тільки буде. Ну хто тягне Алісу за язик!" І тут ще втрутився Фіма Корольов. Він якось чудно, вредним голосом мовив:

— Нехай вона скаже, в якому році вона туди літала.

Аліса враз повернулася до Фіми:

— Що ти хочеш цим сказати?

— Що чула, — відповів Фіма.

— Діти, тихше, — зауважила вчителька. — Сідай, Алісо.

І вона ніби нічого й не сталося повела далі розповідь про Індію, але її погано слухали. Всі перешіптувалися й дивилися на Алісу. А вона написала записку Фімі Корольову:

"Що ти мав на увазі? Аліса".

Невдовзі прийшла відповідь:

"Сама знаєш".

Аліса обернулася до Юльки й сказала пошепки:

— Не спускай з нього очей.

— Сама розумію, — відповіла Юлька.

Після уроків Аліса зразу рушила до Фіми, та він перестрибнув через стіл і втік у коридор.

Юлька догнала Алісу в коридорі, зробила страшні очі й прошепотіла:

— А що, як там був не Коля?

— Як це?

— А що, як це Фіма Корольов? Він страх хитрий. Він може підписатися чужим іменем.

— Про це ми не подумали, — сказала Аліса. — Мені здається, що обидві сьогоднішні записки написані однією рукою!

— Це він! Може, побіжимо за ним? Притиснемо його до стіни!

— Постривай. Я все-таки гадаю, що він записку про Садовського написав, аби мене збити зі сліду.

— У будь-якому випадку він напевно знає, в кого мієлофон, — мовила Юлька. — Голову даю собі відрубати!

— Твоя правда, — згодилась Аліса. — А з ким він більше дружить? Із Сулимою?

— Мабуть, так. Хоча він з усіма дружить. А потім свариться.

— А Сулима де?

— У шахи пішов грати. В актовому залі турнір, гросмейстер приїхав.

— Біжімо туди!

Розділ XVI

СУПЕРГЕРЛА!

В актовому залі зсунули в ряд столи й поставили на них тридцять шахівниць. Гросмейстер був худий, засмаглий і схожий на веселого кучерявого розбійника. Аліса стала навшпиньки, видивляючись Сулиму.

Боря Мессерер проштовхався до неї й сказав.

— Я знаю, як тебе називати, — похвалився він.

Діти обернулися. Катя Михайлова спитала:

— Як?

— Аліса у волейбол грає краще за всіх. Математику знає. В Лондоні була, в Австралію літала, по-англійському розмовляє навіть ліпше од мене. Вона супермен.

— Нісенітниця якась! — обурилась Аліса. — Дивлюсь я на тебе, Мессерер, і думаю, який же ти легковажний!

— Менше думай, полисієш, — докинув Коля Садовський.

— Супермен — це мужчина, — зауважила Катя Михайлова.

— Отже, вона супергерл, — сказав Коля Садовський.

— Не супергерл, а супергерла, — поправив Мессерер. — Треба знати закони російської мови.

Фіми Корольова не було видно.

Аліса побачила Сулиму й намагалася підійти чимближче.

Раптом Аліса огледілась, помітила Юльку:

— Згадала!

— Що згадала? — спитала Юлька.

Аліса наблизила губи до Юльчиного вуха й прошепотіла:

— Це найстрашніша таємниця, яку я тобі можу розказати. Але в нас дома є книжка, що зветься "Творчість Бориса Мессерера".

— Однофамілець, — відмахнулась Юлька. — Нічого з нього не вийде, бо він несерйозний.

— Сідайте, шахові бійці, — запросив Едуард Петрович.

Діти почали совати стільці, розсідатися. З дівчат грали тільки Мила Руткевич та одна дівчинка з восьмого класу.

— Ну, всі готові? — спитав Едуард Петрович.

— А де Тимошкін? — поцікавився хтось.

Місце поруч із Колею Сулимою було вільне.

— Тимошкін захворів.

— Ну гаразд, — сказав Едуард, — почнемо без Тимошкіна.

— Алісо, — спитав Боря Мессерер, — може, ти і в шахи граєш? Як у вас, у супергерлів?

— У супергерл, — поправила його Юлька.

— Едуарде Петровичу, — гучно мовив Боря, — Селезньова хоче грати замість Тимошкіна.

— Селезньова? — здивувався Едуард. — Так-так, звичайно. Сідай. Тільки швидше. — І він показав на вільний стілець поруч із Колею Сулимою.

— Ну, дівчинко, — сказав гросмейстер і усміхнувся, — не соромся.

Усі в залі втупилися в Алісу. Вона мерщій сіла поруч із Сулимою.

— Здрастуй, колего, — привітався Коля й усміхнувся. — Якщо туго стане, я тобі постараюсь допомогти.

— Спасибі, — подякувала Аліса. — Тільки краще вже я самостійно пограю.

Гросмейстер пішов уздовж ряду стільців, швидко простягаючи вперед руку й рухаючи на два поля королівського пішака. Дехто з учнів одразу відповідав, дехто почав думати. Коли гросмейстер другий раз пішов цим же маршрутом, виявилося, що всі, крім Мили Руткевич, зробили хід у відповідь. Гросмейстер, мигцем глянувши на дошку, робив другий хід залежно від того, як відповів йому суперник. Після четвертого ходу він одійшов від столів, поговорив про щось з Едуардом, закурив, і ніхто не зробив йому зауваження. Вболівальники стояли за спинами найсильніших гравців і дивилися на шахівниці. Таких гравців було чоловік шість. У Сулими було принаймні двадцять уболівальників.

На п'ятому ході сталося нещастя на другій дошці. Один п'ятикласник одержав дитячий мат, і гросмейстер сказав "Пробачте", ніби ненароком наступив йому на ногу. П'ятикласник зашарівся й потихеньку виповз із-за столу.

Мила Руткевич здалася, коли за столами лишалося не більш як десять чоловік, — вона проґавила туру, бо дуже переживала і боялася що-небудь проґавити.

Сулима надовго задумався, і гросмейстер уже двічі проходив мимо й не робив ходу, бо Колині фігури залишилися без руху. Раптом Аліса, яка весь час поглядала на сусідню дошку, сказала:

— Конем на Ф-6. — І відвернулася.

— Ого! — вигукнув Коля Наумов, котрий уважно стежив за справами Колі. — Ти подивись, точно, на Ф-6! А якщо він турою, то ти далі.

— Не підказуйте! — сказав Коля сердито. — Тепер уже так не піду.

— Ну що, юначе, — спитав гросмейстер, — ви готові?

Коля мовчав.

— Він хотів піти конем на Ф-6, — втрутився Боря, — але має сумнів.

Гросмейстер усміхнувся:

— А що ж, розумний хід. Спробуйте. Можуть вийти цікаві ускладнення.

І Коля слухняно посунув коня.

Гросмейстер задумався. Але не став рухати вперед туру, як вирішив за нього Наумов, а відступив королем.

Тепер уже майже всі глядачі стовпилися позаду Колі й натискали йому на спину, тому Едуарду довелося втрутитись і сказати:

— Діти, не заважайте грати. Ви ж перекинете стола.

Всі так переживали за Колю, що, крім Юльки, ніхто не звернув уваги на те, як довго стояв гросмейстер біля Алісиної дошки, потім зітхнув і мовив задумливо самому собі:

— Ні, цієї жертви я не прийму.

Посунув уперед пішака і перейшов до дошки, що лишилася в кінці столу. Але з півдороги вернувся, ще раз поглянув на Алісину шахівницю, похитав головою.

Аліса відповіла на хід пішака й стала дивитися, що збирається робити Коля з допомогою порадників, які його дружно збивали з пантелику, хоч Едуард вимагав, щоб не підказували.

— Ферзем, ферзем! — шепотіли, шипіли, говорили, навіть кричали за спиною.

— Слоном! — наполягали інші.

От-от могла початися бійка.

Коля, геть розгублений, глянув на Алісу. Вона на його дошку не дивилась. Самими губами сказала:

— Пішаком на аш-4.

І коли гросмейстер підійшов, Коля рушив пішаком на аш-4.

Гросмейстер зрадів за Колю.

— Молодчина! — похвалив він. — Цього ходу я боявся.

Та певно, раз боявся, заздалегідь придумав відповідь.

— Шах, — оголосив він.

— Ой! — пролунало в юрбі уболівальників.

Коля схопився за голову.

— Я ж казав, — озвався Боря. — Я ж попереджав!

Тим часом гросмейстер вернувся до Аліси, і там становище йому зовсім не сподобалось.

— Так, — мовив він, — я захопився.

Юлька потягла за рукав Колю Наумова.

— Ти тільки поглянь! — прошепотіла вона.

— А що? — Коля й дивитися не став.

— Поглянь же!

Нарешті гросмейстер пройшов у той кінець столу, поставив мат десятикласникові в окулярах. Тепер у нього лишалося тільки двоє противників. Едуард Петрович став навпроти Аліси, оцінив позицію, похитав головою і сказав Юльці Грибковій змовницьким голосом:

— Треба, щоб вона зосталася в нас у школі. Якщо ти патріот, ти цього, Грибкова, доможешся.

Тоді Юлька зрозуміла, що Аліса може виграти у самого гросмейстера.

— Я б сама мріяла, — відповіла вона фізкультурникові.

А Аліса дивилася на дошку Колі Сулими і ніяк не могла придумати, як подолати гросмейстера. Виходило, що гросмейстер накине Колі обмін ферзів, а відтак доможеться вічного шаху. Буде нічия.

— Здаватися? — спитав Коля Алісу.

— Ти збожеволів!

Цієї миті підійшов гросмейстер.

— Яке ваше рішення? — спитав він у Сулими.

— Можна, я ще подумаю? — попрохав Сулима.

— Думайте.

Гросмейстер повернувся до Аліси.

— Так, — сказав він, побачивши її хід. — Що ж, дякую. Мені урок за самовпевненість. Здаюся. — Він потиснув Алісі руку.

Аліса підвелася й мовила:

— Вам спасибі. На вашому місці я з тридцяти партій десять би програла. Це ж важкий труд — тримати в голові стільки позицій.

— Ні, ви не маєте рації, — заперечив гросмейстер. — Я тримав у голові лише три-чотири позиції. Решта не викликали в мене побоювання.

Вони повернулися до Колі Сулими.

Він іще думав.

Окрім Юльки й Едуарда Петровича, ніхто не помітив, що гросмейстер програв Алісі. Усі втупилися в дошку Колі Сулими.

Коля тричі тяг руку до свого короля, все ніяк не міг вирішити, куди його відвести, хоч це вже не грало ролі.

Гросмейстер рушив уперед своїм ферзем.

— Шах.

— І вилка на твого ферзя, — додала Мила Руткевич уголос, хоч і без неї всім це було ясно.

Коля глянув у відчаї на сусідній стілець, де мала сидіти Аліса, але там її не було.

— Їж королеву, — сказав Наумов, який грав погано й тому називав усі фігури по-аматорському.

— Не "їж королеву", а "візьми ферзя", — поправила його Мила.

Коля серед повної тиші поставив свого ферзя на місце гросмейстерського, і той відразу ж оголосив йому вічний шах турою і конем. Тричі вони повторили ходи.

— Нічия! — оголосив Едуард Петрович.

— Нічия! — закричали вболівальники. — Нічия! Ура!

— Сулима з гросмейстером унічию зіграв!

— Хвилину уваги! — сказав Едуард Петрович. — Дозвольте від вашого імені подякувати Володимирові Аркадійовичу за те, що він не пошкодував свого часу, приїхав до нас і провів цей сеанс.

Усі заплескали в долоні.

— Загальний рахунок сеансу, — вів далі Едуард Петрович, — двадцять вісім з половиною на півтора на користь гросмейстера.

Всі так і охнули.

— А хто ж іще внічию зіграв? — спитала Мила Руткевич. — Це, напевно, помилка.

— Ніякої помилки, — відповів гросмейстер. — Я теж удячний вам, діти. Дехто з моїх сьогоднішніх суперників показав себе справжнім бійцем. Я навіть думаю, що, якби мій останній суперник, з яким ми зіграли внічию, був трішки рішучий і менше слухав своїх уболівальників, він міг би виграти в мене, як і та дівчинка...

— Яка дівчинка? — спитала Мила Руткевич.

Гросмейстер почав шукаги очима Алісу.

— То це ж Аліса Селезньова! — не витримала Юлька. — Вона виграла у гросмейстера!

— Де Аліса? Яка Аліса?

Учні з інших класів Аліси ще не знали, і зчинилася метушня, і гучніше за всіх було чути голос Борі Мессерера:

— Я ж вам казав, що вона супергерла! Моє відкриття! Я її перший намалював!

Розділ XVII

ЧЕРЕЗ ПАРКАН І НАЗАД

— Як конспіратор ти нікуди не годишся, — заявила Юлька Грибкова, коли їм з Алісою вдалося непомітно зникнути із школи.

— Знаю, — буркнула Аліса.

— "Знаю, знаю"!.. — Юлька ще дужче розпалювалася від Алісиної покірності. — Ти приїхала сюди мієлофон шукати чи демонстрацію влаштовувати?

— Дуже важко обманювати людей, — виправдовувалась Аліса. — Якщо починаєш що-небудь робити...

— Ну хай іще, коли по-англійському заговорила. Це буває навіть з нашими учнями. Я допускаю, що в волейбол ти могла грати. Врешті-решт, ти мене замінила і класові допомогла. Але вся оця історія з математикою...

— Я захопилася. Надто вже цікава проблема постала.

— Я сиділа й тремтіла, що тебе викриють. А ти думала тільки про проблему. Егоїстка нещасна! І з шахами ти що накоїла! Хто тебе просив у гросмейстера вигравати? Ти гадаєш, у нас десятикласниці часто у гросмейстерів виграють?

— У нас теж рідко. І якби з ним один на один зустрілися, я ніколи б не виграла.

— Ой, скромниця! Я зараз зомлію від розчулення!

Ззаду провулком гупали важкі кроки.

— Алісо! — Юлька обернулась і схопила Алісу за рукав. — Ми попались!

Провулком до них бігло двоє. Товстун високого зросту і поруч нього невеликий худенький чоловік. Вони махали руками і щось кричали.

— Хутчій!

Юлька з Алісою припустили від них. І, як на злість, жодної підворітні, жодного відкритого під'їзду, жодного повороту. Не сховаєшся.

— Біжи зигзагами! — крикнула Аліса. — Вони снодійними кулями стрілятимуть.

— Стійте! — долинало ззаду. — Стійте! Зупиніть їх!

Наче на зло, якийсь громадянин із портфелем та сумкою почув крик і вирішив, що допомагати краще тим, хто доганяє. Він широко розставив руки — портфель і сумка загородили півпровулка, й Аліса з Юлькою розбіглися аж попід стіни, щоб обминути цю несподівану перепону. Чоловік розвернувся й побіг за ними.

Раптом у Юльки підвернулась нога, і вона впала на бруківку.

Аліса почула її крик і зупинилась.

— Біжи далі! — гукнула Юлька. — Мені вони нічого не зроблять! Я їх затримаю!

Та Аліса не слухала. Вона вернулася до Юльки, що сиділа на асфальті, й спробувала підняти її.

— Ну, скоріше, — повторювала вона. — Вже небагато лишилося.

— Ні, я не зможу. Біжи без мене.

Аліса вже підхопила Юльку під пахви й трохи підняла. Юлька підігнула ногу, і вони зашкандибали удвох на трьох ногах.

Тут їх і наздогнав чоловік із портфелем та сумкою. Він з наскоку обхопив їх і заверещав:

— Я їх тримаю!

— Відпустіть! Що, не бачите, нозі боляче! — розсердилась Юлька.

Решта переслідувачів уже були поруч. Великий товстун сказав чоловікові, який затримав дівчаток:

— Та відпустіть їх, що ви робите? Голос у товстуна був знайомий.

— Грибкова, що з тобою? Ти ногу підвернула?

Та це ж Едуард Петрович! Власною персоною. А з ним незнайома худенька жінка з жовтим завитим волоссям і рішучим виглядом маленького, худенького личка.

Чоловік із портфелем та сумкою відійшов убік і сказав ображено:

— Тоді не треба на всю вулицю кричати, якщо ви знайомі. Я гадав, може, вкрали щось.

— Як вам не соромної — спаленіла маленька жовтоволоса жінка. — Як ви могли подумати лихе про наших дівчаток?

Едуард Петрович опустився на коліно, заходився обмацувати щиколотку Юльки Грибкової. Юлька морщилась, але терпіла.

— Нічого страшного, — заспокоїв Едуард. — Завтра вже забудеш. Підвернула.

— Я й без вас знаю, що підвернула! А навіщо ви нас ізлякали?

— Ми не хотіли вас лякати, — сказав Едуард. — Ви так швидко зникли із залу, що я не встиг із вами поговорити. А Марта Скриль

спеціально прийшла до школи, щоб познайомитися з Алісою Селезньовою. А чому ви побігли? Хіба не пізнали? Мене по статурі можна за версту впізнати.

— Через вашу статуру ми й побігли, — мовила Юлька понуро. Вона обережно ступила на ногу. Боляче, але терпіти можна. — Сплутали з іншою такою ж статурою.

Едуард не зрозумів, вирішив, що жарт, усміхнувся.

— Так ось ти яка, Алісо, — озвалась маленька жовтоволоса жінка. — Дуже приємно. Сподіваюсь, ми з тобою заприятелюємо.

— Познайомся, Селезньова, — сказав Едуард. — Марта — тренер нашої районної спортивної школи. Я їй розповів про тебе.

— Ми поспішаємо, Едуарде Петровичу, — не витримала Юлька. — Нас дома чекають. Пробачте, будь ласка.

— Нічого, — заспокоїла Марта Скриль. — Ми вас проведемо. Ти давно граєш у волейбол?

— Я повідомив, що знайшов у нашій школі яскравий талант, — гордо мовив Едуард Петрович. — І вже повірте моєму досвідові, я такого ще не бачив.

— Аліса не тут живе, — вкинула Юлька.

Вона йшла накульгуючи і мріяла якнайшвидше спекатися тренерів. А то ще Аліса знову згодиться і зав'язне в спортивній діяльності. А мієлофон Юльці одній шукати, чи що?

— Ми це забезпечимо, — запевнила Марта Скриль. — Якщо треба, перейдеш у московську школу. Сподіваюсь, батьки не заперечуватимуть.

— Її батьки заперечуватимуть, — гарикнула Юлька.

Але Марта її не чула.

— До речі, ти на скільки стрибаєш у висоту? — спитала вона Алісу.

— Я спеціально цим не займалася, — відповіла Аліса, — тільки в літньому таборі торік.

— Ну й що?

— Метр сімдесят, — сказала Аліса. — Або метр сімдесят п'ять.

— Що-о-о-о? — вигукнула Марта Скриль, і її рот округлився, очі теж.

— А я що казав! — Едуард Петрович так пишався, наче сам навчив Алісу стрибати так високо.

— Божевільна! — прошипіла Юлька. — Зі своєю дурною правдивістю...

— А що, це багато? — спитала Аліса простодушно. Юлька навіть відповідати не стала. Чого заводитися з цими майбутніми мартоплясами!

— Не можжжжжже бути! — нарешті вимовила Марта Скриль. — Ти обманюєш мене, дівчинко.

— Обманюю? — Аліса цього слова терпіти не могла. — Я вас обманюю?

Вони саме проходили повз паркан. Паркан як паркан, за ним — якесь будівництво.

— Який заввишки цей паркан?

— Ну, метр сімдесят, — сказав Едуард Петрович невпевнено. — Може, більше.

— Юлько, потримай сумку.

Аліса тицьнула Юльці сумку, відбігла на бруківку, примірилась, розбіглася і стрибнула. Не звично, а рибкою, як стрибають плавці. Над парканом вона пролетіла так, що ще сантиметрів десять запасу лишалося, підігнула ноги, зробила сальто, аби по той бік паркану опуститися на ноги.

— Ой! — вигукнула Марта Скриль. — Так же стрибати не можна! Ніякої школи!

За парканом пролунав гулкий удар, почувся гучний вереск.

— Алісо! — крикнула Юлька. — Що з тобою?

Й тієї ж миті над парканом знову з'явилась Аліса — вона летіла рибкою, простягти руки, перекинулась у повітрі й, згорнувшись грудочкою, опустилася на землю.

— Біжімо! — гукнула вона Юльці. — Як твоя нога?

— А що там?

— Там пірати. Вони йдуть по той бік паркану і підслуховують. Я просто на Криса бебехнулась. Тимчасово вивела його з ладу.

— Куди ж ви, дівчатка? — закричала Марта Скриль. — Ми тільки почали розмову!

Паркан захитався, хтось ломився крізь нього.

— Едуарде Петровичу, — сказала Юлька, тікаючи слідом за Алісою, яка взяла обидві сумки, — потримайте паркан, а то там один хуліган його зламати хоче. Мерщій же!

Едуард Петрович слухняно притиснувся важким животом до паркану, що гойдався, як очерет у бурю. Дошки розійшлися, і Марті Скриль, котра здивовано спостерігала цю сцену, видно було, що з другого боку на вулицю ломиться не менш великий і товстий чоловік, аніж Едуард Петрович.

А дівчатка уже втекли...

Аж біля будинку вони зупинилися передихнути. У Юльки розболілася нога.

— Стривай секундочку, — попрохала вона. — Едуард їх затримає, він обіцяв.

— Веселуна він затримає, а от Криса ні, — відповіла Аліса, проте зупинилася.

— Дівчата! — почули вони. До них біг Коля Сулима. — А я вас уже хвилин двадцять чекаю.

— Що сталося?

— Мені треба поговорити з Алісою.

— Говори при Юльці, у мене від неї нема секретів.

— Але це чужий секрет! — сказав Коля Сулима. — Я навіть не знаю.

— Говори ж, — наполягала Юлька. — Ми дуже поспішаємо.

— Я хотів сказати... одне слово, я хотів тільки сказати, що знаю, що Аліса... одне слово, вона не з нашого міста і взагалі з іншого місця, та я гадаю...

— От маруда! — обурилась Юлька. У неї боліла нога, і тому вона стала нетерпеливою. — Ти можеш говорити по-людському?

— Постривай, Юлько, — зупинила її Аліса. — Говори, Колю.

— Фіма послав тобі записку, можна сказати, дивну, але ти повинна зрозуміти, що він захищає Друга, а це можна...

Тут Сулима знову заплутався в словах, а тим часом із-за рогу вискочили Крис і Веселун У. Якось їм пощастило обманути Едуарда, і вони знову пустилися доганяти дівчат.

— Біжи, — крикнула Юлька Сулимі, — щоб вони тебе з нами не бачили! Ну, чого ти стоїш?

Сказавши так, Юлька побігла до під'їзду. Аліса — за нею.

Сулима поглянув на дівчат, потім на товстуна в чорному капелюсі, чорному плащі й Наполеона Бонапарта в трикутному капелюсі і, не роздумуючи більше, побіг у інший бік.

Дівчата встигли заскочити в під'їзд, піднятись угору сходами й сховатися в квартирі.

Коли клацнув замок, Юлька зачинила двері на ланцюжок, а Аліса скинула на підлогу сумку і сказала:

— Які ж ми з тобою нерозумні! Ми мусили Сулиму взяти з собою! Він ладен був усе розповісти.

— Ти гадаєш, він знає?

— Він же почав говорити. І про записку, і про те, що він знає про мене.

— Отже, це він?

— Напевно, він. І він — друг Корольова.

— І він хотів усе розповісти?

— Я так гадаю. Треба бігти до нього. Ти знаєш, де він живе?

— Яв нього не була. Але можна подзвонити Каті Михайловій. Вона всі адреси знає.

— Тоді я йду.

— Так? — спитала Юлька, скидаючи туфлю. Нога в щиколотці розпухла. Добре ще, бабуся лягла спати, не бачить, у якому вигляді повернулась онука додому. — Ти поглянь у вікно. Як же ти пройдеш повз піратів? Ми в облозі.

— Що ж робити?

— Ось нога стухне трохи, я сама збігаю до Сулими і візьму в нього мієлофон.

— Якщо він у нього. А може, якось його викликати сюди?..

— Ні, кликати його сюди — це віддати в лапи піратам. Їм цього й треба. Давай краще компрес тобі поставимо, щоб скоріше нога відтухла.

Але того вечора вийти з дому так і не вдалося. Юлька одну Алісу не випустила, а її нога стухла аж на ранок, та й то не зовсім.

Розділ XVIII

НЕБЕЗПЕЧНА ВТІКАЧКА

Наступного ранку події помчали, як швидкий поїзд.

Першим того дня до школи йшов Коля Садовський. Ішов він так рано тому, що не було сенсу лишатися вдома, де гримів великий скандал. Винуватцем скандалу був, як завжди, сам Коля. Він задумався ще звечора: як же виходить у математиці — плюс на плюс дає плюс, а мінус на мінус теж дає плюс. Він заходився міркувати: якщо в тебе подушку пошито з м'якої, чистої, випрасуваної тканини — це плюс? А якщо її набито при цьому м'яким пухом, це плюс? А якщо м'яким пухом набити чисту наволочку, все вкупі приведе до утворення дуже зручної й позитивної подушки. Плюс? Плюс.

Із цією думкою Коля заснув на м'якій і позитивній подушці. А прокинувся і став думати далі. Коли взяти щось зовсім непридатне для набивання подушок і вкласти це у що-небудь зовсім непридатне для створення наволочки, чи вийде позитивна подушка? Треба спробувати. Звісно, Коля знав, що нічого не вийде, та йому дуже сподобалося міркувати по-філософському. Тому він пішов зранку на кухню, узяв десяток яєць, дві електричні лампочки й праску, все це поклав у сітку, з

якою його мати ходила по картоплю, відніс у ванну, поклав на підлогу й ліг на цю подушку.

Плюса не вийшло.

Коля набив ґулю об праску, вимастився яйцями й порізався осколком електричної лампочки. Його примусили мити підлогу у ванній, збирати скло, потім залишили без сніданку — і все це сталося о сьомій ранку.

От він і пішов із дому.

А на підході до школи його зупинив дуже товстий чоловік у довгому чорному плащі й капелюсі, насунутому аж на вуха.

— Здрастуйте, — сказав товстун. — Ви із шостого класу "Б"?

— А чому ви так гадаєте? — спитав Коля. — Невже просвічує?

— Що просвічує? — спитав товстун.

— Мій номер, — відповів Коля.

Він говорив, просто щоб говорити, навіть не задумувався. А товстун йому не сподобався. Надто вже в нього було добре обличчя, ніби зумисне намальоване. Тому Коля попрохав товстуна:

— Ви не були б такі ласкаві зняти маску?

— Яку маску?

— Під якою у вас сховані ікла.

Товстун навіть обмацав своє обличчя, наче й справді побоювався, чи не стирчать ікла з-під маски.

Садовський не став чекати, пішов далі. Він вирішив винайти спосіб ходіння під землею. Такий спосіб дуже вигідний, бо можна переходити вулицю, де хочеш, навіть на червоне світло. От тільки руки будуть брудні.

— Постривайте, — догнав його товстун. — Ви знаєте у вашому класі Колю?

— Вам чесно відповісти чи нечесно? — спитав Садовський.

— Чесно! — сказав товстун. — Чесність — це найкраща людська риса.

— Якщо чесно, то я Коля.

— Ні, — не повірив товстун, — ти не Коля. Або не той Коля.

— Як точно ви підмітили! — зауважив Коля Садовський. — Я й сам останнім часом задумуюсь, чи той я Коля, що був напочатку. Надто вже я рудий. Вам не здається?

— А що, раніше ти інший був? — Товстун уважно роздивлявся Колю.

— Раніше я був білявий, — мовив Коля. — І притому дівчинка.

Товстун зітхнув.

— Ще одне запитання, — попрохав він. — Ти знаєш Алісу?

— Вона вже закінчила школу, — сказав Коля. Ні, товстун йому вочевидь не подобався. Колі хотілося чимшвидше його спекатися. І вже тим паче він не хотів розповідати йому про Алісу. — Й полетіла на Памір. Просила переказати вам, щоб ви не чіпали її улюбленого собачку. Більше запитань нема?

— Ти дуже невихований хлопчик, — пробурчав товстун. — У нас таких уже нема.

— Всіх винищили? — спитав Коля.

— І до тебе доберемося! — просичав товстун так, щоб не чули перехожі, які проходили мимо. — Я твою руду фізіономію запам'ятаю!

— Яке щастя! — вигукнув Коля, але про всяк випадок відступив на крок назад. — Через те, коли вас приведуть до мене, ви будете відмовлятися від своїх слів?

— Куди приведуть? — спитав товстун.

— До мене в кабінет. Я ж головний інспектор міліції по розплутуванню особливо серйозних злочинів проти шестикласників. Хіба не чули? Моє прізвище Холмс. Микола Шерлокович. Будьмо знайомі А вас як звати?

Але товстун уже кудись щез. Ніби крізь землю провалився.

Коля постояв трішки, потім зітхнув і сказав:

— Він мене обігнав. Він уміє ходити під землею. Доведеться винайти щось новеньке, а то налетиш на нього під бруківкою — задавить.

Хвилин через п'ять на цьому самому місці з товстуном зустрілася Мила Руткевич.

Товстун як гора став у неї на шляху.

— Даруйте, дівчинко, — почав він, — ви із шостого "Б"?

— Так, — відповіла Мила.

— Скажи на милість! — вів далі товстун. — Чи не даси ти мені пінної інформації?

Товстун пішов поруч із Милою. Говорив він ґречно, навіть улесливо.

— А що я можу вам розказати? — спитала Мила.

— У мене велика особиста біда, — мовив товстун. — І тільки ви, добра дівчинко, можете мені допомогти.

— Але ж я поспішаю до школи, — почала благати Мила. — У нас перший урок англійська, і мені треба повторити переклад.

— Я не відберу більш як дві хвилини твого дорогоцінного часу, дівчинко, — пояснив товстун. — Мені треба поговорити з тобою про Алісу.

— Про яку Алісу? — насторожилася Мила.

— Я не знаю, під яким прізвищем вона фігурує у вашому класі. Але, напевно, у вас одна Аліса?

— Аліса Селезньова? — спитала Мила. — А що сталося?

— Сподіваюсь, нічого страшного. Поки нічого страшного.

І товстун зробив довгу, значущу паузу.

— А що може статися? — спитала Мила, закидаючи за спину чорну косу. — Ви з міліції?

— Певною мірою, — відповів товстун. — Коли й чому Аліса з'явилась у вашому класі?

— Сьогодні третій день, — сказала Мила. — Вона живе в Юлі Грибкової. Вони разом у лікарні лежали.

— Та-а-а-ак, — протяг товстун. — Усе сходиться.

Вони проходили повз маленький скверик, де стояла порожня лавка.

— Якщо ви не заперечуєте, — запропонував товстун, — присядьмо на хвилинку.

Мила кивнула. Час іще був. Вона була заінтригована. Особливо коли врахувати, що Аліса їй зовсім не подобалася.

— А чи не помічали ви в її поведінці чогось дивного, — спитав товстун. — Чогось не нашого, надзвичайного?

Мила стенула плечима:

— Як сказати...

— Ясно, — мовив товстун. — Ви не хочете говорити погано про свою приятельку. Це похвально, звісна річ, похвально. Ви справляєте враження вельми розумної дівчини. Але зараз розмова між нами така

серйозна й таємна, що доведеться казати чисту правду. Чи подобається вам її вдача?

— Ні! — вихопилося у Мили мимохіть.

— Чому?

— Вона вискочка, — сказала Мила.

Мила насправді так думала. Завжди вона була першою відмінницею в класі. Всі роки. Її ставили за приклад учителі й хвалили на батьківських зборах. І раптом прийшла в клас якась Аліса, котра, виявляється, й англійську знає краще від Мили, і географію, і математику, а вже про фізкультуру й говорити нічого. Прикро, що там казати.

— Справді? — спитав товстун. — Це теж збігається з нашими спостереженнями. А чи не показувала, дівчинко, Аліса якихось знань більше, ніж треба?

— Як вам сказати... — відповіла Мила. — Особливих здібностей я в неї не помітила, але показати себе вона вміє.

— Слушної — вигукнув товстун. — А в класі у вас є якийсь Коля?

— Коля? У нас три Колі.

— Аз яким із них дружать Аліса?

— Вона ні з ким не дружить, окрім Грибкової, — відповіла Мила. — Хоч я в чужі справи не лізу.

— Похвально, — сказав товстун. — Тепер ви повинні нам допомогти.

— Кому?

— Річ у тім, що я працюю головним лікарем у лікарні для особливо небезпечних дітей. Торік до нас привезли невиліковно зіпсовану дівчинку на ім'я Аліса. У неї схильність до жорстокого хуліганства. Це хвороба. Вона била дітей і дорослих, кусалася, а потім украла в шкільному музеї опудало тигра, вдяглася у тигрову шкуру і вночі грабувала перехожих. Коли Алісу піймали, вона покусала трьох міліціонерів, задушила службового собаку, і нам довелося Алісу зв'язати.

— Ой, який жах! — вигукнула Мила.

— Ні, не жах. Треба пожаліти Алісу. Адже вона не винувата, що захворіла, — пролунав мелодійний жіночий голос.

Мила побачила, що поряд стоїть миловида маленька, тендітна жіночка в білому халаті з червоним хрестом на рукаві.

— Ох, познайомтеся, — сказав товстун. — Це лікар Іванова. Вона провела сто безсонних ночей, заспокоюючи нещасну дитину, даючи їй ліки і розказуючи казки.

— Авжеж, це так, — підтвердила лікар Іванова. — Але всі мої зусилля пішли прахом. І це нікчемне дівчисько втекло уночі з лікарні, висадивши плечем двері й стрибнувши з п'ятого поверху.

— І нічого? — спитала Мила.

— Нічого. Залишилась тільки ум'ятина в асфальті під вікном. Завглибшки півтора метра. В такому стані хворим нічого не страшно. Ми обійшли уже всі школи й лікарні, та вона щезла безслідно. І раптом ми дізналися, що схожу за описом дівчинку було помічено у вашому класі.

— Але на вигляд вона така спокійна, — сказала Мила. — І так добре знає англійську мову.

— Це ненормальність, — пояснив товстун. — У неї весь розум спрямований на те, аби обманювати довколишніх і вдавати, що вона цілком нормальна. В цьому її небезпека. І її відповіді на уроках теж ненормальність. Скажіть нам, чи може нормальна дівчинка так багато знати, як ваша Аліса?

Це запитання Милі дуже сподобалося. Воно відразу знищувало всі її сумніви. Звісно ж, Аліса просто ненормальна, тому вона так добре все знає. Звичайна людина нічого б цього не знала. Жоден здоровий шестикласник не може бути розумніший за Милу Руткевич.

І коли Мила все це збагнула, роздратування проти Аліси як рукою зняло. Їй навіть стало жаль Алісу.

— А коли її знайдете, ви що зробите? — спитала Мила.

— Ми візьмемо її з собою.

— Постривайте, — сказала Мила. — Аліса ж так тихо поводиться. Можливо, їй краще в школі, з дітьми? І вона в нас одужає й почне гірше вчитися… як усі.

— А якщо вона знову почне буянити? Якщо вона когось укусить? Ви забули про своїх товаришів, над якими нависла небезпека.

— Ох, — мовила Мила, — я про це не подумала. Ходімо мерщій до директора школи і все розповімо.

— Ні, так не годиться, — сказав сумно товстун. — А якщо ми помилилися? Якщо це не та Аліса? Уявляєте, якої травми ми завдамо невинній дитині?

— Це та, та, — наполягала Мила. — Вона зовсім ненормально все знає.

— Але ми дуже делікатні люди, — втрутилася тендітна лікар Іванова. — Спершу ми заглянемо в клас і переконаємося, що це наша втікачка. Ти нам маєш допомогти.

— А як?

— Проведи нас у школу заднім ходом так, щоб нас Аліса не бачила. І покажи, де ваш клас. Решту ми беремо на себе. Про твою участь у цій операції ніхто не дізнається. Гаразд?

— Якщо це треба для медицини і для безпеки інших людей, я згодна, — сказала Мила. — Тільки ходімте швидше, бо скоро дзвоник.

І вона провела їх двором, через шкільну ботанічну ділянку. Показала, як піднятися на третій поверх, і попередила:

— Тільки не треба її забирати просто з класу. Мені її дуже жаль.

— Не турбуйся, дівчинко, — довила лагідним голосом лікар Іванова. — Ми будемо гуманні й добрі. Ми завжди такі.

Розділ XIX

ДВІ АЛЛИ

Мила попрощалася з ними й побігла нагору, до свого класу.

І біля самісіньких дверей зіткнулася з Алісою та Юлькою.

— Ой! — Мила вшнипилася в Алісу дикими очима, притислася до стіни й чекала, поки вона пройде в клас.

— Що з нею? — спитала Юлька. — Вона на нас дивилась, як на привидів.

— Не знаю, — відповіла Аліса. — У мене все гаразд? І туфлі на ту ногу?

— Все гаразд.

— І в тебе теж. Чимось Руткевич налякана.

Мила поквапилася на своє місце, ні на кого не дивлячись і не чуючи, як хлопці, обступивши Алісу, галасливо згадували вчорашній день. Боря Мессерер подарував їй новий портрет: Аліса в шаховій короні. Портрет був несхожий, та всі дуже сміялися.

— Де Фіма? — спитала Аліса, оглядаючись.

Вже продзвенів дзвоник, ось-ось мала зайти Алла Сергіївна, а Фіми не було.

— Збожеволіти можна! — злякалась Юлька. — А раптом вони до нього добралися? Мило, ти не бачила Фіму Корольова?

— Ні, — сказала Мила, гортаючи підручник.

Але її очі нічого не бачили — вона чекала, що от-от відчиняться двері й зайдуть лікар Іванова та директор лікарні, з якої втекла небезпечна Аліса.

— Алісо, — спитав Коля Садонський на ввесь клас, — у тебе є знайомий товстун?

— А що? Ти де його бачив?

Мила Руткевич почула і завмерла: невже цей Садовський підслухав?

— Ти де його бачив? — повторила Аліса.

— Я його відшив, — сказав Коля, — заплутав, як Іван Сусанін поляків у лісі.

Двері в клас поволі розчинилися.

"Вони! — подумала Мила. — Зараз почнеться".

Але це всього-на-всього Фіма Корольов.

— Смертельний номер! — закричав він, кидаючись до вчительського столу. — Вперше на екрані!

— Фімо, ти з глузду з'їхав! — гукнула Катя Михайлова. — Зараз Алла прийде.

— Не прийде, — мовив Фіма. — Вона в коридорі на першому поверсі з якимось товстуном розмовляє. Ми маємо п'ять хвилин. Прошу уваги!

Фіма відкрив портфель і витяг очманіле кошеня.

— Увага! — вів далі Фіма. — Ви бачите перед собою суперкицьку на ім'я Аліса. Вона вміє лічити до ста!

І тут зайшла Алла Сергіївна.

Вчителька зупинилася біля дошки, не помічаючи Фіми, який ловив кошеня, що забігло під стіл.

— Це шостий клас "Б"? — спитала Алла Сергіївна, ніби це не вона майже щодня приходила сюди.

Але нічого дивного в цьому запитанні не було.

Як тільки Мила Руткевич провела піратів у школу, вони поспішили до вчительської і стали за рогом, спостерігаючи за вчителями. Коли Алла звідти вийшла, тримаючи в руці журнал, на якому було великими літерами написано "6-й клас "Б", Веселун У відразу ж перепинив їй дорогу:

— Хвилиночку, шановна вчителько. Я вам повинен сказати два надзвичайно важливі слова.

А Крис, обернувшись на Аллу, поквапився на третій поверх. І щоб не вскочити в халепу, найперше спитав:

— Це шостий клас "Б"?

Справжня Алла ніколи б не спитала про таке. Вона сказала б: "Корольов, негайно припини це неподобство!" І тому клас був просто вражений таким дивним запитанням. Аліса відразу збагнула, що справи кепські, пригнулася, сховала обличчя. А Коля Садовський, який умів жартувати не вчасно, голосно відповів:

— Ні, це другий клас "А".

Раптом, на превеликий подив усіх, Алла Сергіївна сказала:

— Не може бути! Ти знову брешеш, хлопчику!

Щоб Алла так сказала про Садовського? Це немислимо!

Алла роздивлялася клас, просто-таки впиваючись очима в дітей. Побачила Милу Руткевич і спитала в неї:

— Де Аліса?

— Он там, під партою, — відповіла Мила слухняно.

— Ага! — вигукнула Алла Сергіївна. — Отже, й він тут!

Алла побігла до того столу, під яким сховалась Аліса, та при цьому й далі зирила очима по обличчях.

— Де Коля? — спитала вона у Мили.

Мила з жаху зажмурилася. Ні, цього не може бути! Алла говорила не своїм голосом, а голосом лікаря Іванової.

— Ага! — закричала Алла. — Ось ти де!

Але цієї миті за дверима пролунав страшенний шум. Двері широко розчинилися, і всі побачили, як до класу рветься друга Алла Сергіївна, а її тягне назад у коридор дуже товстий чоловік у капелюсі, що з'їхав на вухо, та довгому чорному плащі. А того чоловіка обхопив фізкультурник Едуард Петрович. Усе це було схоже на ілюстрацію до казки про ріпку.

— Відпустіть мене! — одбивалася Алла Сергіївна. — Це хуліганство.

— Я вам повинен ще сказати! — кричав товстун. — Ви мене забули! Я ваш братко, що пропав змалку! Ви мене гойдали на руках!

Едуард Петрович, почервонівши від натуги, підняв товстуна од підлоги — адже недарма він раніше займався вільною боротьбою.

Велетенським зусиллям Едуард відтягнув назад одну з рук товстуна і провів рідкісний за красою борцівський прийом. Товстун відпустив Аллу Сергіївну, злетів у повітря й гепнувся носом об підлогу.

— Ура! — закричали двадцять шість глядачів із шостого "Б". — Ура Едуардові Петровичу! Чиста перемога!

Тут пролунав гучний стук, бо дві Алли Сергіївни буцнулися перед дошкою, обидві загубили окуляри і впустили класні журнали.

— Цього я не витримаю! — вигукнула справжня Алла і впала непритомна.

Удавана Алла перестрибнула через неї, пролетіла чотири метри головою вперед і врізалась у живіт Едуардові Петровичу. Фізкультурник не чекав нового нападу. Він утратив рівновагу й сів на підлогу.

З неймовірною для жінки силою псевдо-Алла підхопила за ноги товстуна, що лежав без руху, і потягла його в коридор.

За секунду і слід їхній прохолов. Лише чути було, як гупає по сходинках лиса голова товстуна.

Тільки чорний капелюх пірата і рукав, одірваний від його плаща, зосталися лежати посеред класу, нагадуючи про битву. Алла Сергіївна лежала непритомна на підлозі, а Едуард Петрович сидів, притулившись до стіни, й нічого не міг збагнути.

Учні оговталися першими. Одні кинулись до Алли приводити її до тями, інші допомагали встати Едуардові Петровичу. Тільки Аліса в цьому

не брала участі. Вона підняла з підлоги капелюх і рукав плаща Веселуна У, швидко підбігла до вікна й викинула ці речові докази на вулицю.

Минуло хвилин п'ять, поки все втихомирилося. Аллу відпоїли водою, Едуард Петрович підвівся і, похитуючи головою, як учений слон, пішов у фізкультурний зал, а учні повсідалися на місця.

— Сідайте, діти, сідайте, — повторювала Алла кволим голосом. — Якась неймовірна історія, і я ще нічого в ній не розумію.

— Може, вам краще відпочити? — спитав Боря Мессерер. — А ми так посидимо.

Він з усіх ситуацій хотів мати користь. А користь полягала в тому, щоб чимменше вчитися і чимбільше малювати свої картинки.

— Ні, — сказала твердіше Алла Сергіївна. — Нічого особливого не сталося. Ми з'ясуємо згодом. А зараз почнемо урок...

Аліса не сідала. Вона оглядала клас. Як жаль, що вона сховалася під стіл! А треба було б стежити, кого з Коль пізнав пірат. Тому вона оглядала клас і лічила:

Коля Сулима — тут.

Фіма Корольов — тут.

Коля Садовський — тут.

Коля Наумов... Колі Наумова нема. Он лежить його портфель... розгорнутий зошит... а Колі нема.

— Юлько! — сказала Аліса. — Нема Наумова!

І вона кинулася до вікна.

— О боже мій! — вигукнула Алла Сергіївна. — Селезньова! Що іще!

Аліса встигла побачити, як доріжкою до воріт біжить Коля Наумов, а зі школи вибігають пірати. Веселун У в плащі з одним рукавом, за ним Крис. На очах він скидав подобу Алли й обертався в Наполеона, бо в мундирі легше бігти, аніж у спідниці.

— Юлько! Вони женуться за ним! — крикнула Аліса. — Я біжу!

— Хто? Хто за ким женеться? — спитала Алла. — Я цього не зможу витерпіти!

Аліса розчахнула вікно — ніхто навіть охнути не встиг, — стрибнула на підвіконня й зіскочила на великого дуба, що ріс на шкільному подвір'ї. Гілля дуба не діставало двох-трьох метрів до шкільного вікна. На льоту Аліса, як мавпа, схопилася за товстий сук, гойднулася на ньому і злетіла на нижню гілку. Звідти стрибнула на землю й побігла слідом за Колею та піратами.

Всі учні бачили цей смертельний номер, бо підбігли до вікон. Алла Сергіївна теж бачила, але не до кінця: на її щастя, вона знову знепритомніла. Таке сталося з нею раніше тільки один раз — коли їй було дванадцять років і вона побачила мишу. А тут — треба ж! — двічі за десять хвилин.

Поки Аліса робила свої стрибки, дівчатка охали, а хлопці підбаДьорювали Алісу криками, тільки одна Мила Руткевич була спокійна. І коли Аліси не стало видно й дівчатка заходилися знову приводити до тями Аллу, вона голосно сказала, щоб усі чули:

— Нічого дивного. Це від ненормальності. Я з її лікарем розмовляла. Її взагалі шукають, щоб у спеціальну лікарню повернути.

— Як тобі не соромно! — закричала Юлька. — Вона нормальніша і здоровіша за тебе. Я вже краще знаю.

Алла опритомніла і сказала:

— Ви пробачте мені, я піду в медпункт. У мене нерви розходилися.

Мила Руткевич першою встигла їй на допомогу, пособила вийти в коридор.

Решта зразу оточили Юльку. Катя Михайлова промовила:

— Грибкова, негайно розкажи нам усе, що знаєш!

— Я нічого не знаю, — відповіла Юлька. Вона тримала в руках свій портфель і сумку Аліси. — Пропустіть мене, я піду додому.

— Нікуди ми тебе не пустимо! — озвався Фіма Корольов. — Я теж дещо знаю, і, якщо вона не розкаже, я сам розкажу.

— Розповідай, Юлю, — попрохав Коля Сулима. — Адже їм обом, напевно, треба допомогти.

Розділ XX

ІШУТІН НЕ ВТРУЧАЄТЬСЯ

Аліса вибігла на вулицю, побачила далеко попереду бегемотову спину Веселуна У та сукню Алли Сергіївни й кинулася за ними. Вона розуміла, що не можна відпускати їх далеко від себе, а то враз утратиш.

Адже вона погано знала вулиці й провулки, тоді як решта були куди досвідченіші. Коля Наумов жив у цих місцях змалечку, а пірати, які

останній тиждень витратили на пошуки Аліси й Колі, непогано встигли вивчити довколишні провулки та двори. І навіть де в чому стали метикованіші за Наумова.

Коли Аліса побачила, що зони подалися в провулок, вона просто-таки полетіла стрілою, мало не збиваючи перехожих, і, звернувши за ріг, устигла помітити, що пірати вдалися до такого тактичного маневру. За Колею гнався тільки Веселун У, а Крис у подобі Наполеона перебіг на другий бік провулка й помчав попід стіною так, щоб обігнати Колю й узяти його в лещата.

Коля огледівся й побачив, що його оточують.

Праворуч від нього був під'їзд.

Якби він біг далі вперед, пірати його неодмінно піймали б, через те йому нічого не лишалося, як пірнути в цей під'їзд.

Грюкнули двері.

Веселун У гучно крикнув: "Ширшшфк!" — що означало: "Попався!"

Аліса збагнула: у під'їзді нема другого виходу. Вони загнали Колю в глухий кут.

Веселун пірнув у під'їзд слідом за Колею. Але Крис побіг далі, до арки, що вела у двір.

Аліса не встигла зметикувати, що ж їй робити далі, як хтось підхопив її на бігу, й жіночий голос промовив:

— Саме тебе мені й треба, мій скарбе!

Аліса спробувала вивернутись, але міцні руки легкоатлетичної тренерші Марти Скриль тримали її, як у лещатах.

— Ти навіть вулицею біжиш, немовби маєш намір ставити рекорди, — сказала жовтоволоса тренерша. — Вважай, що мені поталанило. Йшла до твоєї школи, раптом бачу — моя рекордсменка, надія нашого спорту, власною персоною. Ну що ж, саме час поговорити.

— Даруйте, — вибачилась Аліса, метляючись у повітрі. — Я дуже поспішаю!

— Що твоя оця теперішня поспішність у порівнянні з майбутнім, яке відкривається перед тобою в спорті? Ти ж самородок! Якщо нам пощастить тебе зламати...

Навіть у такому незручному стані Аліса здивувалася:

— Навіщо мене ламати?

— Як навіщо? Щоб відучити від доморощених прийомів. Хто так стрибає у висоту в наші дні?

Аліса дивилася, чи не з'явиться хто-небудь із під'їзду чи з-під арки. Та провулок наче вимер.

— А в які дні так стрибають? — запитала Аліса.

Все одно тренершу силою не здолаєш, доведеться брати хитрістю.

— У доісторичні, — сказала тренерша впевнено. — Сьогодні цей прийом безперспективний.

— А от і ні! — обурилась Аліса. — Знали б ви, яку висоту взяв Пулярдкін таким способом!

— Для мене не грає ролі, що там узяв Пулярдкін. Я знаю тільки, що тебе пробували зіпсувати. Ми всерйоз працюватимемо над технікою. Ти в мене застрибаєш...

— Тоді відпустіть мене на землю.

— Гаразд, тільки не тікай. Я зараз запишу твої координати. Всі розмови з батьками беру на себе.

— Навряд чи вам це вдасться, — заперечила Аліса, не відриваючи очей від під'їзду.

— Ми й не таких батьків умовляли.

Аліса непомітно відступила на півкроку.

— Записую, — сказала тренерша. — Невже тебе не ваблять великі змагання? Слава, оплески, п'єдестал пошани й закордонні стадіони... Ти куди, дівчинко? Зупинися! Зупинися негайно! Ти ж усе одно від мене нікуди не сховаєшся! Я тебе через школу знайду!

Аліса вже підбігла до того самого під'їзду. Тренерша трюхикала позаду й далі її умовляла.

Забігши до під'їзду, Аліса пірнула вниз, до дверей, що вели в підвал. Там у темряві, за рогом, вона зупинилась і завмерла. Вона чула, як грюкнули двері, зайшла тренерша і голосно спитала:

— Дівчинко, ти де ховаєшся? Навіщо уникати своєї перспективної долі? Хіба ти не чуєш, як кличуть фанфари?

Аліса мовчала. Чути було, як тренерша невпевнено підіймається сходами, потім зупиняється і говорить:

— Якщо ти мене чуєш, то врахуй, що в спорті головне — настирливість. Цієї настирливості в мене багато. Я вернуся в школу і про все дізнаюся в Едуарда Петровича.

Почулися чіткі кроки, грюкнули двері, та Аліса не квапилася вилізати із своєї схованки. Не довіряла вона наполегливій тренерші. І мала рацію. Минула хвилина, дві, й двері знову відчинилися. Цього разу поволі, майже нечутно. Знову почулися кроки, але обережні, хтось ішов навшпиньки. Тренерша, а це була вона, пройшла до спуску в підвал, де ховалась Аліса, й заглянула вниз. У напівтемряві Алісі було видно її силует. Тренерша прислухалася. Аліса затаїла дихання.

— Ти ховаєшся? — спитала раптом тренерша.

Але в підвал не пішла. Можливо, боялася мишей? Нарешті тренерша тяжко зітхнула й пробурмотіла:

— Все одно... все одно... я знайду цей самородок.

І вийшла зовсім.

Тільки тоді Аліса обережно вилізла на світло. Вона була засмучена. Ще б пак, втратила, напевно, хвилин десять, не менше. Якщо це прохідний під'їзд, то Коля й пірати могли втекти далеко. Шукай їх тепер.

Аліса огледілася. Так і є. Ось чорний хід. За ліфтом. Вона підійшла до невеликих темних дверей і штовхнула їх. Двері слухняно відчинилися. Перед нею був двір, оточений будинками. Посеред нього стояв забитий двоповерховий флігель, підготовлений на злам. Окрім арки, що вела у провулок, із двору можна було вибратися тільки через другу арку, в дальньому його кінці.

Двір був порожній. Лише на лавці під старим деревом сидів юнак у замшевому піджаку, замшевих черевиках і замшевих штанях. Був він модний, акуратний і поважний. Вій курив люльку і читав детективний роман.

— Здрастуйте, — привіталась Аліса.

— Здрастуйте, — відповів він, закладаючи пальцем сторінку книжки. — Здрастуйте, якщо не жартуєте.

— Зовсім не жартую, — сказала Аліса. — Тут не пробігали хлопчик і двоє інших чоловіків?

— Хлопчик? — здивувався юнак, закутий у замшу. — А якого віку він був?

— Мого віку, — пояснила Аліса. — А за ним гналися двоє. Один надто товстий, у порваному плащі й без капелюха. А другий не знаю, в якому вигляді.

— Гналися, кажеш? — перепитав юнак. — Дуже дивно. А чого вони гналися? Хлопчик чогось накоїв, чи що?

— Ні, він нічого не накоїв. Він раніше накоїв, а зараз зовсім не винуватий. Це ті, хто за ним бігли, у всьому винуваті.

— Вельми цікаво, — сказав юнак. — Навіть захопливо. А навіщо тоді вони за ним гнались?

— Ну, щоб відняти одну річ. Вони злочинці.

— Не може бути!

Юнак був дуже рожевий і гладенький. Ніби щойно вмився й натер обличчя жорсткою щіткою. І на рожевому обличчі, як дві гусениці, сповзали вниз, до підборіддя, чорні вуса.

— Дуже дивно, — наполягала Аліса. — Вони мусили тут пробігти хвилин із десять тому, не більше.

— Якби я побачив якесь порушення порядку, — мовив юнак, — я б негайно сигналізував.

— Отже, ніхто не пробігав?

— Ти перша тут метушишся.

— Ви правду кажете?

— Слухай, тобі зрозумілою мовою сказано: ніхто тут не пробігав. Ніякі хлопчиська і взагалі ніхто. Ти мені читати заважаєш! Я через тебе забув, на чому спинився. У мене вільний час, його треба використати правильно, з толком. Отож тупай звідси, поки я тебе не прогнав із допомогою фізичної сили.

З цими словами замшевий юнак відкрив книжку, закладену вказівним пальцем, і знову заглибився в читання.

Юнак брехав.

Десять хвилин тому він побачив, як у двір забіг дивний чоловік в одязі Наполеона Бонапарта (а юнак був начитаний і пізнав Наполеона) й шмигнув у чорний хід. Юнак здивувався, що Наполеони почали бігати дворами. Він одклав книжку й заходився розмірковувати про складнощі життя. Може, кіно знімають? Прихованою камерою? Про всяк випадок він витяг гребінчик і зачесався. Ще потрапиш у кадр, треба бути в повному порядку. Побачить його на перегляді режисер і спитає: "Хто це

в кадрі, такий молодий і вродливий?" А йому скажуть: "Це актор-доброволець, випадково опинився на зйомках, звати його Петро Ішутін, служить він у ресторані старшим кухарем, дуже начитаний, толковий... Ладен присвятити своє життя мистецтву". — "Він гратиме роль полководця Багратіона..."

Поки Петя Ішутін отак мріяв, двері чорного ходу відчинилися, й перед його очима постало дивне видовище. Попереду йшов, озираючись, Наполеон Бонапарт. За ним — неймовірно опасистий чоловік у порваному плащі. Чоловік ніс під пахвою непорушного хлопчика.

Якщо це було кіно, то не історичне, а пригодницьке. З викраденням дитини. Петро Ішутін підвівся з лавки, заклав пальцем детективний роман, аби не загубити сторінку, й вирішив, що зараз він зупинить викрадачів і скаже їм рішуче: "Руки вгору!"

І якщо цей кадр знімається в кіно, то режисер неодмінно відзначить рішучість незнайомого юнака й вигукне: "Хто цей невідомий і рішучий герой? Негайно розшукайте його й дайте йому роль слідчого міліції в новому детективі!"

Пірат Крис, який ішов першим, помітив рух Петра Ішутіна й обернувся до нього.

— Ти чого? — спитав він.

— Я? — здивувався Петро. — Я тільки хотів...

Тим часом товстун пройшов до забитого двоповерхового флігеля й відсунув дошку у вікні першого поверху.

— Слухай, — сказав Крис, насуваючи трикутного капелюха на очі, — якщо ти плутатимешся в мене під ногами, я з тебе відбивну зроблю. Зрозумів?

— Зрозумів, — відповів Петя Ішутін. — Звичайно, зрозумів.

— Ти що бачив?

— Я нічого не бачив, — сказав Петро Ішутін. — Ліпше не втручатися, коли тебе не просять.

— І затям, — мовив Крис, витягши з кишені ножа, — якщо ти кому-небудь писнеш про те, що тут бачив, тобі не жити. І не бігай по міліцію, і не пробуй від мене сховатися. Ти мене знаєш?

— Ні, — відповів Петро. — Тобто я про вас читав дуже похвальні відгуки...

— Твоє щастя. Ті, хто мене знав, недовго жили.

Пірат приставив уявного ножа до замшевого живота кухаря Ішутіна й посміхнувся.

— Я ніколи... — пробурмотів Ішутін.

Він же не міг здогадатися, що ніж не справжній. Йому ніхто ще не приставляв ножа до живота, зате в детективних романах він читав, як це робиться. Правда, коли він читав детективні романи, то завжди був за слідчих, щоб вони перемогли. Він навіть уявляв, що одного чудового дня піймає небезпечного злочинця і його запросять працювати головним слідчим. Але зараз найкраще не втручатися. В книжках і кіно одне, а в житті й зарізати можуть.

— І ще затям, — додав Наполеон, — ми тебе знаємо. Ти Ішутін, мешкаєш у тому будинку. Отож якщо писнеш, тобі від нас не сховатися.

— Я все зрозумів, — сказав Ішутін. — І взагалі, я тільки допомогти хотів. Може, донести що...

— Не потрібна нам твоя допомога.

Тим часом товстун із хлопчиком уже зник з очей.

— То я пішов? — спитав Ішутін. — А то мені обідати пора. Мушу сказати, що ви чудово по-російському розмовляєте.

— Постривай. Сідай на лавку.

Петро покірно сів.

— Тут зараз одне дівчатко побіжить, — сказав здоровило. — Воно тебе, напевно, спитає, чи не бачив ти нас. Що ти їй відповіси?

— Що нікого не бачив... Хіба я не розумію? Люди повинні допомагати одне одному. Всі люди — брати.

— Ну й молодчина! Сідай. Сиди, читай і відповідай, що нічого не бачив. А я за тобою стежити буду. Якщо не дотримаєш слова, не жити тобі. І біфштекси замість тебе смажитиме інший кухар. Ясно?

— Так точно! — відповів Петро.

І залишився чекати дівчинку.

Він усе виконав, як від нього вимагалося. Сидів, читав, йому навіть сподобалося, що він виконує секретне завдання. Напевно, і цей

хлопчина і його подруга — небезпечні злочинці, вирішив він, бо так думати спокійніше.

А коли Аліса, постоявши в нерішучості посеред двору, пішла до дальньої арки, Петро тихенько підвівся з лавки і поквапився додому. Там він ліг на канапу, і в нього стали тремтіти руки й ноги. Потім він сказав: "У нашому ділі головне — не втручатися". І заспокоївся, задрімав.

Аліса повірила Ішутіну й вирішила, що пірати й Коля втекли через наступні ворота.

Вона проминула їх і опинилася в другому дворі Цей двір відрізнявся од першого. В ньому було багато кущів, які вже розпускалися, підлими — лавки, на лавках — бабусі й молоді матері з колясками. У колясках діти. Інші діти, трохи старші, будували фортецю з піску.

Аліса підійшла до найближчої бабусі й запитала:

— Пробачте, тут не пробігав хлопчик?

— А він тебе скривдив? — поцікавилася бабуся.

Вона змалечку була впевнена, що хлопчиська спеціально створені для того, щоб тягати дівчаток за коси. Тому вона все життя цуралася хлопчиків усякого віку, від семи до сімдесяти років, не вийшла заміж і тепер ходила гуляти з онучкою своєї сестри.

— Ні, — відповіла Аліса. — Він мене не скривдив. Але за ним гналися два бандити.

— Що? — Бабуся аж підскочила. — Бандити! — закричала вона.

— Де бандити? — спитали інші бабусі й мами, заходилися скликати дітей і підкочувати чимближче коляски.

— Не хвилюйтеся, — спробувала заспокоїти їх Аліса. — Я тільки спитала, чи не пробігав тут хлопчик, за яким гналися два чоловіки, один товстий, другий тонкий, схожий на Наполеона.

— Яке варварство! — вигукнула друга бабуся. — Ганятися за дитиною!

— Отже, ніхто не пробігав? — допитувалась Аліса.

Вона вже зрозуміла, що ніхто не пробігав. Інакше б цей тихий куточок переполошився.

— Ні, — сказала молоденька мама в широких штанях. — А вони повинні побігти? Скажи правду, тоді я відвезу малюка додому. Дітям не можна хвилюватися.

— Ні, ні, ніхто не побіжить, — запевнила Аліса й поквапилася назад у перший двір.

Ззаду долинали збуджені голоси мам і бабусь. Дехто з них почав збиратися додому.

Що ж виходить? У першому дворі їх не було. Інакше замшевий юнак із книжкою їх помітив би. У другому дворі їх теж не було — бабусі й мами не залишили б поза увагою таку подію. Отже, зостається тільки під'їзд, у якому Аліса ховалася від настирливої тренерші. Там і треба шукати Колю. Але як шукати? Обійти всі квартири? А що питати?

Задумавшись, Аліса вийшла через арку в провулок і зупинилася.

І тут її побачили учні з шостого "Б".

Розділ XXI

ВІЙСЬКОВА РАДА

Коли Юлька закінчила свою розповідь, принаймні пів-класу вирішили бігти на допомогу Алісі й Колі. Ніхто до пуття не знав, що треба робити, всі дивилися на Юльку. Адже вона Алісина подруга і, можна сказати, старша сестра — на сто років старша від Аліси.

— Ви куди? — здивувалася гардеробниця тьотя Луша, коли побачила, як серед уроку з гуркотом і шумом мчить по сходах шостий "Б", разом із відмінниками та двієчниками.

Дехто вдягнувся, інші побігли роздягненими — все одно день теплий, майже літній.

Добігли до найближчого рогу й зупинилися. Куди далі? Боря Мессерер сказав:

— Давайте розділимося на загони по три чоловіки — кожний обшукає по провулку.

— Безглузда думкаї — озвалася Мила Руткевич. Вона злилася на себе. Тепер вона мусить першою врятувати Алісу від піратів — вона ж її зрадила. — Ми ж не знаємо, куди вони побігли. Може, вони зараз уже в Мар'їному гаю.

Цієї миті діти побачили, що назустріч їм поспішає маленька жіночка з завитим жовтим чубчиком. Катя Михайлова пізнала її і спитала:

— Здрастуйте, Марто Скриль. Ви не бачили дівчинку з нашого класу...

Тренерша не дала їй договорити:

— Ця ваша Аліса зовсім некерована! Я розкрила перед нею світлі перспективи в галузі спорту, і знаєте, що вона мені відповіла?

— Знаємо! — хором закричали діти.

— Ні, ще більше! — вигукнула тренерша. — Вона потім...

— ...Утекла! — хором крикнули шестикласники.

— Ви, я бачу, чудово поінформовані, — образилась тренерша. — Боюся, що безвідповідальні настрої захопили й вас.

— Захопили! — закричали діти.

— А куди вона побігла? — спитала ввічливо Катя Михайлова.

— Он там бачите під'їзд у сірому будинку? Я змушена була ганятися за нею по під'їзду, але безрезультатно. Вона там живе?

Та ніхто тренершу не слухав. Шостий клас "Б" біг до під'їзду. І в цей момент із воріт будинку вийшла Аліса й зупинилася на тротуарі.

Шостий клас "Б" оточив її тісним колом.

— Ну, де Коля?

— Ти їх догнала?

— Вони сховалися?

— Не соромся, ми все знаємо. Нам Фіма з Юлькою розповіли.

— Ти їх не догнала?

— Ми знаємо, що ти з майбутнього.

— Ми тобі допоможемо знайти машинку...

Всі говорили зразу, розібрати що-небудь було важко, та Аліса зрозуміла і зраділа.

— Дякую, друзі! — сказала вона.

Всі перебивали одне одного, такий ґвалт зчинився, що шибки задзвеніли в будинках. Крізь шум пробивався срібний голос Лариси:

— Ой, вони, напевно, Колю катують! — її чудові голубі очі були повні сліз.

— Мерщій давайте шукати! — крикнув Боря Мессерер.

Зверху на другому поверсі з'явилося кругле заспане лице. Воно сказало:

— Діти, влаштовуйте свої військові ігри десь в іншому місці. Я тільки зібрався заснути, а ви заходилися кричати про катування й прохідні двори. Соромно!

За ним у кватирку поверхом вище висунулася жінка в бігуді й підтримала заспаного чоловіка:

— Божевільні часи! В наші дні діти не думали про хуліганство, а грали в піжмурки.

— Що ви розумієте! — обурилась Юлька.

Але Катя Михайлова її зупинила:

— Не сперечайся. Ходімо на бульвар. Там улаштуємо нараду.

— Тільки треба комусь залишитися тут, — попередила Аліса. — Вони можуть утекти й забрати Наумова.

— Я залишуся, — вихопився Коля Сулима. — Хто ще?

Другим лишився чергувати Боря Мессерер. Сулима стояв у провулку. Боря пройшов у двір. А решта поспішила на бульвар, аби там вирішити, що робити.

Такої події класові ще не доводилося переживати за останні шість років.

По-перше, нова учениця, супергерла Аліса, виявилася ніякою не супергерлою, а звичайнісінькою дівчинкою з майбутнього.

По-друге, Коля Наумов побував у майбутньому і там такого накоїв, хоч і без злого наміру.

По-третє, Фіма Корольов про це знав і нікому не встиг прохопитися, крім Колі Сулими. А Коля Сулима хотів усе розповісти Алісі, та не встиг.

І, нарешті, десь поряд сидять справжні космічні пірати, а один із них уміє обертатися в різних людей.

Подій більше, ніж досить.

Аліса сіла на лавку так, щоб бачити провулок. Всі інші обступили її.

— Нарада відкривається, — почав Фіма Корольов. — На порядку денному два питання.

— Чому два? Одне, — заперечила Катя Михайлова.

— Ні, два. Перше — як знайти і врятувати Колю Наумова. Друге — як допомогти Алісі вернути мієлофон і відправити її додому.

— Це одне й те ж питання, — втрутилась Юлька.

— Не перебивай! — сказав Фіма Корольов. — Має бути порядок, інакше ми ніколи не домовимося.

— Тебе ніхто не обирав головою! — вигукнула Мила,

— У вирішальні хвилини хтось вайдостойніший повинен узяти владу в свої руки, Тобі, Руткевич, я теж не давав слова. Може, ти заодно з піратами?

— Як тобі не соромної Катя Михайлова поклала руку на плече Милі:

— Ти що, не знаєш Фіму, з його пришелепуватими жартами?

— Це не жарт! — Мила раптом заплакала. — Якби я знала...

— Що сталося? — спитала Аліса.

Адже вона не знала, що Мила провела піратів у школу.

— Я тобі потім розкажу, — пообіцяла Юлька. — Нічого особливого.

Мила відвернулася, щоб ніхто не бачив її сліз. Востаннє вона плакала рік тому, коли практикантка, яка не знала, що Мила кругла відмінниця, поставила їй четвірку за твір.

— Слово надається Алісі Селезньовій, — оголосив Фіма. — Вона нас ознайомить із станом справ у пошуках товариша Наумова. Регламент будемо встановлювати?

— Фімо, не корч дурника! — мовила суворо Катя. — А то я тебе зніму з голови. Говори, Алісо.

— А мені майже нічого сказати. Я бігла за ним до того будинку, але мене спіймала тренерша, і, поки я від неї рятувалася, Коля вбіг у під'їзд. Веселун У — за ним.

— Хто? — не зрозумів Коля Садовський.

— Веселун У звати товстого пірата, — пояснила Юлька Грибкова.

— Крис — це другий пірат, який Аллу вдавав, — побіг у двір.

— А під'їзд прохідний? — спитала Катя Михайлова.

— Так, прохідний.

— Все ясно, — сказав Фіма. — Він хотів перехопити Колю на виході.

— Але не перехопив, — мовила Аліса. — У дворі сидів юнак і читав книжку. Він мені сказав, що ніхто мимо не пробігав...

— А раптом це був не юнак, а перевдягнений Крис? — втрутилась Юлька. — Раптом він тебе обманув, а тим часом Веселун У побіг за Наумовим?

Аліса подумала трохи й відповіла:

— Ні, це був справжній юнак. Я з ним довго розмовляла. До того ж вони не могли пробігти в подальший двір. Там було двадцять бабусь і мам.

— Ясно, — сказав Фіма Корольов. — Маємо робочу гіпотезу: пірати, напевно, сховалися в тому будинку, на горищі.

— Чому на горищі? — здивувалася Катя Михайлова. — У під'їзді принаймні двадцять квартир. А якщо вони одну з них зайняли?

— Почнемо з горища. У мене передчуття, що вони там. А передчуття мене ніколи не обманюють, — наполягав Фіма Корольов.

— Авжеж, — з'єхидничала Юлька. — Ще б пак! Пам'ятаєш, як позавчора у тебе було передчуття, що тебе з географії не спитають?

— Грибкова, — суворо мовив Фіма Корольов, — вийди на ріг провулка. Звідти тобі буде видно Сулиму. Спитай у нього на мигах, чи все гаразд.

— Сам сходи, — буркнула Юлька. — Тобі ближче.

— Підкоряюся грубому насильству, — сказав Фіма, побіг до огорожі бульвару і махнув рукою, відразу ж повернувся й доповів: — На горизонті все чисто.

— Я так переживаю, дівчатка! — озвалась красуня Лариса. — Я помру від страху. Краще б я залишилася в класі.

— Ну й іди додому, — кинув Фіма. — Від тебе все одно ніякого толку.

— Фімо, це останнє попередження, — втрутилася Катя Михайлова. — Якщо ти не перестанеш хамити, ми тебе звільнимо!

— Звільнимо, — підтвердили інші.

— Я не так хотіла сказати, — поскаржилась Лариса. — Я хотіла сказати, що в мене від переживань прорізається апетит. Я навіть на контрольних завжди голодна.

— У мене десь шоколадка була, — мовила Юлька і відкрила свій портфель.

— Гаразд, друзі, — знову підвівся Фіма, — давайте ваші конкретні пропозиції.

— Які можуть бути пропозиції? — здивувався Коля Садовський. — Треба йти в той під'їзд. Це й їжакові ясно.

— Є пропозиція йти у той під'їзд, від квартири до квартири. Коли що-небудь підозріле, ми беремо квартиру на замітку, — сказав Фіма. — Але починаємо з горища.

— Тільки я на горище не полізу, — запротестувала Лариса. — Там можуть бути щури або таргани. І я помру.

— Гаразд, від горища ти звільняєшся. Сидітимеш унизу на лавочці. Всі встають?

— Стривайте, — зупинила Мила Руткевич. Вона вже заспокоїлася й опанувала себе. — Фіма казав, що мієлофо" лежить у Колі Наумова дома. В ящику під столом. Так?

— Так. Він сам мені показував.

— А раптом Коля зізнається? Пірати підуть до нього додому і знайдуть апарат. Це ж буде жахливо!

— Геть жахливо, — сказала Аліса, яка до цього майже не втручалася в розмову. — Тоді всі наші труди пропадуть марно.

— Він ніколи не зізнається. Навіть під страшними тортурами, — запевнив Фіма Корольов. — Він мій пруг, я його знаю, як себе.

— "Себе, себе"! — перекривила Мила, сповнена презирства до Фіми. — Тебе й катувати не треба. Поглянути на тебе суворо — ти в усьому й зізнаєшся.

— Ми всі знаємо, що Коля не боягуз, — мовила Катя Михайлова. — Але ж пірати можуть його обманути,

— Як?

— Як? Крис обернеться на його матір і скаже: "Колю, віддай машину". Коля й послухається.

— Ой, який жах! — вигукнула Лариса.

— Що він, ідіот, чи що? — сказав Фіма, але не так упевнено, як досі.

— Отже, хтось зараз іде до Колі Наумова додому і бере там мієлофон, — докинула Мила Руткевич. — І я гадаю, що найкраще піти

Алісі з Фімою. Аліса відрізнить свій апарат, а Фіма може сказати батькам, що вони прийшли на прохання Колі.

— А коли ми знайдемо апарат, — спитав Фіма, — що тоді робити?

Всі замовкли. Дивилися на Алісу.

Аліса не зрозуміла, чому на неї дивляться. Тоді Мила Руткевич пояснила:

— Ми розуміємо, що Алісі треба повертатися додому. І якнайскоріше. Тільки-но знайдете машинку, нехай Аліса йде в ту квартиру, де машина часу. Фіма їй покаже.

— А вона без ключа не потрапить...

— Придумаєш що-небудь, аби Колина мама його віддала, — сказала Катя Михайлова. — Ти ж метикуватий. Віддай раз у житті свій талант на користь народу. Проведеш Алісу — і негайно назад...

Юлька відчула, як у неї перехопило дихання. Як же так, одразу... Юлька хотіла сказати, що треба б зайти до Грибкових, попрощатися, а то Марія Михайлівна переживатиме...

Лариса простягла руку й сказала:

— До побачення, Алісо. Дуже приємно було познайомитися.

І тоді Аліса заговорила злим голосом:

— Ви що, всі з глузду з'їхали, чи що? Ви хочете, щоб я втекла до себе, а ви без мене Колю виручати будете? Ви що ж, мене за людину не

маєте? Гадаєте, що я схоплю мієлофон і втечу, прощавайте? Отже, вам можна всі справи кинути й бігти мені на допомогу, а я паршива егоїстка?

В Аліси навіть сльози з'явились на очах. Хоч вона, звичайно, не плакала...

У Юльки з серця спав камінь. Вона так боялася, що Аліса послухає розумну Руткевич і піде назовсім... хоч вона, Юлька, звісно, й слова б не сказала.

Всі мовчали. Стало ніяково, наче вони запропонували Алісі щось недобре. Хоча, якщо подумати, Мила міркувала слушно. З розумної точки зору.

Першою заговорила Катя Михайлова:

— Аліса має рацію. Якщо вона стільки часу цю машину шукала, можна й зачекати. А Аліса нам потрібна. Вона як спортсменка може забратися, куди ніхто з нас не зможе. І вона цих піратів добре знає. Їх же теж, мабуть, не варто тут лишати.

— Ой, не варто! — озвалася Лариса. — Ой, не варто! А я вже хотіла з Алісою прощатися...

Юлька глибоко зітхнула й побачила, що в неї розкритий портфель. Навіщо ж вона його розкрила? Ну звісно, вона ж хотіла пошукати шоколадку для цієї ненажери Лариси. Юлька запустила руку в портфель і замість шоколадки намацала важкий згорток.

— Що це таке? — спитала вона, витягаючи його.

Згорток був об'ємистий, ніби в нього було загорнуто буханець хліба. Він був у газеті.

Юлька зашурхотіла газетою, розгортаючи пакунок. Всередині лежала чорна сумка.

— Оце то так! — вигукнула Аліса.

— Що? Що сталося? Що-небудь страшне? — спитала Лариса. — Адже це не шоколад!

— Ні, — відповіла Аліса, — Це мієлофон.

Розділ XXII

ПОШУКИ

— Через нього ти до нас і приїхала? — спитала Катя Михайлова.

— Він зовсім нецікавий, — сказала Лариса.

Аліса розкрутила провід, уставила в вухо навушничок, натиснула на червону кнопку на кришці. Зачекала, натисла другу кнопку й стала повертати коліщатко.

Потім ураз засміялася.

— Ти чого? — спитала Юлька.

— Працює, — відповіла Аліса. — Усе гаразд.

— А чому засміялася?

— Тому що Лариса думає, чи будеш ти шукати шоколадку в сумці чи забула про неї.

— Дурниці! — випалила Лариса й почервоніла як варений рак. — Я й не думала про шоколад. І взагалі я вже не голодна. Це не апарат, а суцільний обман.

Але всі реготіли так, що Фіма Корольов упав із лавки. Всі знали, хто каже правду.

— А звідкіля ж він у сумці? — спитала Мила Руткевич, зачекавши, поки інші заспокояться. — Хтось же мав його туди покласти.

— Я бачила, — мовила Лариса. — Але не здогадалась. Іще перед уроками Коля Наумов підходив до Юльчиного столу й щось там робив. Я його спитала: "Ти що, записку підкладаєш, закохався?" А він мені так грубо відповів, що я відразу про це забула.

Акуратна Катя Михайлова складала газету, в яку був загорнутий апарат.

— Дивіться, записка, — зойкнула вона.

— Дай сюди, — сказала Аліса. Вона взяла записку й прочитала її вголос: — "Ти все одно уже все знаєш або скоро взнаєш. Якщо ти вважаєш; що винуватий і заслуговую кари, я не буду сперечатися. Але даю чесне слово, що я не хотів брати цього приладу, а хотів урятувати його від бандитів. Пробач за затримку. Шкода, що ти не можеш залишитися з нами". І все, — закінчила Аліса.

— А підпис? — запитала Мила.

— Нема ніякого підпису.

— Це його рука, — підтвердив Фіма Корольов, заглядаючи ззаду. — Я його руку знаю.

— От і все, — сказала Катя Михайлова. — Можеш вертатися додому, Алісо.

Аліса нічого не відповіла.

— Що йому варто було вернути апарат хоч би вчора? — зітхнула Мила Руткевич.

— Все-таки хлопці в нас розумом не відзначаються, — зауважила Лариса. — Ховати чужу річ, а потім підсовувати її в чужі сумки! Дитячий садок якийсь,

Аліса почепила мієлофон через плече.

— Краще сховай його в сумку, — порадила Юлька. — Загубиш іще.

— Ні, — відповіла Аліса. — Він нам тепер знадобиться.

— Дай мені поносити, — попрохав Фіма Корольов. — Мені б дечиї думки підслухати.

— Друзі, ви мені даруйте, — сказала Аліса, — але я нікому його давати не буду. І не тому, що боюся, що зламаєте, або не довіряю, але цей прилад винайдуть аж через сто років. Його ще нема.

— Жаль, — мовив Фіма.

Мила підтримала Алісу:

— До того ж він не її. Аліса підвелася з лавки.

— Понесеш мою сумку? — спитала вона Садовського.

— Давай, — відповів той.

— Які вказівки? — спитав Фіма, який сподівався потім, коли усе втрясеться, все-таки випросити в Аліси мієлофон. На одну хвилинку.

— Мієлофон приймає людські думки метрів за десять, а іноді й більше, — пояснила Аліса. — Якщо ми зараз пройдемо по квартирах того під'їзду, ми почуємо, чи немає там піратів і Колі.

— Звичайно! — вигукнула Юлька. — Все геніальне просте!

— Всім іти нема сенсу, — зауважила Катя. — Нехай частина дітей чекає тут. Навіщо юрбою ходити поверхами?

Але нікому не хотілося лишатись. Домовилися, що четверо підуть по квартирах, а решта чергуватимуть у дворі й на вулиці. Ларису та Милу Руткевич відправили додому. Спочатку відправили тільки Ларису — щоб вона не голодувала, не мучилась, поїла й іншим теж зробила бутерброди. Коли ходиш у дозорі або стоїш на варті, їсти хочеться. Це кожен солдат знає. Та як тільки Лариса пішла, всіх узяв сумнів: чи повернеться вона? Вона відома сплюха. Поїсть, засне, ввечері схаменеться. Ось тоді Мила Руткевич пожертвувала собою. Вона сказала, що зробить усім бутерброди. І ще в них дома лишився майже цілий торт — учора був день народження у брата, три торти з'їли, а на четвертий сил уже не вистачило.

У під'їзд пішли Аліса, Фіма Корольов, Коля Сулима і Катя Михайлова.

Фіма сказав:

— Я наполягаю — спершу на горище. Ти, Алісо, наше життя не досить добре знаєш. Мушу тобі сказати, що в громадянську війну контрреволюціонери найчастіше ховалися на горищах.

— Сказав теж! — здивувалася Юлька. — Це ж було майже сто років тому.

— Я читала, — відповіла Аліса.

Ліфт зупинився на останньому поверсі. Діти, намагаючись не шуміти, вийшли з нього. Фіма прошепотів:

— Погано без зброї.

Із зброєю й справді було кепсько. Зброї навіть не було, якщо не рахувати свистка у Фіми Корольова.

— Нічого, — заспокоїла Аліса. — Всі злочинці боягузи. Вони ж бояться, що їх викриють.

— Ти краще стій позаду, — прошепотіла Катя. — Щоб вони до мієлофона не добралися.

Аліса кивнула. Катя мала рацію. Якщо пірати побачать мієлофон, можуть схопити його і помчати.

Діти піднялися на півповерха й опинилися перед дверима на горище. Двері були замкнені на важкий замок.

— Тут їх не було, — сказала Аліса.

— Не можна недооцінювати їхньої хитрості, — заперечив Фіма. — Вони могли зняти замок, а потім знову замкнути. Ми ж не знаємо всіх їхніх штучок.

Катя Михайлова підійшла до дверей і провела пальцем по замку. Він був у пилюці.

— Тут ніхто вже кілька днів не був, — запевнила Катя.

Коля Сулима всміхнувся:

— Зараз Корольов скаже тобі, що пилюку вони потім із хитрощів посипали. В кишені принесли.

— А що, — не здавався Фіма, — цілком може бути. Піратам притаманні диявольські хитрощі.

Аліса, щоб не гаяти часу на пусті суперечки з упертим Фімою, пішла вниз.

— Стій! — гукнув її Фіма. — Потім пошкодуєш. Усе-таки послухай.

— Ну гаразд...

Аліса підійшла до дверей, увімкнула мієлофон і почала крутити коліщатко, настроюючи на різні хвилі. Адже кожен мозок випромінює думки на своїй, особливій хвилі. Як радіостанція.

— Ну що? — не витерпів Фіма.

— Нічого. Там тільки голуби.

— Дай послухати, — попросив Фіма. — Хоч трішечки.

— Нема чого слухати.

— Фімо, відчепися од Аліси. Домовилися ж, — цитькнула Катя Михайлова.

Аліса вимкнула мієлофон.

Вони спустилися поверхом нижче. На поверсі було три квартири.

— Будемо дзвонити? — спитав Коля Сулима.

— Спробуємо без дзвінків, — сказала Аліса. — Адже крізь двері думки проникають.

Вона підійшла до найближчих дверей.

— Нікого нема вдома, — мовила, прислухавшись.

— Слухай, Аліско, — обурився Фіма, — може, твій апарат не бере думок? Може, Наумов його зламав?

Аліса хотіла огризнутися, та Коля Сулима, що стояв біля інших дверей, сказав тихо:

— А я чую, там хтось розмовляє.

Аліса відразу ж перебігла до тих дверей.

— Ну, що чути?

— Не заважай, Фімо. Там справді є люди.

— Які? Пірати?

— Ні. Там чоловік і дружина. Вони старі. Вони посварилися й з ранку ніяк не можуть домовитися, кому йти по молоко. От і сидять без молока. І кицька в них без молока.

— Бідолашна кицька! — не стрималась Катя.

— Там Колі нема, — запевнила Аліса.

— Ясна річ, — сказав Фіма. — Та дай-но я перевірю.

Аліса простягла Фімі навушник. Все одно не спекаєшся.

Той нахилив голову, прислухався.

— Техніка на грані фантастики!.. Ой, і кицьку чую!..

— Ну ж бо, годі, — урвала суворо Катя Михайлова. Ти теж кортіло послухати думки, але гордість не давала попросити. — Корольов, ось тобі шістнадцять копійок. Біжи до рогу й мерщій неси сюди пакет із молоком.

— Навіщо? — не зрозумів Фіма.

— Неясно? А що кицька голодна сидить — це тобі все одно?

— А раптом без мене щось станеться?

— Нічого, з нами Сулима. А в разі чого крикнемо. У дворі п'ять чоловік без діла нидіють.

— От їм і доручу! — крикнув Фіма, кидаючись униз по сходах.

Аліса вже перейшла до наступної квартири.

— Хочеш послухати? — спитала вона в Каті Михайлової.

— Дякую, залюбки, — зраділа Катя. — Якщо я не зламаю.

Аліса передала їй навушник.

У навушнику почувся шурхіт. Аліса крутила коліщатко настройки.

— Підніми руку, коли почуєш, — сказала вона.

Катя підняла руку.

У навушнику звучав далекий, кволий голосок:

— Ну чому ж він не дзвонить? Ну нехай подзвонить... Може, він телефон неправильно записав? Ні, я сама телефон записала. Адже він обіцяв зранку подзвонити... перед лекціями...

— Мені здається, якась дурка закохана, — мовила Катя. — Навіть незручно підслуховувати.

— Ми ж не задля власної втіхи, — заперечив Коля Сулима.

— Хочеш послухати? — спитала Аліса.

— Ні, дякую... Якось іншим разом.

— Все, — повідомила Катя. — Він їй подзвонив. Вона вже уголос воркує. Бери навушник. Піратів там нема.

Вони спускалися поверхом нижче, коли з'явився ліфт, у ньому Фіма Корольов.

— Де молоко? — суворо спитала Катя.

— Я Садовського послав.

— Ох і мудрець!

— Він усе одно знічев'я мучиться. Він уже придумує, як без машини часу в майбутнє ходити.

— Ну, і як? — запитала Аліса.

— Дуже просто: видати календар на двохтисячний рік.

— І що ж зміниться? — не зрозумів Коля Сулима.

— Як — що зміниться? Будемо жити в двохтисячному році. А як жити — наша справа.

— Геніальна ідеяї — сказала Катя. — Ходімо вниз.

На наступному поверсі дві квартири були порожні — певно, всі на роботі. В одній із них спав собака і бачив уві сні десяток кицьок, які віднімали в нього кістку. Думки були не дуже зрозумілими і плутаними, але Фіма, котрий слухав цей сон, сказав, що кицьки смугасті й великі, як тигри. Хоч навряд чи він зловив це мієлофоном та ще й у собачому кошмарі.

У третій квартирі сиділа маленька дівчинка, мама якої пішла в магазин і довго не поверталася. Дівчинці було сумно, і вона уявляла собі всякі страшні картинки, і їй з кожною хвилиною дедалі більше здавалося, що мама ніколи не вернеться. Ніякий пірат не міг би так прикидатися. Тільки діти зібралися спуститись іще на поверх униз, як на сходовій клітці з'явився засананий Садовський, чуб у нього на голові сяяв таким червоним вогнем, що об нього можна було обпектися.

Він ніс пакет із молоком.

— Хто тут зголоднів? — запитав він. — А то Фіма тицьнув у руку гроші, сказав, що це термінове завдання, і втік.

— А ти як гадаєш? — спитав Фіма.

— Я гадаю, що ви знайшли Колю, геть спотвореного. І його перші слова були: молочка б мені. Ні?

— Ні, не знайшли ми Колі. — Катя взяла у Садовського пакет і сказала: — Спускайтесь, я зараз повернуся.

Але ніхто не став спускатися. Всі слухали, що буде. А Аліса навіть через мієлофон.

Чути було, як Катя натискає на дзвоник. Нагорі відчинилися двері.

— Даруйте, — вибачилася Катя, — я принесла молока вашій киці. Вона у вас така голодна.

— Дякую, — відповів голос. — А то ми ніяк не можемо домовитися.

Двері зачинились.

Катиних кроків не було чути. Видно, вона лишилася стояти під дверима. Вона ж бо думала, що люди здивуються, можливо, навіть відмовляться од молока...

— Іде назад, — повідомила Аліса, яка чула думки кицьчиної господині.

— Навіщо? — спитав Фіма.

— Зараз дізнаєшся, — мовила Аліса й не змогла стримати усмішки.

Знову почувся звук відчинюваних дверей. І той самий голос промовив:

— Добре, що ти не пішла, дівчинко. Тримай шістнадцять копійок. Я тобі за молоко винна. Дякую ще раз. Ти завтра молоко принесеш?

Зніяковіла Катя спустилася, тримаючи на долоні шістнадцять копійок.

— Ну що, тепер щодня будеш ходити? А то кицька голодна.

— Доведеться, — сказала Аліса. — Знаєш, що ця бабуся своєму чоловікові зараз говорить? "Хвалити бога, котяче молоко стали по квартирах носити. Тепер нам із тобою, Ваню, нема чого сваритися".

— А він що відповідає? — спитав Садовський.

— Він каже: "Не турбуйся, знайдемо, через що посваритися".

— От і добре, — зауважив Садовський. — А то їм жити буде нудно.

Залишилося ще три поверхи. Діти пройшли їх хвилин за шіаддять. Аліса всім дала послухати мієлофон, але нічого підозрілого не виявилося. За дверима квартир жили звичайнісінькі люди — сварилися, мирилися, розмовляли... але ніхто нікого не катував, не погрожував. У підвалі теж нікого не було.

Розділ XXIII

ІШУТІН ПЕРЕДУМАВ

У дворі чекала Мила Руткевич із промасленим пакетом.

— Перерва на обід, — сказала Юлька. — Нічого не знайшли?

— Нічого, — відповіла Аліса. — У цей під'їзд вони всі зайшли, і ніхто з нього не вийшов. Не уявляю, що робити.

— Ходімо на лавку, — запропонувала Катя. — Одна голова добре, а десять краще. Перекусимо й що-небудь придумаємо.

— Неодмінно придумаємо, — запевнив Фіма Корольов. — У мені вже формуються сякі-такі ідеї.

— Я знаю, — мовив Садовський. — Я вже навчився читати його думки без мієлофона. В голові у Корольова формується ідея космічних польотів на повітряних кулях.

— Відчепися! — розсердився Фіма. — З тобою зовсім неможливо серйозно розмовляти!

— А я з тобою й не маю наміру серйозно розмовляти, — сказав Садовський. — Якщо з тобою серйозно розмовляти, можна луснути зо сміху.

Мила роздала бутерброди й половинки огірків. Тут, на подив усіх, прийшла й Лариса. Вона йшла, широко позіхаючи, і несла цілий кошик їстівних припасів.

— Вмираю спати хочу! — призналася вона. — Я навіть дорогою на ходу спала.

— Ларисо, ти велика людина, — сказав Коля Сулима.

— Ти так серйозно думаєш? — запитала Лариса. — Мені вельми приємно.

Сулима їй подобався, тому що був серйозний, грав у шахи й носив окуляри.

— Він так не думає, — зауважив Фіма. — І якщо мені не віриш, візьми мієлофон і послухай його думки.

— Ніколи в житті не слухала чужих думок. І не буду.

— Чому? — спитала Юлька, розпаковуючи її кошик.

— А раптом у думках непристойне слово зустрінеться?

— Де ж ти набрала стільки харчу? — поцікавилась Юлька.

— Це мені бабуся дала, — сказала Лариса. — Я їй пояснила.

— Що ти їй пояснила? — злякалася Катя Михайлова.

— Я їй нічого зайвого не сказала, — відповіла Лариса. — Я тільки сказала, що до нас приїхала одна дівчинка з майбутнього і вона зголодніла.

— А бабуся? — спитала Катя.

— А бабуся охнула й відповіла: "Ой, така дорога — і нічого не поїсти!" От ми з нею і спустошили холодильник.

Поки діти їли, Аліса прислухалася до думок двох жінок, які зупинилися посеред двору й обговорювали погану поведінку якогось Івана Петровича, котрий грає ночами на акордеоні й не дає нікому спати. Аліса слухала їхні Думки, бо сподівалася, що вони могли бачиш піратів або Колю.

Раптом Аліса підвелася, сховала проводок у сумку, підійшла до жінок, і діти почули, як вона сказала:

— Ви слушно турбуєтесь про вашу дівчинку. Вона вже півгодини плаче ревними сльозами, бо думає, що ви ніколи вже не вернетесь. Вона плаче, а ви тут обговорюєте поведінку якогось Івана Петровича!

Сказавши так, Аліса повернулася на лавку, а жінки здивовано дивились їй услід. Потім одна із них мовила:

— Я й справді забалакалася. — І зникла в під'їзді.

Друга подивилася на Алісу підозріло й сказала:

— Яка невихована дівчинка!

— Ти їй про яку дівчинку сказала? — спитала Юлька.

— Її донька вдома сидить і думає, що мама ніколи не вернеться. А мама зовсім про неї забула. Довелося нагадати.

— Покуштуй пирога, — запропонувала Лариса. — Моя бабуся веліла неодмінно тебе пригостити. Вона сказала, що таких у вас не печуть, бо вона забере секрет із собою в могилу.

— А нехай вона тебе навчить, — порадила Юлька.

— Мене не навчиш, — зітхнула Лариса. — Я зовсім невдатна до домашнього господарства.

Аліса жувала пиріг і думала, що ж робити далі. Час іде, вже скоро дванадцять...

— Що будемо робити? — без мієлофона вгадала її думки Юлька.

— Ясно що. — Фіма жував торт, і в нього вийшли великі рожеві вуса на червоних щоках. — Зараз перепочинемо й підемо далі,

— Куди йти? — спитала Аліса. — Ми весь під'їзд обійшли.

— По інших будинках підемо, — мовив Фіма. — Якщо ти втомишся, я тебе підміню.

— Навіщо ходити по інших будинках? — здивувалась Аліса. — Адже вони звідси не виходили.

— Стривай, — втрутився Садовський. — А ти впевнена, що в них нема шапки-невидимки?

— Ні, — заперечила Аліса, — це антинауково.

— А чому ти так упевнена, Алісо, що вони не виходили з під'їзду? — спитала Мила Руткевич. — А раптом той юнак збрехав?

Сулима підвівся з лавки і сказав:

— У нас є два варіанти. Перший — обійти з мієлофоном усі будинки в цьому дворі.

— А другий варіант? — запитала Аліса.

— А другий варіант — знайти того юнака, який сказав, що не бачив піратів, і перевірити його думки.

— Геніальної — вигукнула Лариса. — Навіть не треба читати думок. Мені досить подивитися людині в очі, і я одразу бачу, бреше вона чи каже правду.

— І все-таки надійніше з мієлофоном, — зауважив Сулима. — Ти не пам'ятаєш, Алісо, куди він зник?

— Я не помітила. Напевно, сюди. — Й Аліса показала на двері невеликого жовтого триповерхового будинку.

І бувають же такі збіги: цієї миті двері відчинилися, і в них з'явився повний, гладенький юнак у замшевому піджаку, замшевих штанях і замшевих черевиках.

— Це він, — прошепотіла Аліса, шарудячи рукою в сумці, щоб знайти навушничок.

Побачивши Алісу, юнак мимоволі зробив крок назад. Вій злякався.

Юнак, напевно, цілу хвилину стояв у дверях, удаючи, що згадує, чи не забув дома ключі. Але ключі були на місці. Потім він дістав із кишені гаманець і заглянув у нього.

Аліса приймала його думки:

"Чого це прокляте дівчисько тут? І ще інших привело. Що, не повірило, чи що? Невже підозрює? Та що ж я міг удіяти? Я ж не хочу ні в що втручатися. Це їхні, справи — напевно, всі вони добрі, злочинці... Спробуй прорватися. Головне — аби ніхто не подумав, що я чогось побоююся..."

І Петро Ішутін, юнак у замші, рішуче пішов через двір до воріт.

— Він щось знає, — мовила швидко Аліса. — Але приховує.

— Я заговорю з ним, — вихопився Фіма, зіскакуючи з лавки.

— У мене краще вийде, — сказав Садовський. — Це я гарантую. А ти доїдай пиріг.

Садовський за кілька кроків наздогнав Петра Ішутіна, став у нього на дорозіл спитав голосно, так, щоб усі діти чули:

— Скажіть, ви будете Наполеон Бонапарт?

— Що? — спитав Ішутін. — Що таке? Який Наполеон?..

А в голові у нього проносилися думки, які чудово чула Аліса:

"Напевно, натякає. Той теж був під Наполеона вдягнений. Тільки нічим себе не виказати... От попав, між двох огнів! І від них пощади не буде і від тих... У міліцію, чи що, бігти.. Але що я скажу в міліції?"

— Якщо ви Наполеон, — мовив Садовський, який був незвичайним майстром говорити дурниці з серйозним виглядом, — то вас у будь-який момент можуть підстрелити. Хіба ви не знаєте, пю сезон полювання на Наполеонів уже відкритий? А ваша шкура буде чудовою прикрасою моєї вітальні. Дозвольте помацати! А роги ви забули вдома?

Садовський простяг руку, щоб помацати оленячу замшу.

Ішутін з переляку відскочив убік. Він забув, що втричі сильніший за Садовського. Його думки мчали наперегонки:

"Натякає, що мені живим звідси не вийти. Закричати? Напевно, найліпше закричати — зараз день, хто-небудь дома, мене врятують. Але

сказати теж не можна. Той, напевно, дивиться за мною з вікна і, як тільки я скажу, відразу ж мене вколошкає..."

Почувши це, Аліса підвелася з лавки й пішла до воріт. Дорогою вона сказала Садовському:

— Дай йому пройти.

— Авжеж, це хуліганство, — мовив Ішутін, поспішаючи до воріт.

Коля дав йому дорогу, але не відстав, а йшов за три кроки ззаду й задумливо бубонів:

— Потайність ще ніколи не доводила до добра. Мій дідусь, коли збирався полювати на Наполеонів, завжди брав із собою відро з гасом. Він бризкав гасом Наполеону на хвіст, і той одразу ж здавався в полон. Та якось він вирішив полити гасом тигра...

Ішутін майже бігом улетів під арку воріт, але тут це противнюще дівчисько перепинило йому шлях і сказало тихо, ніби по секрету:

— Тепер вас із вікна не видно. І ви можете сказати всю правду.

— Звідкіля ти знаєш? — здивувався Ішутін, і в нього підкосилися ноги,, довелось обіпертися спиною об стіну.

— Вони піймали хлопчика? — спитала Аліса.

— Не знаю, не бачив... — майже кричав Ішутін.

Аліса одним вухом слухала його лемент, але в другому звучали думки замшевого юнака, котрий ніколи ні в що не втручається: "Звісно, вони його піймали. Вони його несли непритомного..."

Ішутін знайшов у собі сили відштовхнути Алісу й вибігти на вулицю. Він квапився чимдалі від цього страшного будинку й думав:

"Ніколи не вернуся! Сьогодні ж сяду в поїзд — і в будь-який бік, хоч у Магадан..."

Коля Садовський обігнав Ішутіна й знову загородив йому дорогу.

— Ми ж не договорили, — дорікнув він. — Найцікавіше попереду.

Ішутіну довелося загальмувати.

— Куди вони понесли непритомного хлопчика? — спитала Аліса.

"Відьма! — думав Ішутін. — Іще знущається! Все знає і знущається. Знає ж, що понесли його в забитий будинок посеред двору".

— Все, — сказала Аліса Садовському. — Відпускай. Він нам більше не потрібен. Вони понесли Колю в забитий будинок посеред двору.

— Ти що, думки читаєш? — спитав Ішутін з полегшенням.

Добре, що відпустили. Могло й гірше скінчитися.

— Сором вам! — сказала Аліса. — У вас на очах двоє здоровил тягнуть хлопчика, а ви від страху намагаєтеся приховати цей злочин.

— Я не хотів приховувати, але мене попросили. А може, у них є право хлопчиків носити?

— Ви негідник, — мовив Коля Садовський цілком серйозно, — і не смійте заперечувати. І я з вами ще зустрінуся. Вам від мене нікуди не дітися.

І тоді Ішутін ураз припустив вулицею. Лише фалди його замшевого піджака розвівалися, ніби за Ішутіним гналося два гусаки. Аліса чула його плутані думки, що віддалялися:

"А добереться ж... хто-небудь до мене й добереться... Як же так — хочеш не втручатися, і неодмінно до тебе хто-небудь добереться... Ні, ніколи! В перший же поїзд і в Магадан, у Сочі, у Львів... там улаштуюся кухарем... і ні в що не втручатися..."

— Він безнадійний, — сказала Аліса. — Його не перевиховаєш. Таких людей лікувати треба.

— Біжімо назад, — кинув Садовський.

Вони повернули назад під арку. Раптом Аліса застигла.

— Стій, — шепнула вона Садовському.

Дошки, якими було забито вікно на дальньому від дітей боці будинку, розсунулися. З вікна вилізла скромна маленька, згорблена бабуся в білій хустині в горошок і з букетиком тюльпанів. Бабуся не кваплячись задріботіла до воріт. Діти біля лавки не звернули на неї уваги.

Бабуся вийшла із забитого будинку. Аліса швидко стала крутити настройкою, ловлячи думки бабусі. І добре зробила, бо ніхто, крім неї самої, не зрозумів би й слова в думках цієї мирної бабусі: бабуся думала космолінгвою — мовою, якої в наш час ніхто ще не знає.

"Хутчій, — думала бабуся, — вони спіймали цього телепня і боягуза. Він обов'язково у всьому зізнається, як тільки зникне з моїх очей. Якщо боягуз продав когось один раз, він і інших продасть. Треба догнати його і знешкодити." А як Аліса здогадалася, що він збрехав? Ось і вона, у

воротах стоїть, на мене дивиться... Що в неї стирчить із вуха? Чи не провід мієлофона?.."

Аліса схопила Садовського за рукав, і вони вибігли у провулок.

— Скоріше! — крикнула Аліса. — В під'їзд!

Вони встигли пірнути в під'їзд у той момент, коли Крис у подобі бабусі з неймовірною для такої похилої людини швидкістю вискочив із воріт. Крізь засклені двері під'їзду вони бачили, як бабуся підсмикала спідницю, з-під якої було видно наполеонівські чоботи з золотими шпорами, і побігла до бульвару. Аліса почула думки пірата:

"Попалися, голуб'ята, тепер не втечете! Якщо ми нічого не добилися від хлопця, доб'ємося від Аліси... Зараз або ніколи..."

— За мною! — крикнула Аліса Садовському. — Не розмірковуй!

— А я давно вже не розмірковую, — відповів Коля, слухняно вискакуючи слідом за Алісою у двір через чорний хід.

Побачивши їх, діти збагнули, що сталося щось дуже важливе.

— Дізналися? — спитала Юлька. — Де він?

— Коля й товстий пірат он у тому забитому будинку, — сказала Аліса. — Другий пірат побіг до бульвару. Він повернеться через три хвилини. За три хвилини ми повинні звільнити Колю. Вікно з того боку забите погано, і дошки відсовуються. Як опинимося всередині будинку, галасуйте, лякайте його! Ясно?

Забитий двоповерховий флігель знав, що не сьогодні-завтра прийдуть будівельники, його знесуть, а на його місці розіб'ють клумбу, і сумно дивився на дітей підсліпуватими забитими вікнами.

Першою у вікно, яке було при самій землі, обережно влізла Аліса, за нею Коля Сулима, Садовський, Корольов, Юлька і Катя Михайлова. Решта лишились на вулиці під командуванням Мили Руткевич і оточили будинок, щоб ніхто не міг із нього вискочити.

Вони опинилися у великій порожній кімнаті, обклеєній веселенькими блакитними шпалерами, де-не-де зірваними зі Стіни. На стінах полишалися темні плями — сліди шаф, комода, картин та фотографій, що стояли попід стінами та висіли на них. Двері в коридор були відчинені. Аліса навшпиньки вбігла туди, і відразу ж у вусі зазвучали стривожені далекі думки Веселуна У: "Куди подівся Крис? Навіщо він лишив мене самого? Довкола стільки тутешніх дітей, вони нас вистежатк Треба б сховатися... Чому так тихо?"

Думки долинали: звідкись справа.

— За мною! — закричала Аліса. — Вперед!

І всі закричали: хто — "ура", хто — "держи його", хто — "Колю, ти де?".

Від галасу будинок захитався, бо в шостому класі "Б", якщо треба покричати, знайдуться, без перебільшення сказати, справжні чемпіони з цього виду спорту.

За десять секунд діти добігли до сходів у підвал, і їм довелося зупинитись, бо назустріч вилетів, як бомба, очманілий від несподіваної психічної атаки товстий пірат у розірваному плащі. Нічого не бачачи перед собою, він. оглушив і без того оглушену Алісу думками: "Попався! Попався! Рятуйся хто може!", помчав коридором, стрибнув головою

вперед у забите дошками вікно. Під вікном стояла Лариса, яка мирно доїдала шматок торта й міркувала вголос:

— Все-таки, коли хлопці так галасують і верещать, їх можна зрозуміти, але Юльку з Катею Михайловою я засуджую.

Цієї миті дошки, якими було забито вікно першого поверху, розлетілися з тріском, і щось дуже велике, кругле й важке вилетіло назовні й гепнулось їй до ніг.

Лариса мало не вдавилася шматком торта, але відразу ж опанувала себе і сказала піратові, що лежав на животі:

— От бачте, до чого доводить така поведінка.

Пірат спробував підвестися. Він був у нокауті, як невдаха-боксер.

Боря Мессерер підскочив до нього й почав рахувати, як суддя на рингу:

— Раз, два, три, чотири, п'ять, шість... Аут!

Розділ XXIV

ПРОЩАЙ, СУПЕРГЕРЛА!

Діти поквапилися вниз, у підвал, звідкіля так стрімко вилетів щрат.

У підвалі було напівтемно, і лише одинокий промінець світла, в якому плавали стривожені піратом пилинки, освітлював обличчя Колі, що лежав на долівці.

Аліса схилилася над ним.

— Колю, — покликала вона, — ти мене чуєш?

Під оком у Наумова був великий синець, щока роздерта. Він через силу розплющив каламутні очі.

— І не сподівайтеся, — відповів він сонним, глухим голосом. — Вам усе одно нічого не знайти... мієлофон сховано в надійному місці... в надійному місці...

— Колю! — сказала Юлька Грибкова. — Ти нас не пізнаєш? Це ж ми, із шостого "Б"!

— Ой!.. — Коля спробував підвести голову. — Братця... ви тут... я нічого не сказав... Вони в мене чимось вистрілили, і я заснув... Вони потім мене били й казали, що мені не вийти звідси... але я нічого не сказав... Алісо...

— Я тут, Колю, не турбуйся. Ми знайшли мієлофон...

І тут Коля раптом захвилювався...

— Мерщій... — сказав він. — Я нічого не скажу, біжи... вони ж тебе доженуть... Мерщій...

— Коленько, — Фіма проковтнув сльози, — ти в нас герой... ти...

— Я дурень, а не герой, — перебив Коля. — Алісо... біжи...

— Ми нічого не боїмося, — заспокоїла Аліса. — Нас багато... Вони нічого з нами не зроблять...

Та вона помилилася. Позаду пролунав голос:

— Попрошу не рухатися! Цей хлопчина правду казав, Алісо. Тобі треба було відразу тікати, а не дбати про порятунок чужих людей. Ніколи не турбуйся про інших — неодмінно програєш. Віддай мієлофон, дурепо.

Діти обернулися.

У дверях підвалу стояв пірат Крис. Цього разу він знову був у подобі Наполеона Бонапарта. В руці у нього поблискував пістолет.

— Сюди, сюди, — поманив він Алісу пальцем. — Тут ніхто не почує ваших криків, непосидючі діти. Кожним пострілом я можу приспати трьох. Я не жорстокий... Але мені потрібен мієлофон. Ну! Довго я повинен чекати?

— Візьми спробуй, — сказала Аліса.

Вона бачила, що Коля Сулима не розгубився і обережно, щоб Крис не бачив, заходить збоку.

— Візьми, — повторила Аліса, краєм ока стежачи, як Коля підбирається до Криса.

— Ну! — Крис ступив крок уперед.

І в цей момент Коля Сулима кинувся на нього. Правда, не дуже вдало, бо був поганим спортсменом. Крис устиг виставити лікоть, Коля вдарився об нього, і постріл поцілив у стелю.

Цієї миті в бій вступила Юлька Грибкова — вона ж бо була доброю спортсменкою. Юлька підстрибнула й повисла на руці Наполеона. Аліса зробила найкращий у житті стрибок — вона злетіла, наче птах, примудрилася дотягтися до піднятого вгору пістолета і, падаючи, вивернула руку пірата так, що він випустив зброю.

І тут решта навалилися на Криса, отож пірат просто зник під купою своїх ворогів.

— Ой! — скрикнула раптом Катя. — Він вислизає!

У напівтемряві підвалу всі побачили, як пірат перетворився на слизьку пружну кулю й покотився в куток. Ніхто, крім Аліси, не знав, що він прийняв подобу перекатників із планети Всік.

Діти завмерли. Але в Аліси у руці був пістолет.

— Не рухайся, Крисе із планети Крокрис! — попередила вона. — А то я стріляю.

Куля покотилася до виходу.

Аліса підняла пістолет і прицілилась.

Її зупинив голос від дверей:

— Не стріляй, Алісо. Він нікуди не дінеться.

На східцях, що вели в підвал, стояв високий, худий чоловік у синьому костюмі.

Аліса опустила руку. В голосі чоловіка звучала така впевненість, що не послухати його було неможливо.

— Крисе, — сказав він, — прийми якусь розумну подобу. Нікуди тобі не дітися.

І цієї ж миті знову виник Наполеон Бонапарт.

— Миколо Миколайовичу, — озвався Коля Наумов, — це я в усьому винен...

— Ви черговий на станції часу? — спитала Аліса.

— Так, — відповів Микола Миколайович. — І винен у всьому тільки я один. Отож не будемо зараз шукати винних.

— Миколо Миколайовичу, — сказала Аліса, — другий пірат утік.

— Недалеко він утік, — мовив Микола Миколайович. — Він лежить посеред двору в глибокому нокауті і його треба забрати звідти якомога швидше, а то почали збиратися сусіди. Ходімо, гроза космічних трас, і не пробуй тікати.

— Ні в якому разі, — поквапився відповісти Крис. — Я був лише сліпою зброєю в руках негідника Веселуна У, він мене примушував...

Усі з шостого "Б", хто брав участь в операції "Космічні пірати" — так назвав її Фіма Корольов, — зібралися в Колі Наумова.

Микола Миколайович дав йому ліки й велів до вечора полежати на канапі, не стрибати й не метушитися. Коля напівлежав на подушках, вигляд у нього був гордий і винуватий.

Микола Миколайович стояв посеред кімнати.

— Я хотів би сказати кілька слів, — почав він. — Ми не будемо шукати, хто правий, а хто винуватий у тому, що сталося. Винен передусім я, бо не стежив за своїм здоров'ям і несподівано захворів, залишивши свою апаратуру без догляду. Винен і Коля, якого ніхто не прохав тицяти носа, куди його не просять. Винна й Аліса, котра чудово знає, що не можна без дозволу наближатися до машини часу. В

результаті двоє небезпечних злочинців проникли в наш час. І добре ще, що вони не встигли накоїти лиха...

— Ми б їм не дали, — сказав Фіма Корольов, який був глибоко переконаний, що це він усіх урятував і переміг піратів.

— Гаразд, будемо вважати, що багато які помилки виправив шостий клас "Б". За що йому спасибі від імені двадцять першого століття.

— Будь ласка, не варто дякувати, — відповів за всіх Коля Садовський. — Надалі можете на нас сподіватися.

— А як ви нас знайшли? — запитала Мила Руткевич.

— Автоматичні прилади в Інституті часу зареєстрували кілька переходів у часі, причому всі без дозволу. Тоді викликали мене. Мій пункт не відповідає. Послали співробітника інституту. Він бачить — мене нема. На жаль, молодий співробітник, який примчав мене розшукувати, розгубився й не здогадався звернутись до сусідів. І поки він мене знайшов, дорогоцінний час було згаяно. Тим часом обчислювальна машина полічила з точністю до міліграма вагу і габарити порушників часу, і почався детектив. Часовики шукали свідків, опитали десять тисяч чоловік і нарешті дізналися, хто ж користувався машиною. Мене терміново вилікували, змінили мені серце, і я поквапився у ваш шостий "Б". Прибігаю, а класу нема — він подався ловити космічних піратів. Через те я запізнився.

— І добре, що запізнилися, — сказав Фіма Корольов, — а то б нам не вдалося самим покінчити з космічним піратством у Москві.

— Не будемо сперечатися, — усміхнувся Микола Миколайович. — Алісо, через п'ять хвилин твоя черга. Отож прощайся, їдемо...

Микола Миколайович вийшов, усі обернулися до Аліси.

— Шкода, — мовила Юлька, — що ти від'їжджаєш. Мені завжди хотілося сестри, а ти цілком для цього підходиш.

— Мені самій не хочеться їхати, — озвалась Аліса. — Але треба. Адже я вже живу в майбутньому. Не можна жити одразу в двох часах.

Усі замовкли.

— Ти не сердишся, Алісо? — спитав Коля Наумов.

— Ні, — відповіла Аліса. — Я рада, що з вами познайомилася.

— Слухай, Аліско, — мовив Фіма Корольов, — ми так і не встигли тебе спитати: ти що-небудь чула про нас там, у майбутньому?

— Цього не можна розповідати, — втрутилась Мила Руткевич. — Це порушення законів.

— Знаєш що, Аліско, — пожвавішала Юлька Грибкова, — ти тоді придумай що-небудь, а ми вдамо, що тобі віримо.

— Гаразд, — згодилась Аліса. — Тільки ви мені не вірте. Добре?

— Нізащо не повіримо, — запевнила Лариса. — Обіцяємо. Але ти нам повинна неодмінно лестити.

— Тоді слухайте. Боря Мессерер стане славетним художником. Він працюватиме у Великому театрі й робитиме декорації. Тільки він не виросте й залишиться невеликого зросту.

— Я до цього готовий, — сказав Боря. — Нехай. Я драбину підставлятиму.

— А от Коля Садовський стане відомим письменником, казкарем. Він писатиме дивовижні фантастичні казки.

— І їх не друкуватимуть, — докинув Фіма Корольов.

— Фіма Корольов стане інженером. Він став би великим інженером, якби менше задавався.. Лариса буде знаменитою кіноактрисою. Її портрети висітимуть у всіх кінотеатрах.

— Я ж казала, що не повірю, — мовила Лариса, почервонівши від радості, й краєм ока покосилася на дзеркало.

— Коля Наумов стане зводити будинки.

— Дякую, — сказав Коля. — Я навіть знаю які.

— Юлька буде дитячим лікарем. До неї приїдуть лікуватися з усіх кінців світу. Катя Михайлова виграє Уїмблдонський турнір в Англії. Мила Руткевич стане вчителькою, директором школи. І дуже суворим...

— Дивно, — перебив Алісу Коля Сулима. — Всі, по-твоєму, повинні стати славетними й великими. А кому ж бути звичайними?

— Та це ж казка, Колю, як ти не розумієш! — вигукнула Лариса. — Я можу стати й не дуже великою актрисою.

— Ні, не ваша правда, — заперечила Аліса, — мені краще знати. Я з майбутнього. В майбутньому не стане звичайних людей. На Землі житиме п'ять мільярдів винятковых, славетних, обдарованих людей. І серед них, — тут Аліса підступно всміхнулася, — буде тільки одна звичайна людина — Коля Сулима. До нього спеціально приїздитимуть на екскурсії з інших країн. Він буде звичайнісіньким в історії людства чемпіоном світу з шахів і винахідником машини часу. Тепер ти задоволений?

— Авжеж, — відповів Коля Сулима.

Зайшов Микола Миколайович.

— Алісо, попрощалась? Пора в дорогу.

— Ой! — ойкнула Юлька Грибкова, і очі її забігли слізьми. — Що ж я мамі та бабусі скажу?

— Не турбуйся, — заспокоїв Микола Миколайович. — Я сам сьогодні зайду до вас як Алісин батько. Вони мені повірять...

Юлька поцілувалася з Алісою. Й Аліса встигла шепнути їй на вухо:

— Ми з тобою скоро побачимось.

— До речі, діти, — сказав Микола Миколайович, — я розумію, що просити вас про це не можна, ви й самі все розумієте, але все-таки нагадаю: як тільки ви вийдете з цієї кімнати, ви мене забудете. Ви мене ніколи не бачили. Ніяких космічних піратів не бачили, а Аліса приїздила з іншого міста й поїхала. Від того, наскільки добре ви будете зберігати нашу таємницю, багато що залежить. Це не іграшка. Це Час.

— Домовилися, — сказала Катя Михайлова.

Аліса востаннє глянула на всіх, сказала тихо: "Прощайте, друзі", — і вийшла з кімнати.

Назавжди.

І що дивно: в шостому класі "Б" навчаються різні люди. Декому, як наприклад Фімі Корольову чи Ларисі, взагалі ніяких секретів довіряти не

можна — завтра ж усім розплетуть. Але жоден із них нікому ні разу не розповідав про пригоди й неймовірні події, що трапилися в ті квітневі дні

© БУЛИЧОВ Кир. Сто років тому вперед: Фантастичні повісті. — К.: Веселка, 1991. — 424 с.

© ЛИТВИНЕНКО Є. П., переклад з російської, 1991.